

Şehircilik Şûrası Genel Kurul Çalışmaları

2017

Şehircilik Şûrası Genel Kurul Çalışmaları

8-9 Kasım 2017
ANKARA

Açılış Konuşmaları: Cumhurbaşkanlığı Külliyesi Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezi
Genel Kurul Çalışmaları: Sheraton Oteli ve Kongre Merkezi

Sekreteryâ Bilgileri

Adres: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Şehircilik Şûrası Genel Sekreterliği
Mustafa Kemal Mahallesi Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı)
9. km. No: 278 Çankaya / Ankara

Telefon: 0312 410 14 87-88

E-posta: sehirciliksurasi@csb.gov.tr

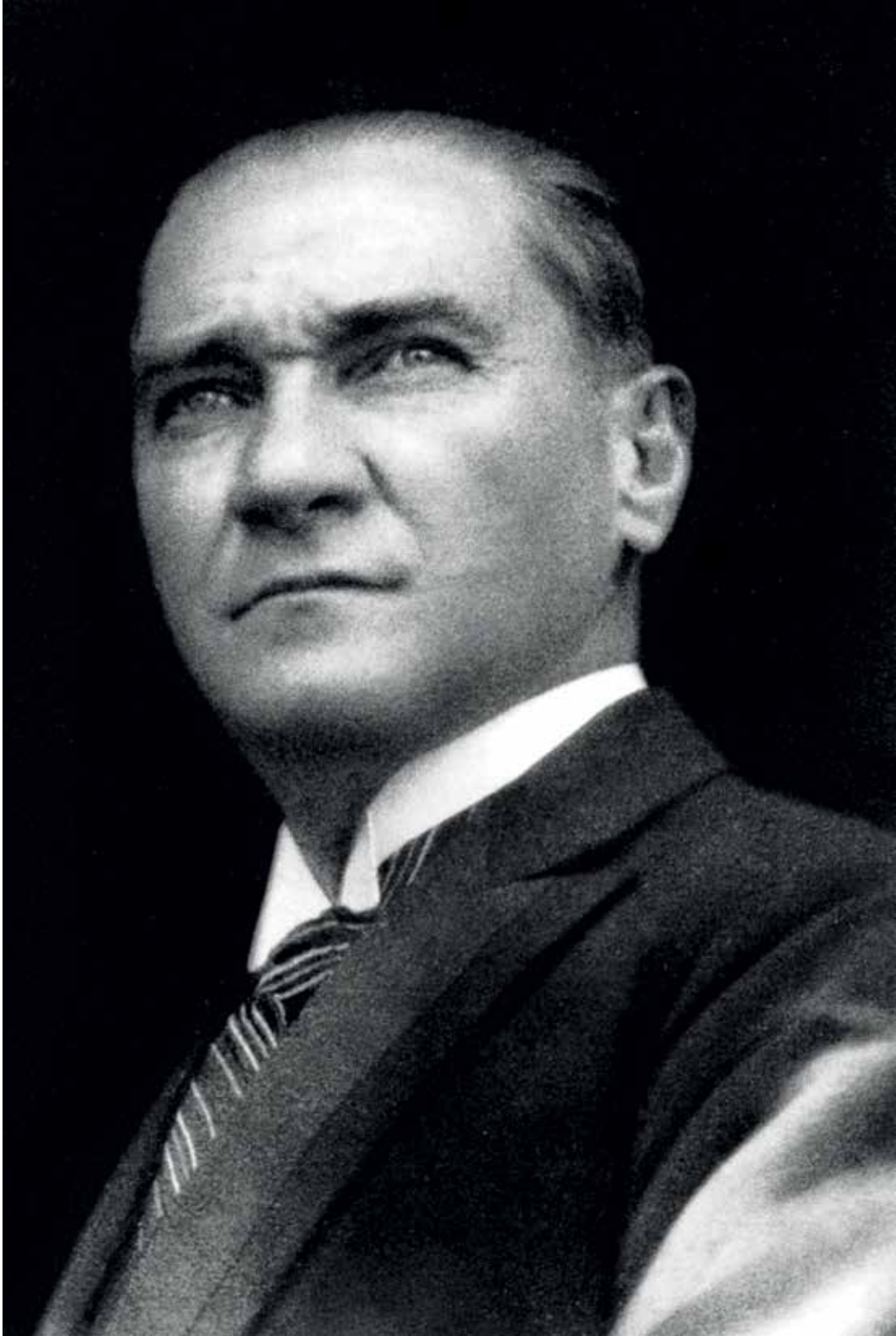
www.csb.gov.tr/projeler/sehirciliksurasi/

/sehircilik2017

ISBN YAYIN NO: 978-605-5294-79-3

T.C. Kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk

T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan

T.C. Başbakanı Binali Yıldırım

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanı Mehmet Özhaseki

**T.C. Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın
Şehircilik Şûrası Genel Kurulu Açılış Konuşması**

08.11.2017 / ANKARA

Değerli misafirler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın kıymetli mensupları, hanımefendiler, beyefendiler; sizleri en kalbi duygularımla, muhabbetle, saygıyla selamlıyorum.

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne, milletin evine, bu gazi mekana hoş geldiniz.

Sözlerimin hemen başında bu salonda bulunanlarla beraber tüm kardeşlerimin 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü'nü tebrik ediyorum.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız tarafından "Şehircilikte Yeni Vizyon" temasıyla toplanan Şehircilik Şûrası Genel Kurulunun ülkemiz, milletimiz, özellikle de şehirlerimiz için hayırlı olmasını diliyorum.

27 Ocak'ta yine bu salonda Şûra çalışmalarının açılışını yapmış, alınacak kararların sadece bugünümüz için değil, geleceğimiz için de çok önemli olduğunun altını çizmiştik. Aradan geçen süre zarfında yaklaşık 100 farklı kurum ve kuruluş, alanında uzman 133 kişi 4 ayrı komisyon halinde çalıştılar. Komisyonlar, şehirlerimizde kimlik, kentsel dönüşüm, şehirleşme, göç ve uyum, şehirleşmenin yeni vizyonunda yerel yönetimlerin rolü başlıkları altında ve çok geniş bir yelpazede yoğun mesai harcadılar. Sonuçta ortaya bugün ve yarın üzerinde nihai tartışmaların yapılacağı birbirinden kıymetli raporlar çıktı. Teklifleri, tespitleri ve tenkitleriyle komisyon çalışmalarına katkı veren tüm hocalarımıza, sektör temsilcilerimize, bürokratlarımıza şahsım, milletim adına teşekkür ediyorum.

Gerek Şûra sırasında alınacak kararlar, gerekse Sonuç Bildirgesi, Bakanlık mensupları, şehircilik alanında faaliyet gösteren tüm kurum ve kuruluşlar için bir başvuru kaynağı olacaktır. İnşallah emeklerinin boşa gitmeyeceğine, tam tersine bu çalışmaların geleceğin şehirlerinin inşasında adeta bir pusula vazifesi göreceğine inanıyorum.

Kıymetli dostlar, hayatın hızla aktığı, mesafelerin, sınırların anlamının değiştiği, ilişkilerin karmaşık hale geldiği böyle bir dönemde yaşıyoruz. Bu yeni dönem, yol açtığı sıkıntılar yanında, ulaşımdan iletişime, altyapıdan inşaat teknolojisine kadar pek çok farklı alanda bize büyük imkanlar sunuyor. Mesela daha önce aylar sürece yolculukları birkaç saat içerisinde artık gerçekleştirebiliyoruz, dünyanın en ücra köşesindeki bir hadiseden saniyeler içerisinde haberdar olabiliyoruz. Yapı teknolojilerindeki yeniliklerle beraber yüzlerce metrelik, yüzlerce katlı binaları kısa sürede tasarlayabiliyor ve birkaç saat içerisinde inşa edebiliyoruz.

Bizden önceki nesillerin yaşanılmaz bulduğu nice bölgeler şu an milyonlarca insanın hayatını sürdürdüğü büyük metropollere dönüşmüş durumda. Modern dönemle birlikte gelişmeye başlayan makine, çelik ve beton teknolojisi, insanın eline dünyayı adeta inşa etme, değiştirme, arzu ve isteklerine göre biçimlendirme noktasında tahayyül edilemeyecek bir

güç veriyor. İnsanoğlu bu gücün verdiği şımarıklıkla belki de tarihte ilk defa kendisini yaşadığı çevrenin yegane hakimi olarak görmeye başladı. Diğer varlıklara ve canlılara saygı anlayışı, paylaşma kültürü, yerini tahakküme bıraktı. Modern insanın yaşadığı bu güç, adeta bir güç zehirlenmesine dönüştü, maalesef beraberinde de yabancılaşmayı getirdi. Böyle olunca da insan sadece kendine değil, ailesinden çevresine, içinde yaşadığı toplumdan dünyadaki diğer varlıklara kadar herkese ve her şeye yabancılaştı. Bugün modern bireyin gözünde kendi dışındaki tüm varlıklar hilkatte, yani yaratılıştaki ortakları değil, sınırsız güç mücadelesinde kontrol altına alınması gereken rakipleridir. Tarihte insanın heva ve heveslerinin bu derece kutsandığı bir başka dönem vaki değildir.

Dostlar, şu an dünyanın kronik sorunları haline gelen hiçbir meseleyi bu anlayışın dışında değerlendiremeyiz. Çarpık kentleşme, çevre kirliliği, sosyal buhranlar, yıkıcı rekabet, hatta terör olayları ve savaşlar, modern insanın tasavvurunda meydana gelen bu köklü değişikliğin birer tezahüründen başka bir şey değildir. Şüphesiz bu zihinsel yozlaşmanın menfi etkilerini en çok hissettiğimiz alanların başında şehircilik uygulamaları geliyor.

Belediye başkanlığı yapmış bir dostunuz, bir kardeşiniz olarak da, Şûrada önümde bir tespit var, o da İstanbul'un şehirleşme tarihiyle alakalı İtalyan mimar Baronçelli 4. yüzyıl ve 6. yüzyılda İstanbul'a bakışını görüyorum. O zaman bakıyorsunuz ki, kaçak yapılaşmaya veya gecekondulara gibi noktasal bazı durumları burada görüyorsunuz. Fakat süre geçtikçe, 94'te İstanbul'a Büyükşehir Belediye Başkanı olduğumda, çok ilginçtir, göreve geldiğimde ne yazık ki İstanbul'daki gecekonduların sayısı 640 bindi, İstanbul'un nüfusu da o zaman 8 milyondur. Görevi bıraktığımda İstanbul'da gecekonduların sayısı 110 bine düşmüş, tabii bunların içerisinde kaçak yapılaşma da ayrıca var ve bütün bunlarla beraber, o günden bugüne ne yazık ki gerek gecekondulaşma, gerek kaçak yapılaşma devam ediyor.

Bu tabii bir şehrin, az önce Sinan'ı dinledik, şehrin mimaride ruhunu okumanın, gönülle ilişkili olduğunu okuduk. Bu işin bir zihinsel yanının olduğu, gönülle ilişkisinin nasıl kurulduğu okuduk. Çünkü şehirleri inşa ederken onlara kendi ruhumuzdan da üfleriz, üflememiz gerekir.

Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri bakınız ne diyor: "Nagihan bir şehre vardım, onu ben yapılar gördüm. Ben dahi bile yapıldım, taş ve toprak arasında" Bu kadar bu imar önem arz ediyor. Evet, insan inşa ettiği şehirlerde kendini de ortaya koyar, kendini de gösterir. Şehirler bu açıdan kurucularının, sakinlerinin üzerinde daha önce yaşayanların adeta aynası gibidir. Hayata nasıl bakıyorsak, dünyayı nasıl idrak ediyorsak, yaşadığımız şehirlere de öyle şekil veririz. Bu sebeple, ecdadımız çok güzel bir ifadeyle, "şerefü'l mekân bi'l mekân", yani bir şehri aziz kılan o şehrin sakinleridir, yaşayanlarıdır derlerdi. Tasavvurumuz nasılsa, inşa ettiğimiz şehirlerin mimarisi de öyledir.

Yahya Kemal'in tespitleriyle ifade edecek olursak; ecdat bir yere yerleşeceği zaman önce mescidini yapar, onun yanına hamamını kondurur, yakında da mezarlığını seçerdi. Solmadığı ve yekpare olduğu için tevhidin temsilcisi olarak gördüğü selvilerini diker, sonra bunların etrafına evlerini inşa ederdi ve böylece toprak imana gelirdi diyor.

Şimdi dikkat edin, yeşillik arıyorsanız nerede bulursunuz? Mezarlıkların olduğu yerde bulursunuz, bunun dışında maalesef, bu tür sıkıntıları yaşıyoruz. Selvi, endamlı selvi nerede? Mezarlıklarda. İstanbul'da selviyi bulacaksın Karacaahmet Mezarlığında bulursun, onun dışında bulamazsınız, bu hale geldik. Bizim kültürümüzde işte şehirler böyle kurulurdu. Şehirlerin sultanı olan ve bir semtini sevmenin dahi ömre bedel olduğu İstanbul da böyle bir şehirdir. Şehirlerin anası Kahire de böyle bir şehirdi, Buhara, Semerkand, Tebriz,

Kudüs, Medine, Bağdat, Şam, Kurtuba hulasaten medeniyetimizin tüm şehirleri insanı, fitratı, aşkın olanı merkeze alan mekanları ifade ediyordu. Merhum Tanpınar bu tasavvuru, cedlerimiz inşa etmiyorlar, ibadet ediyorlardı diyerek tanımlıyor. Şehir kurmak için işte böyle bir vecd, böyle bir gönül bağı gerekir.

İnsanın var oluş gayesini unutarak dünya üzerinde mutlak bir hakimiyet kurmayı hedefleyen mevcut paradigma, önce böyle bir inceliğe saldırdı. Şimdi önümde cami, mescit, onun önünde de dikkat edin kuşların evi var. Acaba şu anda artık bu kuşlara ev yapmayı düşünen var mı, böyle bir anlayış kaldı mı? Bu hassasiyet çok önemli. Ve o kuşlar nerede barınacağını, nerede yiyeceğini, nerede içeceğini gayet iyi biliyordu. Bugünkü şehirlerimiz maalesef insan fitratını değil, bireysel hırsları merkeze alan bir bakış açısıyla inşa ediyor.

İnsan fitratıyla mütenasip olmayan her yer, zamanla insanın zindanı haline dönüşüyor, bu sebeple günümüz şehirleri insana huzur vermiyor. Az önce güzel kızımız ifade etti, beton beton beton, orada ruh yok, orada huzur yok. Bu huzuru yeniden bulmak için biz yöneticiler başta olmak üzere tüm belediyelere çok ciddi işler düşüyor.

Şimdi salonumuzda mimarlarımız, mühendislerimiz var, onların mimarı olan hocalarımız da var, inşallah atılacak adımlarda, hazırlanacak projelerde ve bu projelerin içine sığdırılacağı planlarda bunlar ihmal edilmezse, inanıyorum ki şehirlerimiz çok daha farklı, güzel olacaktır.

İnsan, bizzat kendi elinin ürünü olan şehirlerde dünyasını karartan bir ruh haliyle oradan oraya savrulup duruyor. Onca ihtişama, onca şatafata rağmen dünyadaki metropollerin insanı ürkütmesinin, mutsuz etmesinin, adeta bir değirmen gibi öğütmesinin sebebi budur. Bazen böyle sohbet edersiniz, hemen söylenen şudur: Efendim, Amerika'nın Manhattan'ı var. Tamam da, Manhattan'ın nesi var? Ruh yok ruh, o Manhattan'da ruh yok. Girdiğiniz zaman, yazın o aydınlık günlerinde bile oraya girdiğinizde bir karanlık dünyaya girersiniz, aydınlık yok. Halbuki güneşten nasibini almak önemli değil mi? Ama orada onu bulamazsınız, tamamen karanlık bir dünyayı orada görürsünüz. Onun için de paralı olanı zaten Manhattan'da yaşamaz, onlar çok daha New York'un kenarlarında yaşamayı tercih ederler.

Değerli kardeşlerim, sorunların kaynağını doğru tespit etmek, çözümün ilk adımıdır. Şu anda bizlerin şehircilik noktasında yüz yüze kaldığı meseleler, ülkemizle birlikte dünyanın pek çok yerinde çeşitli derecelerde yaşanıyor. Her şeye rağmen, Allah'a hamdolsun, bizim birçok açıdan iyi bir konumda olduğumuzu söyleyebiliriz. Her şeyden önce, üzerinde oturduğumuz binlerce yıllık tarihi birikim, tüm hoyratlığımıza, tüm ihmalkarlığımıza rağmen hala canlıdır, hala mümbittir.

Şehircilik konusunda asırlara sari bir müktesebata ve geleneğe sahibiz. Şairlere ilham olmuş, masallara mekan olmuş şehirlerimiz var. Her biri adeta bir açık hava müzesini andıran kadim şehirlerimiz, son bir asırdır yaşadığı aşırı göçe, işgale rağmen ayakta kalmayı sürdürüyor.

Özellikle son 15 yılda, ülkemizdeki 81 vilayetin birikmiş sorunlarının çözümü noktasında gerçekten tarihi nitelikli adımlar attık. 1950'lerden itibaren başlayan, özellikle 1970 ve 1980'lerde zirveye çıkan düzensiz göç, çarpık kentleşme, gecekondulaşma, hazine arazilerinin işgali gibi sorunları önemli oranda ortadan kaldırdık. Ülke genelinde artan araç sayısına rağmen, trafik sorununu büyük ölçüde azalttık. Tüm kurumlarımızla birlikte asırlık ihmalleri gidermenin, kronikleşen meselelere çözüm bulmanın mücadelesini vermeyi sürdürüyoruz. Ancak, böylesine köklü sorunların kısa sürede çözümü kolay olmuyor.

Hatırlayınız, İstanbul Belediyesini devraldığımızda şehrin gündeminde patlayan çöplükler, akmayan sular, kokudan yana yaklaşılamayan Haliç ve getirilemeyen daha nice hizmetler vardı.

Türkiye'nin pek çok yerinde olduğu gibi, İstanbul ve Ankara'da şairin ifadesiyle, üzerine usul usul karbonmonoksit yağan, kışın nefes dahi alınamayan bir şehir durumundaydı. Metronun, tünellerin, alt-üst geçitlerin, çevre yollarının kuru bir hayal olduğu şehirlerimizden isyan sesleri yükseliyordu. Hamdolsun şehirleşme hızındaki büyük artışa rağmen geçtiğimiz 15 yılda tüm bu sıkıntıları büyük ölçüde hal yoluna koyduk.

Şehirlerimizin dönüşümünde, işte gecekonda, kaçak yapı vesaire, bu dönüşümü sağlarken TOKİ'nin öncülüğünde ortaya çıkan konutu, okulu, ibadethanesi, ticaret merkezi, çevre düzeni ve tüm altyapısıyla kendi kendine yeterli yerleşim birimlerin çok önemli katkısı olmuştur.

Sadece bugün Ankara, İstanbul, bütün bu bölgelerde ve ülke genelinde hamdolsun, bakın milyonlarca demiyorum, milyarlarca fidan ve ağaç dikimini gerçekleştirdik, bunları hal yoluna koyduk, daha da iyi olacak. Bunları kontrollü bir şekilde sürdürüyoruz. Bugüne kadar TOKİ vasıtasıyla 805 bin konutu tamamlayarak hak sahiplerine teslim ettik. Bu rakamın 355 binini dar ve orta gelir grubuna yönelik olarak ürettiğimiz ve çok uygun şartlarda kendilerine verdiğimiz konutlar oluşturuyor. Buna rağmen zaman zaman tabii TOKİ'yi eleştirenlere rastlıyoruz. Neymiş? TOKİ projeleriyle mahalle kültürü yok oluyormuş, yeşil alanlar katlediliyormuş, binalar çok yüksekmiş; şikayetçi olduğum yönler benim de var, o ayrı. İnanın bunları söyleyenlerin de tabii milletten de haberi yok. Derdimiz nedir TOKİ'yle? TOKİ bir şeyi başarıyor, nedir o? Gecekondulaşmayı ortadan kaldırarak onların olduğu bölgelerdeki kentsel dönüşüm-değişimi gerçekleştiriyor ve insanca yaşamının erdemine hazırlayalım istiyoruz. Kendileri 30-40 katlık rezidansta oturup kapı komşularının adını dahi bilmeyenlerin mahalle kültüründen bahsetmeleri kadar boş bir iş olabilir mi? Ömürlerinde bir kez olsun kışın ısınmak için soba yakmamış, her yağmurda çatısı akmamış olanların gecekonda hayatının erdeminden bahsetmeleri riyakarlıktan başka bir şey değildir. Hayatlarında bir tek ağaç dikmediği, bir tek ağaç sulamadığı halde dünyanın en çevreci insanı geçinenleri artık dikkate almıyorum ve almayacağız.

Türkiye'de dünün ihtiyacı, kısa sürede büyük miktarda konut üretip milletin talebine cevap vermektir; işte TOKİ bunu yaptı. Ve özellikle de mahalle projesi teklifi yapanlara ben hak veriyorum, teklif doğrudur ve TOKİ'nin de, Emlak Gayrimenkul'un da bu istikamette çalışmalar geliştirdiğini de biliyorum. Bugünkü ihtiyacımız da neyse hiç şüphesiz TOKİ ona yönelecektir. Türkiye'nin 80 milyon kendi vatandaşı, sayıları 4 milyonu bulan çeşitli statülerdeki misafirleri, 6 milyon civarındaki yurtdışı insan gücüyle nasıl büyük bir ülke olduğunu göremeyenlerin ufuksuzluğundan da bıktık usandık. Esasen bunlar kendilerine taş üstüne taş koymamayı hayat felsefesi olarak belirlemiş bir çetedir. Yol yaparsınız, baraj yaparsınız, köprü yaparsınız, metro yaparsınız, karşınızda hep bu çeteyi bulursunuz. İstanbul'da AKM'nin projesini takdim edersiniz, ertesi gün Mimar Mühendisler Odası hemen bununla ilgili de müracaatta bulunur. Ne yaptınız siz bugüne kadar ya, onu söyleyin. Nereye müracaat ederseniz edin, biliniz ki inşallah 2019 İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nin o dev opera binasının bittiği yıl olacaktır; istediğiniz kadar çırpının, istediğiniz kadar yatın, ne yaparsanız yapın. Böyle yapa yapa 10 yılımızı yediniz, 10 yılımızı yediniz, artık daha size tahammül yok. Bedeli neyse biz bunu yapacağız.

Sırça köşklerinden bize ahkam kesenlerin asıl derdi; büyükşehirlerin, özellikle de kur-tarılmış bölge olarak gördükleri belli muhitlerin sadece kendilerine ait olmaktan çıkmasıdır. Lafa gelince halkçılığı kimseye bırakmayanlar, milletle aynı yollarda yürüme-yi, aynı meydanlarda oturmayı, aynı meydanları paylaşmayı içlerine sindiremiyorlar.

Bakınız, şu gördüğünüz binadan başka Türkiye'nin bir başka opera binası yoktur, bu da yarı opera binasıdır. Acaba niye yapılmadı, niye yapmadınız? İşte biz burayı yaptık. Külli-yeyi yaptık, ona saldırdılar. Yok kaçak dediler, yok şu dediler, yok bu dediler, Danıştay'ına varıncaya kadar hepsi kararlarını verdi, yine. Oraya gitmeyeceğiz dediler, ondan sonra da geldiler. Niye geldiniz? Hoş geldiniz. Buralar benim şahsım için yapılan yerler değil ki ya. Buralar milletin evi, biz bugün varız, yarın yokuz. Ama biz bu kubbede hoş bir seda bırakmamız lazım. Bizim bu ülkede ya bir zamanlar filancılar geldi gitti, gerçekten güzel eserler bıraktılar; bunu dedirtmemiz önemli.

Şimdi farklı ülkelerden devlet başkanları buraya geldiğinde, işte onları biz burada karşı-ladığımızda göğsümüzü gere gere karşılıyoruz. Başbakanlığımızda Başbakanlıkla Yargıtay arasında sevgili dostlar, yahu caddede karşılama töreni yapıyorduk ya, caddede caddede. Türk milleti bunu kendine yakıştıracaktır mıydı? Bunları yaptık. Şimdi ondan kurtulduk ham-dolsun, işte Cumhurbaşkanı karşılamalarını burada yapıyor, Başbakan Çankaya'da karşı-lamalarını yapıyor. Ve göğsümüzü gere gere bu tür törenlerimizi yapıyoruz. Ama dünyayı tanımayanlar, dünyayı bilmeyenler, nerede ne var bunu görmeyenler, anlamayanlar, ne yazık ki hep olaylara böyle dar pencereden baktılar. Artık o devran geride kaldı. Hiç kusura bakmasınlar, biz onlara değil milletimize hizmetle mükellefiz. Bizim milletimize sözümüz var; ülkemizi muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkartacağız. Bu yolda bize verecek katkısı olan herkese yüreğimiz de, kollarımız da açıktır. Bize takoz olmaya çalışanları ise, 15 yıldır yaptığımız gibi kendi sığ dünyalarında bırakır yolumuza devam ederiz.

Değerli arkadaşlar; Yusuf Has Hacıbaki Kütadgu Bilig'de: "Kötüye katılma, selamete yürü. Daima doğru ve dürüst ol. Küheylan gibi meydanda cevelan et" diyor. Kendilerinden başka herkese husumeti maharet sayan bu zihniyetteki insanlara harcayacak tek bir saniyemiz dahi yoktur. Bunları kendi küçük, dar ve sığ dünyalarında bırakacak, milletimize en iyi şe-kilde hizmet etmenin mücadelesini vereceğiz. Çünkü biz Sultan Fatih'in ifadesiyle: "Hüner, bir şehri bünyad etmektir; reâyâ kalbin âbâd etmektir" inancıyla milletimizin gönlünü kazan-mak için çalışıyoruz.

Bir siyasetçinin görevi hizmettir, projedir, kalıcı eserler üretmektir. Bir devletin vazifesi de, vatandaşlarının birkaç adım önünde giderek onların ihtiyaçlarına uzun vadeli çözümler geliştirmektir. Ülkemizde devlet yönetimi maalesef uzun yıllar boyunca toplumun ve haya-tın gerisinde kalmıştır. Bakınız 1950 yılında şehirlerimizde yaşayan nüfus yüzde 25 iken, bu oran 1980 yılında yüzde 44'e, 2000 yılında yüzde 65'e ve geçen yıl da yüzde 88'e ulaştı. Dünyada şehirlerde yaşayan nüfus ortalaması yüzde 54'tür. Aynı şekilde 1950 yılında nü-fusu 500 binden fazla olan şehir sayımız sadece 2'yken, bugün bu sayı 40'ı aştı. Şehirle-rimizin önümüzdeki dönemde daha da kalabalık hale geleceğini tahmin etmek için allame olmaya gerek yok. Eski yönetim mantığı içinde bu değişimi kontrol etme ve yönlendirme şansımız yoktur. Mevcut politikalarımız ve araçlarımızla buraya geldik, önümüzdeki dönem için yeni politikalar ve araçlara ihtiyacımız olduğunu gayet iyi biliyoruz.

Her alanda olduğu gibi, şehircilikte de nicelik odaklı değil, nitelik odaklı bir anlayışı ha-kim kılmamız gerekiyor. İnsanı merkeze almadan, fitratı odak noktası yapmadan şehircilik-te arzu ettiğimiz yere varamayız. Ecdadımız, "vaz-ı cedid değil, keşf-i kadim lazım" derlerdi.

Biz de modern mimarinin imkanlarıyla kadim ve kalıcı olanı sentezlemek için ne yapacağız? Çalışacağız. Bir tarafı inkar, yeni inşa olmaz, hepsini miks edeceğiz, mezcedeceğiz, bu şekilde geleceğimizi inşa edeceğiz.

Son iki asrımıza damgasını vuran o taklitçi zihniyeti artık bir kenara bırakmalıyız. Bugün yüzleştığımız meselelerin çözüm için önce zihniyet dönüşümünü gerçekleştirmeye ihtiyacımız var. Biraz önce Sayın Bakanımızın ayrıntılarıyla dile getirdiği yeni şehircilik vizyonu esaslarının bu bakımdan son derece kıymetli olduğunu inanıyorum. Merkezine insanı koyan, yeryüzünün dengesine müdahale etmeyen, şehirlerimizi korumanın yanında çocuklarımız için çok daha yaşanabilir, dünyaya örnek olacak şehirler inşa etmeyi amaçlayan bu anlayış, Türkiye'nin yeni şehircilik vizyonunun taşıyıcı sütunlarıdır. İnşallah bizler de tüm imkanlarımızla, Şûra kararlarının tatbiki için gayret edeceğiz.

Özverili bir çalışma sürecinin ürünü olan bu Şûra'nın geleceğin şehirlerini planlama ve hayata geçirme noktasında bir dönüm noktası olmasını diliyorum. Emeği geçenleri bir kez daha başta Bakanımız olmak üzere gönülden tebrik ediyorum. Alınan kararların ülkemiz ve istikbalimiz için hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum, sizlere sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum.

Kalın sağlıcakla.

Recep Tayyip Erdoğan
T.C. Cumhurbaşkanı

**Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Mehmet Özhaseki'nin
Şehircilik Şûrası Genel Kurulu Açılış Konuşması**

08.11.2017 / ANKARA

Sayın Cumhurbaşkanım,

Şehircilik Şûrası'nın değerli üyeleri, çok kıymetli misafirler, hanımefendiler, beyefendiler. Sizleri sevgi, saygı ve muhabbetle selamlıyorum.

İstişare etmek, Şûra'da bulunmak, Cenab-ı Hakk'ın bir emridir. İstişare etmek medeniyetimizde o kadar önemlidir ki, yüce kitabımızda Şûra ismini taşıyan bir sure yer alır. Yine YUSUF Suresi'nde "Her bilgi sahibinin üstünde, bir başka bilen vardır" ayeti geçer.Hz. İBRAHİM'in gördüğü rüyayı oğluna anlatıp "Sen ne düşünüyorsun" diye sorması istişarenin, Şûranın geleceğimizdeki yerini ortaya koyan hadiselerdendir.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Şehircilik Şûramızın komisyon çalışmalarını burada, milletin evinde; zat-ı devletinizin öncülüğünde başlatmıştık. Hamd olsun; 9 ay sonunda olgunlaşan çalışmalarımız şu anda Genel Kurul aşamasına erişmiş bulunmaktadır.

Müsadenizle; Şûramız'daki çalışmalara ilişkin bazı notları arz etmek isterim:

Şûramıza 100 farklı kurumdan 133 temsilci katıldı. Komisyon çalışmalarını 9 ayda tamamladılar.

Güzel ülkemizin, şehircilik tecrübesini çok daha ileri noktalara taşımak gayesiyle düzenlediğimiz Şehircilik Şûrası, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın ufkunu genişletmiş, azmini perçinlemiştir. Şehircilik Şûrası'na katkı veren akademisyenlerimizi, kamu kurum-kuruluş ve STK temsilcileri ile emeği geçen herkesi selamlıyor, her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

9 ay boyunca yaptığımız çalışmaların önümüze koyduğu manzara ve çözümleri kısaca ifade etmek istiyorum.

Manzara şudur: 2017 yılı itibariyle şehirleşme oranımız %88'e ulaşmış durumda. 2050 yılına geldiğimizde, Türkiye'nin %95'i şehirlerde yaşayacağı tahmin ediliyor. 1950 yılında nüfusu 500 binden fazla olan şehir sayımız sadece 2'ydi. Bu sayı bugün 40'ı aşmış durumda. Bu nedenle, Şehircilik meselesinin Türkiye'nin yeni dönemdeki en önemli gündemlerinden birisi olacağını düşünüyoruz.

Tüm bu gelişmeler; ülkemizde şehri yeniden düşünmenin kapılarını sonuna kadar açtı. Şehircilik Şûrası'nın yapılmasının nedeni de bu arayış oldu.

Malumunuz üzere Şûramız'da dört farklı komisyon altında çalışmalar yürütüldü.

Şûrada ilk komisyonumuz; şehirlerimizde kimlik, planlama, tasarım komisyonu oldu. Kadim bir medeniyete, köklü bir geleneğe sahibiz. Bu eşsiz hazine Şehircilik anlayışımızda da bize rehber olacaktır. Buradan ilhamla şehirimizi yaşanabilir kılan değerleri belirledik, sorunları tespit ettik. Özellikle mahalle dokusunun korunması ve insan odaklı planlama anlayışına bir kez daha vurgu yaptık. Yani yatay mimarinin önemine, insanın tabiatla iç içe yaşamasının önceliğimiz olduğu hususuna dikkat çektik.

Bir diğer komisyonumuz; kentsel dönüşümü inceledi. Hepimizin malumudur ki; ülke topraklarımızın önemli bir kısmı deprem riski altındadır. Bir taraftan risk taşıyan binalarımızı hızla yenilirken diğer taraftan da kentsel dönüşümün sosyal boyutlarıyla birlikte ele alınması gereken bir zaruret olduğunu yaşadığımız tecrübeler ışığında bir kez daha gördük.

Ülkemizi; zat-ı alininin öncülüğünde başlayan Kentsel Dönüşüm çalışmaları ile depreme karşı hazırlayacağız. Bunu yaparken de krizi fırsata çevirerek kültürümüzden ilhamla geleceğe yönelen sağlam yapılar inşa edeceğiz.

Kentsel dönüşüm çalışmalarında birtakım ilkeler belirledik.

1. Dönüşümde esas olan yerinde dönüşümdür.
2. Her evi yıkılan vatandaşımıza mutlaka ev verilecektir.
3. Hazırlanan yeni rezerv alanlarında planlama, mahalle bazlı olacaktır.

Bir diğer komisyonumuz; şehirleşme, göç ve uyum komisyonu'ydu. Biz Türkiye olarak; Dünya'nın vicdani, iyilik kavramının devlete dönüşmüş hali, insanlığın son adasıyız. Son yıllarda, iç göçün yanı sıra önemli miktarda dış göç alıyoruz. Bu durum haliyle; şehirlerimizin sosyo-ekonomik yapısını ve çehresini etkiliyor. Buna yönelik olarak; çok boyutlu tartışmalarla bunun cevabını ve çözümünü aradık, önemli notlar aldık.

Ve son olarak, yerel yönetimlerin rolü üzerine çalıştık. Şehirlerimiz canlı bir organizma gibidir. Değişir, gelişir, yeni ihtiyaçlar baş gösterir. Zamanın ihtiyacına göre yenilenme zarureti belirir. Şehirlerimizin gelecek vizyonu için yerel yönetimlerimizin de o vizyona göre yapılanması gerekir. Şehirlerimizin geleceği; yerel yöneticilerin ufkuyla doğru orantılıdır. Yerel Yönetimler bazındaki çevre-şehircilik faaliyetlerine nasıl ufuk ve yol açabiliriz, sorularına cevaplar aradık.

Sayın Cumhurbaşkanım,

İşimizin kolay olmadığını biliyoruz. Çünkü boş bir arazide sıfırdan şehir planlaması yapmıyoruz. Şehirlerimiz çok eski hatta dünyanın en eski şehirleri. Üzerlerinde onlarca kavim yaşamış, medeniyetler kurulmuş. Her birinden çok önemli eserleri bize miras bırakmışlar. Bu şehirler özellikle son 80 yılda çok tahrip edilmiş. Birçok yanlışlıklar yapılmış. Planlamanın çok geç olması başlı başına bir sorun olduğu gibi, bu planlamanın bazen yanlışlıklar içermesi (eski şehirler üzerine yeni şehirler yapılması gibi) sık sık da delinip tahrip edilmesi; ciddi sonuçlar doğurmuş.

İkincisi; özellikle 1950'lerde başlayıp hızlanan göç dalgası karşısında hazırlıksız yakalanmamız hatta bu göçler karşısında o günkü yerel yöneticilerimizin, yanlış ideolojik yaklaşımları sonucu ağırlaştırmış.

Üçüncüsü de birçok kurumda plan yetkisinin olmasıyla ortaya çıkan karmaşa. İşte bütün bunlar sorunları daha da artırırken karşımıza; üzümlere ifade edelim ki kimliksiz ve sağlıksız şehirler çıkmış.

Bunun yanı sıra sevindirici gelişmeler de oluyor. Özellikle 1990'ların ortalarında başlayan Belediyecilik anlayışı bizi ümitlendiriyor. "Önce hizmet belediyeciliği" olarak ortaya çıkan bu anlayış birçok şehrimizde altyapı üstyapı sorunlarını çözüp; bir dizi hizmetler sundu. Sosyal belediyecilik de buna eklenince yeni bir anlayış ortaya çıkmış oldu. Ancak bunlar bizim için yeterli değil. Yepyeni bir anlayışla ve prensiplerle oraya çıkmalıyız.

İdealimizdeki ev, sokak, mahalle ve şehir dokusunu yeniden inşa ederken kendi medeniyet anlayışımızı da tüm şehirlerimizde hakim kılmalıyız. İşimiz zor sıfırdan şehir yapmıyoruz, derken kastım bunlardır.

Bir misal vermek istiyorum. Çok güzel bir kumaş var. Önce bunu acemi terziler elbise diyecekler diye epey kesmişler, parçalamışlar. Şimdi biz de toparlamaya çalışıyoruz. Ama biz yaparız. Çözüm bizim elimizde.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olarak merkezine insanı koyan bir anlayışa sahibiz. İnsan merkezli tüm projelerin desteklenmesi, takip edilmesi ve sonuca ulaştırılması için çalışıyoruz. Çalışmalarımızda tabiatın dengelerini esas alıyor, ilahi nizama uygun olarak hareket ediyoruz.

"Yaşanabilir Çevre ve Marka Şehirler" hedefiyle ifade ettiğimiz gibi; coğrafyamızı ve şehirlerimizi daha yaşanabilir kılmak için gayret ediyoruz. Canımız, malımız gibi şehirlerimiz ve çevremizi de bir emanet olarak görüyoruz; çocuklarımıza en iyi şekilde bu emaneti teslim etmek istiyoruz.

Şehircilik Şûrası'nda ortaya konan çalışmalar ise Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın hizmet anlayışına farklı bir boyut kazandıracaktır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Değerli Misafirlerimiz,

Şöyle diyor İbn-i Mesud; "Üzerine güneşin battığı, ömrümün eksildiği ancak hizmetlerimin artmadığı bir güne duyduğum pişmanlık kadar, başka hiçbir şeye pişmanlık duymadım."

Şûramız; Bakanlık çalışmalarımız kapsamında katedilmiş önemli bir mesafe, yapılmış değerli bir hizmet olarak sonuçlanmıştır. Şehircilik Şûramız Genel Kurulu'nun ve alınan kararların hayırlı olmasını diliyorum.

Şehirlerimizin gelecek politikalarına yön verecek bütün öneriler için bir kez daha bütün Şûra mensuplarına teşekkür ediyorum.

Zat-ı alinize ve Saygıdeğer Hanımefendiye; verdiğiniz önemli destekler ve özverili katkılarınız için şükranlarımı sunuyorum.

Bu duygularla, sizleri sevgi, hürmet ve muhabbetle selamlıyorum.

Mehmet ÖZHASEKİ
Çevre ve Şehircilik Bakanı

Şehircilik Şûrası Yönlendirme Kurulu

Başkan	Refik TUZCUOĞLU	Müsteşar Yardımcısı
Üye	Sadi KIZIK	Strateji Geliştirme Başkanı
Üye	Y. Erdal KAYAPINAR	Mekânsal Planlama Genel Müdürü
Üye	Vedad GÜRGEN	Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürü
Üye	Yasin KALEM	Mesleki Hizmetler Genel Müdürü
Üye	Dr. Zekeriya SEVİM	Bakanlık Müşaviri
Üye	Gamze ÖZER	Bakanlık Müşaviri

Şehircilik Şûrası Genel Sekreterliği

Genel Sekreter	Gamze ÖZER	Bakanlık Müşaviri
Genel Sekreter Yrd.	Ayşegül ÖNGEL	Daire Başkanı
Genel Sekreter Yrd.	Bülent ÜNCÜ	Daire Başkanı
Genel Sekreter Yrd.	Engin SERT	Daire Başkanı
Genel Sekreter Yrd.	İsmail TÜZGEN	Daire Başkanı
Genel Sekreter Yrd.	Neslihan SAYILGAN	Daire Başkanı V./Bakanlık Müşaviri
Raportör	Arzu Nur BULUT	Şube Müdürü V.
Raportör	Alper KÖPRÜLÜ	Şube Müdürü V.
Raportör	Benay KAÇAR	Şube Müdürü V.
Raportör	Bülent YALAZI	Şube Müdürü V.
Raportör	Mehmet Nazım ÖZER	Şube Müdürü V.
Raportör	Pınar ZORAL	Şube Müdürü V.
Raportör	Betül CAN	Mali Hizmetler Uzm. Yrd.
Raportör	Çağrı UZEL	Çev. ve Şeh. Uzm.
Raportör	Ertan GÖRAL	Şehir Plancısı
Raportör	Fatma Nur ODUNCU	Y. Mimar
Raportör	İlker AKBAY	Şehir Plancısı
Raportör	Mehmet Ali ŞİMŞEK	Çev. ve Şeh. Uzm.
Raportör	Oktay ÖZDEMİR	Şehir Plancısı

Şehircilik Şûrası Teknik Destek Ekibi		
Üye	Ayçin KIZILBEY	Çev. ve Şeh. Uzm. Yrd.
Üye	Lütfü BİLGİN	Şehir Plancısı
Üye	S. Hale SARIKAVUN	Mimar
Üye	Şengül ÜN	Şehir Plancısı
Üye	Dr. Tuğçe SÖNMEZ SANER	Şehir Plancısı
Sekreteryaya	Filiz KOŞKA	Bilgisayar İşletmeni
Sekreteryaya	Cemil ÇİÇEK	Bilgi İşlem Sorumlusu

Şehircilik Şûrası Komisyonları Çalışma Takvimi	
Şûra Gündeminin Belirlenmesi	Aralık 2016
Komisyon Konuları ve Üyelerinin Belirlenmesi	Aralık 2016
Şûra Açılış Töreni ve Şûra Komisyonları 1. Toplantısı	27 Ocak 2017
Şûra Komisyonları 2. Toplantısı	20-21 Şubat 2017
Şûra Komisyonları 3. Toplantısı	20-21 Mart 2017
Şûra Komisyonları Ortak Çalışma Toplantısı	24-25 Nisan 2017
Şûra Komisyonları Ara Toplantısı	12-13 Haziran 2017
Şûra Komisyonları 4. Toplantısı	11-12 Temmuz 2017
Komisyon Raporlarının Teslimi	Eylül 2017
Komisyon Raporlarının Basımı	Ekim 2017
Şûra Çağrısı Yapılması	Ekim 2017
Şûra Üyelerine Tebligat Yapılması ve Raporların Gönderilmesi	Ekim 2017
Şûra Genel Kurulu'nun Yapılması	8-9 Kasım 2017
Şûra Çalışmalarının Kitap Haline Getirilmesi ve Dağıtılması	Ocak-Şubat 2018

İçindekiler

Cumhurbaşkanı Sn. Recep Tayyip Erdoğan'ın Şehircilik Şûrası Genel Kurulu Açılış Konuşması.....	13
Çevre ve Şehircilik Bakanı Sn. Mehmet Özhaseki'nin Şehircilik Şûrası Genel Kurulu Açılış Konuşması	19
Şehircilik Şûrası Yönlendirme Kurulu	22
Şehircilik Şûrası Genel Sekreterliği	22
Şehircilik Şûrası Teknik Destek Ekibi.....	23
Şehircilik Şûrası Komisyonları Çalışma Takvimi.....	23
Şehircilik Şûrası 1. Gün (8 Kasım 2017)	27
Açılış Oturumu	29
Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcısı Sn. Mehmet Ceylan'ın Açılış Konuşması	29
Başkanlık Divanının Teşkili	31
1. Oturum: Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu	33
2. Oturum: Kentsel Dönüşüm Komisyonu.....	61
Şehircilik Şûrası 2. Gün (9 Kasım 2017)	87
3. Oturum: Şehirleşme, Göç ve Uyum Komisyonu	89
4. Oturum: Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü Komisyonu	119
Panel Oturumu: Şûra Sürecinin Değerlendirilmesi ve Şûra Kararlarının Hayata Geçirilmesi.....	149
Kapanış Oturumu: Şûra Sonuç Bildirgesinin Açıklanması	171
Şehircilik Şûrası Sonuç Bildirgesi	173
Şehircilik Şûrası Genel Kurulu Üye Listesi	180
Şehircilik Şûrası Genel Kuruluna Üye Veren Kurum ve Kuruluşlar Listesi	192
Fotoğraflarla Şehircilik Şûrası	194
Basında Şehircilik Şûrası	211

8 Kasım 2017 - Birinci Gün

Açılış

Başkanlık Divanının Teşkilî

1. Oturum

**Şehirlerimizde Kimlik,
Planlama ve Tasarım
Komisyonu Oturumu**

2. Oturum

**Kentsel Dönüşüm
Komisyonu Oturumu**

Açılış

Aynur Durak

Sunucu

Sayın Bakanım, akademi dünyamızın çok değerli üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli temsilcileri, meslek örgütlerimizin çok değerli temsilcileri, basınımızın güzide mensupları, hanımefendiler ve beyefendiler; Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız tarafından, Cumhurbaşkanlığımızın himayelerinde hayata geçirilen "Şehircilik Şûrası Genel Kurul Açılışı"na hoş geldiniz, şeref verdiniz efendim.

Hepinizi hürmet ve muhabbetle selamlıyor, teşekkürlerinizden dolayı şükranlarımızı arz ediyoruz.

Şimdi sizleri Gazi Mustafa Kemal Atatürk, silah arkadaşları, ebediyete intikal etmiş Türk büyükleri ve aziz şehitlerimizin manevi huzurlarında saygı duruşuna ve hemen ardından İstiklal Marşımızı söylemeye davet ediyorum.

(Saygı Duruşunda bulunuldu, İstiklal Marşımız okundu)

Teşekkür ediyoruz.

Şehircilik Şûrası'nın değerli Genel Kurul üyeleri; öncelikle yapacağımız bu çalışmanın hayırlara vesile olmasını temenni ediyor, Şûra Genel Kurulu'nun açılışını başlatmak üzere, Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcımız Sayın Mehmet Ceylan'ı kürsüye teşekkürlerini arz ediyorum.

Buyursunlar efendim.

Mehmet Ceylan

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Bakan Yardımcısı

Bakanlığımızın ve diğer bakanlıklarımızın, kamu kurumlarımızın çok değerli yöneticileri, Şehircilik Şûramızın çok değerli üyeleri; öncelikle şahsım ve Bakanlığımız adına hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Şehircilik Şûrası Genel Kurulu'na hoş geldiniz diyorum.

Değerli katılımcılar; bildiğiniz gibi bundan yaklaşık dokuz ay önce 27 Ocak 2017 günü sizlerin de katılımıyla, Sayın Cumhurbaşkanımızın ev sahipliğinde Şûra çalışmalarımızı;

Şehircilik Şûrası çalışmalarını başlatmış bulunmaktayız. Aradan geçen dokuz aylık süre içerisinde gerçekten sizleri özverili çalışmalarınız neticesinde bugün itibarıyla, yine Sayın Cumhurbaşkanımızın ev sahipliğinde, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde kapanış oturumunu gerçekleştirdik ve bugün de işte burada sizlerin katılımıyla en son Şûra kararlarını almak üzere toplanmış bulunmaktayız.

Tabii, dokuz ay önce Şûra çalışmalarını başlatırken, bu Şûranın temel amacının şehircilikte yeni bir vizyonu ortaya koymak, Türkiye'nin insan odaklı ve kapsayıcı yeni şehirleşme vizyonunu geliştiren ve değişen koşullar çerçevesinde katılımcı bir yaklaşımla belirleme amacıyla toplanmış ve çalışmaları sürdürmüş bulunmaktayız.

Tabii, bu çalışmalarda ifade ettiğim gibi, Türkiye'nin değişen koşulları altında, Türkiye'nin ihtiyacı olan, ama insan odaklı yeni bir şehirleşme vizyonunu ortaya koymak ve bizim de Bakanlığımızın ve Hükümetimizin de bu anlamda yeni şehirleşme politikasına yön vermeyi amaçlamaktaydı. İşte bu kapsamda, sizlerin de değerli katılımlarıyla dört tane ana komisyon kuruldu. Bu komisyonları tekraren ifade edecek olursak, Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu birincisi; ikincisi, Kentsel Dönüşüm Komisyonu; üçüncüsü Şehirleşme, Göç ve Uyum Komisyonu ve nihayet, dördüncüsü; Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü konulu dört tane ana komisyon halinde komisyonlarımız çalışmalarını sürdürdü.

Tabii ki, bunun altında, ana komisyonların altında da çeşitli alt komisyon grupları çalışmalarını dokuz ay boyunca yoğun bir şekilde sürdürdüler. Bu Şûrada bu çalışmalarda yaklaşık 100 kurumdan esas Şûra üyeleri olarak yüzde 33 kişi ki, alanında işte akademisyenlerin, uzmanların, kamu kuruluşları temsilcilerinin, STK temsilcilerinin yer aldığı 133 kişi Şûra üyesi olarak görev yaptı ve Şûra Genel Kurulunda işte bugün başlattığımız Şûra Genel Kurulunda da, yine yaklaşık 200 kuruluştan 325 Şûra üyesi burada toplanmış bulunmaktadır.

Tabii, bugün başlattığımız Genel Kurul çalışmalarıyla ifade ettiğim gibi dokuz aylık bu yoğun çalışma neticesinde alınan kararlar iki gün boyunca Genel Kurulda tartışılacak ve yarın Şûra bildirisi olarak, Sonuç Bildirgesi olarak Sayın Bakanımız tarafından da kamuoyuna açıklanacaktır.

İfade ettiğim gibi, burada alınan kararlar, Şûra kararları tabii ülkemiz açısından, ülkemizin şehirleşme, yeni şehirleşme politikası açısından son derece büyük önem arz etmektedir. Tabii ki, bu alınan kararlar şunu bilmenizi isteriz ki, hiçbir zaman için kâğıt üzerinde, kitaplarda basılı olarak kalmayacaktır. Biz bunu Bakanlık olarak yakından takip edeceğiz ve inşallah bu alınan kararları uygulamaya geçirme noktasında da elimizden gelen azami gayreti, çabayı göstereceğiz, bundan emin olabilirsiniz.

Tabii; bu çalışmalarda ifade ettiğim gibi, ortak akı bulmaya çalıştık. Türkiye'nin şehircilik alanında geldiği noktayı ve geleceğe nasıl yürüyeceğiz, mevcut sorunlar nelerdir, bunları nasıl telafi ederiz, ilgili alanlarda yaşanan sorunlara çözüm bulmaya çalışıldı. Ben tabii ki, bu çalışmalarda emeğe geçenlere, başta elbette ki, Sayın Cumhurbaşkanımız bu Şûranın hem açılışını, hem kapanışına ev sahipliği yapmakla, kendisi sağ olsun, büyük ev sahipliği gösterdi; hamilik yaptı. Eksik olmasın, belediyeçilikten gelen tecrübesini bu alanda da gösterdi. Biz şahsım ve siz Şûra üyeleri adına, Bakanlığımız adına da kendilerine şükranlarımızı ve saygılarımızı sunuyoruz; teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Tabii ki, Sayın Başbakanımız yine keza sağ olsun sahiplendi, Şûra açılışında da, kendilerine de Hükümetimiz adına da kendisine de teşekkürlerimizi, şükranlarımızı sunuyoruz.

Sayın Bakanımız Mehmet Özhaseki Bey bu işi çok sahiplendi, eksik olmasın. 21 yıllık belediyeçilik tecrübesini, şehircilik tecrübesini gösterdi, eksik olmasın. Bunu Şûra kararlarında da yönlendirme konusunda da gerekli titizliği, hassasiyeti gösterdi. Gelir gelmez zaten bizlere, arkadaşlarımıza talimatı oldu. Derhal Türkiye'nin bir Şehirleşme Şûrası'na ihtiyacı olduğunu ifade etti ve sağ olsun, bu tecrübesini de, bu Şûra ile göstermiş oldu. Biz kendisine de, ülkemiz adına, Şûra üyeleri adına da teşekkürlerimizi, şükranlarımızı sunuyoruz.

Tabii ki; Şûrada görev yapan aylar boyunca görev yapan, fedakârlıkla çalışan siz değerli Şûra üyelerini, akademisyenleri, uzmanları ve STK temsilcilerine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Sivil toplum kuruluşlarına, basınımıza teşekkürlerimi sunuyorum ve bugünkü, yarınki oturumların da başarılı geçmesini diliyorum.

Bu duygu ve düşünce içinde bir kez daha Şehircilik Şûrası'nın ülkemiz için, milletimiz için hayırlı olmasını diliyorum, çalışmalarınız dolayısıyla sizlere teşekkür ediyor, saygılar sunuyor, başarılar diliyorum.

Sunucu

Sayın Bakanımızın konuşmalarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Başkanlık Divanının Teşkili

Sunucu

Şehircilik Şûrası'nın değerli Genel Kurul üyeleri; Şûra Genel Kurulu'nun toplantılarını başlatmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşar Yardımcımız ve Şûra Yönlendirme Kurulu Başkanı Sayın Refik Tuzcuoğlu Beyefendiye davet ediyorum.

Buyursunlar efendim.

Refik Tuzcuoğlu

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı

Çok değerli Şûra üyeleri; Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın yaklaşık dokuz ay önce başlatmış olduğu bu Şehircilik Şûrası'na göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı, alakadan dolayı teşekkürlerimi arz eder; bu Genel Kurul çalışmalarını başlatmak isterim.

Öncelikle Divanın teşekkül edilmesi gerekiyor. Eğer itiraz olmaz ise, ben Karadeniz Teknik Üniversitesinden Prof. Dr. Cenap Sancar Beyefendiye; İstanbul Teknik Üniversitesinden yine Prof. Dr. Mehmet Murat Gül Beyefendiye; Mekânsal Planlama Genel Müdürümüz Erdal Kayapınar Beyi ve Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürümüz Sayın Vedat Gürgen'i; Kalkınma Bakanlığı'ndan Sayın Volkan İdris Sarı Beyefendiye; Esenler Belediyesi'nden Sezayi Köse ve yine Gazi Üniversitesi'nden Doç.Dr. Aydan Sat'ı eğer itiraz olmazsa, onları Divana davet etmek istiyorum. Arkadaşlarımız buyurabilirler, buyursunlar.

Şimdi, bu çalışmalar Şûrada toplanıyor. Muhtelif zamanlarda görüyoruz, birçok toplantılar yapılıyor. Komisyonlar çalışıyor, ortaya birtakım görüşler çıkıyor. Tavsiye kararları da alınıyor. Ama önemli olan herhalde bu çalışmaların boşa gitmemesi, kitaplıkların raflarında eskimemesi, tozlanmaması, onların hayata geçmesi. Şimdi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı geçmişte hem Çevre ve Orman Bakanlığı'ndan bir kısım geliyor, bir kısım da Bayındırlık ve

İskân Bakanlığı'ndan gelen aslında bir evlilikle oluşan bir bakanlık. Ama geçmişimize baktığımız zaman, daha önce Kentleşme Şûrası yapılmış. Bazen Gamze hanımla da konuşuyoruz, bu Kentleşme Şûrası yapıldı da, hani ne oldu bunların neticeleri? Şimdi, biz meydana çıktık. Diyoruz ki Şûra yapıyoruz, geçmişte Şûra yaptık da neticesi ne oldu? Hani bu alınan kararlar, bu tavsiye kararları bir hayata geçti mi, bir karşılık buldu mu, bir makes buldu mu? Şimdi ne yüzle milleti Şûraya çağıracağız? Derler ki, ya siz önceden yapılan Kentleşme Şûrası'nda alınan kararlarla gidin. Neler yapıldı ki, şimdi ne yapacağız? Fakat oraya baktık, hakikaten o Kentleşme Şûrası'nda alınan kararları büyük çoğunluğu; yani bizim Bakanlığımızla ilgili alınan o tavsiye kararlarının büyük çoğunluğu aslında hayata geçmiş.

Öyle olunca, bizim de yüzümüz tuttu doğrusu. Dedik ki, bir Şehirleşme Şûrası, bir ortak akıl, yani bir interdisipliner yaklaşımda toparlansın insanlar, bu memleketin akil insanları. Şehircilikle ilgili Türkiye'nin bir meselesi var mı var. Bu meseleyi konuşalım, değerlendirilim. Yeniden bu şehircilik dinamik bir süreç. Dolayısıyla ara ara böyle bir kontrol etmek gerekiyor; bir masaya yatırmak gerekiyor, bir check-up yaptırmak gerekiyor, tabiri caizse. Dolayısıyla yeniden bir masaya yatıralım. Buradan yürüyebileceğimiz yol haritası mutlaka yeni istikametlerle ortaya çıkacaktır. Çünkü ihtiyaçlar değişiyor, ihtiyaçlar artıyor. Böylece Şehircilik Şûrası'nı yaptık.

Ben çok teşekkür ediyorum. Gerçekten, bunu samimiyetle ifade ediyorum. Komisyonlarımızdaki arkadaşlar çok emek ve gayret gösterdiler, onlara minnettarız, müteşekkirimiz.

Prof. Dr. Güzin Konuk

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -
Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı

Teşekkürler.

Sayın Müsteşarım; Şehircilik Şûrası'nın değerli Genel Kurul üyeleri; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Özenli bir çalışma, ama ülkemiz için, içinde yer aldığımız süreçte yaşadığımız birikimleri paylaşmak adına, çok önemli bir adımdı. Bakanlığımızı o nedenle içten kutluyorum. Çünkü bildiğiniz gibi, 21. Yüzyıl kentlerin yüzyılı. Artık bu yüzyılda öne çıkan devletler aslında kentleriyle yarışıyor. Tabii, kentlerde yaşam kaliteleri ve orada üretebildikleri değerlerle yarışıyor. Dolayısıyla, ülkemiz de geldiği noktada kentlerimize daha çok önem veriyor. Bakanlığımızın bu konudaki yaklaşımı çok çok önemli ve hep beraber hem bugünkü sorunlarımızı çok iyi okumak; hem de geleceğe bakışımızda yeni değerler kazanmak zorundayız.

Hep söylenen bir şey var. Aslında hazırlayacağımız kentler 2000 yılında doğan çocuklarımız için, yani 2030'larda, 2023'lerde artık aktif yaşamda olan ülkemizin değerli gençleri için. O zaman onların yaşayacakları mekânı, üretecekleri mekânı, sorumluluk alacakları düzeni şimdiden akılcı bir sistemle kurmamız lazım.

Komisyonumuz kimlik bağlamında, ağırlıklı yaklaştı. Fakat bunun yanı sıra planlama ve tasarım ilişkisi çok öne çıktı. Alt komisyonlarımızla bunu değerlendirdik. Gördüğümüz gibi, başta da söylendiği üzere her bir komisyonda çok farklı alandan gelmiş, yalnız akademisyen değil, gerçekten bu konuda emek vermiş, değer üretmiş kişiler birliktedi. Dolayısıyla, tartışmaların çok güçlü bir önemi vardı.

Ben kısa bir açıklama yaptıktan sonra, özellikle siz değerli komisyon üyelerimize, kurul üyelerimize tavsiye kararlarımızı yansıtmak istiyorum. Çünkü bugün burada kullanacağımız sürede bir sonuç olarak oluşturduğumuz tavsiye kararları üzerinden görüşlerinizi, tabii genel yaklaşımlarınız da bizler için çok değerli, bu tavsiye kararları üzerinden görüşlerinizi paylaşabilmek çok daha önemli diye düşünüyorum. Komisyonumuz şehirlerimizin yaşam ve mekân kalitesini, yüksek kimlikli yaşanabilir yapmak amacıyla, insan odaklı, güvenli, yer, kimlik değerleri ve geleneksel değerlerle buluşmuş, yaşam alanları oluşturmuş, yalnız yapılar değil, onlar arasındaki mekânlara da özgü birtakım tavsiye kararlarının üretilmesini hedefleyerek, alt komisyonlarda çalışma yapmıştır.

Kentlerin yaşam kalitesini yükseltmek adına planlama ve kentsel tasarımın süreç içerisinde etkin ve birlikteliğini içeren görüşler ve bu bağlamda da tavsiye kararları çıkmıştır. Günümüzde ülkemizde var olan planlama sistemi ve ona bağlı şehircilik anlayışımız özellikle parsel bazında imar hakkı veren bir imar planı anlayışına dönüşmüştür. Yeni şehir anlayışının daha kapsayıcı, yere ve yerele özgü bakışı oluşturması, özellikle kent kimliği adına stratejik mekânsal planlama ve kentsel tasarım, kentsel projeler ilişkisini oluşturan bir bütünsel bakışı içermesi gerekiyor.

Bu nedenle; yeni şehircilik düşünceleri, yasaları yaklaşımları kimlikli kentler ve kent kimliğini sürdürülebilir kılacak, uzun erimli olarak ele alacak, kentsel dönüşüm sürecinde özellikle yaşadığımız bu süreçte kentlerimizi geleceğe hazırlayan bir planlama, tasarım ve uygulama bütünlüğünü entegre eden bir biçimde tasarlanmalıdır. Bu yeni şehircilik yaklaşımının yenilikçi bir dizi politika stratejilerinin de oluşması demektir. Dolayısıyla, yenilikçi araçlara da ihtiyacımız var.

Kimlik Planlama Tasarım Komisyonumuz bu bakışa detaylı bir biçimde var olan sorunları önce masaya yatırmıştır. Deneyimler çünkü çok önemli. Bir tür deneyim endüstrisi diye bir alandan söz ediliyor. Yani bugün bizim yaşadığımız, elden ele birbirimizle paylaştığımız ya da Sayın Refik Beyin bahsettiği gibi, hani raflara kalkan, kalkmayan şeyler aslında çok önemli değerler oluşturuyor. Bu deneyimlerin mutlaka sürdürülebilir olması ve bunlardan bir sonuçlara ulaşılması lazım.

Bu nedenle; çalışma alt grupları potansiyelleri ortaya koymuş. Güçlü yanlarının nasıl vurgulanacağını, kimliksiz ortamı oluşturduğu tehditlerin nasıl engelleneceğini, hangi yenilikçi araçlarla yaklaşılabilirliğini açıklamaya çalışmıştır. Bu rapor içeriğinde yer alan tavsiye kararları ve yaklaşımları geniş kapsamlı olarak komisyonumuzda tartışılmış ve kitapta yer almıştır. Kimlik konusundaki tanımlamaların yanı sıra, özellikle kent kültürü, kimlik çeşitliliği, özgün kentler kadar yaratıcı ve yapılanma ilişkisini yerele özgü, yeniden değerlendiren yaklaşımlar açıklanmıştır.

Kentsel gelişmede teknoloji ve bilgi ekonomileri öne çıkmaktadır. Artık alıştığımız sistemlerin dışında yeniliklere adapta olmamız gerekiyor. Yenilikçi teknolojiler bilgi toplumunda, bilgi ekonomilerini de yönlendiriyor. Dolayısıyla, toplumun beklentileri de yaşam kalitesinin artışı ve kimlikli kentler üretmekle, bütün bunlarla birlikte çoğalacaktır. Kentlerimiz kimlik ve kalite kapsamında yapılar kadar, yaşanabilir mekânları olan, canlı çeşitli hareketli, çekici özellikleri ve farkındalıkları sunan bir kullanım çeşitliliğiyle gelişmeye katkı getirmelidir.

Dikkat ederseniz, Sayın Cumhurbaşkanımızın bugünkü söyleminde imar kadar, mekandan da söz etti. Yani yapılar ve yapılanma kadar, yapılar arasındaki mekân hepimizin geleceğidir. Bu bağlamda, yaşayan kentler ortaya çıkmıştır. Yerel değerleri öne çıkartan, yerelleri, gereksinimleri çözen, bununla ilişkili altyapı ve yapılanmaları sunan, güvenli, konforlu kentler, yenilikçi planlama ve tasarımın da hedefi olmuştur.

Kent kimliğinden detaylı bir şekilde söz ettik. Kentlerin yeni yaşam kalitesinde alternatif oluşum çeşitliliğinden söz ettik. Kent kimliği planlama, kentsel tasarım ilişkisinde üçboyutlu bir stratejik yaklaşımın önemini ve gereğini ortaya çıkardığından söz ettik. Yapılar kadar yapıların arasındaki mekânın varlığı, kalitesi, düzenlenmesi, bağlama, bulunduğu ortama yerel saygınlığı, yenilikçi bakışlar, kolay algılanan bütünsel ve kentsel doku, artık o parçalı, parçacı kentsel çevremizden aslında o bütünün algılanması ve bunun yerelin gücünün, kentin gücünün sergilendiği planlama ve tasarımın yeni şehircilik anlayışı içerisinde birlikteliğin önemini vurguladık.

Bu kapsamda tabii, sokak ve mahalle çok öne çıktı. Yine bugünkü ilk konuşmalarda da vardı. Bizim çalışmalarda da güçlü bir şekilde vurguladık. Kentlerimizi doğayla birlikte ele alırken, kentlerimizin içerisinde var olan birimlerdeki sosyokültürel yaşam bizler için çok önemli. Mahalle bunun için çok güzel bir birim; bize özgü bir birim ve bunun tanımladığı sokaklarda yaşamımızı güçlendirecek değerler.

Sonuç olarak; Komisyonumuz kimlikli şehirler, planlama tasarım, yaşam kalitesi adına uygulamada kentsel mekân standartlarının geliştirilmesi, kentsel tasarım rehberlerinin hazırlanması gerekliliğini vurguladı. Kimlikli kentler, planlama tasarım ve yaşam kalitesi konuları özellikle kapsamlı bir şekilde alındı. Vizyon, ilke, politika, plan, proje sürekliliğinin sağlanması. Planlar arası bağlantıların kurulması, mevzuat ve yetki karmaşasının azaltılması. Bunun da çok üstünde durduk. Zaten tavsiye kararlarında göreceksiniz, burada mevzuattaki ve etkideki karmaşanın çokluğu sonuca erişmekte, hedefe ulaşmakta zorluklar çıkartıyor.

Farklı ölçeklerde planlar arasındaki sadeleşmenin gerekliliği vurgulandı. Ortaklıklar, süreklilik ve yaşam kalitesinin böyle oluşacağı anlaşıldı. Ayrıca yasal mevzuatın günceli yakalayamadığı, yakalayamamasının planlamanın, yetki kargaşasının sistemde oluşturduğu parçalanmanın sadeleştirme gereğini de bozduğunu söyledik. Mekânsal planlamayla gelen yenilikçi, olumlu yaklaşım, kentsel ölçekte deneyimlenmeli. Hızla uygulanmalı, vizyon ve stratejilerin kentsel projelerle buluşarak, bütünsel bakış adına öne çıkması gerekir.

Çalışma konuları bu kapsamda detaylı açıklamalar kazandı. Başta da söylediğim gibi, şemalarımızı ve tavsiye kararlarımızı ben Mine Hanımdan rica edeceğim. Görsellerle beraber kullansın diye. Bu bağlamda, bu kapsamda çokça tavsiye kararlarımız, detaylı çıktı bu gördüğünüz üç önemli alanda. Kimlik, planlama ve tasarım alanında. Sonuç olarak en çok üzerinde durduğumuz raporda da detaylı yer alan yeni vizyon, şehircilikteki yeni vizyonda kaynak odaklı bir gelişmenin önemi bu doğal, ekolojik, ekonomik, enerji, akıllı kent, üreten kent, yerel finansman kaynakları ortaya koyan kent, kırsal ve kentsel kalkınmadaki birlikteliği oluşturan bir kaynak odaklılık. Sonra insan odaklı bir gelişme. Biraz evvel de söz ettiğim mahalle kavramı, güvenlik, sağlık, ulaşım, yaya, erişebilirlik, sosyal etkileşim uyumu, aidiyet, kapsayıcılık, kamu yararı, medeniyet. Bir üçüncü değer, yere özgü olmak. Yani hepimizin söylediği, kentlerimizin birbirinin tekrarı olmasına karşın, yerinin, mahallenin, soğğun özgün değerler sunabilmesi, yenilikçi ve özgün olmak. Yalnızca geçmişte tekrarlamak değil, bunun çok çok üstünde durdu kimlik grubu. Özellikle, teknolojiyi çoklu kullanımları, tasarım ilkelerini, yaşam, mekân, insan kalitelerini, bu ilişkiyi yere özgü yeni boyutlarla, yeni malzemelerle sunabilmek.

Yönlendirici olmak. Bütüncül, stratejik, mekansal ve sürdürülebilirlik bağlamında yönlendirici bir rol oynaması gerekiyor. Planlamanın geride kalmak yerine, önde, hepsini üstlenebilen ve taşıyabilen niteliği gerekiyor. Katılımcı olmak, şeffaf, müzakereci, esnek ve özendirici. Kısaca ben böyle bilgiyi aktarmış olayım. Şemalarımızı Mine Hanımdan ve özellikle de tavsiye kararlarına da doğru, zamanı iyi kullanmak adına sizlere açıklamalarını istiyorum. Görsellerle de buluşacak.

Teşekkürler.

Mine Aşçı

Söke Belediyesi - Komisyon Raportörü

Teşekkürler Güzin Hocam.

Biz Kimlik Planlama Tasarım Komisyonu olarak ilk başta sorun alanlarıyla, tavsiye kararlarını bütünleştirmek adına bu bilgiyi vermeyi doğru buluyorum. Sorun alanlarını ve tavsiye kararlarını planlama yaklaşımı, tasarım yaklaşımı, uygulama yaklaşımı ve katılım olarak dört bölümde inceledik ve bütüncül tavsiye kararlarımız bu dört başlık altında toplanmış durumda. Kitapta, hepsi ayrıntılı şekilde var. Kimlik her konuda üst başlığımızdı. En çok üzerinde durduğumuz, komisyonumuzun en çok üzerinde durduğu konuydu kimlik.

Daha sonra komisyonumuzun özet raporunda tavsiye kararlarını eyleme dönüştürülme biçimleriyle birlikte, öncelik sırasına göre belirledik ve bu başlıkları da kimlik, planlama ve tasarım olarak üçe ayırdık komisyon olarak. Çünkü çok fazla tavsiye kararımız var. Öncelikli olarak eyleme geçirilmesi gereken kararlarımızı, tavsiye kararlarımızı, üç başlık altında topladık. Ben size bunları tablolarımızla birlikte sunmak istiyorum.

Kentsel kimliğin korunması, bunlar kimlikle ilgili tavsiye kararlarımız. Kentsel kimliğin korunması ve geliştirilmesinde, kentsel tasarım rehberleri hazırlanmalı ve kullanılmalıdır.

Geçmişten günümüze kimliğini kaybetmeyen kentsel dokular belirlenmeli, kentsel tasarım projeleriyle yeniden planlanmalı ve şehircilik kurulları kurulmalıdır. Bölgeler arası ekonomik ve sosyo-kültürel gelişmişlik düzey farklılıklarının giderilmesinde, kent kimliği ve yaşam kalitesi araç olarak kullanılmalıdır. Planlama ve tasarım çalışmalarında yere özgü kimlik bileşenleri saptanmalıdır. Kent kimliğinin ve mekânsal kimliğin korunması ve geliştirilmesi amacıyla yapılacak planlama ve tasarım çalışmalarında mahalle, aile ve komşuluk kültürüyle, toplumsal değerler dikkate alınmalıdır.

Mekânsal ve toplumsal bellek bileşenlerinin belirlenerek, kentsel dönüşüm sürecinde korunması ve tasarıma yansıtılması teşvik edilmelidir. Kent kimliğinin korunması ve geliştirilmesinde yasal, yönetsel ve finansal teşvik mekanizmaları ve programları geliştirilmelidir. Kentsel kimlik ve estetik, planlama ve tasarımla ilişkilendirilmelidir. Kentsel mekân ve kamusal yapılar yere özgü özelliklere, yaratıcı ve yenilikçi yaklaşımlara bağlı olarak tasarlanmalıdır. Bunlar kimlikle ilgili öncelikli bulduğumuz acil eyleme geçilmesi gereken tavsiye kararlarımızdır.

Planlamayla ilgili yine aynı şekilde eyleme geçilmesini tavsiye ettiğimiz kararlar:

Birincisi; planlamada çokluluk sisteminin önlenmesi için şehircilik çerçeve kanunu hazırlanmalıdır.

İkincisi; kaynak odaklı, sürdürülebilir planlama yaklaşımı benimsenmelidir.

Üçüncüsü; plan kademeleri ve sayıları azaltılmalı ve üst ölçek planlara yönlendirici özellik kazandırılmalı, plan kararlarına katılım artırılmalıdır. Kentsel dayanıklılık ve kentsel riskler planlama süreçlerini ve uygulamayı yönlendirmelidir. Ülke ve bölge düzeyinde makro planlar yanı sıra, kent ölçeğinde mekânsal stratejik planlama yaklaşımına geçiş sağlanmalıdır. Kentsel mekân bütününde farklı sektörlerde, farklı amaçlar ve planlar üretilmekten vazgeçilmelidir. Farklı statü geliştirilmiş, stratejik öncelikli alanların tanımlanması ve sınırlarının belirlenmesi gerekmektedir. Planlama ve tasarım süreçlerine temel olacak, bütünleşik mekânsal bilgi sistemleri kurulmalıdır.

Türkiye'de peyzaj karakter değerlendirmelerinin yapılması ve mekansal planlama çalışmalarına zemin teşkil etmesine ilişkin düzenleme ve uygulamalar oluşturulmalı ve çevre düzeni planlarında ekolojik altlık olarak yer almalıdır. Yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen tüm kurum ve sektörler ortak politika belirlemeye odaklanmalıdır. Politika entegrasyonu sağlanmalıdır. İmar ihtisas mahkemeleri kurulmalıdır. Toplu değerlendirme sistemine geçilerek, kentsel gelirlerin vergilendirilmesine yönelik altyapı hazırlanmalıdır. Plan bütünlüğü, her bir plan kademesinde korunmalı ve parçacı yaklaşımlar önlenmelidir. Planlamadan yeni ve güncel tasarım modellerinin geliştirilebilmesi ve hayata geçirilmesi için yeni araçlar, işbirliği ve uygulama ağları geliştirilmelidir. Planlamada değer kurgusunun oluşturulabilmesi için iki boyutlu değil, eşdeğerlik esasını benimseyen üçboyutlu yaklaşım benimsenmelidir. Katılım modelleri belirlenmelidir. Planlama çalışmaları farklı meslek disiplinleriyle, eşgüdümlü yürütülmelidir.

Tasarımla ilgili tavsiye kararlarımız; Kentsel tasarım projelerinin kent planlamayla ilişkisi kurulmalı ve yasal düzenlemelerle belirli esaslara bağlanmalıdır. Şehir planlama sisteminde insan ölçeğinde kentsel planlama ve tasarım yapılması gereği, sosyal planlamaya geçilmeli, alternatif yaşam ve konut üretim modelleri değerlendirilmeli ve bu konuyla ilgili Şehircilik Şûrası'nın devamı niteliğinde çalışma grubu oluşturulmalıdır.

Kentlerin parçacı yaklaşımlarla, yerleşik alanlarında yenilenmeler yoluyla yükselip, yoğunlaşmaları, düzensiz büyümeleri önlenmelidir. Kentsel koruma ve yenileme alanları için yoğunluk ve yükseklik artışı yaratmayacak, ekonomik büyüme modelleri geliştirilmelidir. Yaşam kalitesi ölçütleri belirlenmeli, bunlara ilişkin düzenli veri toplanmalı ve kalkınma planı dahil, tüm plan çalışmalarında değerlendirilmelidir.

Yeşil altyapı bileşenleri ve ekosistem servislerinin performansına yönelik ilkeler belirlenmelidir. Engelli, yaşlı, çocuk, yaya üstün egemen mekânlar tanımlanmalıdır. Şehircilik Çerçeve Kanunu ile eşgüdümlü olarak Yapı Kanunu hazırlanmalıdır. Komisyon özet raporumuzda tavsiye kararlarını kimlik, planlama ve tasarım olarak ilişkilendirdik ve bu tablolarda da daha önce sorun alanlarında bahsettiğimiz üzere, yanımdaki maddelerle kitapta bulabilirsiniz, teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Güzin Konuk

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -
Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı

Teşekkürler. Açılış sürecini böyle değerlendirmiş olduk Sayın Başkan ve sorularla devam edebiliriz.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Evet, elimizde dört tane buraya yönlendirilmiş olan soru var ve bunların bir tanesi kentsel dönüşümle ilgili. Kentsel dönüşüm olduğu için, bu kentsel dönüşümle ilgili komisyonun görüşürken o soruyu değerlendirelim. Ama Şûrada üç tane konu var. Ben bu, başka var mı arkadaşlar? Evet, bir yardımcı olabilirsek. Arkadaşlar dolaşsınlar, soru kâğıtları herhalde dağıtılmış olması lazım. Dolayısıyla soru soran veya konuşmak isteyen arkadaşlar burada konuları ifade etmiş olsunlar.

Şimdi, ben sözü Sayın Prof. Dr. Yalçın Memlük'e vermek istiyorum. Onun burada bir notu var, kendisi izah ederse iyi olur. Üç beş dakikada özetleyebilirsek, buyurun.

Prof. Dr. Yalçın Memlük

Emekli Öğretim Üyesi

İlk sorudan mı başlayayım? Prof. Dr. Yalçın Memlük, emekli öğretim üyesiyim efendim. Hangisini açmamı istiyorsunuz, birkaç soru var?

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam, burada sözü size veriyoruz. Siz düşüncelerinizi ifade edin.

Prof. Dr. Yalçın Memlük

Emekli Öğretim Üyesi

Ben birazcık deneyimlerime dayalı olarak, önce yaşımı söyleyeyim, yaşım 70. 16 yaşında buraya geldim, demek ki 54 yıllık Ankaralıyım. Yeni kentler ya da yeni mahalleler kurulduğunda, her yeni mahalleye biz Ankaralılar birazcık hücum ettik. İlk geldiğimde, oturduğum yer Kurtuluş'tu, sonra Bahçelievler'de yenilenme yapıyordu, oraya taşındık. Daha sonra işte Çayyolu vesaireler devreye girdi ve ben Ankara'da 54 yılda altı mekân değiştirdim. 60 yılda altı mekân gezen, 10 yılda bir mekân değiştirmek anlamına gelir ki; bu mekân değişikliğini bir başka deyişle şöyle de nitelendirmek mümkün. Acaba biz hâlâ göçerlikten kurtulamıyor muyuz? Yerleşik bir toplum düzenine bu sayede geçemiyor muyuz? Bunun da sorgulanması gerektiğine inanıyorum.

Bir diğerk hususu şöyle söylemek istiyorum: Yaşam kalitesi dediğimiz zaman, benim gençlik yıllarından hatırladığım yaşam kalitesi sokak ölçeğindeydi. Yani biz sokakta top oynardık, gece saklambaç oynardık, yazlık sinemalara giderdik. Sokak ve giderek mahalle ölçeğine dönüştü. şimdi, bana göre belki yanlış düşünüyorum, ama kendi sokağıma baktığım zaman da bunun doğru olduğunu görüyorum. Bu yaşam biçimi, hatta başka bir deyişle yaşam kalitesi çok büyük ölçüde değişti. Maalesef, yeni yapılanmalar bu yaşam ölçeğine ve kalitesine asla ulaşamıyorlar.

Hatta şöyle bir şey söylemek istiyorum: Öyle 30 katlı binalarda bilmiyorum, aranızda yaşayanlarınız var mı? Ben yaşamadım, ama benim akrabalarımın yaşayanlar var. İnsan kendini sanki cam bir fanus içinde uzaya atılmış gibi hissediyor. O kadar yalnızlaşıyorsunuz, hatta birkaç tanesi de bu duygulardan dolayı oradan taşınmak durumunda kaldı. Eğer biz yenilenme ve işte dönüşüm veya başka isimlerle bunları kastediyorsak, bunların da tartışılması gerekiyor kanısındayım. Bir diğerk husus benim bahsettiğim. Yine sokak ölçeğinde ve sokak kalitesindeydi. Biz bütün bu yenilenmelerle araba sahipliğini artırdık. Yani belki bu iktidarın, iktidarın da demeyeyim, devletin bir hususu olabilir. Bütün sokaklarımızı otoparka dönüştürdük. Hâlâ yani klasik şehircilik anlayışına göre, yanlış söylemiyorum. Belirli standartlarda ve genişlikte yapılandığında bu otoparklar da hizmet veremez duruma dönüştü ve bu yüzden de burada hukukçu olanlar varsa, onlar da söyleyeceklerdir, bayağı kanlı çatışmalar ve çarpışmalar çıkmaya başladı. Hatta sokaklar, yani yeni açılan sokaklar paylaşılmaya başlandı.

Yine sözlerimin ben başına dönmek istiyorum. Benim gece yarılara kadar oynadığım sokaklarda şimdi biraz hava kararınca korkudan eve nasıl gireceğiz diye düşünceler başlamış oldu. Bütün bunlara acaba bu yeni vizyonlarımız, yeni şehircilik anlayışımız bir şey getirecek mi? Ve sonuç olarak şunu söylüyorum: Ben bir ziraatçuyım, bir peyzajcıyım. Dolayısıyla, şuna yaşamım boyunca çok inandım. Yeşilin kalitesi insanın kalitesi demektir. Eğer yeşilin kalitesi yoksa, insan kalitesinden, insan kültüründen, insan medeniyetinden söz etmek imkânsız gibi gelir bana. Dolayısıyla, özellikle kentsel alanlarda bu yeşilin kalitesi hakkında neler düşünöldü, neler yapılması düşünölüyor? Hatta bir adım daha ileriye gideceğim. Hepinizin bildiği gibi, çok eleştirilir; ama Jansen'in Ankara için çizdiği planda kişi başına düşen yeşil alan miktarı ki, bu aktif yeşil alan miktarı. 28 m2'dir. Acaba Türkiye'de hangi şehir bu 28 m2'ye ulaşabilmiştir? Bunun yarısına bile ulaşan şehirler varsa, bana göre bir mucize demektir. Asıl önem verilmesi gereken husus budur.

Yurtdışında şimdi yeni bir yeşil anlayışı başladı. Adına da "Yeşil Kart" diyorlar. Her kişi için en az kentlere üç ağaç dikecek alan ayırmak gibi bir şey söz konusu ki bu da 75 m2 civarında bir alana ihtiyaç var demektir. Bunlarla ilgili de birtakım önlemler çalışmalar veya öneriler yapılıyor.

Çok teşekkür ediyorum, değerli zamanınızı aldım.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Teşekkürler Hocam.

Prof. Dr. Güzin Konuk

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -

şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı

Teşekkürler Yalçın Bey.

Bizim de üzerinde durduğumuz konulara, sizin deneyimlerinize yaklaşıyoruz. Mahalle ve sokağın artık yaşantımızın bir parçası olabilmesi. Yapıların ortaya çıkmasından öte, onların oluşturduğu mekânın yaşam mekanı olduğu değerini anlamamız lazım. Onu iyi tasarladığınız zaman, kalitesini geliştirdiğimiz, paylaştığımız zaman, daha güvenli olacağına inanıyoruz. Bu konuda standartların geliştirilmesine de çalışıyoruz. Bu bağlamda değerli arkadaşarımdan da birkaç şey duymak istiyorum. Özellikle, yeşilin kalitesi, insanın kalitesi konusunda Koray Bey'den başlayalım, sonra Öner Bey'e gidelim.

Doç. Dr. Koray Velibeyoğlu

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü-1 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ederim Hocam.

Şimdi, bu yeşil alanlarla ilgili olarak tabii biz insan odaklı diye bahsederken, doğa odaklılık da buradaki çalışma konuları içindeydi. Dolayısıyla, bunu özellikle tüm tavsiye kararlarımız içinde görmemiz mümkün. Ama çok kısaca bu işin kalitesi derken, neyi anlıyoruz? Biraz bunu anlatmaya çalışayım, çünkü önemli bir ifade. Yeşilin kalitesi, insanın kalitesi demektir. Kesinlikle katılıyorum. Tabii, biz standart dilinden, kalite diline doğru geçiyor olmamız lazım. Yani bu kişi başına m²'ler çok önemli. Değerlendirme kriterleri açısından, yani göstergeler açısından önem taşıyor; ama biraz önce bahsetmiş olduğu, Yalçın Hocamın, o yaşam çevresi hakkında çok az fikir veriyor sayısal rakamlar.

Bu kaliteyi yakalayabilmemiz için aslında yeşile olan erişebilirlik konusunu burada tartışmamız lazım. Adil, dengeli dağıtım meselesini tartışmamız lazım ve yeşil alanların ne kadar doğal olup olmadığını da tartışmamız lazım. Bu anlamda tabii ekosistem hizmetlerini geliştirme, yeşil altyapı çalışmalarını geliştirme anlamında da komisyonumuzun tavsiye kararları oldu. Burada yeşil altyapıyı bir bütün olarak değerlendirdiğimizde, içinde aslında derelerden su sistemlerinden bahsediyoruz. Yapılar, yeşil yapılar, kentlerdeki atıl alanların değerlendirilmesinden bahsediyoruz. Yine yeşil alanların niteliğinin geliştirilmesinden bahsediyoruz ve hepsinden önemlisi, bunların bir yeşil ağ sistemi içinde ve birbirinden kopmadan, izole olmadan, kentin ada kurucu öğeleri halinde tekrar ele alınması gerektiğini düşünüyoruz.

Aynı zamanda, unutulmaması gereken bir şey. Bütün bu meselelere bağlı olan diğer bir şey, aslında doğal yapı unsurlarının, kente kimlik veren öğeler olduğunu da hiçbir şekilde unutmamak gerekir ki, biz bunu raporumuzda oldukça ayrıntılı ele aldık.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Güzin Konuk

**Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -
Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı**

Evet, bu konuda Öner Hoca da belki bir şeyler eklemek ister.

Prof. Dr. Öner Demirel

Karadeniz Teknik Üniversitesi-1 No'lu Komisyon Başkan Yardımcısı

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben öncelikli olarak yüce heyetinizi selamlıyorum ve bu Şûranın bir üyesi olmaktan dolayı da duyduğum onuru sizlerle paylaşmak istiyorum.

Özellikle biz bu Kimlik Planlama ve Tasarım Komisyonu'nda olması gereken doğal yaklaşımı yerleştirmek için bir alt komisyon önerdik ve bu da kabul gördü. Biz çünkü doğal değerleri, doğal değerlerin çok önemli bir kimliklere mal olduğunu ve çünkü mevcut planlama kademelenmesinin ekolojik kavrayışları dahil etmekte sıkıntı yaşadığını bildiğimizden, doğal değerlerin sadece salt kimlik öğesi olmanın ötesinde, planlamaya konu olması gerektiğini ve devamında da tasarım amaçlı; yani eko-tasarıma yönelik çözümler için de çok önemli bileşen olduğunu söyledik. Tabii, bir kentin kimliği doğal karakterinden bağımsız düşünülemez. Kentler farklı isimlerle isimlendiriliyor günümüzde. Kıyı kenti, dağ kenti gibi. O kentler tümüyle doğal veritabanının bir uzantısı biçiminde şekillenen, o veritabanını kullanan kentlerle artık yeni vizyon belgeleri ortaya sunuluyor. Bir kere bunu göz ardı etmemek lazım.

Hayatın temel bileşenleri olarak adlandırdığımız, toprak, su, hava, iklim gibi parametreler, doğal bitki örtüsü ve yaban hayatı gibi parametreleri artık batı ve gelişmiş ülkeler kentin bir parçası olarak organik formunda tutmanın şu an gayreti içerisindeyiz. Bizler yeniden planlama kademelenmesini ve tasarım yaklaşımlarımızı bu temele oturtmak durumundayız. Çünkü artık çok yeni kavramlar, yeşil altyapı planlaması dediğimiz, yeşil ağ elemanlarını yeniden tanımlayan bir süreci kentin planlama kademelenmesine koymamız lazım. Eğer bunu başarabilecek olursak, işte özellikle eko-tasarım çözümlerinden tutun da, yağmur suyu üretim sistemlerini, su duyarlı kentsel tasarımı, kentin yeniden doğallaştırılması sürecini ekonomik, ekolojik yenilenmeyi de bu arada başarabiliriz diye düşünüyorum.

Tabii, salt bir kentin ekolojik yenilenmesi, yeşil elemanlarla değil, beraberinde organik değerlerle suyla ve diğer rüzgâr koridoruyla ve kendi iklim adalarıyla da yaratılabilir. O nedenle, biz ekolojik yenilenmeyi bir bütünleşik sistemin parçaları olarak görüyoruz ki, veriyi baz almak, kentteki yeşil sürekliliği sağlamanın çözüm yollarından biridir diyoruz. İklim haritalarını oluşturmak, kentin geleceğe yönelik vizyon belgesini ve projeksiyonunu sağlamaktır diyoruz ve bütün bunlarla beraber yeşil ağ yönetimini de kurgularsak, zannediyorum sahip olduğumuz değerleri geleceğe taşıyacak adımlar atmış oluruz diye düşünüyorum. Bu salt belediyelerin yaptığı altyapı çalışmaları yeterli değil. Bir ülkenin planlama kademelenmesi de yeniden sorgulanmasını gerektiren bir süreci bizlere dayatıyor.

Ben bunları söylemek istedim, teşekkür ederim.

Prof. Dr. Güzin Konuk

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -
Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı

Teşekkürler. Sorulara devam edebiliriz.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Şimdi, değerli Şûra üyelerimiz; bir hayli elimize görüş belirtmek isteyen veya soru sormak isteyen Şûra üyemiz var. Doğrusu ben bütün Şûra üyelerimize söz vermek istiyorum. Herkes görüşünü belirtebilsin. Lakin, zamanla da iki saatlik bir süremiz var, 120 dakika dedik. Bu süreyi hesaba kattığımız zaman, her bir soruya şu anda üç dakika süre verecek olsak, yaklaşık bir 50 dakika kadar bir zamanımız sadece soruyla geçmiş olacak. Olsun, zamanımız elverdiğince devam edelim. Ama benim söz verdiğim arkadaşlarım, Şûra üyelerimiz eğer çok kısa bir şekilde kendi meramlarını anlatır ve sorular yöneltirse, geriden gelen diğer üye ve arkadaşlarımızın da düşüncelerini ifade etmelerine bir zaman üretmiş olacağız.

Şimdi, ben Hülya Koç Hocamız, 9 Eylül Üniversitesinden, Profesör Doktor Hocam. Mümkünse, birkaç dakika içerisinde sizi dinlemek istiyoruz.

Buyurun.

Prof. Dr. Hülya Koç

Dokuz Eylül Üniversitesi

Teşekkür ederim söz verdiğiniz için.

Ben Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesiyim ve doğduğumdan beri de İzmir Alsancak'ta oturuyorum. Yaşımı söylemeyeceğim, bilenler bilirler. Ben öncelikle değerli komisyon üyelerine çok teşekkür etmek istiyorum. Özellikle Güzin Konuk Hocamın şahsına ve diğer komisyon üyelerine.

Tavsiye kararlarına yüzde yüz katılıyorum. Çok değerli bir çalışma olmuş. Bu kararlara detay sayılabilecek düzeyde eklemeyi önereceğim birkaç husus var. Hangileri olduğunu da yazılı olarak belirttim sekreterliğe.

Birincisi; mekânsal boyuta ilişkin. Yani tavsiye kararı bir iki etki olarak bir önerim var. Alternatif yaşam ve konut üretim bağlamında da yapı kooperatifleri konut üretiminin desteklenmesi kararı.

Açıklaması da şöyle: Yapı kooperatifleri Toplu Konut Kanunları ve Toplu Konut İdaresi desteğinde 84-89 döneminde ülkemizdeki konut üretimine ciddi anlamda katkı koymuştu. O dönemde ruhsatlı konut üretimine yüzde 23-30 kadarını gerçekleştirilmiş bu kuruluştaki. Bizler iş kollarında çalışanlarca kurulan ve gerçekleşen kooperatif konutlarında ise komşuluk ilişkilerinin iyi düzeylerde olduğu, yine akademik çalışmalarda bizzat yaptığım çalışmalarla ortaya konulmuş. Yine belediyeler ve kooperatifler işbirliğiyle gerçekleşen çok sayıda başarılı örnek var şehirlerimizde. Ankara'da Batıkent, İzmir'de Egekent ve Belediye Başkanı Burhan Özfatura döneminde yapılar Evka'lar bunların örnekleri.

Kooperatiflerin denetimleri iyi düzeyde tutulursa, konutunu alacak orta gelirli vatandaşlar için iyi bir konut seçeneği olabileceğini düşünüyorum.

Yine doğal ekolojik değerler boyutunda tavsiye kararı 2-1-2'ye ek olarak kentsel tarım uygulamalarının desteklenmesini öneriyorum. Yaşam kalitesine katkı ve gıda güvenliği açısından kentsel tarım yaklaşımları birçok ülkede uygulanan bir seçenek. Bu konuda eğitim ve destek çalışmalarının yaygınlaştırılmasının faydalı olacağına inanıyorum. Yeşil alanlar standardı içinde yer alacak, ancak az miktar da olsa, bir bölümü kamusal alanın içine girecek bir konu olarak bu konunun gündemde tutulabileceğini düşünüyorum.

Yine bu doğal, ekolojik değerler boyutunda tavsiye kararı 2-1-6'ya ek olarak dikili bahçeler seçeneğinin biraz vurgulanmasının iyi olabileceğini düşünüyorum. Yaşam kalitesinin artırılması, sağlıklı bir yaşam ve estetik değerler verilen yeşil alanların varlığı önemli bir göstergesi ki, bu konuda hepimiz hemfikiriz. Yeşil alan kazanımı açısından dikili bahçeler seçeneğinde gündemde biraz daha fazla tutulmasının yararlı olacağını düşünüyorum.

Yaşam ve mekân kalitesi boyutunda yine yaya öncelikli seçeneklerin artırılması komisyon kararında yer alıyor. Bu konuda da çeşitli sorun alanlarında ilk olarak 1-1-9'a, 2-3-3'e ve 3-5-8'e ek olarak kentsel ulaşım planlarında paylaşımlı yol düzenlemelerinin yer almasını öneriyorum. Paylaşımlı yol düzenlemeleri bunlar yabancı dilde share street, home zon gibi seçenekler var. Özellikle düşük ve orta yoğunluktaki konut alanlarını trafikte yaya ölüm

oranını düşürerek ve maddi hasarlı kazaları önleyerek, yaşam kalitesini artırma açısından olumlu bir seçenek olabilecektir.

Bunlar zeminde alınacak bazı önlemlerle, yayalara tahsis edilmiş alanı çoğaltabilecek yollar-
dır. Böylelikle yaya ve taşıt ikileminden daha fazla seçenek sunulacaktır. İmar planlarını yine
10 metre ve üzeri genişlikte taşıt yolu olarak belirtilen yolların üzerine olabilir ve buraların
kentsel tasarım aşamasında düzenlenmesi belediyelerce yapılabilir diye düşünmekteyim.

Son olarak da toplu konut alanlarının toplu yaşam açısından ele alınması ve bu konuda ko-
operatif girişimlerinin desteklenmesi yolunda bir önerim var. Özellikle dar ve orta gelirliilerin
yaşadığı toplu konut alanlarında yapım sonrası bakım işlemleri çoğu kez ihmal edilmekte.
Konut alanındaki siteler kalite yönünden birbirinden ayrılmaktadır. Bu konudaki eğitim, ya-
sal düzenlemelerle konulacak kurallar ve destekler ve bu amaçla yapılacak uygulamalara
maddi destek boyutu gündeme getirilebilir düşüncesindeyim. Birkaç tane de genel şeye
önerim var.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam süremizi aştık, onları yazılı olarak alsak.

Prof. Dr. Hülya Koç

Dokuz Eylül Üniversitesi

Yazılı olarak verebilirim. Tek söyleyeceğim, TOKİ'ye değiniliyor, rol verilen kuruluşlar.
TOKİ'nin yapacağı örnek uygulamalarla kentlerimizin yaşam ve mekân kalitesinin artırıl-
ması da çok daha fazla rol oynayabilecek potansiyelde olduğu görüşündeyim. Bunu da
eklemek isterim. Teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam ilginize çok teşekkür ediyoruz.

Yani alakanızdan dolayı, bu ince ince her tarafı takip etmişsiniz. Bu ilgi bizi memnun etti.
Şöyle yapalım, şu anda buradaki yapılan bütün konuşmalar kayıt altına alınıyor. Tavsiye-
leri de daha sonra bunların deşifresi yapılacak. Ama zamanımızın yetmediği sürede kendi
düşüncelerini daha derli toplu ifade etmek isteyen arkadaşlarımız olursa, onların da yazılı
olarak Şûraya yapacakları tavsiyeleri bilahare alabiliriz.

Şimdi, ben sözü tekrar Hocama veriyorum.

Prof. Dr. Güzin Konuk

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -

Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı

Hülya Hocamın söyledikleri çok değerli katkılar olarak görüyoruz. Tekrar elden geçirip, atla-
nılanlar varsa, mutlaka değerlendireceğiz. Raporun içinde yer alıyor, ama bahsedilmeyen-
ler varsa yeterince onlara da dikkat ederiz, çok sağ olun.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Peki Hocam, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Süleyman Demirel Üniversitesinden Erkan Polat hocamız var. Hocam, buyurun. Hocam mümkünse birkaç dakikayı aşmasak. Hepiniz çok değerlisiniz, ama sonraki arkadaşlara da söz kalsın istiyorum.

Buyurun.

Doç. Dr. Erkan Polat

Süleyman Demirel Üniversitesi-4 No'lu Komisyon Üyesi

Tabii ki Sayın Başkanım.

Herkese çok teşekkür ediyorum, merhabalar diyorum.

Ben aslında temel bazda bir katkı sunmak için, sorudan çok bazı şeylerin üzerini vurgulamak için bir öneride bulunacağım.

Birincisi; ilk slaydımızda "Şehirlerde Kentsel Planlama ve Tasarım"dı. Şimdi, şehirler ve kentleri aynı anda kullandığımız zaman, bir epistemolojik, ya da ontolojik bir sıkışma olacağını düşünüyorum kendi adıma. Bütün metinde de baktım, hani kitaplar hep geleceğe kalacağı için önemli kaynaklar. En azından şehir ve kenti bir arada kullanacaksak ya da farklılaştırırsak, onun altını çizmemizin faydalı olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Teşekkür ediyoruz.

Şimdi, İstanbul Teknik Üniversitesinden Mehmet Hocam buradalar mı? Hocam buyurunuz.

Prof. Dr. Mehmet Ocağcı

İstanbul Teknik Üniversitesi

Çok teşekkür ederim.

Sayın Komisyon Başkanı ve üyelerine de teşekkürlerimizi sunuyoruz, değerli çalışmalarını için. Ben kanunsal açıdan bir değerlendirme yapacağım. Kimlik konusuyla, kimlik kavramıyla ilgili olarak. Kimlik bilindiği üzere, bir kentin kendisini ifade etmesidir. Dolayısıyla, bir kent kendisini doğal öğelerle, sosyal öğelerle, yapılaşmış çevre ve öğeleriyle temsil eder. Dolayısıyla, burada çok önem taşımaktadır. Dolayısıyla, kentlerin her kentin bir kimliği vardır. Bu kimlik olumsuz da olabilir. Bazen olumsuz öğeler o kentin kimliğinin önüne de çıkmış olabilir.

O bakımdan, kimlikli ve kimliksiz kavramlarının kullanılması konusunun tekrar bir değerlendirilmesi amacıyla bu sözü aldım. Çünkü bir kentin kimliği güçlü olabilir, zayıf olabilir, özgün olabilir, sıradan olabilir, tarihi olabilir, eski olabilir, olumlu-olumsuz olabilir. Ama kimliksiz bir kent olmaz diye düşünüyorum, onu vurgulamak istedim.

Teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Peki Hocam, biz de teşekkür ediyoruz.

Prof. Dr. Güzin Konuk

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -

Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı

Teşekkür ederiz.

Biz tabii monoton, tekrarlanan kentleri kastederek belki kimliksiz diye tanımladık, haklısınız, teşekkürler.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Evet, İstanbul Ticaret Üniversitesinden değerli Korkut Tuna hocamız. Korkut hocam burada mı, Prof. Dr. Korkut Tuna hocamız buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Korkut Tuna

İstanbul Ticaret Üniversitesi

Efendim, çalışmaları olabildiğince okumaya çalıştım. Gerçekten önemli konular ele alınmış. Ben sadece çok teknikleşen bu alanda şehrin veya mahallenin tarihin geçmişine bir yer verilmesi gerektiği fikrini burada dile getirmek için söz almış bulunuyorum.

Teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Peki Hocam, biz de çok teşekkür ediyoruz.

İstanbul Medeniyet Üniversitesinden Bilal Hocam. Çok özür dilerim soy ismini okuyamadım, değerli kıymetli Hocam buyurunuz.

Yrd. Doç. Dr. Bilal Çankır

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Ben de Şûraya katkı gösteren tüm herkese teşekkür ediyorum.

Hocamın söylediği tarihsel boyuttan, yani mahallenin, sokağın, caddenin tarihsel boyuttan, ben de onlara söz hakkı verilmesine vurgu yapmak istiyorum. Mahalle içerisinde bir demokrasi, mahalle içerisinde söz hakkı, özellikle bu imar planlarında, özellikle bu yeniden yapılanma, kentsel dönüşümde bu anlamda mini anketlerin, mini demokratik yolların sokak bazında, birey bazında dillendirilmesi farklı öneriler getirilmesi, farklı o önerilere de kişilerin destek vermesi ya da karşı çıkması şeklinde böyle bir demokratik yolu öneriyorum. Birey bazlı böyle bir şey yapılırsa, gerçekten hem kimlik anlamında sahiplenme anlamında çok ciddi bir katkıda bulunmuş oluruz.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Peki, Hocam teşekkür ediyoruz.

Prof. Dr. Ahmet Özer hocamız buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Özer

Toros Üniversitesi

Ben de teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bu değerli çalışma için komisyona da teşekkür ediyorum. İki katkıda bulunmak istiyorum soruyla birlikte. Bir kentin kimliğini oluşturan tabii ki aynı zamanda insan ögesi ve sosyo-ekonomik yapısı. Bu bağlamda baktığımız zaman, bazı kentlerin kimliklerini bulamamasını söz konusu edebiliriz. Mesela ben Mersin'den geliyorum. Kentsel Araştırmalar Merkezi'nin Müdürlüğünü yürütüyorum; aynı zamanda Şehir ve Bölge Planlama Bölüm Başkanıyım. Mersin yıllardır sanayi kenti olmak istemiş, Adana gibi, ama olamamış. Batısındaki turizm kenti olan Antalya gibi olmak istemiş, turizm kenti de olamamış. Tam liman kenti de diyoruz. Dağ kenti, deniz kenti vesaire. Bir kimlik arayışı söz konusu. Böyle arada kalan kentlerimiz var. Acaba bunlar için bir multi kimlikli, çok kimlikli kent önerisi yapabilir miyiz birincisi.

İkincisi de; kentler kendi kimliğini kendisi oluşturabilir, ama acaba bir planlama dahilinde bazı kentlere hangi alanda stratejik olarak gelişecekleri konularında da öneri yapabilir miyiz ve o alanda gelişmeler neler? Hem merkezi idarenin, hem yerel idarelerinin ona göre kendilerini biçimlendirmelerini söz konusu edebilir miyiz? Bir bunu soruyorum ve söylüyorum.

Üçüncüsü de; bu çalışmada biraz sanki insan odaklı denilmesine rağmen, insan kısmını biraz zayıf gördüm ve sosyolog olduğum için, bildiğiniz üzere, son yıllarda özellikle kırsal alanlardan kentlere doğudan batıya çok büyük nüfus hareketliliği söz konusu. Gelen nüfus maalesef kentlileşememiş. Köyden çıkmış, köylü olmaktan çıkmış, ama kentlerin iç dinamikleri onları dönüştürecek bir düzeyde olmadığı için, çünkü bir kentin temel dinamiklerini oluşturan beyin, sermaye, kentli nüfuslar da genellikle göç ediyor. Özellikle doğuda, Diyarbakır'da, Van'da da böyle. Hatta Mersin, Adana için de bunu diyebiliriz. Gelenler kendileri dönüşemediği için, kenti kendilerine benzeterek, bazen devasa köy görünümünde kentler ortaya çıkmış durumdadır. Dolayısıyla, ben bugün kentlerimizin varoşlarında yaşanan en büyük trajedi bu arada kalmadır. Çünkü, sonuç itibarıyla planlama, fiziki yapı insanlar içindir. Eğer orada insanlarımızı dönüştüremezsek veya göçün önüne geçemezsek, yarın bunu konuşacağız. Bu kimliği de sadece kavramsal olarak bir etiket gibi yapıtırsak, o kenti, o kimliğe sahip kılamayız.

O nedenle baktığımız zaman, bazı öznel değerlerini taşıması anlamıyla yerel, tüm ulusa hitap eden yönleriyle ulusal bağlantıları ve işlevleri dolayısıyla küresel kentler görüyoruz. Ama bu üçünü bir arada da taşıyan kentlerimiz söz konusu olabilir. Mesela, Adana bu insan bakımından arada kalmış. Mersin bu sosyo-ekonomik bakımdan kimliğini bulamamış kentlere örnek teşkil edebileceği gibi, Diyarbakır'dan iç dinamiklerini, yani beyin, sermaye ve kentin nüfusu göç verdiği için, bir türlü bu dönüşümü yakalayamamış. O nedenle, bu Şurada benzer biçimde diğer kentlerimizle ilgili bu önerileri yapmamız gerekiyor birincisi.

Son olarak da, İstanbul'la ilgili de, yani İstanbul Türkiye'nin bir anlamda bütün kimliğini temsil eden bir şehir. Acaba bu kadar sorunun yaşandığı, sosyo-ekonomik, kültürel insani sorunun yaşandığı İstanbulla ilgili bir özel çözüm öneriniz olacak mı? Sonuç itibariyle, İstanbul'u çözdüğümüzde Türkiye'yi de çözeriz diye düşünüyorum, teşekkür ediyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam buyurun.

Prof. Dr. Güzin Konuk

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -
Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı

Biraz farklı bakacağım. Çok teşekkürler katkılarınız için; ama şöyle düşünüyoruz. Artık kentlerin geleceğe bakışta vizyon ve stratejilerine aktörler bir arada ortak platformda oluşturmaları gerekiyor. Yani dışarıdan empoze edilmekten öte, potansiyeli ortaya koymak, tartışmak ve o dinamikleri yaratmak; eksik dinamiklerini. Buna daha çok katılıyoruz. İstanbul için de böyle, Mersin için de böyle. Çünkü kentlerin tekrar bu yeniden vizyonunu ve stratejilerini ona göre paydaşlarla birlikte oluşturulması gerekir diyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Değerli Güzin Hocam şöyle yapsak olur mu? Soruların hepsini alsak, şundan dolayı herhalde vakit belki hepsine kalmayacak gibi. Kalan vakitte siz cevap verebildiğiniz kısma cevap verseniz. Zaten kayda alınıyor ya görüşler ve sorular. Burada zamanımız yetmezse, en azından soruları ve arkadaşların görüşlerini almış oluruz. Cevabı da zaman kaldığı, elverdiği ölçüde zat-ı âliniz cevap da vermiş olursunuz. Kalan vakitte de zaten kayda girdiği için bunların değerlendirilmesini daha sonra komisyonumuz yapar.

Şimdi, Nuri Akgün hocam buyurun.

Nuri Akgün

İstanbul İnşaatçılar ve Müteahhitler Derneği

Sayın Başkan, değerli komisyon ve sivil toplum kuruluşlarının değerli başkanları; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Ben İstanbul'dan geliyorum, İstanbul İnşaatçılar Müteahhitler Dernek Başkanı olarak. Uçağa da yetişemedim. Ben size somut önerilerimi sunacağım. Fazla zamanınızı almayacağım. Uçağı kaçırdım, 40-50 kişi yolumu kesti. İstanbul bölünüyor. Yani ben sit alanında, Anadolu Yakası'nda sit alanında oturuyorum. Bu sit alanıyla ilgili herhangi bir çalışma görmedim bu çalışma komisyon çalışmalarında.

Vatandaşın gecekondusu var, yapamıyor, satamıyor ve imar edemiyor. Ben o sokağımın karşısında vatandaş binasını yıkım yapıyor, ben sokağın bu tarafında yıkım yapamıyorum. Yani oradaki vatandaşlar depremden korkuyor canları can, bizim bu tarafta oturanlar bilmem ne. Dolayısıyla, bu konuda çalışmalarınızı, ben vatandaşlara ne diyeyim yarın

İstanbul'a döndüğümde? Sit alanıyla ilgili herhangi bir çalışma var mıdır, olacak mıdır? Yapılan bu kanuna bir değişiklik, vatandaşın, yani ya tapusu elinden alınsın devlet tarafından, yani parası verilsin, başka bir yerlerden ona yer verilsin veya kamulaştırılsın veya vatandaş satışını yapamıyor, tesisatını yapamıyor, perişan vaziyettedir arz ederim. Teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Peki teşekkür ediyoruz.

Oktay Nalbantoğlu diye okudum, ama yanlış mı okudum? Buyurun.

Oktan Nalbantoğlu

Peyzaj Mimarı

Oktan Nalbantoğlu.

Ben komisyon kararlarını çok değerli bulmakla beraber, bazı noktalarda çok soyut kavramlar geliştirildiğini düşünüyorum. Yani genelde bu tavsiyeler gerçek hepimizin gönlünde yatan tavsiyeler. Kent planlaması olsun, kentsel tasarım olsun, kimlikli kentler olsun. Bu konunun biraz daha somutlaştırılmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yani bu anlamda da komisyona önemli bir görev düşüyor diye düşünüyorum.

Benim üç tane sorum var kısa kısa. Kimlikli kent dağılımında ele alınan yeni mahalle kimliğinin ortaya konulması çerçevesinde artık kentlerde bu dikenli tellerle çevrilmiş site hayatından kurtuluyor muyuz, bununla ilgili somut bir şey söylenebilecek mi? Şehircilik kurumlarının kurulmasından söz ediyoruz. Bu şehircilik kurumları kimlerden ve hangi meslek disiplinlerinden oluşacak? Bir de imar planlarına farklı meslek disiplinlerinin ortaklaşa plan geliştirmesiyle ilgili bir tavsiye kararımız var. Bence bu da çok değerli. Bu meslek disiplinleri hangi mesleklerden oluşuyor?

Teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Biz de çok teşekkür ediyoruz.

Canan Önem Açıkbaş buyurunuz.

Canan Önem Açıkbaş

Kültür ve Turizm Bakanlığı-1 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkürler söz hakkı için.

Ben çok kısa bir şekilde tavsiye kararlarının 1-3-3 nolu tavsiye kararına ilişkin yeniden değerlendirme yapılması gerektiğini düşünüyorum. Şöyle söylemişiz: Sektörel planların yapılmaması, kentsel ve kente farklı amaçlı sektörel planların yapılmaması demişiz. Bu tavsiye kararının açıklamasına ilişkin bölümde de tek bir kent planı olmalıdır gibi bir sloganla bitirmişiz. Bunun temkinli olduğunu düşünüyorum.

Şöyle ki: Yaklaşık üç gün önce biliyorsunuz Turizm Şûrası Genel Kurulu'nu kapattı. Destinasyon planlaması ve destinasyon yönetimine ilişkin sektörel bazda oldukça kıymetli kararlar verildi ve bunların uygulamasına yönelik de çok önemli adımlar atıldı. Dolayısıyla böyle bir dönemde ve bu kararlar alınmışken, sektörel planlamaların yapılmamasına ilişkin bir karar çelişki yaratıyor. Bunu değerlendirmek gerekir diye düşünüyorum.

Diğer taraftan, tek bir kent planı olmalıdır da biraz sıkıntılı bir karar, Şûrayı biraz sıkıntıya sokacak bir karar bana göre. Çünkü plan kademelerinin azaltılması dedik, başka bir kararda da. Bu iki kararın çeliştiğini düşünüyorum. Yeniden değerlendirilmesi gerekir bana göre.

Teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Teşekkür ediyoruz. Selçuk Üniversitesinden Yrd. Doç. Dr. Arzu Taylan hocam buyurun.

Yrd. Doç. Dr. Arzu Taylan

Selçuk Üniversitesi-2 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ediyorum.

Soruyu sorduktan sonra biraz daha inceledim tabloları elime yeni geçti. Yaşam kalitesiyle ilgili sormuştum. Aslında çok önemli bir konu, bunu gündeme getirmenize çok sevindim, çok mutlu oldum. Bununla ilgili ölçütler belirlenmeli denilmiş. Tavsiye kararını görmemişim, buraya böyle bir tavsiye kararı var mı diye yazmıştım. Gördükten sonra da şunu merak ettim. Bu ölçütlerin belirlenmesi gerçekten önemli. Sadece yaşam değil, insan demiştik, mekân kalitesi demiştik. Mesela, şöyle söyleyeyim: Türkiye'deki kentlerde ne kadar yeşil alan var diye bir bakmak istedim, hiçbir şey bulamadım, yani hiçbir kentle ilgili planlarımızın analiz kısımları da şimdiden yuvarlak rakamlar vardı. Bu tip endekslere ihtiyacımız yok mu? Bu konuda çok alanım olmadığı için benim biraz daha ayrıntılı ve vazgeçilmesi mümkün olmayacak bir madde değiştirebilir misiniz diye oradaki endeks olması gerektiğini, çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum, yani yaşam kalitesinin ölçülmesiyle ilgili.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam biz de çok teşekkür ediyoruz.

İbrahim Baz hocam, İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektör Yardımcımız. İbrahim hocam buradalar, buyurun.

Prof. Dr. İbrahim Baz

İstanbul Ticaret Üniversitesi

Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de yine birkaç hususta hem soru gibi, hem görüş gibi birkaç hususu arz edeceğim, ifade edeceğim. Bunlardan birincisi; komisyonumuzun yaptığı çalışmayla, işte yenilikçi yak-

laşımalar getirmek suretiyle kentleri, işte yarışan kentler, akıllı kentler vesaire gibi. Konuma getirmeyen öneriden bahsettiler. Ancak şu da bir gerçek ki, ülkemiz hukuk devleti aynı zamanda. Dolayısıyla, hukuken somut bir şekilde tanımlanmamış ifadelerin çok rahatlıkla soyut değerlendirmeler yaparaktan, pek çok plan yöneten idarelerimizi, kurumlarımızı da çıkmazın içerisine sürükleyebilmektedirler. Mesela bunlardan birincisi, kamu yararı kavramı. Mesela bu nedir? Mesela planlama esasları içerisinde kamu yararından ne anlamamız gerektiği açıkça belirtilmeli. Aksi takdirde kamu yararı size göre, bana göre, ona göre farklı farklı olabiliyor diye düşünüyorum. Yine aynı şekilde şehircilik ilkeleri nedir bu mesela? Planlama esasları içerisinde bu şehircilik ilkelerinin tek tek yazılması gerektiği kanaatindeyim. Aksi takdirde yönetimler, yerel yönetimlerimiz başta olmak üzere, yaptıkları pek çok planlama çalışmaları aylarca, yıllarca verdikleri emek bir anda çöpe gidebiliyor. Bunun tarif edilmesi, tanımlanması gerektiği kanaatindeyim. Yine bunu tabii aynı şekilde bu kimlik hususları, yani kimlikli şehirler kavramıyla acaba yeni bir soyut alan mı açıyoruz? Mesela bu alana giriyorsak da, bunun da somut bir şekilde kimliklerini, ne anlaşılması gerektiğinin de net bir şekilde ifade edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bir diğer husus; bu özellikle malum kentlerde kimlik konusunu ele alacaksa, yeni yasal düzenlemelerle birlikte, pek çok şehirlerimiz artık büyükşehir statüsüne dönüşmeye başladılar. Kentlere baktığımızda, bu tür şehirlere baktığımızda, kenti ve kıyı birlikte görebiliyoruz. Yani burada bu tür şehirlere kimlik tanımlaması yaparken, kent kimliğini mi öne çıkartacağız, yoksa kırsal tarafını mı öne çıkartacağız. Mesela örneğin, sizin de Başkanım, içinde bulunduğunuz Konya, acaba sanayi şehri mi, yoksa bir tarım şehri mi, hangi yönüyle bunu öne çıkartacağız gibi bu hususların da dikkate alınmasında fayda vardır diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam, biz de çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Kamudan bir şey var, ama bu herhalde biraz kentsel dönüşümle ilgili. Türkiye İş Kurumu'ndan Feza Solmaz buyurun.

Feza Solmaz

Türkiye İş Kurumu - 3 No'lu Komisyon Üyesi

Merhaba. Komisyon üyelerine yapılan çalışmayla ilgili teşekkür etmek istiyorum. Yalnız ben tavsiye kararlarında insan odaklı ifade etmiş olmamıza rağmen, çocuk odaklı çalışmaları da görmek isterdim. Acaba böyle bir çalışmalar oldu mu? Hani yaptı mı, görmedim mi, bu konuda ne düşünüyorlar? Bence çocukların ana ve kadınların çocukları olduğu düşünülürse, özel olarak kent planlamalarda çocuklara yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bunun da tavsiye kararları içerisinde özel bir yerinin olmasını düşündüğüm için bunu da dile getirmek istedim, teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Efendim, biz de teşekkür ediyoruz.

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'ndan Bahaddin Şahin Bey buyurun.

Bahaddin Şahin

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

Teşekkür ederim Başkanım.

Şehirlerin kimlik koruması, bu kimlik koruması çok önemli. Ama bir o kadar önemli olan şey de bu oluşan kimlikle ilgili olarak şehrin sakinlerinin farkındalık düzeyi. Yani şehrin sakinleri yaşadıkları şehirle ilgili kafalarında nasıl bir zihin haritasına sahipler. Yaşadıkları şehirdeki somut ve somut olmayan kültürel mirasla ilgili neler biliyorlar? Onların farkındalık düzeyinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu da işin eğitim boyutuyla ilgili, ama tavsiye kararlarına baktığımda, şehir kimliğinin eğitim boyutuyla ilgili herhangi bir karara rastlamadım. Yakınlarda Talim Terbiye Kurumu Başkanlığı tarafından "şehrim" diye yeni bir öğretim programı kabul edildi. Bu öğretim programı ortaokul 5-6-7 ve 8. Sınıflarda uygulanacak. Oradaki katılımlar içerisinde şehir kimliği de yer alıyor. Keşke daha önceden bir koordineli, eşgüdümlü bir çalışma yapılsaydı, çok daha güzel işlerin olabileceğini düşünüyordum, olabilirdi.

Sonuç olarak söyleyeceğim bir şey, tavsiye kararları içerisinde şehir kimliğiyle ilgili olarak eğitim boyutunun da eklenmesi, şehrin sakinlerinin farkındalık düzeyinin artırılması için.

Teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Biz de çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Adalet Bakanlığı'ndan Gürsel Yüzügüldü buyurun efendim.

Prof. Dr. Güzin Konuk

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -
Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı

Pardon, Sayın Başkan kısa bir şey söylemek istiyorum. Aslında biz yalnızca tavsiye kararlarını size okuduk. Ama açarsanız, raporda bütün bu konuşulan pek çok şey detaylı olarak yer alıyor. Biz oradan çıkan tavsiyeleri size sunmaya çalıştık, ama diğerlerini kapsıyor. Yine eksik olanlara yanıt vermek isterim.

Buyurun Gürsel Bey.

Gürsel Yüzügüldü

Adalet Bakanlığı

Öncelikle teşekkür ediyorum.

Şimdi, ben aynı anda idari yargı hâkimiyim. Tabii çok fazla şehircilikle ilgili, şehir planlamasıyla ilgili önümüze dava gelince, biz şehir plancılarıyla birlikte keşfe gidiyorduk ve bu kapsamda gördüğümüz birkaç husus var. En önemlisi, bunların en önemlilerinden birisi küçük belediyelerde planlama yapma yetkisi bulunmakla birlikte, bunların planlamaya ilişkin esas olarak yeterli bilgi düzeyinin olmadığı yönünde. Şimdi, belediye başkanı planlama yapma yetkisinin sadece uhdesinde olduğunu düşünüyor. Yani belediye meclisi bir karar alma tarzında bir yetkisinin olup olmadığından haberdar değil.

İkinci olarak başka bir konu. Şimdi, imar planının aleni olduğu açıkça belirtilmesine rağmen, belediyelerde dava açma süresinde, özellikle planların elde edilme, imar çapı alabilme durumu çok yeterli değil. Şimdi, tabii burada diğer bir husus, planlamanın bütünlüğü açısından, planlama yaparken bir bütünlük, iyi veya kötülük olarak sağlanmakla birlikte, toplam olarak, lokal olarak yapılan imar tadilatlarının plan bütünlüğünü uzun vadede tamamen bozduğu yönünde benim naçizane bir tespitim var. Bu konuda daha somut olarak komisyon tarafından yapılan bir öneri var mı, belediyelerin tadilat yapma yetkisi kısıtlanması yönünde bir düşünce var mı? Özellikle küçük belediyelerden planlama yetkisinin elinden alınması yönünde bir görüş Sayın Komisyonda var mı?

Teşekkür ediyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi, Prof. Dr. Gülden Erkut hocamız buyursunlar.

Prof. Dr. Gülden Erkut

İstanbul Teknik Üniversitesi

Merhaba.

Değerli Başkanımıza, komisyon üyelerine öncelikle teşekkür ediyorum. 1. Komisyona, 356 sayılı raporunuzu okumaya çalıştım. Ben şu perspektiften baktım aslında. Bu Birleşmiş Milletlerin 2015'teki yeni sürdürülebilir gelişme amaçları ve HABİTAT-3 Yeni Kent Gündemi çalışmaları ne kadar toplamda değinildi diye. Orada bakanlık tarafından önerilerek politika birimlerinden bir tanesinde ekonomik gelişme stratejileri biriminde görev yaptım. Orada da ilk vurgu insandı. Sonra ekonomiydi, ondan sonra kentti.

Şimdi, bu çerçevede baktığımda, raporların tümüne sizin raporunuzda 1-1,5 sayfa falan yaklaşık bir perspektif sunuluyor. Ama sonrasında bize de sunulan dokümanların arasında iki belge var. İngilizce olarak ajanda ve diğer bir belge, ona da çok mutlu oldum. Çünkü bunun sonuçta önümüzdeki 20 yıl için uygulanmasıyla ilgili Bakanlığımız zaten taahhüdünü yapmış durumda. Burada en azından sonrasında ne kadar yansıtıldı, politika birimleri raporlarına bakıldı mı ya da ne kadar ilişkilendirildi konusunda bir iki daha göz atılabilir. Sizin raporunuzun içinde burada vurgulamadığınız insan birinci vurgu insan olduğu hep söylendi. Burada çok beğendiğim işte şehir sosyolojisi ve şehir ekonomisi perspektiflerinden uygulama planları ve programları geliştirmelidir vardı. Onları birazcık daha temenni niteliğinden çıkıp, şeylerle de ilişkilendirilerek, yeni kent gündemindeki politika birimi raporları ve deklarasyonla da ilişkilendirilerek revize edilmesi. Sonradan yapılacak uygulama planları için çok faydalı olacaktır, teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam sağ olun, biz de çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Oktay Gürmen Beyefendi buyurun. Serhat Kalkınma Ajansından Birim Başkanı.

Oktay Gürmen

Serhat Kalkınma Ajansı

Çok teşekkür ederim.

Benim dikkat çekmek istediğim bir husus var. Son derece önemli bir konu. En son yaptığım araştırmaya göre, TÜİK verilerine baktım, nüfusumuzun yaklaşık yüzde 50'si, tam olarak yüzde 49,5'i on büyük kentimizde yaşıyor. Geri kalan yüzde 50 diğer 71 kente paylaşıyor.

Bu şuna işaret ediyor. Anadolu'nun birçok kenti, Kars, Ağrı, Iğdır, Bingöl, Bitlis gibi kentlerimiz ne yazık ki sürekli olarak boşalıyor. Bu kentlerin ortak özellikleri genel itibarıyla kırsal kesim niteliklerinin ön plana çıkması ve yaşam memnuniyet düzeylerinin o kentlerde yaşayan insanların yaşam memnuniyet düzeylerinin son derece düşük olması. Bu nedenle, bu kategoride yer alabilecek, yani kırsal nitelikteki kentlerin ayrı olarak ele alınması ve bunlara yönelik özel programlar, planlamalar yapılarak, oradaki yaşam kalitesinin artırılması gerektiğini düşünüyorum. Bu konuya dikkat çekmek istedim, teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Biz de çok teşekkür ediyoruz. Ege Üniversitesinden Adnan Kaplan hocamız buyursunlar.

Prof. Dr. Adnan Kaplan

Ege Üniversitesi

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, üç tane hususa kısaca ben değinmek istiyorum. Bunlardan birincisi; raporda yer almakla birlikte, bu kentsel *resilience* aslında sadece dirençlilik deniliyor. Dirençlilik artı esneklik olması gerekiyor. Kentsel *resilience* ve riskler bağlamında kentleri ve yeni şehircilik anlayışını ele alabilir misiniz diye bir soru sordum. Rapor içerisinde tavsiye kararları içerisinde yer alıyor; ancak bu mesele belki de ayrı, yani bu meseleye dayalı olarak kentlerin ele alınması ayrı bir komisyon çalışmasını gerektirecek boyutta. Yani kimlik planlama tasarım içerisinde bu konular bir miktar sıkışmış diye düşünüyorum ben. Eğer gerçekten içinde bulunduğumuz dönemde yaşadığımız birçok sorunda da o var zaten. İklim değişikliği etkileri, adaptasyon, *resilience* meseleleri, kentin ve kentlerimize bu yeni durumları nasıl adapta edebileceğiz ya da nasıl yönlendirebileceğimiz meselesi, tüm kentlerimiz önündeki süreçte bekleyen en önemli problem olduğunu düşünüyorum. Buna özel bir yer ayrılması gerektiğini özellikle ben tavsiye ediyorum. Birinci husus bu.

İkincisi; şehircilikte yeni anlayışlar, yeni şehircilik, peyzaj şehirciliği, ekolojik şehircilik gibi. Tavsiye kararlarında bu anlayışlarla ne yönde ilişki kuruldu ki, bu kavramlara şüpheli de bakan bir insanım. Bunlara gündeme getirirken de, bunların arkasında duruyor değilim; böyle bir anlam çıkarılmasın lütfen. Bunlarla herhangi bir şekilde bir ilişki kuruldu mu? Çünkü bu kavramlar evet beraberinde kentlere belki radikal yaklaşımlar getirebilecek düşünceleri içinde taşıyor. O nedenle son derece önemsiyorum. Bu konuda komisyonun düşünceleri nedir?

Üçüncü sorum ise; kentsel tasarımda özellikle iklim değişikliğinin etkilerine bağlı olarak, kentsel tasarımın bu yönünün ön plana çıkarılması. Son yıllarda kentsel tasarımın bu yönü dünyada da çok fazla ön plana çıkarılmış durumda. Bu gereklilikten tabii kaynaklanıyor.

İklim değişikliği etkilerine bağlı olarak ne yapacağız, ne edeceğiz? Bunun ön araçlarından birisinin kentsel tasarım olduğunu düşünüyorum. Bu hususlarda kentsel tasarımın önümüzdeki süreçte nasıl yönlendirilmesi gerektiği hususu benim öğrenmek istediğim bir konu. Bu üç sorudan ayrı olarak küçük bir hususu yine paylaşmak istiyorum. Şimdi, kentsel tasarımı ele alırken, kentsel peyzaj sadece kent görünümü ve silüet ile ilişkilendirilmiş. Doğru, ancak yeterli değil. Kentsel peyzaj altında birçok kodlar, birçok veriler, birçok hususlar, birçok ilişkiler söz konusu. Bunu sadece ve sadece görünüm ve silüetle, yani görsellikle ilişkilendirmenin yeterli olmayacağını ve özellikle bu boyutun kentsel tasarımda yeni açılımlar sağlayacağını düşünüyorum, teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam biz de çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Tokat İl Özel İdaresinden Saffet Güngör buyurun.

Saffet Güngör

Tokat İl Özel İdaresi

Büyükşehir belediyesine ilaveten önümüzdeki günlerde diğer illerin de bütün şehir olacağı şu anda kesinlik kazanmış gibi ifade edildi. Madem tüm iller bütün şehire geçiyorsa, onun kırsal alanını da herhalde tanımlamak gerekiyor. En azından buna başlamak gerekiyor diye düşünüyorum. Özellikle şu anda yaylalardaki yerleşim yerleri çok büyük soru işareti olarak önümüzde duruyor. Bunlar ne olacak? Bu masa şimdiden herhalde bunlara da bir çözüm bulma adına bir tarafından başlanması gerekiyor diye düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Peki, biz de çok teşekkür ediyoruz.

Son Ramazan Özunal Bey var, ondan sonra da Divandan da bir konuşma talebi var. Ramazan Bey buyurun.

Ramazan Özunal

Türkiye Muhtarlar Federasyonu

Teşekkür ederim değerli başkanım.

Sesim biraz gür çıkarsa kusura bakmasın kimse.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Muhtarların sesi gür çıkar.

Ramazan Özunal

Türkiye Muhtarlar Federasyonu

Evvel Allah, sizler mekteplisiniz, biz alaylıyız. Şimdi, evvela ben şunu sormak istiyorum. Güzel bir kitapçık hazırlamışsınız, fevkalade. Gece uyumadım, epey çalıştım, geç geldi bu kitapçık elimize. Evvela muhtarlara bu konuyu sordunuz mu? Haberiniz olsun, diğer bir konu. Varoşlarla ilgili, bugün bir şehrin güzel olması, o şehre girerken varoşların intizamı yeşil alanı, altyapısı, kaldırımı olması gerekir. Şehrin silüetine uygun olarak da oralardaki yapıların düzgün bir şekilde olması gerekir. Bunun için bir tedbir aldınız mı, aldığınızı zannetmiyorum, acil tedbir yok bu şeyin içerisinde çünkü. Bu gelecekle ilgili güzel bir çalışma. Eğer bir şeyi, TOKİ güzel, kentsel dönüşüm güzel, ama eski yerleşim alanlarına kentsel dönüşümü ya da TOKİ'yi yüksek katlı yerler yaptığınız için, oranın altyapısı oraya kafi gelmiyor. Gelmediği vakit ne oluyor, sorun çıkıyor. Ondan sonra altyapı yaptın, yeniden olmadı, baştan, PTT gelir kazar, olmada baştan elektrik su gelir kazar. Bunların tedbirlerini daha önden almak lazım.

Diğer bir konu eski şehirlerle, altyapıları bugün çok zayıf bir durumda. Yeniden eski şehre, yeniden altyapıyı o zaman ne olur, diyelim ki normal bir şehre, kente yaptığınız hizmet üç liraya çıkıyorsa, burada çıkıyor 150 liraya. Bununla ilgili de güzelce bir şey sunmanızı istedim. Sit alanları çok önemli bir şey. Sit alanları mezbele halinde duruyor. Bunları bir an evvel turizme açılması için bu sit alanlarının onarılması lazım. Bu da acil tedbirler içerisinde gelir. İmarla ilgili mesela varoşlarda gecekonduyla ilgili varoşlarda insanlarımızı orada şu anda rahatsız oluyorlar, neden rahatsız oluyorlar, imar yok. Neden rahatsız oluyor, öbür tarafta kaçak yapı yapmış, orada bir imar yok. Bunları o tarafa çekmek için ya da bunları yükseltmek, daha yukarı, şehrin yükseklerine çekmek için TOKİ'ye orada önemli kılmak lazım. Ama bu altyapıya da burada varoşlardaki olan yerlerde daha küçük ve şehrin silüetine uygun bir şekilde planlar yaparak, oradaki insanlarımızın mağdur olmaması lazım diye düşünüyorum.

Benim esasında muhtarların bu işin içerisine sokmanızı istiyorum. Türkiye'de 50 binin üzerinde köy ve mahalle muhtarı var. İleride tamamı mahalle muhtarlığı olacak Allah izin verirse. Onun için de yapmış olduğunuz çalışmalarda özellikle muhtarımızın, muhtarlarımızın görüşünü almanızı istiyorum. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum, herhalde yarın biraz daha konuşacağım, muhtarlarımızla ilgili.

Teşekkür ederim Değerli Başkan, sağ ol.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Efendim, bendeniz geçmişte belediye başkanlığı yaptım bir dönem. En çok muhtarlardan korkardık. Şimdi, Ramazan Bey muhtarların başkanı üstelik, görüşlerini dikkate alacağız Ramazan Bey. Burada yeni bir şey daha eklendi. İsterseniz son soru bu olmuş olsun, sonra bir Ceren hocamıza bir söz verelim.

Mustafa Demirci hocamız, Selçuk Üniversitesi'nden buyurun.

Prof. Dr. Mustafa Demirci

Selçuk Üniversitesi

Efendim, herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sanırım burada şehircilik meselesi çok detaylı bir şekilde ele alınmış. Güzel tavsiye kararları da alınmış, öyle görünüyor. Tabii daha sonra da bunun uygulamaya nasıl geçirileceği. Yani çok güzel teoriler üretebilirsiniz, kararlar alabilirsiniz, ama bunun ne zaman, nasıl yanıtıacağı da önemli. Benim esas değinmek istediğim nokta şudur: Bizim 200 yıllık Batılılaşma serüveni içerisinde orada zannediyorum en fazla ihmal ettiğimiz, göz ardı ettiğimiz konu şehir ve mimari meselesi oldu. Hatta Avrupa şehirlerine gittiğiniz zaman, 300-400-500 yıllık tarihi dokuları koruduklarını görürüz. Bu aynı zamanda bu şehirlerde, bu mekânlarda yaşayan insanların hafızasında bir süreklilik, bir aidiyet, bir kimlik bilinci dönüştürüyor. Bizim kendi şehirlerimize baktığımız zaman, özellikle yeni ortaya çıkan şehir yapılarında baba, oğul ve torunun aynı mekânda bir ömür yaşayabilecekleri bir yapıyla karşı karşıya değiliz artık.

Şehirlerin içerisinde göçebe yaşıyoruz. Belki göçebe bir kültürden gelmenin alışkanlığından da etkileniyoruz. Ömrümüzün sonuna geldiğimiz zaman, doğduğumuz şehirde kendimize ait hissedeceğimiz bir nokta ve mekân yok. Mahalle yok, ev yok ve mekân yok. Bu aslında sadece şehir için değil, insanlarda bilinç ve insanlarda kendi kimliğinde de bir kimliksizlik ve aidiyetsizlik meydana getiriyor. Çünkü insan mekânla kendisi arasında karşılıklı bir alışveriş içerisinde. O bakımdan benim esas sormak istediğim, cevabını bulmak istediğim soru şu: Biz uzun ömürlü, belki birkaç yüz yıl kalabilecek mimari yapıları, kalıcı mekânları nasıl üretebiliriz? Bu mekânları üretirken, acaba inşaat malzemesinde yeni alternatiflere gitmek gerekir mi, böyle bir alternatif düşünmek gerekir mi? Bu sorunun cevabını arıyorum, herkeste teşekkür ediyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam sağ olun, biz de çok teşekkür ediyoruz.

Tabii burada hep konunun erbabı, bu salonu dolduruyor. Dolayısıyla çok çetin konular, çok çetin problemlerimiz var. Biraz yorgunluk alametleri belirmişse diye söylüyorum. Böyle çetin problemlerden birisinde Timur'un, affedersiniz Moğolların işgal vereceği bir devlet var. Oranın sultanı topluyor diyor ki, "bu Moğollar geliyor, bu adamlar önlerine ne çıksa yakıyor yıkıyor, hiçbir güç bunların önünde duramıyor. Sıra geldi bizim ülkeye ne yapacağız, bunlardan kendimizi nasıl koruyacağız" falan. Toplamış akılları, aralarında vezirler falan var. Vezirlerden birisi biraz tuhafça bir adammış, bazen de padişahın canını çok sıkarmış. Herkes bir şeyler söylüyor. O diyor ki "sultan ben formülü buldum, kurtuluşun formülünü", "nasıl diyor buldun sen, de bakalım" "şimdi bu şehirde ne kadar boyacı varsa boyasını, ne kadar kireççi varsa kirecini alalım, çıkalım şu kalenin dışını güzelce boyayalım, Moğollar gelir, bakarlar bizim kaleye gıcır gıcır bir kale, yazık olur, burayı fethetmeyelim diyerek dönerler" diyor. Sultan demiş ki, "sendeki şu akıl bende olsa da sabaha kadar rahat bir uyuyabilsem" demiş.

Şimdi, sorular öyle çetin sorular, tabii uykuları kaçırarak sorular için doğrusu. Hocam size de söz verelim. İki tane daha şey geldi; bunlar öneri babında. Son mu konuşalım Hocam. Göksel Demir hocam düşüncenizi belirtmek ister misiniz? Göksel Demir Kırklareli Üniversitesi bir tavsiyesi var, bir de Mehmet Bulut Hocamızın tavsiyesi var.

Buyurun Hocam, sonra son söz olarak zatıalınıza verelim. Sonra Güzin Hocamıza ve toparlamak maksadıyla.

Prof. Dr. Göksel Demir

Kırklareli Üniversitesi

Teşekkürler Sayın Başkan.

Çevre mühendisliği uzmanlık alanı olan birisi olarak dikkatimi çekti katkı amaçlı ya da belki detaylandırılır düşüncesiyle onu dile getirdim. Atık yönetimiyle ilgili yaşanan her yerde, insanın olduğu her yerde atık oluşuyor. Katı atıklar, sıvı atıklar, gaz atıklar olabilir. Dolayısıyla herhalde sanırım hocalarımız şehir mühendisliği ve altyapı etki analizleri, şehir planlarıyla bütünleştirilmelidir diye tavsiye kararı altında bir açıklama yapmışlar. Ama atık yönetimiyle ilgili sanırım burada biraz daha detay verilebilir ya da bir alt başlık açılabilir mi diye düşündüm, bu amaçla gündeme getirdim.

Teşekkürler.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Peki Hocam, biz de çok teşekkür ediyoruz.

Mehmet Bulut Hocam siz düşüncenizi paylaşmak ister misiniz Sebahattin Zaim Üniversitesinden. Burada mı acaba hocamız? O zaman soru faslını kapatıyoruz. Bundan sonra görüş düşünce varsa, onları kayıt olarak biz alalım, yazılı olarak. Şimdi Celal Hocamıza sözü bırakalım.

Hocam buyurun.

Prof. Dr. Celalettin Çelik

Erciyes Üniversitesi

Son soru olarak aldım ben.

Şimdi, ben de soru olduğunu gördüğüm için vurgulamak istedim. Yani mahalle ve sokak kavramından bahsettik ve bunun önemli olduğuna vurgu yapıyoruz ve kaybolan bir değerimizin olduğundan bahsettik ve son zamanlarda özellikle de yaşam ve mekân kalitesini yükseltmeye yönelik "kentsel tasarım" adı altında çalışmalar yapılıyor belediyeler tarafından veya TOKİ tarafından. Bu yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak kent merkezlerinde, o dediğiniz hani sorun olarak da gördüğümüz çok parçalı mülkiyetin olduğu alanlarda yapıyoruz. Ama bu yapılan yerler belediyelerden büyük çoğunluğunu imar notlarımızda da var. TOKİ'nin kendi zaten yetkisi alanında da yaptığı uygulamalar bunlar. Emsal artışlarıyla yapılıyor bunlar. Yani hepsi 1'e 3, 1'e 4-5 çıkanlar var, yani sonu olmayan bir artış var. Bu uygulamalar aslında bu kimlikle çok örtüşen şeyler değil. Yani planlamanın bütünlüğünden bahsediyoruz, sokak kavramından bahsediyoruz. Daha sonra ekonomiden bahsediyoruz. Yani bu boyutunu hiç göz ardı etmememiz gerekiyor. Böyle bir alan temel bir sorun gibi görünüyor ve bütün kentlerde de kimliksizleşmeye neden oluyor. Bu konuda tavsiye var mı, ben okumadım. Bize çünkü son anda geldi kitapçık.

Teşekkürler.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Peki Hocam, biz de çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, bu 1. Komisyonumuzun son konuşmacısı, konuyu toparlamak üzere Güzin Hocamıza biz mikrofonu bırakıyoruz. Daha sonra ikinci komisyonda ne yapacağımızı kısa bir istişare ederiz, o şekilde yolumuza devam ederiz. Sayın Hocam buyurunuz.

Prof. Dr. Güzin Konuk

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -
Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı

Teşekkürler Sayın Başkan.

Biraz evvel kısaca söylediğim gibi, pek çok konuya ağırlıklı olarak değindik. Ayrıca özellikle vurgulanmak istenen detayların notlarını aldık. Tartışılmıştı, ama yeterince yansımadı ya da ilişkilendirme kavramı üzerinden tekrar bakacağız. Ama ben yine ekibimden iki arkadaşımıza söz vereceğim. Son değerlendirme için Koray Beye ve Volkan Beye. Özellikle o bağlantılar için plan kademeleri, yeni ajandayla olan ilişkileri kısa bir şeyler söylerseniz, diğerlerini de mutlaka göz önüne alacağız.

Doç. Dr. Koray Velibeyoğlu

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Ben öncelikle plan kademeleriyle ilgili soruya bir açıklama yapabilirim. Biz tek plan olsun dediğimizde, sektörel planlar olmasın, sadece tek plan olsun argümanı ürettiğimizde, şunu demek istemiştik: Birçok arazi kullanım kararı üreten birçok plan türü var ve bunların her biri farklı arazi kararları, arazi kullanım kararları ürettiği için, aynı alan için, birden fazla karar ürettiği için, bunların koordinasyonunu entegrasyonunu sağlayamıyoruz. Bununla ilgili uzun yıllardır farklı çabalar da yapıldı, ama onda başarılı olmadık. Bu açıdan, sektörel planlar yapılmasın değil de, arazi kullanım kararı veren sektörel planlar yapılmasın. Kendi sektörü için, o sektör o ildeki gelişmeyle ilgili kararlar alınabilir. Ama bu eğer bir arazi kullanım kararı verilecekse, yerel yönetimlerin yaptığı tek bir plan üzerinden bunun verilmesinin daha uygun olabileceğini değerlendirdik ve bu yönde bir karar verdik. Onun dışında mahalleyle ilgili de bir açıklama yapmak isterim. Mahalleyle ilgili, bizim burada öngördüğümüz mahalle kavramı bir idari birim olarak mahalle değil, aslında bizim ön gördüğümüz mahalle kavramı bir yaşam birimi. Yabancıların *neighborhood* dedikleri bir planlama ölçeği olarak mahalle birimini tavsiye kararı ürettik ve mahalle konusunda da bir ortaklaşma oldu. Bütün komisyon üyeleri bu konuda bir ortaklaşma sağladı. İnsan boyutunun eksikliği konusunda da sağ olsun Köksal Hocamız, Selçuk Üniversitesinden sosyolog hocamız sürekli bize bu insan boyutunun eksikliğini, kendi aramızdaki tartışmalarda zikretti ve biz olabildiğince rapora yansıttığımızı düşünüyoruz. Ama eksik kalmış olabilir, eksik konusunu da tamamlarız, teşekkürler.

Volkan İdris Sarı

Kalkınma Bakanlığı - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Tabii şimdi, burada bize tavsiye kararları içinde atlanmış gibi duruyor, ama aslında önemli olan bu on madde var, tasarımıyla ilgili olarak. Bunlarla ilgili iki şeyi burada okumak istiyorum. Kentsel ulaşımda toplu taşıma, metro, tramvay yaygınlaştırılmalıdır meselesi çok önemli, kentler için. Bisikletin kent içi ulaşım aracı olarak yer alması sağlanmalı. Şimdi, bunu

atlamayalım diye düşündüm. Çünkü komisyon raporu içinde var ve öncelikli alanlardan birisiydi.

Şimdi, kentlerin ani değişimlere hazırlıklı olması sorulan soruydu, dirençli olma meselesi. Bu komisyonda tartışıldı, ama tabii konular itibariyle kimlik çıktı ve planlama tasarım ilişkileri açısından bu konuların hepsi değerlendirildi. Yine ayrı bir alan olarak, işte biraz önce de bahsedildi atık yönetimi gibi konular aslında, "doğal odaklılık" başlığı altında bunların hepsine değinilmeye çalışıldı, komisyon raporları içinde. Ani durumlarla ilgili olarak işte afet eylem planlarından tutun, diğer konulara kadar burada bazı kararlar var, tavsiye kararları var raporun içinde. Ama tabii bunların geliştirilmesi lazım, çünkü hazırlıklı olma meselesi aslında uzun vadeli değil, çok ani ve kısa aralıklarla ortaya çıkacak konuları içeriyor. Diğer taraftan da uzun vadede işte bizi bekleyen riskler ve tehditlere karşı da kentlerin dayanıklı hale getirilmesi de gerekiyor. Bu meseleleri burada biz epeyce tartıştık diye düşünüyorum.

Bir de bu sektörel planlarla ilgili olarak aslında plan yapılmasını denilmiyor. Belki oradaki ifade biçimi nedeniyle, orada biraz düzeltmek de gerekebilir. Burada esas olarak kastedilmek istenilen sektörel planlarla, fiziki planların entegrasyonu meselesi. Yani genel hatlarıyla bu ikisi farklı dünyalarda oldukları zaman, istenilen sonuçlar elde edilemiyor. Özellikle sektörel planların yer seçimi hakkında bir fikir dedik ya, esas arazi tahsisi kararını yapan fiziki kararlarla bütünleşmediği sürece bu bir şeye dönüşemiyor. Gerçek bir uygulamaya dönüşemiyor. Biraz buna dikkat çekmek için, bir de ilkesel olarak plan kademelerinin azaltılması, daha az planla, daha çok katılımı örgütleyebilmenin önemini altını çizmeye çalışmıştık, biraz da bununla da ilişkisi var.

Bu yeni kent gündemiyle ilgili olarak da, yeni kent gündemi maddeleri burada ana maddeler olarak alındı. Sürdürülebilir gelişme hedefleri yine Paris İklim Anlaşması. Bunlar aslında önümüzde yeni şehircilik vizyonuna baktığımız zaman önümüzde duran meseleler. Bütün bunların hepsiyle ilişkilendirmemiz gerekiyor. Ama bizim konu başlıkları itibariyle kimlik planlama tasarımı olduğu için bütün bu konular aslında bu başlıkların altında yer aldılar. İşte biraz önce bahsettiğim bisiklet meselesi de öyle, işte bir mahallenin birim olarak alınması meselesi de öyle. Biz bunları somutlaştırarak ve konu başlıkları içinde ayrıntılı biçimde ele almaya çalıştık.

Çok teşekkürler.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Mine Hanım buyurun.

Mine Aşçı

Söke Belediyesi - Komisyon Raportörü

Ben de sit alanlarıyla ilgili sorulan soruya kısaca değinmek istiyorum. Şimdi, sit alanlarıyla ilgili tüm uygulamalar 2863 Sayılı Kanuna tabii. Bizim komisyon raporumuzda kimlik planlama, tasarım kısmında tabii ki bu alanların korumasına ilişkin ilkeler tavsiye kararlarımızda değinildi. Ancak sit alanlarında yapılacak uygulamalarla ilgili komisyonumuzun konularının dışında olduğu için böyle bir değerlendirme yapılmadı.

Prof. Dr. Güzin Konuk

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi -
Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu Başkanı

Ben şunu bir kere daha vurgulayarak, sözlerimizi grup adına bitirmek istiyorum. 35 kişilik çok aktif bir gruptuk. Yani burada yalnızca sentezi yapan ekip olarak karşınıza geldik. Burada birçok tartışılan konular kesinlikle yer aldı. Ama getirilen görüşler çerçevesinde tekrar kontrol edilir. Ben bütün katkı veren arkadaşlarıma sizlerin huzurunda teşekkür etmek istiyorum. Çünkü kapsamlı bir alt gruptuk biz. Planlama, tasarım ve kimlik bağlamında bakan. Dolayısıyla, çok farklı güçlü kararlar tartışıldı, bunu belirtmek istiyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Tamam değil mi Hocam, başka ilave edeceğimiz bir şey var mı? Peki, efendim biz de çok teşekkür ediyoruz. Çok emek verdi gerçekten komisyonumuz.

Şehir ve insan tabii çok iç içe geçmiş kavramlar. Yani insan nasıl girift bir bilmeceyse, hakikaten şehir ve şehrin problemleri de adeta insan gibi anlaşılması, çözülmesi zor, girift bir bilmece yumağı. Dolayısıyla, şehre dair aslında çözdüğümüz her bir bilmece, her bir sorun, insana dair, bir insanın problemini çözmek gibi.

Şimdi, ben komisyonumuza, komisyonumuzun şahsında Güzin Hocamıza bu yapmış oldukları çalışmalardan dolayı huzurlarınızda çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, burada Divan oturumu yönetiyor gibi olsa da, aslında yöneten aşağıda bir de reji var. Reji diyor ki, İkinci Komisyona devam edelim, yani İkinci Komisyon görüşmelerine. Sonra akabinde yemek programına geçelim. Ben de araya bir mola verelim, bir yemek yensin falan diyorum. Fakat reji bu konuda ısrarcı, katılımcılara soralım nasıl yapalım diye. Buyurun, devam edelim diyorsunuz Gürsel Hocam çok aşk ve heyecanla. Bir 10-15 dakika ara verelim.

2. Oturum

Kentsel Dönüşüm Komisyonu Oturumu

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Çok kıymetli Şûra üyeleri; misafirler herkes hazırsa, Şûramızın bugünkü 2. Oturumunu başlatabiliriz.

Şimdi, isterseniz 2. Oturumla ilgili, 2. Oturuma geçmeden, 1. Oturumda yapılan görüşmeler var. Tabii ki oturumlarımızda komisyon başkanlarımız ve onların üyeleri, komisyonda çalışan arkadaşlar. Buradaki ortaya çıkan yeni görüşleri değerlendirecekler. Daha sonra bu Şûranın detaylı bir şekilde raporları bir kez daha yazılacak. Buradaki görüşler çerçevesinde. Ama usul gereği bir de komisyonumuzun yapmış olduğu çalışmayı oylamamız gerekiyor. Eğer herkes hazırsa, herhalde dışarıda kimse kalmadı değil mi arkadaşlar?

Şimdi, 1. Komisyonumuzun yani, Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonumuzun ve Komisyonumuzun Başkanı Değerli Sayın Güzin Konuk Hocamız ve ekibinin hazırlamış olduğu o komisyonda birçok arkadaşın emeği geçti. 1. Komisyon raporunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Burada yeni görüşler var. Alkışlayalım, tabii Gamze Hanımın çok emeği var. Rapor oylanınca, büyük bir mutlulukla tabii alkışlıyor. Yeni görüşler olacak, o görüşleri arkadaşlar değerlendirecekler. Yani buradaki ifade edilen görüşlerin her birisini yine arkadaşlar değerlendirecekler. O görüşler çerçevesinde herhalde rapor bir kez daha son şeklini kazanmış olacak.

Şimdi, müsaadeniz olursa Kentsel Dönüşüm Komisyonunu ve bu Komisyonumuzun çok kıymetli başkanı ve üyelerini sahneye davet edeceğim. Önce üyelerimizden başlayalım. Doç. Dr. Ali Hepşen hocamız, yine Gürkan Coşkun hocamız, Prof. Dr. Gürsel Öngören hocamız, Sezai Bey. Hocam sizi o taraftan Divandan transfer ediyorlar komisyona. Prof. Dr. Bayram Uzun hocamız, İsmail Mutaf Bey buyurunuz hocam.

Şimdi de Komisyonumuzun çok değerli Başkanı, Yıldız Teknik Üniversitesinden Prof. Dr. Zekai Görgülü, duayen bir hocamız, sağ olsun çok kahrımızı çekti hocamızdan Allah razı olsun, Zekai Görgülü Hocamızı davet ediyorum.

Hocam buyurun.

Efendim usulü ile bir öncekiyle aynı. Ben sözü Zekai hocama bırakacağım. Onlar yaptıkları çalışmaları anlatmış olacaklar; sizinle paylaşmış olacaklar. Daha sonra yine görüşleri olan Şûra üyelerimiz, teklifte bulunan Şûra üyelerimize söz hakkı vereceğiz ve bugünkü toplantımızı hayırlısıyla bu şekilde neticelendirmiş olacağız. Akabinde herhalde Gamze Hanım bize iyi bir yemek hazırlığı yapmıştır galiba, sonra yemeğe geçmiş olacağız.

Efendim buyurunuz, kıymetli Hocam. Zekai Hocam sözü size bırakıyoruz.

Prof. Dr. Zekai Görgülü

Yıldız Teknik Üniversitesi - Kentsel Dönüşüm Komisyonu Başkanı

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Efendim, merhabalar, iyi akşamlar. Öncelikle tabii ki teşekkür Sayın Bakanımızın nezdinde, Bakanlığınızın tüm yöneticilerine içtenlikle Komisyonumuz adına böyle bir Şûrayı toplamış olmalarından ötürü, verilen emeklerden ötürü hepimiz adına, tüm komisyonumuz adına teşekkürlerimizi iletiyorum. Ama belki altını çizmem gereken iki teşekkürü hemen bitireyim.

Birincisi; gerçekten yaklaşık 35 arkadaştan oluşan komisyon üyelerimiz verdikleri emeklerden ötürü, katkılardan ötürü; bir diğeri de gerçekten çok güç olan bu organizasyonu kotaran ve her dakika bizlerle olan, her sorunumuzu çözmek için koşturan Şûra Sekreteryasındaki arkadaşlarıma, bir başka deyişle meslektaşlarıma iletmek istiyorum.

Evet bugün, daha doğrusu bugün değil, başlıyalın şu anda biraz kentsel dönüşüm konuşacağız. Bizim Komisyonumuzun ismi bu. Evet çok moda ve güncel bir şeyi konuşacağız. Yani bizlerin buradaki hazirunun dışında, artık dışarıdaki sade bir yurttaşımızın dahi fikir yürütebildiği ya da bir şeyler söyleyebildiği konu haline geldi kentsel dönüşüm. Tabii ki diğer komisyonlara benzer biçimde bizde de elbette bu yapılan altı toplantıda yoğun tartışmalar oldu. Sonrasında çalışmalar oldu. Bunları elbette özetleyerek geçmeye çalışacağız, 20 dakika içerisinde. Tabii verilen format bağlamında, yani Şûra Sekreteryasının belirlemiş olduğu format bağlamında çalıştık. O izinle, o format doğrultusunda oluştu. İçini de öyle doldurmaya çalıştık.

O nedenle, ben şöyle bir şey yapacağım. Yani evet belki aradaki süreler olmakla birlikte, umarım raporlar okunmuştur; okunmadıysa bile belki de soru-cevap bölümünde biraz daha açma şansımız olabilir diye düşünüyorum. Ama bunun tersine çıkıp tek tek oluşan, oluşturduğumuz alt komisyonlar, alt çalışma gruplarının ortaya koyduğu sorunlar ve o sorunların çözümüne ilişkin somutlaşan tavsiye kararlarını size tek tek okumaya kalkarsam bu toplantı bitmez. Onun için bir özet yaparak gitmeye çalışacağım, nasıl baktığımızı öyle ortaya koymaya çalışacağım. Dediğim gibi sonrasında açarak biliriz belki.

Tabii ilk tartışma Şûrada çıktı. Şunu da söyleyeyim: Tabii şunu da hiç göz önünden, dikkatimizden kaçırmamamız gerekiyor. Var olan bütün komisyonların çalıştığı konular, kimlik, planlama, tasarım, göç, dönüşüm, bir başka yerel yönetimler gibi bunlar aslında her biri tabii birbirinden bağımsız olmayan, birbirinden kopuk olmayan, iç içe, sorunlar anlamında da, çözümler anlamında da belli bir bütünlüğü ortaya koyan alanlar. Ama elbette işe dönerken

biraz daha ayırarak, onu irdelemeye çalışıyoruz. Yeri geldiğinde de ilgili konu hangisiyse, ona atıf yaparak yürümeye çalıştık. Böyle olması da doğal zaten.

O nedenle, sizin de böyle bakacağınızı düşünüyorum. Bir başkası, şunu da söyleyeyim: Belki o sonrası adına biraz daha biçimleyebilir konuşacağımız alanları ya da soru cevapları. Belki fark etmişsinizdir, elinizdeki rapor Şûra anlamında daha öteye geçen, 2009 Şûrasından da o anlamda farklılaşan ayrıntıya da yer veren bir rapor halinde. Tabii, şöyle bir yansıması da oluyor, ilk tartışmalardan onu izlenilebilir, arada arkadaşlarımla paylaşıyordum. Ayrıntıya girildiği noktada o zaman tabii hep ayrıntı sorular gelmeye başlıyor. Ama bir Şûranın bütün bu ayrıntılara yanıt vermesi, her konunun her birini çözmek adına birtakım sonuçlar atfetmesi ya da onlara ulaşmaya çalışması çok önemli. Çünkü onun her birinin başka türlü ayrıntılı çalışmalarını, daha uzun süreli çalışmaları gerektiriyor. Bunu da bir yandan dikkatinize sunmak isterim.

Biz tabii şöyle başladık. Bizim akademik dünyada tabii bu çok konuşulur. Ortaya çıktığından beri ya da güncellik kazandığından beri bu konu. Ya bu hakikaten kentsel dönüşüm müdür? Yani literatüre baktığımız zaman, aslında çok da sık rastladığımız bir kavram değil ya da rastlarsak şöyle rastlıyoruz. Kentsel dönüşüm bir şemsiye kavramı. Bunun altında diğer kavramların ve onun altında uygulama eksenlerinin olduğu bir bütün bu. Ama bunu konuştuk, değiştirelim mi, değiştirmeyelim mi, çünkü bizim yaptığımız aslında ülkemizde yapılan, pratikte, uygulamada gördüğümüz o şemsiye altında yer alan ve kentsel dönüşüm şemsiyesi altında yer alan, kentsel yenilemenin uygulamasını görüyoruz. Yani kentsel sağlıklılaştırmaya fazla da rastlamıyoruz. Kentsel korumaya fazla cevap ya da beklediğimiz gibi rastlamıyoruz. Kentsel yeniden canlandırma dediğimiz kavram fazlaca gündem alamıyor. Bunu konuştuktan sonra düşündük ki, artık o kadar yerleşti ki bu kavram; o kadar herkes benimsedi ki biz yine kentsel dönüşümle ilgilenelim dedik. Yani kentsel dönüşüm mü, kentsel bir deneyim mi birazcık bu bağlamda tartışıp, gene kentsel dönüşüme döndük.

Bu bilgiyi vereyim ve sonrasında şöyle başlayayım: Bu genellemeyi nasıl yapacağım? Başlangıcı şöyle olacak. Şimdi, Komisyon olarak biz şunu söyledik bir kere öncelikle. Ülkemiz açısından baktığımızda, küresel ölçekli izlenen yaklaşımlardan, kavramsal ve kuramsal gelişmelerden ve de elde edilmiş olan deneyimlerden yeterince yararlanmıyoruz. Birinci sorun alanı olarak bunu koyduk.

İkincisi; bu anlamda kimisi güncel, kimisi güncelliğini hâlâ sürdüren, ama epey de bir literatürümüzde olan sürdürülebilirlik gibi, yaşanabilirlik gibi, insan odaklı olmak gibi, doğa olarak da olmak gibi, katılım gibi, stratejiler gibi, hedefler gibi, programlar gibi, planlama gibi kavramlara da böyle baktığımız için, fazlaca içselleştirilmiş durumda değiliz doğrusu.

Üçüncü sorun, başat sorun daha doğrusu, olarak bunu gördük. Dolayısıyla da üçüncü başat sorun olarak da dedik ki, biz henüz bütünsel ve planlamaya dayalı ulusal bir politikayı henüz oluşturmuş durumda değiliz. Şimdi buradan baktığımızda, çünkü yani niye bunları söyledik? Şimdi, buradan baktığımızda şunu görüyoruz. Yenilebilir dedim ya biraz önce kavram üzerinden gittiğimizde. Şimdi, kentsel dönüşüm bizde hemen şöyle ortaya çıkıyor tabii. Sadece fiziksel dokunun yenilenmesi, bir başka deyişle yıkılıp, yeni yapıların yapılması. Bu parsel ölçeğinde de olabiliyor, daha büyük ölçeklerde de olabiliyor, ada ölçeğinde de olabiliyor. Ama bir kere fizik mekân ağırlıklı gidiyor.

Bir ikincisi; şöyle bir şey var. Anlaşılanlar anlamında, bütün bu planlamada da bu böyledir. Yani başta söylediğime atıf yaparsam, kentsel dönüşümde de böyle. Bizler çok sevmekle birlikte, bütün bu süreçleri yönlendiren üç tane önemli aktör var ya da üç tane önemli

davranışsal birim var. Bunlardan birincisi devlet ya merkezi yönetim düzeyinde sorumluluk üstleniyor, yer yer yerel yönetimler, belediyeler düzeyinde. İkincisi, girişimcilik bu taşeron-dan başlayıp, bir şirkete kadar dönebiliyor ya da devletin veya belediyenin iştiraki olan şirketlere girebiliyor. Üçüncüsü de yurttaş, vatandaş. Ama buradaki vatandaşların, yurttaş kastı hak sahibi, mal sahibi. Bütün süreci, kararlılığı bu üçlü alıyor. Yani olumlu şeyler artık alınıyor, olumsuz şeyler de aldıkları oluyor; ama geldiğimizde, baktığımızda bu üçlünün karar eksenine genellikle gayrimenkul üzerinden hani rant diyelim, hani kazanç diyelim, hani getiri diyelim, her ne dersek diyelim. Ama kentsel toprağın bir anlamda buna dönüşmesinin üzerinden yürüyor.

Hadi katılım, genişletilmiş çevreler, bunları hiç de reddetmiyoruz, çok da savunuyoruz, çok da benimsiyoruz; ama daha oraya gelmeden önce bu üçlünün karar verdiklerini plan haline getiren, mimari ürün haline getiren o masada olan bir mimar bile karar veremeyebiliyor; hatta veremiyor, karar gücü onda olamayabiliyor. Plancıda da aynı şekilde olamıyor. Ondan sonra da siz tekrar biz böyle bir karar verdik, yapın denilebiliyor, dolayısıyla da bir problem var.

Bir başkası; kent içinde bütün dönüşüm örneklerinin parçacıl olması ve dolayısıyla planlama disiplininin bağımsız alınması. Oysa kentsel dönüşüm dediğimiz konu mutlak ve mutlak planlamanın içinde olmalı, onun dışında algılanmamalı. Biliyorum mesela, bazı belediyelerde benimle de konuşmak isteyenler de oluyor. "Planlarımız var Hocam ama, biz kentsel dönüşüm mastır planı yapıyoruz" hayır yapmayalım, o planlamanın içerisinde kentsel dönüşüm nelerle uygulanacaksa uygulansın, bütün koşulları ve dinamikleri o bütün içerisinde çıksın. Bunu henüz becerebilmiş durumda değiliz. Dolayısıyla, planlamayı bu anlamda buraya taşıyabilmiş durumda değiliz.

Bir başkası, kent bütünündün çok kopuk, çok kopuk onu getiriyor zaten. Çok önemsiyoruz. Can güvenliği, ülkemizdeki yaşadıkları hiç reddedilemez. Evet, ama tek başına depremsellik üzerinden gayrimenkul eksenine kentsel dönüşüme baktığımızda, kent adına beklenen olumlu sonuçları istenildiği biçimde sergileme şansını yitiriyoruz ya da azaltıyoruz.

Bir sonuncusu; o zaman mutlak bu kelimeyi de çok sevmiyorum, ama kullanmak durumundayım. Mutlak revizyona gereksinmemiz var bu konuda da, planlamada olduğu gibi; tasarımda olduğu gibi ve mutlaka sorun temelli yapmamız lazım. Prototip bir kentsel dönüşümle yürümemiz, giderek tıkanmamızı daha da artıracaktır.

Sorun alanlarını özetledim galiba, öyle gibi geliyor. Şimdi, buradan şuna geçeyim hemen. Belki Başkanım birkaç dakika verebilir. Evet biz dört beş alt komisyon kurduk. Kendi içimizde, büyük emekleri oldu arkadaşlarımla, bir kez daha teşekkür ediyorum. Bunlardan birincisi; yansıda da gördüğünüz kavramlar, yaklaşımlar, deneyimler. Zaten biz bakarken, bu meseleyi irdelerken, komisyonumuzda da böyle irdelleyelim dedik. Yani bir bunu böyle yaklaşmamız lazım. Biraz önceki söylediğim nedenlerden ve yaptığımız saptamalardan ötürü, bir başkası da pratikte ne yapabiliriz biçiminde bakmamız lazım dedik ve bu konuda hepimiz hemfikir olduk. O kritik konusuna konuşmamın sonuna doğru tekrardan döneceğim.

İzniniz olursa, bunları birazcık hızlı geçmek istiyorum. Belki Gürsel Hocam hızlı geçecektir. Yani burada işte mesela bu çalışma grubunun saptadığı sorun alanları, ona dayalı tavsiyeler, tavsiye kararları. Ama dediğim gibi tek tek hakikaten aktarmamalıyım, açarız diye umut ediyorum. Ondan sonraki grubumuz, diğer grubumuz Mevzuat Uygulama ve Yönetimi oldu, çalışma grubumuz. Yansıda görüyorsunuz, onu da böyle simgeleştirmeye çalıştık her birini. Bu da tabii ki çok önemli bir parçası. Bununla ilgili temel kararımızın ne olduğunu söyleyeceğim. Sonra gelen grubumuz sosyal boyut üzerinde çalıştı. Eksikliğini sıkça altını çizdiğimiziz,

yani dönüşüm sürecinde işte "fizik mekân, fizik mekân da peki ekonomik mekân nerede, toplumsal mekân nerede, sosyal mekân nerede, kültürel mekân nerede?"yi konuşmamız ve uygulamamız gerektiğinden hareketle. Burada da çok anlamlı şeyler çıktı ortaya doğrusu.

Sonrasında, para para para. Bu işe parayı nereden bulacağız? Bu kadar büyük parayı bulma şansımız ekonomik boyuta geleceğiz Gürsel Hocam. Var mı, yok. Yani bütün bunu yani yenileme eksenli gittiğimizde, dünyanın en zengin ülkesi olsak, bu parayı bu son derece güç. Elbette başka tür kararlar yaratılacaktır. Biz de olabildiğince bu anlamda yenilikçi tavırlar neler olabilir, bunları sıralamaya çalıştık doğrusu ya da önermeye çalıştık, ekonomik anlamda da. Sorulursa Ali arkadaşım bunu yanıtlayacak.

Bir başkası; planlama ve tasarım boyutu. Yani dönüşüm konusunda bu planlama ve tasarımda neler oluyor konusu. Yansıya dönersek, Şûrada planlamayı anlatıyoruz. Yani oturmamış puzzle gibi parçalanmış bir planlama. İşte elmayla armudun yan yana gelmesi gibi bir tavrın ortaya çıkması söz konusu. Planlama ekseninde baktığımızda. Burada da kararlarımız var. Şimdi, bunları birazcık bütünleyerek size, potansiyel kararlarını şu çalışmalardan gruplar özelinde biraz bütünleyerek özetlemeye çalışacağım ve özetliyorum şu aşamada. Yani şu var. Bütün planlı ve plansız imar faaliyetlerinin çözümü sanıyorum Bakanlığımızın yöneticileri ve arkadaşlarımız da buna katılacaklar. Kentsel dönüşüm öyle bir noktaya geldi ki, sevgili dostlar, bir torbaya döndü, çözemiyorsak, at kentsel dönüşüme çözelim. Yani yaşam kalitesizliğini orada çözelim, gizli yapamıyor, orada çözelim.

Sosyal yapıda problem mi var, orada çözelim gibi bir yere doğru gelen, yasal tabanında verdiği avantajdan ötürü böyle bir yere doğru taşımaya başlayacak, oysa bu değil. Böyle bir anlayıştan çok hızla kurtulmamız gerekiyor. Bunu söylememiz lazım, çünkü bu konuda işte bir sürü şeyi tartışıyoruz. Bunun yanına işte eşitliği katın, güveni katın, estetiği katın, yüksek yapıyı katın, alçak yapıyı katın her şey var. Şimdi buradan bir kere hızla kendimizi kurtarmamız gerekiyor.

Bunu yapmak için de birincisi, şunu yapmalıyız. Şu kentsel dönüşüm dediğimiz kavramı, ben bir tanım söyledim size; ama gene de pratikte bizde yürür biçiminde, yürüdüğü biçimiyle bir tanımlamamız ve ayrıştırmamız gerekiyor. Neden ayrıştırmamız gerekiyor? Kentsel dönüşüm yap-sat değildir, yık-yap değildir, sat-yap değildir. Kentsel dönüşümü eskimiş bir sanayi alanında da uygularsınız. Kentsel dönüşümü bir kıyı alanında da yaparsınız. Kentsel dönüşümü yoksulluk konusunun yoğunlaştığı, köhnemeden geçmiş, artık iyice çöküntü haline gelmiş alanlarda da yaparsınız. Kentsel dönüşümü 5366'daki gibi değil, ama SİT alanlarında da yaparsınız. Eksenleri koyduğunuz zaman.

Dolayısıyla, bir kere bunu bir ortaya koymamız lazım ve dolayısıyla da onun işte vizyonu ne olacak, sosyal etkisi nedir, efendim tasarımda ne tür kavramlar geliştirmeliyiz, katılımı nasıl yapmalıyız gibi ayrıntıları da daha ayrıntıda çalışmamız gerekiyor. Mutlak şeffaf, katılımcı işbirliğine dayanan, biraz önce söyledim, o üç başat aktörü açacak biçimde, ama onların da var olduğu, ama daha genişlemiş karar çevrelerinde gayet açık. Kurulabileceği hiçbir şekilde göz ardı etmeksizin bir süreç geliştirmemiz lazım.

Çünkü bakın, kullanıcıyı neden eklemeliyiz biliyor musunuz? Bu iş tuhaf bir yere döndü. Şimdi, yeri gelmişken onu da hemen bir söyleyivereyim. Biz bu kentsel dönüşümü uygularken, vatandaşın da ne olur sokak dili, ama bağışlayın beni, onu da çok şımarttık; hiçbir günahı yok, ama onu da çok şımarttık. Kentin eski bir alanında 80 m2 50 yıllık yapıda 80 m2 dairesi olan bir kişi İstanbul'dan örneklerdir bunlar, burada da böyledir herhalde. Bir kentsel dönüşüme girdiği zaman, adam diyor, "üç tane 120 m2 verirsen evimi veririm" diyor. Boğaziçi'nde yalı sanki.

Şimdi, yani bu işin hem sosyal etkileri ve onu da nereye taşıdığımız meselesi. Tabii bu müt-hiş bir baskı. Yani bir dönem yap-sat'ın kurduğu planlar üzerinde ve yönetimler üzerindeki baskıyı, şimdi vatandaş başka bir modelle kurmaya başlatıyor, dursun yok. Demek ki, buna bir çözüm bulmamız gerekiyor. Biz bir şeyler yazdık. Gayrimenkul ve gayrimenkul odaklı olabilir; ama tek eksen bu değildir, bunu söyledim. Toplumsal, ekonomik, sosyal, kültürel mekânların mutlak göz önüne alınması gerektiğini ve bunların mutlak kanunlarımızda yer bulması gerektiğini. Kentin bütününü gözetmek zorundayız; planlamanın bütününü gözet-mek zorundayız. Yani tarihsel, kültürel kimlik, dostlar biraz önce söylediler. Peki bunu dik-kate alacaksınız. O kentin kapasitesi kaynak yaratma gücünü dikkate alacaksınız. O kentin yarattığı değeri, ekonomik anlamda dikkate alacaksınız gibi ve bunları yorumlayacağız, güncelleyeceğiz. Ama şu anda ne olur varsa, yanılıyorsam düzeltme yapın, tartışmanın dü-zeyi çıkmadı. Bizim buna dayalı aynen koruma alanında olduğu gibi, ilkesel bir envanteri-miz yok. Bütün alanlara tek tip bir kentsel dönüşüm modeliyle gidiyoruz. Hızla bu envanteri yapmamız lazım. Bu dediğim parametreler bağlamında ve ona göre bir senaryo yazabilir-se, yeni senaryosu değişik, biraz önce verdiğim işlevsel ve alansal örnekler doğrultusunda. Ona göre senaryolar çıkmalı.

Riskli alan başka bir şeydir. Sanayi alanında yapacağınız dönüşüm başka bir şeydir. Dola-yısıyla buradan yöntemlere ulaşmamız gerekiyor. Planlama, kentsel tasarım, projelendir-me, mutlak ve mutlak her alanda, ama özellikle bu alanda eşzamanlı olarak yürümeli ve elde edilmelidir. Yani mekânsal sorundaki Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğimizde bunu aşan birtakım maddeler ortaya çıktı. Sınırlı da olsa uygulama alanları bulmaya başladık; ama bu ülke sene 2017 arkadaşlar. Nazım planda on metre yol yapmışsın, uygulama imar planında 1 000 ölçekli 12 metre yol yapmışım diye hukuka gittiğini iddia ediyor, böyle bir şey var yani ya da plan yapıyorsunuz, hadi arkasından kentsel tasarım yap, onaylanmış planlar. Kentsel tasarım olmadığı şubeyi değiştirelim. Bugün bu ülkeye bir imar planı, par-çacıl da olsa; bütünsel de olsa değişikliği oylamamız bir ömür töpüsüdür. Bu kadar dinamik ve hızlı değişip dönüşen bir dünya dolu, bir yılda neler oluyor o alanda? Süreç bitti. Bunu mutlaka eşzamanlı hale getirmemiz gerekiyor. Rehberler konusunda 1. Komisyon'daki ar-kadaşlarım da değişti, tekrar etmek istemiyorum.

Yani rehberler ve yönetmelik meselesi tabii yer artık bu prototipten de kurtulmalıyız. Hakka-ri başka bir yer, Tekirdağ başka bir yer, Trabzon başka bir yer, Mersin başka bir yer, Antalya başka bir yer. Biz bütün diğer örnekler her birisi için geçerli. Rehberlerimiz de böyle olma-malı. Onu da düzeltmeliyiz, ama ola ki her alanın özgün ve özelliği taşıyacak, o anlamda da değinilen konuşulan kimlik meselesine cevap verecek bir şey olmalı.

Kentsel dönüşümde biraz önce de değindim. Sosyal boyutun altını çizerken, uzlaşma ol-mazsa olmaz. Uzlaşma kültürümüzü yukarıya taşımamız. Katılımın düzeyini yükseltmek zorundayız. Şimdi, bunun için tarafsız, şeffaf, her şeye nesnel bakabilen gruplar çalışmalı ve bunlar çalışırken, yukarıda da görüyorsunuz. Temelde şu soruların yanıtları verilmeli dö-nüşümde. Yeni yaşam alanlarının nasıl yaratılacağı, projelerin kimlerle gerçekleştirileceği, işbirliği, katılım ortaklığı ki, bir senaryolar gibi. Nasıl finanse edilecek, kim finanse edecek? Bunların yanıtları bulunmalı. Yaratılan değer nasıl paylaşılacak? Bütün bunların cevaplarını verebilmeli. Bu araştırmalar yapılabilir.

Şunu da söyleyeyim: Kendi kaynağını yaratan çözümlere gidebilir miyiz? Evet bunlar ben hayatın gerçekleri ben de biliyorum; arkadaşlarım da çok iyi biliyor, birçoğumuz oradan geliyoruz. Ama buna da bir yerde artık başlamamız lazım. Sayın Genel Müdürüm Vedad Beyle bir hafta önce, on gün önce Van'daydık. Van depreminin çalıştayında beraber konu-

tuk. O da çok önemli şeyler söyledi. Ben katkı koymaya çalıştım. 500 bin nüfus bu tarafı da biliyorum, bunu herkes, 500 bin nüfus yerleşik alan, yapıların yüzde 50'si ruhsatlı. Öyle de bir tablo var. Evet, yani devletin özellikle merkezin, yerel yönetimlerin de neyle uğraştığının çok farkındayız. Bir yandan onlar dururken ayrıntıda, ama bir yandan da bütün bu ilkesel çerçeveyi ve vizyonu çekecek işleri hemen başlatmamız gerekiyor. Bu şu anda da o anlamda katkısının olabileceğine çok inanıyoruz hepimiz.

Şu sosyal etki değerlendirme meselesi çok önemli, bunu yapmamız lazım. Yani başladığı bir kentsel dönüşüm alanında acaba ne tür sonuçlarla karşılaşacağız sonuçta? Ne olacak, çok başka. Biraz önce arada konuşuyorduk. Yani İstanbul'da, Fatih Sultan Mehmet Mahallesi'nde, efendim, onun kuzeyindeki alanlarda yapmaya başlarsınız başka bir sosyal yükü karşılıyorsunuz. İşte parsel ölçeğinde Bağdat Caddesi'ne geldiğiniz zaman türlü şeyle karşılıyorsunuz. Bunu da mutlaka çalışmamız gerekiyor.

Bütün bunları kapsayacak son bir kararımız ya da tavsiye kararımız elbette söylemek; hatta bizim açımızdan başat eylem alanı gibi de ortaya çıktı. Kendi içimizde de konuşurken, arkadaşlarımızla. Şunu ısrarla istiyoruz. Yani istiyoruz derken, savunuyoruz ve olmasını da istiyoruz aslında. Yurttaş olarak istiyoruz, vatandaş olarak istiyoruz. Yani hakikaten bu 6306'ya 2012 öyle bir model bu da betimlemesi, model imar affı gibi algılanıyor iyice. Onun için dedim ya, Kentsel Dönüşüm Yasası da böyle torbaya at içine, at içine diye. O nedenle, bir iki tane bu anlamda biz yasayla yürüyoruz. Birincisi 6306, birisi 5393 Büyükşehir Belediyeler Yasasınının 73. Maddesi. Yanına bir şekilde mutlaka birleşmeli. Yani birleşmeli, pratik bir çözüm. Ama şu söylediklerimizi de içine alacak olan yeni bir planlama mevzuatı, işte şehircilik çerçeve yasası olur, başka bir şey olur. Ama böyle her şeyi hak gibi vermeye. Estetikleri yok, stratejileri yok. Bir şeyler olmalı ki, var burada çalışan birçok arkadaşımız. Ama kentsel dönüşüm adına da bunları mutlaka yan yana getirilip, çelişen maddelerinin ve eksenin bir şekilde giderilmesi, düzeltilmesi, sorunların aşılması adına bir kentsel dönüşüm mevzuatını ivedilikle gereksinme olduğu inancını taşıyoruz ve bunun içerisinde raporumuzda daha ayrıntılı yer verdik. Mümkünse, bu 5366 yani SİT alanları, yıpranan tarihi ve kültürel varlıkların yenilenmesine ilişkin. Onunla da 2863'le olan bütün çelişkileri de gidebilir. Belki bu tarafa da atıf yapacak biçimde, onun da alınması bir başka temel öngörümüz durumunda.

Başkanım 20 dakika oldu mu, herhalde olmuştur Başkanım bilmiyorum. Üç dakikayı geçmiş, bitireceğim şimdi. Zaten son söz olarak şunları söyleyeyim: Doğru bir zamanda yapmışız demek ki, şunu izliyoruz.

Sayın Müsteşar Yardımcım, genel müdürlerim, Şûra yaptık 2009, Şûra yaptık 2017, bu 2017 bir kırılma noktası olsun. Şûraları çok sıkça yapalım, sıkça yan yana gelir, sizi bazen yorarız, bazen sıkırız, ama katkı da veririz. Bir kere bunu sıkça yapmamız lazım. O kesitleri yakalamamız lazım. Günümüzün kesitleri 7-8 yıllık kesitler değil, yıllık kesitler artık. Her şeyde öyle, her şey çok hızlı değişiyor, her şey çok hızlı dönüşüyor. Onun için böyle daha stabil, planlamanın otoritesinin olabildiği, ama tabii ayrıntılı bir şeylerin çözümleri farklılaşabilir, değişebilir. Ama bunu, bu çerçeveyi, yani Türkiye'nin bir kentsel politikasının olmasını çok arzu ediyoruz. Yıllardır söylüyoruz, ama bütün gün biz buna kavuşamıyoruz. Bunun olması gerekiyor. O nedenle bu toplantıları, bu yan yana gelişleri, birbirimize değmeyi daha sık yapmalıyız. Onun altında çalışma grupları oluşturmalıyız. İşte o ayrıntılı sorulara oralarda yanıtlar verilecek. Siyaset ondan sonra kendini tabii ki kararları doğrultusunda işleyecektir, herkes haddini bilecek. Ama bizde şöyle bir şey oldu son dönemde. Biz bu taraftayız, siyaset bu tarafta koptu. Hayır, bunlar birbirine geçişler yapmadı, ne o tarafı her şey böyle olacak, ne bu her şey böyle olacak.

Onun için bütün bunları olumlayacak kent, kentleşme, planlama, dönüşüm politikalarını olumlayacak, bu anlamda bakacak, bizim bir siyasi irade adına şiddetle ihtiyacımız var. Burada da olabileceğine, bir başlangıç olduğunu düşünüyorum, böyle gitmemiz lazım. Şu olmamalı, dünyada ideolojiler değişebilir, sistemler değişebilir. 80'de bunu yaşadık. Bunun ekonomik ve ideolojik sonuçlarını yaşarız, bunlar kentlere yansır bu da çok doğaldır. Ama buna nasıl, neden, niçin sorularının yanıtları doğru verirse, uyumumuz da daha başka olur.

Şunu söyleyeyim, bitireyim. Mesela, ben şöyle hiç istemiyorum. Biliyor musunuz yıllardır bu işin içindeyiz, konuşuyoruz, yazıyoruz, tartışıyoruz. Mesela, kendimden örnek vereyim, İstanbul'dan örnek vereyim. Şöyle güzel olmaz mıydı, mesela belediye başkanlarının adıyla anılan dönemler olmasa, kentler ve kentte olup bitenler adına. Biz o sürekliliği hep görsük, böyle bir politikamız olsa, ona kimse dokunmasa, çok akıl olsa, bilim olsa, içinde pratiği barındırsa, herkesi içine almış olsa. Biz de İşcan dönemi, Fahrettin Kerim dönemi, İsvan dönemi, Dalan dönemi, Sözen dönemi, Erdoğan dönemi demesek mesela. Değil mi, böyle desek. Dileğimiz bu yönde, onun için böyle bir beyanda olması gerektiğine çok inanıyoruz. Olabilmesi adına da çok ciddi umutlar taşıyoruz diyerek, sözlerimi bitiriyorum. Bu raporu size şöyle bir özetlemeye çalıştım. Tavsiye kararları ve eylem alanları adına.

Çok teşekkürler, sağ olun, bütün arkadaşlarım adına.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Değerli Hocam biz de çok teşekkür ediyoruz. Oldukça aydınlatıcı bir sunum oldu. Size ve emek veren tüm heyetinize biz de teşekkürlerimizi bir borç olarak biliyoruz.

Burada sorular eğer toplanmışsa, görüş belirtmek isteyen arkadaşlarımız varsa, onları alalım. Bu arada bugün niye böyle çok bir aksiyon yaşamadık? Fazla adrenalin de olmadı diye düşününce, Feridun Hocamın hiç söz almadığı aklıma geldi. Hocam bugün bize adrenalin yaşatmadınız, çok sakin gidiyor. Peki, şimdi birkaç şey var, isterseniz bunlardan başlayalım. Bir öncesinde Zekai Hocamın bir şeyi oldu, Şûruların daha sık bir araya gelmesiyle alakalı. Doğrudur, biz de aynı kanaatteyiz, Bakanlık olarak. Daha önce Bayındırlık Bakanlığı yapmış, 2009 yılında Kentleşme Şûrası yapılmış. Bu sene 2017 bizim mevzuatımızda, yani Çevre ve Şehircilik Bakanlığının mevzuatında 644'te bu Şûrular dört yıllık periyotlarla yapılmasını ifade eden bir hüküm var. Bunu takip edeceğiz, özellikle Sayın Bakanımız göreve geldikten sonra, ilk söylediği şeylerden birincisi Şûranın toplanmasıydı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının şu anda yapmış olduğu aslında ilk Şûradır bu. Ama bunu takip edelim. Hocam son derece önemli bir konuyla temas etti. Belki dört yıl da fazla, daha sık periyotlarla bir araya gelmek lazım. Çünkü hakikaten hayat çok hızla akıyor. Zaman hızlandı. Yani eski 100-200-300 yıl periyot o yıllardaki gibi değişim o kadar yavaş değil. Sadece 19. Yüzyılda yaşanan bir değişimin tarihin son 2000 yıllık döneminden daha fazla olduğunu bilim adamları ifade ediyorlar. Dolayısıyla bu kadar hızlı bir değişimin olduğu bir dünyada şehirler zaten bu değişimin görünen kısımları ve orada görülüyor bu değişim. Bir an önce belki çok daha fazla bir araya gelmek, çok daha fazla ortak akla müracaat etmek. Nereye doğru gidiyoruz, yanlış olan, giden işler var mıdır, yok mudur, bunların masaya yatırılması hakikaten zaruri görünüyor.

Şimdi, şöyle yapalım Gebze Yüksek Teknoloji Üniversitesinden Murat Hocamız burada mı, Murat Yıldız hocamız, buyurun efendim, sizi dinliyoruz.

Yrd. Doç. Dr. Murat Yıldız

Gebze YTÜ - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ediyorum değerli Hocama ve bu çalışmayı hazırlayan tüm ekibe gerçekten teşekkür etmek zorunda hissediyorum kendimi. Çok detaylı bir anlatımda bulunmuşsunuz. Bakıldığı zaman da, raporun gelişimi, Türkiye'deki gidişatı açısından çok detaylı bilgi edinmek mümkün oldu. Gerçekten öğretici ve yönlendirici bir rapor olmuş. Teşekkür ediyoruz.

Ben bir konuda özellikle düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum, bu önemli. Türkiye'de yaşanan ve bu kentsel dönüşüm alanı ilan edilen, kentsel yenileme alanı ilan edilen bölgelerde de bir süre sonra dönüşümün zorunlu hale geleceği kanaati var bende. Özellikle daha önceden alınmış bazı kararların tekrar güncel kentleşme prensipleri uygun hale getirilmesinin bir anlamda zorunlu olacağını ve bunun planlamada kara delik olarak gözüken bazı bölgelerde mutlaka uygulanması gereken yeni anlayışlı, keza ele alınmasının gerekeceğini düşünüyorum. Bir örnek vermek gerekirse, mesela hepimizin bildiği gibi Kapalı Çarşı kentsel yenileme alanı ilan edildi. Yani bunun akılla, bilimle, herhangi bir parametreyle alakası olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Belli bir süre sonra mutlaka o kentsel yenileme alanı ilan edilen, kentsel dönüşüm alanı ilan edilen yerlerin de kentle yeniden entegrasyonu için belki de bir etkileme geçiş bölgeleri ve planlamada kentlerin nasıl entegre edileceğini tanımlanacağı bazı etaplara ihtiyaç duyulabilir düşüncesindeyim. Bu konudaki düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum, bu önemli.

Bir de raporda 3/1'le 3/2 noktalarında çok net olarak bu imar hakkı transferi ve imar hakkı teşviki, bonus yöntemiyle referanslar verilmiş, bir tavsiyede bulunulmuş. Bunun açıkçası söylemek gerekirse, çerçevesi çok net tanımlanmadan, özellikle kentsel gelişme alanlarındaki sorunların ortak kullanım alanlarındaki, kurumsal alanlardaki birtakım parametrelerdeki sorunlar tam net olarak tanımlanmadan, bu kadar net bir şekilde yapılabilmesini referans eden tavsiye kararı biraz bende açıkçası endişe uyandırdı. Çünkü burada hemen karşılığında yer alan ve imarın bir hak olarak, mutlaka ve mutlaka vatandaşın bir şekilde bunu beraberinde taşıyabileceği bir sertifika gibi, bir özel kişilik hakkı olarak tanımladığımız sistemin kentleşme konusundaki baskıları azaltmayacağını; artıracağını ve bunun doğru kullanılmaması halinde de bugün şikâyet ettiğimiz birçok kentleşme sorununun daha da kemikleşmiş hale geleceği konusunda bir endişem var. Bu konuyu da paylaşmak istedim.

Teşekkür ediyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam biz de çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Kayseri Melikgazi Belediyesinde Ethem Mezgitli Bey burada mıdır acaba? Buyurun Ethem Bey.

Ethem Mezgitli

Melikgazi Belediyesi - 2 No'lu Komisyon Üyesi

Efendim, ben de bütün hazirunu saygıyla selamlıyorum.

Raporu okudum ve raporu bir iki husus vardı. Detay anlamında ben öneri olarak da verdim. Rapora kayıtlara geçmesini arzu ettiğim için edindim. Bunlardan birincisi, kentsel dönüşüm alanlarında İmar Kanununun 15 ve 16. Maddelerinin resen uygulanabilir miyiz, çok

küçük hisseler var bunların içerisinde, 1000 m2 gibi, 0,9000 m2 gibi. Bölününce kentsel dönüşümü yavaşlatan bir faktör. 16-16. Maddeyi 18 ruhuyla da birlikte hareket ettirebilir miyiz? Birinci sorum buydu. Daha doğrusu sordu demeyelim de, önerim buydu oraya. Kaydedilsin demek istediğim.

Diğer bir husus da, taşınmazlar üzerinde ben uygulamadan geldiğim için, sürekli uygulamanın içinde, bunu ciddi sorun olarak da yaşıyoruz. Taşınmazlar üzerinde tehdit var, bu tehditler ilgili tehdit koyucuları bulmadığımız sürece onlardan onay almadığımız sürece uygulayamıyoruz. Onların tehditlerini yeni oluşturduğumuz taşınmazın üzerinden ve resen geçirilmesini arzu ediyorum. Daha çabuk, daha hızlı olması açısından. Eğer tabii bu hukuki bir sorun oluşturmayacaksa. Tabii ben hukukçu olmadığım için, orada da bir yanlış ifade de bulunayım istemiyorum.

Bir başka husus daha vardı, üçüncü bir husustu ama. Kiracılarla ilgili, tabii biraz önce bahsettim, uygulama içinden geldiğimiz için. Vatandaş alanda oturuyor, ancak evini kiraya vermiş, başka bir yere taşınmış. O kira alamıyor, alan ilanından sonra da orada olmadığından dolayı bu da uygulamayı zorlaştırıyor. Burada kira, mülk sahibi olanların tamamına verilebilir mi diye komisyon raporlarına geçsin arzu ettiğim için söz aldım ben. Tekrar teşekkür ediyorum. Ayrıca komisyon üyesiyim ve komisyonumuza da çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Biz de çok teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Şimdi, İstanbul Teknik Üniversitesinden Prof. Dr. Mehmet Ocakçı hocamız buradalar, Hocam buyurun, kentsel dönüşümle ilgili.

Prof. Dr. Mehmet Ocakçı

İstanbul Teknik Üniversitesi

Çok teşekkür ederim.

Çok Değerli Başkan, değerli komisyon üyelerine de teşekkürlerimi sunuyorum.

Ben şöyle bir soru yönelteceğim. Gerçekten bu çalışma çok önemli noktalara değiniyor. Sorunlar tamamıyla tatad edilmiş, ortaya konulmuş vaziyette. Kentler evet bütüne bakmak gerekiyor ve esas olan plandır. Bu planda farklı karakteristikteki dönüşüm alanları tanımlanacak; yani farklı karakteristikteki derken az yoğun, çok yoğun, ruhsatsız yapının çok olduğu ve SİT alanı olabilir. Yani kentin bütününe bakıldığına göre. Kentin bütününde farklı karakteristikte potansiyel dönüşüm alanları mutlaka ortaya çıkacak. Bu dönüşüm alanlarında nasıl bir yöntemle dönüşüm gerçekleştirilebilir? Yani bir yöntem çalışmasına girildi mi komisyonunda, bununla ilgili öneriler geliştirildi mi, onu sormak isterim, teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam biz de çok teşekkür ediyoruz. İlginize, alakanıza sağlık.

Şimdi, İstanbul Büyükşehir Belediyesinden Gökhan Yılmaz Bey, Gökhan Bey buyurun.

Gökhan Yılmaz

İstanbul Büyükşehir Belediyesi - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Bakanlığımıza ve komisyon üyemize hazırlamış oldukları rapordan dolayı teşekkür ediyorum. Ben de kentsel dönüşümde kamu arazisi sorununun korunmasının önemini işaret etmek istiyorum. Bunun için söz aldım ve kamu arazilerine ilişkin bu raporda nasıl bir yer verildi. Kentsel dönüşümde kamu arazilerinin yeri nasıl tariflendi, buna ilişkin bir açıklanma yapılmasını talep ediyorum.

Bu bağlamda da şunu ifade etmek istiyorum: Bilindiği gibi kentleşmede kamu arazisi çok önem arz etmekte. Hem kentsel dönüşümde, hem büyüklük ölçekli kamusal donatı alanlarının elde edilmesi veya kazanılmasında. Aynı zamanda da kentsel dönüşümü kolaylaştırıcı bir unsuru var. Bilindiği gibi, üzerinde kaçak yapı stoku olan pek çok kamu arazisi bulunmakta, özellikle İstanbul'da ve dolayısıyla buradaki kamu arazilerinin kentsel dönüşümde özel mülkiyete geçmesi; yani kentsel dönüşümden önce özel mülkiyete konu edilmesi, kentsel dönüşümü zorlaştırıcı bir unsur oluşturacaktır. Bu bağlamda da geçen gün gazetede okuduğum bir haberden dolayı bu konuşmaya da ihtiyaç duydum. Bilindiği üzere, bu Hazine arazilerinin satışıyla alakalı tekrar Meclise bir kanun düzenlemesi gönderildi, torba yasa çerçevesinde. Burada üzerinde işgalci olan Hazine arazileri, işgalcilere satılacağı şeklinde bir kanuni düzenleme var ve yanılmıyorsam da 2011 sonrası işgalciler üzerinden de bu değerlendirme yapılmış.

Dolayısıyla, bu Bütçe ve Plan Komisyonundan geçmiş. Şimdi, bu Meclis'ten de karara bağlandığında, İstanbul'da çok ciddi bir arazi stoku, Hazine'de bulunan arazi stokunun şahıslara satılması durumunda o zaman bu alanlar özel mülkiyete konu ettiğinde, tekrar bu alanları kentsel dönüşümde değerlendirilmesi çok daha zor olacaktır. Ayrıca bundan sonra yine kamu arazilerinin benzer şekilde yasadışı yapılanmasını kolaylaştıracağı, bu anlamda vatandaşa bir eğilim oluşturan bir etkisi olacaktır. Dolayısıyla, bu konunun büyük önem arz ettiğini düşünüyorum ve bu alanda kamu arazilerinin korunması yönünde de birtakım argümanlar geliştirilebilir. Bu bağlamda da şöyle bir şey, bundan sonra kamu arazileri satılmaz. Kamu arazilerinin toprağı gene kamu elinde kalır. Üzerinde üretilen projelerden üst kullanım hakkını kullanıcılara verilmesi yönünde bir kanuni düzenleme yapılabilir diye düşünüyorum. Bunun için görüşlerimi arz ediyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Teşekkür ediyoruz.

İstanbul Ticaret Üniversitesinden Hocamız buyurun.

Prof. Dr. İbrahim Baz

İstanbul Ticaret Üniversitesi

Teşekkür ederim Başkanım. Ayrıca komisyonumuza da yaptıkları değerli çalışmalardan dolayı teşekkür ediyorum, katkılarından dolayı.

Ben birkaç hususta görüş bildirmek istiyorum. Özellikle gayrimenkul piyasa ekonomisi açısından da konulara biraz yaklaşmak istiyorum. Şimdi, tabii bakıldığında, kentsel dönüşüme tabi olabilecek olan, yani deprem açısından da risk taşıyor olan binaların stoklarının çoğun-

luk olarak nerede yer aldığı noktasına bakıldığında, bunun şüphesiz İstanbul olduğunu da herkes fikir birliğine varacaktır diye düşünüyorum.

Şimdi, hal böyle olunca, İstanbul'a baktığımızda da, karşımıza tabii ki orada yürütülmekte olan bazı belediyelerimizin yaptığı kentsel dönüşüm çalışmalarını bir kenara bırakırsak, çoğu yık yap, yani yenileme tarzında olan çalışmaları görüyoruz. Şimdi, burada çalışmalara baktığımızda da, iki tür konu önümüze süreç olarak ilerliyor. Planlarda herhangi bir emsal artışı dahi olmadan, mevcut planın öngördüğü imar haklarında yapı bağımsız bölümlerinin küçültülmesi suretiyle binalar bir şekilde yapılabilir. Şimdi, burada iki tür karşımıza sonuç çıkıyor.

Birinci; bölgede sadece yapılan imar planı tadilatlarıyla değil, imar planından gelen haklardan yararlanmak suretiyle yapılan mimari projelerle, biz orada planın öngördüğü nüfus artışlarının çok çok ötesine çıkıyoruz. Dolayısıyla, plan yapılırken öngörülen nüfus projeksiyonlarıyla sadece mimari projelerde gerçekleştirilen düzenlemelerle neredeyse iki katı nüfus projeksiyonları yapar hale geldik. Şimdi, böyle de bir ciddi risk var. Bu ne doğuruyor? Bir kere planlar yapılırken, nüfus projeksiyonları o planların öngördüğü istihdamlara doğru orantılı bir şekilde belirleniyor. Bu kadar istihdam yaratamazken, bu kadar konut stoklarını üretiyor ve nüfus üretiyor olmamız bir kere ciddi bir tehdit olarak karşımızda duruyor diye söyleyebilirim.

Şimdi, bu neye karşılık gelecek? Bu çok yakın bir gelecekte ki, İstanbul'da bunu hissetmeye başladık, görmeye başladık. Piyasanın talep ettiği kamu stoklarının çok çok ötesinde biz konut üretmeye başladık. Bu büyük bir ihtimalle, şu anda zaten İstanbul'un önemli kentsel yenileme bölgelerinde bunu ağırlıklı şekilde hissediyoruz, ama muhtemelen bu gelecekte tüm İstanbul'a; belki Türkiye'nin tüm illerinde de benzer yayılmayı ve etkinliği göstereceklerini düşünüyorum.

Şimdi, komisyon önerilerinin son kısmında bir öneride bulundu. Dedi ki; "yeni bir yasal düzenleme yapıncaya kadar kentsel dönüşüm alanları ilan etmeyelim" diyor. Şimdi ben de buradan piyasadaki rekabet koşullarını dikkate alarak şunu söylüyorum: Kentsel dönüşümün önündeki en önemli rakip, kentsel gelişme alanlarında üretilen konut projeleridir. Yani siz kentsel gelişme alanlarındaki konut projelerinin önünü alabildiğine açarsanız, orada plan tadilatlarıyla ve revizyonlarıyla istediğiniz kadar imar haklarının artmasına yol açarsanız, sebep olursanız ve bu sefer siz deprem riskinde ana nedendir diye yaptığınız yasal düzenlemeyi de çöpe atıyorsunuz demektir. Çünkü kentsel dönüşümle yenilemede rekabet edebilecek olan piyasa gücü maalesef kalmıyor. Çünkü çok önemli bir kentsel gelişme alanlarında rakip konut üretmeye devam ediyor. Yani bu ikilemi çelişkiyi bizim ortadan kesinlikle kaldırmamız lazım. Eğer kentsel dönüşüm alanlarını bir süre durduracaksak, kentsel gelişme alanlarındaki konut projelerini de durduralım. Birinci önerim bu.

İkincisi de; burada dünyanın hiçbir yerinde olmayan bizde bir inşaat yapma usulü var, müteahhitlik kavramı. Herkes müteahhit, herkes yapıyor. Şimdi bu sistemin kökten bir gözden geçirilmesi gerekiyor. Yani burada bir kişi, yani niteliği ne olursa olsun, bakılmaksızın, tahsilli, tahsilsiz, alaylı, mektepli fark etmiyor. Cebinde üç kuruş parası olan müteahhidim diye ortaya çıkıyor. Şimdi, bu sistemin içerisinde yarın bir gün, tabii bunlar bu işlere girdiklerinde ceplerindeki üç kuruş paraya güveniyorlar; ama banka kredilerine de yükleniyorlar ve sonuçta bu işler başarısız olduğunda, bunun faturası kimde neticelenecek diye sonuca bir baktığımızda, tabii ki bu finansal sistemde çok ciddi arızalar bunlar yaratmaya başlayacak; belki de başladı diye düşünebiliriz diye düşünüyorum.

Bir diğer konu. Bir sürü konuda önerilerimiz var. Özellikle İstanbul gibi yerlerde, yani yoğun bir şekilde inşaatların yıkılıp yapılacağı, binaların yıkılıp yapılacağı yeni inşaatların da mal-

zeme ihtiyaçlarının olacağı varsayıldığında, bu katı atıklarının, inşaat atıklarıyla ilgili acil bir yasal düzenlemenin çıkartılmasına ihtiyaç vardır diye düşünüyorum. Yani katı ve inşaat atıklarının dönüşümü çok acil bir konu. Yani hem ülke ekonomisine çok ciddi bir katkı sunacak, hem de doğal kaynakların tüketilmesi noktasında da önemli bir katkıyı sağlayacaktır diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam biz de çok teşekkür ediyoruz. Önemli konulara temas ettiniz, sağ olun.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Peyzaj AŞ'den Abdurrahman Bey buyurun.

Abdurrahman Çetinkaya

İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Sayın Başkanım, öncelikle herkese hayırlı akşamlar dilerim.

Bu Şûranın düzenlenmesinde emeği geçen öncelikle Bakanlığımız, Müsteşarlığımız, Genel Sekreterlik, herkese teşekkür etmek istiyorum. Çünkü bu kadar emek, bilgi içeren bir Şûra, istişare mekanizması kurulması çok önemli ülkemizin geleceği için. Özellikle multidisipliner bir faaliyet olması çok faydalı. Şu an baktığımızda, değerli STK temsilcileri, hocalarımız kendi zaviyelerinde olaylara bakıyorlar. Bendeniz de Peyzaj Mimarlar Odası İstanbul Şube Sekreteriyim aynı zamanda, Peyzaj AŞ. Büyükşehir Belediyesi'nin şirketindeki görevimin yanında.

Kentsel dönüşüm başlığındaki belirtmek istediğim katkı şu: Kentsel dönüşümü şehirlerin ferahlaması, nefes alması için çok büyük bir imkân, fırsat olarak görüyoruz biz. Peyzaj projelerinin imar izni verilirken, zorunluluğu henüz tam oturmadı. En son 2 Ekim tarihinde yayımlanan İmar Yönetmeliğinde, Planlı Alanlar Yönetmeliği'nde tanımlandı peyzaj projesi. Fakat tam olarak zorunlu hale gelmedi. Belediyelerin, idarelerin isteğine bağlı olarak şu an geçerli sadece peyzaj projeleri. Bunu niçin dert ediyoruz? Peyzaj projeleri zorunlu olduğu zaman, kentsel dönüşüm alanlarında bir yeşil alan, insanların ferahlayacağı bir alan oluşacak, mecburi hale gelecek bu. Bu mecburiyet niçin var? Nesillerin sağlığı için var. Örneğin, Otopark Yönetmeliği'nde belli bir daireye belli bir miktar otopark öngörülüyor, fakat kişi başına düşecek bir yeşil alan miktarı hiçbir yerde zorunlu tutulmuyor. Hâlbuki araba olmazsa yaşayabiliriz, ama sağlık olmazsa yaşayamayız.

Benim önerim, kentsel dönüşümü bir fırsata dönüştürüp, bir yeşil alan, kişi başına düşecek yeşil alan miktarı da zorunlu tutulmalıdır diye düşünüyorum. Birtakım Avrupa'da yapılan çalışmalar var. Kişi başına düşen yeşil alan miktarı düştükçe, insanlar obezite ve sağlığının, obezitenin arttığını, sağlığın azaldığına dair birçok bilimsel makale var, bilgi var. Şehirler 1950'lerde raporda gördüğümüz kadarıyla, 1950'lerde kentsel dönüşümlerin anlayış peyzajda bir miktar işlendiği görülüyor. Tekrar buna ihtiyacımız olduğunu, yeşil alanlara ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.

Onun dışında da tekrar teşekkür ederim. Özellikle Sayın Müsteşar Yardımcımızla biz dokuz yıl önce birlikte Meram Belediyesinde çalışma fırsatı bulmuştuk. Yine yeşil alanlarla, tekrar burada aynı paydada buluşmak bizi tekrar heyecanlandırdı.

Herkese teşekkür ederim, iyi akşamlar.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sağ olun, teşekkür ediyoruz.

Biz de "Çevre İnsan ve Şehir" diye bir dergimiz var Bakanlığımızın. Her ay, geçtiğimiz sayıdaydı galiba Kemal Sayar Hoca var, hem sosyolog, hem psikolog bu şehir konularıyla çok ilgili. Hem peyzajla ilgili mevzuatçılığı için, oradan hemen kısa bir anekdot paylaşmak istedim.

Onun yapmış olduğu araştırmaya göre, yeşil alanı fazla olan yerlerdeki suçluluk oranı ile, yeşil olmayan yerlerdeki suçluluk oranlarıyla bir araştırma yapmış. "Eğer bir yerde yeşil alan çoksa, orada suçluluk azalıyor" diyor. Bilimsel, tespit olarak da paylaşmış olayım.

Şimdi, Karatay Üniversitesinden kıymetli hocamız burada. Prof. Dr. Güven Bilsel hocamız, Hocam siz de hoş geldiniz, Hocam buyurunuz.

Prof. Dr. Güven Bilsel

Konya Ticaret Odası Karatay Üniversitesi - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ederim. Çok kıymetli, değerli bir çalışma. Sevgili Zekai Hocamın Başkanlığında yürüyen gerçekten, keşke ben de bu grupta olsaydım diye düşünüyorum.

Bilimsel, gerçekten birtakım temel doğruları söyleyen. Şimdi ben o temel doğruların üzerinden hareketle, olayı biraz daha öteye götüren bir şeyler eklemek istiyorum izin verirseniz. Çok uzatmayacağım, şöyle: Bütüncül planlama ve parçacı yaklaşım ikileminde biz mevzi plan olarak değil, parsel bazında değil, ada bazında değil, kentsel dönüşümlerin bütüncül planlama içinde ve kent bütünü planlaması kapsamında olmasını istiyoruz. Bu çok temel doğru.

Şimdi, ben bunu bir kademe daha öteye götürüp, 1. Komisyon Raporunda bizim tavsiye kararlarımız içinde vardı hatırlayacaksınız. Stratejik planlama yaklaşımı. Eğer kent bütünü ölçeğinde tıpkı ülke ve bölge planlamalarında olduğu gibi, kentsel planlamada ve stratejik planlama yaklaşımına geçilirse, o zaman bu kapsamda tıpkı özellikle hocamın sunuşunda olduğu gibi senaryo planlaması tekniklerinin, strateji planlama kapsamında olduğunu; vizyon ve misyon olaylarını stratejik planlama kapsamında olduğunu; stratejik mekansal planlamadan kent ölçeğinden söz ediyorum. Stratejik hedeflerle hareket edildiğini ki, bu hedeflerden birisi, isterseniz afet riski altındaki alanlarda dönüşüm konusudur ve alternatif gelişme stratejisi olduğunu ki, katılım modeline en çok hizmet eden alternatif gelişme stratejileri ve stratejik öncelikler oldu. Dolayısıyla, genel bir planlama kapsamında –fazla ayrıntıya girmeden söyleyeceğim- sözünü ettikleri dönüşüm alanları, parçacı yaklaşımda değil, plan bütünlüğü içinde önceden yer alabilir. Peki, zaman içinde değişen öncelikler ne olur? Plan revizyonu, plan bütünlüğü revizyonu ile tekrar devreye girer.

İkinci bir konu. Bundan 30-40 yıl öncesine götüreceğim sizi izin verirseniz. Ben Bakanlıkta görevliyim ve Strasbourg'daki kentsel yenileşme kampanyası Milli Komite Başkanlığını yürütüyorum, Genel Müdür Yardımcısıyım o sırada. Sevgili Zekai de zannediyorum üniversiteyi temsilen katılın değerli kişilerden birisi. Şimdi kentsel rönesans ve şimdi o zamanki adıyla bizim kentsel yenileşme dediğimiz olay bugün Batıda sürdürülmekte olan kentsel yeniden doğuş olayının babası ya da anası oradan çıktı. Bizdeki kentsel dönüşüm değil. Eğer kentsel dönüşümü kentsel yenileşme haline getirirsek, işte orada insan odaklı, kültür

odaklı, sadece konut ağırlıklı değil, tıpkı Avrupa'da olduğu gibi, hani savaş sonrası yenilemeler, savaş yıkımlarında yenilenmeleri ya da savaş dolayısıyla ortadan kalkan eksik konut alanlarının giderilmesi gibi konularda ya da daha sonra büyük sanayi alanlarının dönüştürülmesi gibi ki, sevgili Zekai konuşmasında söz etti. Konut ağırlıklı olmanın ötesinde, insan odaklı ve kültür odaklı birtakım yerleşmelere yön açabilir. Peki, afet riski altındaki alanlardaki kentsel dönüşüm olayı, bu aniden çıkan bir olay değil bu da önceden afete maruz alanlar deprem dolayısıyla ya da diğer afetler dolayısıyla biliniyor. Bunların önceden belirlenmesi mümkün. Ama burada gene insan odaklı ve kültür odaklı sürdürmeyi devam etmek lazım. Ekonomik çıkarlar, rant hesapları. Demin değerli bir konuşmacının söz ettiği gibi giderek artan yükselme ve yoğunlaşma nedeniyle ortaya çıkan yüksek yapılardan elde edilen, elde edilecek olan kâr ve bunun karşılığında insanın daha düşük koşullarda yaşamaya mahkûm edilmesi olayı.

Özetle, 1. Komisyonda sözünü ettiğimiz mekânsal bir kimliğin ötesinde, mekânsal değerlilik ya da yeterlilik olayıyla insanın ya da toplumun ya da mekânın kalitesi olayı. Kentsel dönüşüm olayı da dikkate alınırsa, bence iyi bir proje olur diye düşünüyorum.

Tekrar arkadaşlarıma değerli çalışmalarını için teşekkür ediyorum; size de teşekkür ederim, konuşma fırsatı verdiğiniz için sağ olun.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam biz de çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Hocamın grupta olmak istemesinin sebebi, acaba ne yaşattınız Sayın Hocamıza. Şimdi, efendim Ömür Yılmaz Bey Kamu Yararı Statüsündeki Mahalli İdareler Derneği Enstitüsünün Genel Sekreteri buyurun efendim.

Ömür Yılmaz

Mahalli İdareler Derneği

Değerli Başkan, komisyon üyeleri ve değerli Hazirun.

Tabii, kentsel dönüşümü konuşurken, önce şuna bir bakmak lazım. Biz kentsel dönüşümde vatandaşa "niye yeniliyoruz?"u anlatamadığımızı düşünüyorum. Halen kamu stoklarında bizim 2/3 yazımızın yıkılıp yapılmadaki önerileri vatandaşa aktarılıyor. Burada tabii ki, genel müdürümüz burada. Yasamız ve genel müdürlüğümüz daha geç. Bundan önceki yapılan kentsel hataların onların müsebbibi olmadığını biliyoruz hepimiz. Fakat sayın komisyonun çalışmalarından benim anladığım yasayla ilgili, gidişatla ilgili sorunları dile getirip, bununla ilgili yeni yasa ve çalışmaların yapılması gerektiğini öneriyorlar. Ama biz hâlâ şu anda kaynaklarımızı, kira yardımı vesaire ve diğer giderlerle bence çarçur ediyoruz. Şu anda bir frene basma gerekliliği olduğunu düşünüyorum ve öneriyorum. Tabii bununla birlikte, satışlardaki yüzde 20 daralma ve biz yapıyı da planlayıp, ekonomik düzeyde olgunlaştıramadığımız düzeyde yarın bir gün biz olan binalarımızı da dönüştüremeyip, finansın daraldığında, kaynak aktaramaz hale gelip; bu yasayı Deprem Yasası ve yarın binalarınız yıkıldığında, vatandaş altında kalacak diye çıkarttığımızı bence unuttum durumunda gidiyoruz. Bununla ilgili ivedi, ne gerekiyorsa yapılması gerektiğini öneriyorum. Gerekirse bir frene basıp, silkinip, tekrar yolumuza devam etme gerekliliği olduğunu düşünüyorum. Çok teşekkür ediyorum.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Biz de teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinden Dr. Ömer Dabanlı Bey buyurun.

Dr. Ömer Dabanlı

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Ben de komisyona değerli çalışmalarından dolayı çok teşekkür ediyorum.

Bir iki konuya aslında dikkat çekerek, onların da yer alması gerektiğini ifade etmeye çalışacağım. Konulardan birincisi; özellikle az katlı yenileşmelerde, kentsel dönüşümle yüksek katlı binaların yapılmasıyla oluşturulan aşırı birbirine bağlanmış mülkiyet meselesi. Yani normalde mülkiyetler aslında çok dağılmış vaziyetteyken, hepsi birkaç binaya, bir binada yerine göre 150-200 bölüme, neredeyse hiperstatik mülkiyet diyeceğimiz kadar aşırı bağlar söz konusu. Tabii bu binaların biz belli bir ömrü olduğunu düşünürsek, mesela 100 sene gibi. Bu binaların 100 sene sonra, betonarme binaların ömrü böyle kabul ediliyor; ama daha da aşağıda şu anda bu ömür. Tekrar dönüşmesi söz konusu olduğunda ve de bir deprem meydana geldiğinde, bir hasar meydana geldiğinde, bu kadar aşırı mülkiyet bağları olan bir yerde nasıl tekrar bir onarım, yenileme vesaire yapılacağı konusu hakikaten ciddi bir problem ortaya çıkartabilir. Bu açıdan, mülkiyet açısından ve mülkiyetlerin bu kadar üst üste istiflenmeleri, hiperstatik bir hale getirilmesinin de önemli bir konu olarak önümüzde duruyor. Yani bu 100 sene sonrasında en iyi ihtimalle o zamanki neslin kucağına bıraktığımız çok büyük bir probleme dönüşebilir. Aslında dönüşümü bir statik olarak algılamamamız lazım. Dönüşümde dinamik, yani dönüştürdüğümüz yerlerin de bir dönüşüme ihtiyacı olacak ve sürdürülebilir, tekrar dönüşmesi de kolay olan veya makul şartlarda imar artışı vesaire nereye kadar imar artışı vereceğiz? İki katlı yeri, üç katlı yeri 30 kata çıkarıyoruz, tekrar 60 kata mı çıkartacağız? Yani orada bir çıkmaz sokak var. Dolayısıyla, kat artışı meselesinin özellikle finansman modeli olarak çok öne çıkıyor. Diğer mesele, problemler de var, ama bu mülkiyet açısından da özellikle ele alınması gerektiğini ben düşünüyorum.

Bir de yine bu konuyla aslında alakalı. Özellikle konutlar Deprem Yönetmeliğine göre 500 senede bir olan depremlerde tamir edilebilir hasarlar meydana gelmesi öngörülerek, 2400 senede bir yaşanan depremlerde ise can güvenliğini sağlayacak şekilde hasar görmesi öngörülerek tasarlanıyor. Dolayısıyla, yapılarımızın bizim hasar almaması gibi bir durum aslında, özellikle yüksek yapılar açısından, bu çok mülkiyetli yapılar açısından baktığımız zaman, öngörülen durumun yine kentsel dönüşümün sürdürülebilirliği veya daha sonraki, bir sonraki açıdan da ciddi problemlere yol açması mümkün.

Küçük binalara baktığımız zaman, biz bunları istediğimiz şekilde, kolay bir şekilde yenileyebiliyoruz. Ama büyük binalarda çok kimseler tarafından mülkiyeti bir şekilde paylaştırılmış binalarda bunlar hasar göreceğini de bile bile, yani böyle tasarlanıyor, bunun yaklaşımı böyle maalesef. Bu kadar ağır bir sorumluluğu, yine onlara yüklenelim de, doğru olmadığını düşünüyorum. Bu konulara da biraz değinilebilse iyi olur kanaatindeyim. Teşekkür ederim.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam biz de çok teşekkür ediyoruz, sağ olun. Şimdi, son olarak Tahir Tellioğlu Bey İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu Genel Başkanı. Buyurun Tahir Bey.

Tahir Telliöglü

Türkiye İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu

Saygıdeğer Hazirun, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımıza ve değerli Şûra üyelerine, hepinize teşekkür ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum. Aslında konuşmamak için biraz direndim, ama sonuçta siz değerli bilim insanlarının katkılarına birkaç katkı da ben yapmak istedim.

Şimdi, biz geçmişten öte, 2012 yılından beri Türkiye'nin muhtelif illerinde Konfederasyonumuz ve Bakanlık olarak yaklaşık 15-20 tane böyle küçük çapta inşaat sektör, kentsel dönüşüm çalıştayı yaptık, mini zirvesi anlamında. Gerçekten Kentsel Dönüşüm Komisyonunun çalışmaların çok değerli ve kıymetli buldum. Özellikle bilim insanlarını görüşleri de çok kıymetli ve anlamlı. Ama piyasada reel durum şöyle işliyor. 120 bin üyesi olan bir arkadaşınız olarak söylüyorum. Vatandaşımız hocamızın ifade ettiği görüşü çok önemli. Maalesef iyi niyetli, siyaset kurumu vatandaşla kavga etmeme anlamında, müteahhitler de vatandaş kolay elde etme anlamında sen bir istiyorsan, ben iki vereyim, aman sesini çıkartma mantığıyla. Bu işte denge bozuldu.

Dolayısıyla, vatandaş yerini size getirdiğinde, kendi emsalinin kaç olduğundan ziyade, şehircilik emsal anlayışının, mastır şehir planının ne olduğu hiç umurunda olmadan, kendi yerinin iki katını istemek, daha kavram olarak karşımıza geliyor. Efendim, benim 300 konutluk bir yerim var, işte bunu dönüştüreceğiz, fakat belediye ve bakanlık ayağını tıkıyor, bize en az 600 daire vermesi lazım, bu bizim hakkımız. Nereden hakkın, daha önce orada öyle oldu, burada böyle oldu, onlar bir verdiğine bir aldı, üstüne bir şeyler verdi, bir de şunu aldı, bunu aldı derken, bu iş kontrolden çıktı, çıkıyor.

Dolayısıyla, Sayın Genel Müdürüm, Kentsel Dönüşüm Genel Müdürümüz Vedat Beyin güzel bir lafı var. "Bu otobandan sonra son çıkış." Yani bu kentsel dönüşüm Türkiye'de muhtemel 7 milyon çürük yapı stokunun şu ana kadar bir milyona yakını dönüştürüldü, 6 milyonu hâlâ risk altında. Diğer tarafta maalesef üzümlere söyleyeyim. İşte İstanbul'daki hocalarım ifade etti, ben de oradaki üyelerimizle piyasa şartlarından takip ediyorum. Türkiye'de şu anda maalesef konut üretim fazlasına geçtik. Piyasa şartları ve ekonomik şartları da dikkate aldığımızda, ekonomik şartlardan dolayı bu işin daha zor ve kötü gideceğini düşünüyoruz. Dolayısıyla, bir taraftan otobandan son çıkış, bir taraftan ekonominin daraldığı, Türkiye'nin ekonomisinin çok daha imar rantı ve inşaat sektörüne kaydığı, dolayısıyla hafif bir ekonomik travmada, hafif bir türbülânsta inşaat sektörünün tıkanacağını bu da kentsel dönüşümü daha da tıkayacağını biz öngörüyoruz.

Onun için, bizim yine hocama teşekkür ediyorum. Orada Mekansal Planlama Genel Müdürüm de mesaj atarak kutladı. Bizim en büyük sorunumuz tabii olarak 330 bine yakın müteahhidimiz var. Maalesef, hani denilir ya iğneyi kendine, çuvaldızı başkasına batır, ben daha büyüğü kendimize batırayım. Yıllardır bunu söylüyorum, ama maalesef çözemedik. Ben Konfederasyon Başkanı olarak söylüyorum. Sektörün temizlenmesi lazım. Bunun için bir müteahhitlik hizmetine ihtiyacımız var. Önüne gelenin müteahhit olmaması lazım. Önüne gelenin siyaseti, belediye, vatandaş koklayıp, farklı emsal veya karışık işler teklif ederek, onu işte bir manada doğru olmayan bir mecraya taşıyarak, bu işi sulandırmaması lazım. Hesabını, kitabını, işini bilmeyen maalesef meslektaşlarımızın bu sürece gelmesine katkı olur. Fakat diğer taraftan hükümetten ve siyasi iradeden doğrusu şunu bekliyoruz. Efendim, bu deprem ve afet risk kapsamında olan çürük yapı stokunu oluşturan sektör aktörleri kimse, başta müteahhitler, planlama, şehir planlamaları, yapı denetimler, mühendisler, malzeme kalitesi kullanımı da bir elden geçmesi lazım.

Türkiye'de müteahhitlik sektörünü tamamlayan unsurlar aslında kaliteli unsurlardır; fakat Türkiye'de mevzuat sistem sağlıklı işlemediğinden dolayı böyle kalitesiz ve çarpık bir yapılaşma ortaya konulmuştur. Onun için kısa ve öz olarak çok verimli bir çalışma olduğunu inanıyorum, ama altının da net ifadelerle, özellikle biz sivil toplum örgütleri, siz bilim insanlarının tavsiyesiyle, bakanlık bürokrasisi, bakanlık bürokrasisi de siyasi iradeye bunu iletirse daha anlamlı olur. Bu emsallere bir sınır koyması lazım. Böyle karışık emsallerle maalesef 8 emsal, 10 emsal buğday tarlalarını Türkiye'de kentsel dönüşüm karanlığına dönüştürülerek, vatandaşın belki haklı ve mağdur olduğu yerlerin dönüştürülemediğini görmek ayrı bir ayıp, ayrı bir acı.

Onun için Türkiye'de adam gibi bir İmar Kanunu, Kentsel Dönüşüm Kanunuyla, diğer ilgili kanunlarla bir mevzuat halinde toparlanıp, bu otobandan sonra olan son çıkıştı, Türkiye'nin belki ileride bu altı milyon çürük yapı stokunun bir daha bu ekonomik hareketlilik fırsatını da bulamayabilir. Dolayısıyla, orada bire iki, ikiye dört, dörde sekiz, sekize on altı nerede duracağız, duracağımız yer yok. Yani vatandaş ikiden dördü görünce, benim yer bir yirmilik, ama ben neden dört alamıyorum, telaşına gidiyor. Bu iş şu anda İstanbul'da tıkanı. İşte buna kentsel yenileme diyelim ki, kente taşımayı, burada raporlar da var, ama konuşamadık bir model olarak. Neden, kentsel taşıma da önemlidir, mastır şehir planlarında. Gelecek yüzyılda bizim çocuklarımızın yaşamayı hayal ettiğimiz medeniyet şeylerimizi ancak böyle kurgulayabiliriz. Bunun altını çiziyorum. Ben başta İnşaat Müteahhitleri Konfederasyonu Genel Başkanı olarak, aynı zamanda TOBB'daki inşaat sektörü mühendisi olarak bu işi Türkiye'nin geleceği, çocuklarımızın geleceği olarak ciddiyetle önemsedim. Rızkı veren Allah'tır, çok para kazanacağız diye illa karışık ve fırlıdak iş yapmaya, kendi sektörüm adına söylüyorum gerek bulmuyorum; doğru da bulmuyorum. Bunu da yıllardır ulusal basında, Başbakanlık nezdinde, bakanlık nezdinde her toplantıda söylüyoruz. Başta bu çürük yapı stoklarını oluşturan unsurları elemeye adil, şeffaf bir imar yasası yaklaşımıyla yaklaşımdan, güçlü ve cesur bir siyasi irade ortaya koymadan, çürük, basit dille ifade edeyim, çürük şahini, çürük doğanı, Mercedes bayisine getirerek, arabam eskidi, bana sıfır Mercedes ver. Bu anlayışla bu dönüşüm maalesef sağlıklı bir neticeye getirilemez diyorum.

Tekrar akşamın bu saatinde, yarın da bu toplantılar devam edecek. Gerçekten 2. Komisyon Başkanımız Sayın Hocamıza ve diğer üyelerine, Çevre ve Şehircilik Bakanlığımıza bu gayretli çalışmalarından dolayı, sizin değerli yaklaşımlarınıza teşekkür ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum. Biraz sözümü uzattıysam da özür dilerim Sayın Başkan.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Estağfurullah, sizler içinden geliyorsunuz, söylediğiniz sözlerin hepsinin oturduğu bir yer var, anlam var.

Feridun Hocam nihayet dayanamadı, söz almaya karar verdi. Buyurun Hocam.

Feridun Duyguluer

Emekli Bürokrat - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Sayın Müsteşarım, özellikle yeni misafirlerimize hoş geldiniz diyorum. Biz dokuz ay konuştuğumuz için, özellikle raporumuzda kötü yanıyla, iyi yanıyla, olumlu ve olumsuz yanlarıyla ortada neler yazdığımız belirli. Ama madem ki hem siz istediniz ve ben bugünkü toplantıda

iki konuyu hakikaten unuttuğumuzu, çünkü acaba hangi konuları unuttuk veya işte bunları biliyorduk da, karşımızdakiler bize ya niye bunları yazmadınız, gündemini de yapmıştık.

Özellikle, Gamze kardeşim, bazı arkadaşlarımızla bunlar üzerinde çalıştık falan. Ama bugün iki konuda, hakikaten birincisi bu çocuk odaklı konuyu nasıl unutmuşuz, yani hakikaten şaşırımdım. Kim söylediye, hangi arkadaş, o bakımdan, hiç yeni bir bilgi olarak muhakkak bunu bir paragrafla, bir sayfa olarak hangi komisyon yazacaksa, hepimiz de yazabiliriz. Bunun yapılması lazım.

İkinci konu, eyvah eyvah, bunu her zaman konuşuyoruz, şu katılım konusunu. Ama hiçbir zaman da bu katılım içinde biz mahalleyi de konuştuk, mahalle de var burada. Ama bu muhtar kardeşim, muhtar beyefendi biraz önce çıktı ya, "bize hiçbir şey sormadınız" dedi. Ben de onu söylüyorum zaten. Yani çünkü bu katılım konusunun belkemiğinde muhtarlık yatıyor. Sağ olsun, hatırlıyorsunuz, dört beş ay önce mahalle, bakanlıkta birtakım toplantılara da katılmıştık. Ama muhtarlık konusu zaten kendi branşlarında çalışılıyor. Eksiklikleri, kanun eksiklikleri, muhtarlığın bir temsiliyet konusunun olmadığı. En azından 60-70 tane kanunda muhtarlara görevler verildiği; ama bu görevlere karşı bir mahallenin temsili resmi olarak muhtarlık seviyesinde yapılamadı gibi çok problemleri var. Ama bizim konularımıza gerek imar planlama, gerek kentsel dönüşüm katılım diyorsa, bu muhtarlık konusunda raporlarımızda çok açık seçik olarak, hatta kendilerini, sizler de uygun buluyorsanız, öneri maddeleri olarak ister kanun öneri ister, ama bu muhtarlık konusunda hakikaten büyük bir eksiklik hissetmişiz. O bakımdan da ben sayın muhtarımıza çok teşekkür ediyorum.

Bununla da bitirmiş olayım Sayın Müsteşarım.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Teşekkür ediyoruz.

Ben söylemiştim, belediye başkanırken en çok muhtarlardan korkardık diye. Sayın muhtarımıza, Federasyon Başkanımızla görüştük, onun önerileri olacak. Onları inşallah alacağız, ilgili komisyonlarımız bunları değerlendirir.

Şimdi, sizleri dinledik, hepinize çok teşekkür ediyorum. Şimdi, son söz olarak tekrar Komisyon Hocamıza, Zekai Hocamıza ben sözü bırakacağım. Hocam buyurunuz...

Prof. Dr. Zekai Görgülü

Yıldız Teknik Üniversitesi - Kentsel Dönüşüm Komisyonu Başkanı

Bu sefer komisyondaki arkadaşlarıma söz vereceğim, sonra son sözü alırım.

Buyurunuz Hocam.

Prof. Dr. Gürsel Öngören

Serbest Avukat - 2 No'lu Komisyon Başkan Yardımcısı

Teşekkür ederim.

Öncelikle katılımcıların gerçekten raporumuza katkı oluşturan önerilerinden dolayı teşekkür ediyorum, komisyonumuz adına. Bunların her birini tek tek not aldık ve daha sonraki süreçte bunların her birini raporumuzda değerlendireceğiz. Bu arada raporumuzda değerlendirmiş

olduğumuz bazı konuları özetleme zorunluluğu sebebiyle raporun iç kısmında, yani tablo kısmında değil, iç kısımlarını da değerlendirmiş durumdayız. Özellikle, küçük hisselerin değere dönüşmesi 139. Sayfada özellikle vurguladığınız bir konuydu. Yine kamu arazilerinin dönüşümdeki kullanılması, yine 139. Sayfada vurguladığımız ve önemli üzerinde durduğumuz, ancak daha raporun tam da o kısmında yer vermediğimiz bir konu oldu. Bunlara da dikkat edeceğiz, üzerinde çalışmalarımızı yapacağız ve yine kentsel atıklarla ilgili, hem katı atıklarla ilgili bir yeni yönetmelik yayınlandı Bakanlığımızdan. Hem de biz kentsel dönüşümde ortaya çıkan atıkların değerlendirilmesi konusuna önemle vurgu yapmıştık.

Bunun dışında yine kentsel dönüşümle ilgili peyzaj projelerine pek vurgu yapamadık, ama yeşil alanların ve donatı alanlarının kentsel dönüşüm fırsatıyla aktarılması bizim çok başat konularımızdan birisiydi. Yine çok bizim de raporun hem içerisinde hem de sonuç bölümünde, hem imar bölümünde, hem de planlama bölümünde vurgulamış olduğumuz imar artışının kentsel dönüşümde bir finansman modeli olarak kullanılmasının bırakılmasını dikkatlerinizde sunuyorum. Bunu hem raporun içinde, hem de tablolar kısmında da özellikle vurguladık.

Teşekkür ediyorum, diğer arkadaşlarımızın da herhalde vardır hocam yorumlar.

Prof. Dr. Zekai Görgülü

Yıldız Teknik Üniversitesi - Kentsel Dönüşüm Komisyonu Başkanı

Buyurun Bayram Hocam.

Prof. Dr. Bayram Uzun

Karadeniz Teknik Üniversitesi - 2 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ediyorum Hocam.

Biz bu komisyon olarak çalışırken, bir felsefemiz vardı. Sonuçta mülkiyete dokunuyorduk. Mülkiyete dokunmaya esasında şöyle bir ilke benimsemiştik. Kentsel dönüşümü, kentsel mülkiyet reformudur. Reformsa, olağanüstü hale göz kırpar. Olağanüstü haller, olağanüstü çözümler gerektirir. Bir defa bunu kabul edelim.

İkincisi; dünün çözümü, bugünün sorunları olarak karşımızda, biz onlara çözüm üretmeye çalışıyoruz. Fakat bugünün çözümü ve yarının sorunları olmasın diye sürdürülebilir kararlar almaya çalıştık, metinler ortaya koymaya çalıştık. Ne içindi tetkikimiz? Çok şey konuştuk, bugünün belki özet cümlesi şu olabilir. İddialanmak olabilir diye düşünüyorum. Bir kentin kaderi onu yönetenlerin ve içinde yaşayanların karakteridir. Eğer o kentte eğer mülkiyet kutsanmışsa, idareler tarafından da bu şekilde destekleyici bir tavır varsa, o kenti biz çok sağlıklı bir kentleşme, gelişme bekleyemeyiz. Geleceğe çok mantıklı yapılaşma, sağlıklı yapılar bırakamayız. Bir bu konu üzerinde düşündüğümüzde, şunu da söyledik. Kentlerde toprak mülkiyetinden söz edilmemesi gerekir. Toprak köye ilişkin bir kavramdır. Köyde toprak edinebilir, kentlerde insanların tekil amacı bir konut sahibi olmaktır. Bu zamanın kentlerinde düşey mülkiyete odaklanmamız gerekir. Dolayısıyla kentsel dönüşüm de aslında düşey mülkiyeti çözüme kavuşturmaya çalışıyoruz.

Diğer bir üzerinde durduğumuz konu, artık kentleri baklava gibi parsellemeyeceğiz. Kentleri en azından ada bazında, fakat aynı zamanda kendi içinde yeşili, kreşi, donatısını karşılayan yeni bir anlayış gündeme getirmemiz lazım. Ortak yaşama kültürünü getirmemiz gerekiyor. Demin bir arkadaşımız bir şey söylemişti. Onu da biz aslında tartıştık. Acaba

biraz daha radikal bir çözüme gidebilir miyiz, yeni bir mülkiyet sistemi tanımlayabilir miyiz? Anayasanın 35. Maddesine dokunabilir miyiz diye bunu da tartışma konusu yaptık, kayıtlara girmesini istemiştik.

Mülkiyet biliyorsunuz çıplak, rekabe ve intifa hakkı olarak kendi içinde bölünebiliyor. Arkadaşımızın bahsettiği gibi, en azından TOKİ'den başlamak üzere, mülkiyetin rekabesi devlette kalsın. İntifa hakkını belirli bir süredir üzerindeki mülk sahiplerine versek. Arsa payı da düşeceği için, belki biz 100 bin liralık konutları 60 bin liraya da satabiliriz. Bunu tartıştık bu da notlarımız içinde var. İlave olarak bunu söylemek istedim. Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Zekai Görgülü

Yıldız Teknik Üniversitesi - Kentsel Dönüşüm Komisyonu Başkanı

Teşekkürler. İsmail Hocam.

İsmail Mutaf

İzmir Büyükşehir Belediyesi - 2 No'lu Komisyon Raportörü

Tüm katılımcılara katkıları için teşekkürler.

Zaten çoğu şey konuşuldu. Sadece şu belki irdelenmedi. İmar ihtisas mahkemeleriyle ilgili önerimiz vardı. Bu yargısal süreci çok tıkayan bir aşama. Çünkü sahada kira anlamında verdiğiniz sözler, yatırımcıya yer teslimiyle ilgili sıkıntılarınız oluyor. Biz noktasal atışlar yaptık. Çünkü alandaki gereksinimlerden kaynaklıydı. Bir de diğer, 6306'yla de ya da 73'le de ilgili bir dönüşüm yapsanız da, sonuçta 3194 sayılı, 2942 sayılı Kanunlara tabiisiniz, Tebligat Kanununa tabiisiniz. Hani hiçbir ayrıcalıklı yasa bunlarla entegre edilmeden derdiniz derman olmuyor. Hani bu anlamda da bizim önerilerimizde dikkat çeken nokta buydu. Yasaların tek bir yasa olması gerekiyor. Çünkü sonuçta hak sahipleri Türkiye Cumhuriyeti vatandaşımız herkes de adil bir şekilde dokunmalı. Hani bu anlamda Türkiye'deki dönüşümle ilgili bütün sürece dokunuldu. Yasadaki eksikler ön plana çıktı bu da tabii komisyon-daki üyelerimizin genellikle uygulayıcılardan olmasından kaynaklıydı. Benim söyleyeceklerim de bu kadar. Herkese teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Zekai Görgülü

Yıldız Teknik Üniversitesi - Kentsel Dönüşüm Komisyonu Başkanı

Teşekkürler İsmail Hocam.

Ali Hocam buyurun.

Doç. Dr. Ali Hepşen

İstanbul Üniversitesi - 2 No'lu Komisyon Üyesi

Hepinize merhabalar. Öncelikle değerli katılımlarınız için teşekkür ederim.

Ben de çok uzatmadan, özellikle ekonomi ve finansman boyutuyla ilgili birkaç ekleme yapmak istiyorum. Aslında hem Zekai hocanın, hem Yüksel hocam, hem de değerli katılımcılarımızın da vurguladığı üzere, aslında bizim artık yavaş yavaş finansman modeli anlayışımızı da değiştirmemiz gerekiyor.

Biz ilk defa sanırım Şûra kapsamında da bir raporda sermaye piyasası araçlarının nasıl kullanılması gerektiği noktasında da önemli açıklamalarda bulunduk. Ben başka bir kaynaktan böyle bir açıklamanın olduğunu zannetmiyorum bugüne kadar.

Özellikle sertifika, fon gibi mekanizmaların, özellikle altyapı, gayrimenkul yatırım ortaklığı gibi unsurların nasıl bu süreçler içerisinde uygulanabileceğini, örneğin İller Bankasının bu süreçleri nasıl kendisi içerisinde adapte edebileceğini, belediyelerin yine sermaye piyasası araçlarından birisi olan tahvil finansmanı ile nasıl dönüşüm süreçlerini hayata geçirebileceklerini vurgulamaya çalıştık. Bence bunlar önemliydi.

Çünkü mevcutta sistemin tıkandığını zaten herkes hissediyor ya da hissetmeye başlıyor. Çünkü yık, sat, yap gibi bir modelle, yani özünde talebe doğru bir finansman modeliyle süreçleri ilerletebilmek zor. Hele ki, alan bazlı ya da mahalle bazlı bir dönüşüm süreci içerisine girdiğinizde, bunlar yetersiz kalacaktır. O yüzden sermaye piyasası araçları kullanılmasının önemli olduğunu vurgulayıp, bunları detaylı bir şekilde zaten raporumuz içerisinde aktarmıştık. O yüzden, bunun da önemli olduğunu, ilk defa bu anlamda bir rapor süreci içerisinde sermaye piyasası tarafının da dahil edilmesi gerektiğini dikkatlerinize sunmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Zekai Görgülü

Yıldız Teknik Üniversitesi - Kentsel Dönüşüm Komisyonu Başkanı

Ali Hocam teşekkürler. Gürkancığım buyurun.

Gürkan Coşkun

MÜSİAD - 2 No'lu Komisyon Üyesi

Herkese merhabalar.

Öncelikle genel anlamda bir değerlendirme yapıp, birkaç soruyu da cevabın içinde yer alacağını düşünüyorum.

Kentsel Dönüşüm Komisyonu olarak yaptığımız çalışmalarda önümüzde çok ciddi anlamda bir dönüşüm gitmesi gereken kamu stokunun olduğunu gördük. 7,5 milyon konutu tabii ki 15 milyon konutla çözemeyiz ve kesinlikle biz kat artışı yapmadan, kamusal anlamda fonlar oluşturarak, yeni finans kaynaklarıyla bu işin çözülebileceğini tartıştık. Tabii bunları çözdüğümüz noktada bile mevcut yasanın belki bürokratik olarak birçok işi yavaşlatan bölümlerini veya sorun olan kısımlarında da müdahaleler önerdik. Bu sayede de özellikle kamusal anlamdaki arazilerin korunmasıyla ilgili işte hocamın söylediği birçok şeyde, mesela düzenleme ortaklıklarının yüzde 20'lerde kaldığı, birçok planlamayı hem Anadolu'da çok görüyoruz. Bunları tekrar yüzde 40'a tamamlanması ve bu kamusal alanların fon adına, kentsel dönüşüm için kurulmasını önerdik, raporun detaylarında.

Alan bazında özellikle bütüncül bir planlama anlayışıyla yaptığımız zamanda, yaptığımız kentsel dönüşüm önerilerinde de ciddi anlamda kamusal fonların her zaman önümüze çıktığını gördük. Asıl kaynak oluşturma adına çok ciddi tartışmalar yaptık ve orada bunun detayları yer almaktadır.

Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Zekai Görgülü

Yıldız Teknik Üniversitesi - Kentsel Dönüşüm Komisyonu Başkanı

Teşekkürler Gürkan.

Sezayi buyurun.

Sezayi Köse

Esener Belediyesi - 2 No'lu Komisyon Başkan Yardımcısı

Öncelikle ben de katkılarınız için teşekkür ediyorum.

Bize sorulan sorulardan birkaç notlar aldım. O sıraya göre çoğunu arkadaşlar cevapladı. Özellikle bu imar hakkı transferiyle ilgili keskin hatlar belirttiğini bir soruyla, bir arkadaşımız sordu. Biz imar hakkı transferinde sadece bir araç olarak kullanılması gerektiğini düşünüyoruz. Birçok ülkede de bu kullanılıyor, imar hakkı transferi ve ülkemizde de uzun yıllardır bu tartışılıyor. En son benim hatırladığımda üç yıl önce İller Bankası bir çalıştay düzenlemişti. Ama orada kaldı, biz bir ilke belirleyip, bu kararı hem kentsel dönüşüm, hem de şehircilik ilkeleriyle olması gerektiğini koyduk. Tabii ki endişelerimiz var. Biz onu toplantılarımızda da paylaştık. Tümdengelim mantığıyla ilkemizi koyduk, altına tabii ki kanun koyucular ve yetkili merciler yapar diye düşünüyoruz.

Diğer bir husus, 15/16'nın resen uygulanmasını takyidat usulü uygulamadan gelen biri olarak takyidat konusunda çok büyük sıkıntılar da yaşadık. Bu bahsedilen sorun aslında kanun maddesinde var. Ama uygulanamıyor, detaylarını biz yine toplantıda da belirttik. Bununla ilgili de güzel bir öneri yazdık. Çünkü yerel idare uygulayıcı idare 16/16'yı yapabilmesi için ve orada uygulamaya girebilmesi için mülkiyetini kendi üzerine alması lazım. Ama üzerinde de haczi kıymet takdir bedelinden çok fazla olan yapılarda mülkiyeti üzerine aldığı zaman, daha sonra onu devredemiyorsunuz. Vatandaş da o yükten kurtulmuş oluyor; dolayısıyla bu sorun oluyor. Biz bununla ilgili önerimizi de yazdık. Uygulamada bunun önünü açacağını düşünüyorum. Kamu arazi stokunun artırılmasıyla ilgili ikinci kez alınması önerdik, yüzde 40'a kadar ikinci kez alınmasını önerdik, madde yazdık. Bunun da yazma gerekçelerimizden birisi de kamu arazilerinin uygulama alanlarının da artırılmasıydı. İkinci bir madde, 2B arazileriyle ilgili, yine kamu arazileri. Bunla ilgili de çok önemli bir madde yazdık. 2B arazilerini kentsel dönüşüm yapılmadan tapularının dağıtılması, daha sonra uygulamalarda bize ciddi sorunlar çıkartıyor, vatandaş nezdinde.

Diğer bir husus, "kentsel dönüşümde neyi yeniliyoruz?"u anlatamadığımızı düşünüyoruz diye bir düşünce geldi. Ben ne yazık ki buna takılamayacağım, başta bakanlığımızda, hem yazılı ve hem görsel medyada bunu çok çok anlatıyor. Yerel uygulayıcılar da biz bunu vatandaşımıza anlatıyoruz, ama şunu da vatandaşımız kentsel dönüşümde "kazanamayacaksan bırak, yapımda öleyim" diye cümlelerle bize geldiklerini biliyorum. Dolayısıyla, çok güzel anlatılıyor, ama kentsel dönüşüm olunca bir kazanç aracı. Hocamın sunumum başında da söyledi. Vatandaşlarımız tarafından ne yazık ki böyle hazırlandı. Bunu devlet olarak gerekliliğini aktarıyoruz, ama vatandaşımız bunu kazanç aracı olarak görüyor, benim görüşüm.

Diğer bir husus yenilenen binalarda 100 yıl sonra ne yapılacağı, biz bunu çok tartıştık. Uygulama yaptığımız ve dönüştürdüğümüz yerlerde yüz yıl sonra ne yapacağız komisyonda bunu konuştuk. Ben bir öneri getirdim hatta. İşte emlak gelirleri ve emlak vergilerini de bir birim kuralım ve o bağımsız birimin daha önce yapılmıştır, konut edindirme yardımı diye bir kavram vardı o zaman, işte 1980-90'larda yanlış bilmiyorsam. Onu tekrardan canlandırılıp, dönüşen

yerlerde vergilerin belli bir kısmı o dairenin yüz yıl sonra dönüşmesi için peşinatı olarak, hem kentsel dönüşüme gelir, hem de yüz yıl sonra bizim oraya dönüştürmemiz için güzel bir araç olacağını düşündük; ama bunun artıları da var, eksileri de var. Biz bunu paragrafların birkaçında belittik, yine dediğiniz öneriler çerçevesinde biz bunu tekrardan düzenleyelim.

Önerileriniz ve katkılarınız için ben teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Zekai Görgülü

Yıldız Teknik Üniversitesi - Kentsel Dönüşüm Komisyonu Başkanı

Sezayiciğim çok teşekkürler.

Gördüğünüz gibi böyle bir ekiple çalıştım, beraberdik. Biz hakikaten olağanüstü arkadaşlarımdan deneyim ve birikimleriyle, katkılarıyla. Yanıtlanmayan soru kaldı mı, ama mutlaka bunları da alıp, onların da sizlerle paylaştığı gibi raporumuza ilave edeceğimiz, atladığımız şeyler var. Bu çok doğal, onun için birlikteyiz zaten. Bunları yapacağız.

Başka da galiba bir şey yok, ama size bir özel, ayrı bir teşekkür etmek istiyorum. Yani her dile getirilen çok değerliydi; yani bulunduğunuz konum, temsil ettiğiniz meslek grubu adına, bu kadar samimi, içtenlikli paylaşımınız ve ifadeleriniz galiba birçoğumuzu çok rahatlattı. Özellikle bu anlamda bazı şeyler yazmıştık, ama onu da daha ayrıntılandırarak, size de katkı vermek ve yardımcı olmak adına daha farklı bir dille ve daha geniş yer vererek yazacağız. Zaten Bakanlığımızla çok önemli bir konuya değindiniz.

Efendim bitiriyoruz, bütün katkılarınız için iyi ki varsınız. İyi ki burada oldunuz, çok teşekkür ediyoruz. Bütün dileğimiz Bakanlığımızın da bu çabaları iyi niyetli ve olumlu bakışları doğrultusunda gerçekten artık süreklilik kazanacak. Bir kentsel politika çerçevesinde bu ülkenin ulaşması. Bir dileğim de bundan böyle artık devletin sosyalleşmesi bağlamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın devletten alacağı, aldığı bütçenin ve alacağı bütçenin gerçekten onun hak ettiği rakamlara ulaşması gerekir diye düşünüyorum.

Sayın Müsteşar Yardımcımıza, Genel Müdürlerimize, Divan Kurulu üyelerimize, yani hocalarımıza, alanda yönettikleri için teşekkür ediyorum, iyi akşamlar diliyorum, görüşmek üzere, çok teşekkürler sağ olun.

Refik Tuzcuoğlu

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Hocam biz de çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Kentsel Dönüşüm Komisyonumuzun almış olduğu kararlar var, raporlar var. Bu raporların da bir oylanması gerekiyor. Tabii ki buradaki görüşler daha sonra tekrar bir toplanacak, bir değerlendirilecek, yeniden orada birtakım revizyonlar olabilir. Ben Zekai Hocamıza ve ekibine çok teşekkür ediyorum. Burada hakikaten çok özverili bir çalışma yürüttüler.

İsterseniz Hocamızın ve ekibinin bu komisyon raporunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, çok değerli misafirler, değerli Şûra üyeleri; bizler bürokratız, bakanlıkta hizmet üretmeye çalışıyoruz. Buradaki arkadaşlarımız, sizler toplumun çok değişik kesimlerinden gelirsiniz. Akademisyenlerimiz var, çok değerli bilim adamlarımız buradalar. Meslek örgütlerimi-

zin çok değerli temsilcileri var, STK'lardan aramızda bulunan arkadaşlarımız var. Yine aynı zamanda kamu kurum kuruluşlarımızdan, değişik bakanlıklarımızdan temsilci arkadaşlarımız burada. Biz burada bir şey için toplandık. Dokuz aydır da komisyonlardaki arkadaşlarımız güzel bir iş için, güzel bir niyet için, bir gayretli çalışma, bir çaba ortaya koydular. Bizler şehirlerde hayatımızı yürütüyoruz. Bu şehirlerde çok farklı ırktan insanlar olabilir; çok farklı renkten insanlar olabilir; çok farklı inançlara mensup insanlar, mezheplere mensup insanlar olabilir; çok farklı görüşlerden insanlardan olabilir. Hepimiz bu şehirlerde yaşıyoruz ve "yaşamış olduğumuz şehirlerin daha iyi, geleceğe nasıl taşıyabiliriz?"in bir endişesi, bir çabası, bir gayreti için bir araya geldik.

Bence bu amaç oldukça anlamlı, oldukça değerli bir amaçtı ve sizler bu amaca destek verdiniz, bu amaca katkıda bulundunuz.

Ben hepimize son derece kalbi teşekkürlerimi arz etmek istiyorum. Komisyonumuz, komisyon çalışmalarımız, iki komisyonumuz kaldı. Gamze Hanım bir yemeği hak ettiğimizi düşünüyorsa, bugünlük bu faslı burada kapatabiliriz.

Ben oturumu burada kapatmak istiyorum. Yarın Fatma VARANK Hanımefendi, Müsteşar Yardımcımız oturlara başkanlık edecekler. Yine bizler burada olacağız zaten sizlerle beraber. Bugünkü oturum için emeği geçen herkese bir kez daha teşekkür ediyorum, hayırlı akşamlar diliyorum.

Aynur Durak

Sunucu

Sayın Müsteşarım, Sayın Başkanım, Genel Kurulumuzun saygıdeğer üyeleri, hanımefendiler ve beyefendiler. Bugünkü oturumumuza gösterdiğiniz ilgi ve değerli katkılarınız için yürekten teşekkür ediyoruz. Sizleri öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın projelerine ilişkin oluşturulan sergiyi görmek üzere servis alanımıza, hemen ardından da gala yemeğimiz için sizleri salonumuza davet ediyoruz.

Tekrar teşekkür ediyor, saygılarımızı sunuyoruz efendim.

(Birinci Gün Kayıt Sonu)

9 Kasım 2017 - İkinci Gün

1. Oturum

Şehirleşme, Göç ve Uyum Komisyonu Oturumu

2. Oturum

Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü Komisyonu Oturumu

Panel Oturumu

Şûra Sürecinin Değerlendirilmesi ve Şûra Kararlarının Hayata Geçirilmesi

Kapanış Oturumu

Şûra Sonuç Bildirgesinin Açıklanması

yesinden Sayın Sezayi Köse; Gazi Üniversitesinden Sayın Doç.Dr. Aydan Sat; Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında Sayın Abdülkadir Karakuş. Buyurun lütfen.

Değerli üyeler; sizlere bir kez daha hoş geldiniz diyorum. Kurul yerini aldı, arkadaşlarımızın hepsine başarılar diliyorum. Program gereğince bugün 3. Komisyon olan Şehirleşme, Göç ve Uyum ve 4. Komisyon olan Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü komisyonlarının görüşmeleri yapılacaktır. Oturuma başlamadan önce birkaç hususu dikkatlerinize sunmak istiyorum. Program gereğince oturuma verilen süre iki saattir. Bu iki saatin 20 dakikası komisyon sunumu, 90 dakikası rapor üzerinde görüşme, 10 dakikası da kısaca sorulara cevap şeklinde düzenlenecektir. Komisyon raporu üzerinde söz almak isteyen değerli üyelerimiz daha önce masalarına bırakılmış bulunan söz alma, soru sorma formunu doldurarak, sunum bitmeden görevli arkadaşlara vererek, Divana ulaştırmalarını rica ediyorum. Ayrıca Genel Kurulda yaptığımız katkılar, görüşler, soruların hepsi Kurul sonucunda oluşturacağımız Şûra kitabımızda yerini alacaktır.

Şimdi, Şehirleşme Göç ve Uyum Komisyonunun sunumunu yapmak üzere komisyon üyelerimizi davet ediyorum. Prof. Dr. Sayın Mazhar Bağlı; Prof. Dr. Sayın Mustafa Sıtkı Bilgin; Sayın Mehmet Ali Eminoğlu; Sayın Doç. Dr. Aydan Sat; Sayın Doç. Dr. Mehmet Ali Eryurt; Sayın Ebru Eşsiz; Sayın Muharrem Gürleyengök.

Buyurun lütfen. Evet, komisyonumuz yerlerini almıştır. Komisyon raporunun sunumunu yapmak üzere Komisyon Başkanı Nevşehir Hacıbektaş Veli Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sayın Mazhar Bağlı Beyefendiye söz veriyorum.

Buyurun Sayın Bağlı.

Prof. Dr. Mazhar Bağlı

Hacı Bektaş Veli Üniversitesi - Şehirleşme, Göç ve Uyum Komisyonu Başkanı

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Kıymetli misafirler hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum. Doğrusu önce komisyon üyesi arkadaşlarıma emeklerinden dolayı çok teşekkür ediyorum. Biz sekreteryaya hasleten teşekkür ediyorum. Katkı sunan bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Efendim, bizim komisyonumuz işini esasında bu Şûranın belki de en çok konuşulan, tartışılan alanlarından birisi. Zira, zannediyorum günümüzde karşılaştığımız kentleşmeyle en ciddi açmazlardan birisi var. O da malum olduğu üzere, Türkiye'de ciddi anlamda bir nüfus hareketliliği söz konusu. Hem iç göç, hem dış göç konusunda. Fakat bu göç sonucunda gerçekleşmesi beklenen şehirleşmenin bir türlü arzu edilen düzeye ulaşmadığı ve bu şehirleşmenin sağlanabilmesi için hangi enstrümanları ve nasıl bir politika izlenmesi gerektiğiyle ilgili çalışmalar aslında biraz bölük pörçük devam ediyor ve bu Şûranın sahiden bu konuyu uzunca bir süredir, yani Cumhuriyet'ten bu yana Türkiye'nin gündeminde olan bu konuyu listleni etmesi bekleniyor. Bizim açımızdan en önemli çıktısının bu olacağını düşünüyorum.

1920'lerden bu yana yaklaşık olarak Türkiye Cumhuriyeti nüfusunun yüzde 70'inin yer değiştirdiği, yaklaşık olarak 7 milyon yabancı Türkiye'ye geldiği, 6 milyon insanın Türkiye'den başka yerlere göç ettiği bir nüfus hareketliliğini dikkate aldığımızda, bu Türkiye nüfusunun işte dış göç aslında bir okuma yaptığımızda, yüzde 10'una tekabül ediyor. Yüzde 10'u dışarıdan gelen insanların çeşitli biçimlerde Anadolu'nun büyük göç merkezi olduğu ve aynı zamanda bir cazibe merkezi olduğu, dikkate aldığımızda. Göç ve şehir

arasında ve göçlerin kentleşme arasındaki ilişki galiba diğer disiplinler açısından görece değerlendirme yaptığımızda, bunun çok daha önemli olduğunu söyleyebiliriz.

Keza, malum kent sosyolojisinin ilk nüvesini oluşturan çalışmaların Chicago'da, Chicago okulunda başlamasının da bilindiği gibi sanayileşmeyle birlikte, kırsaldan kente yapılan gerçekleşen göç sonucunda çok ciddi oranda bir kentsel dönüşüm veya kentsel planlama politikaların gerçekleşmesi bekleniyor. Bunun kentsel yapılanmalarla dönüşümün kent sosyolojisini oluşturduğunu ve bugünün modernleşmenin de temel iddialarını içeren parametrelerini belirlediğini yine söylemek mümkün.

Türkiye'nin şu hususta bir dataya, yani temel stratejiye sahip olması gerektiği konusunda zannediyorum büyük bir çoğunluk hemfikiriz. Bunca nüfus hareketliliğinin kentlerde oluşturmuş olduğu yeni birtakım sosyolojik olguların veyahut da fiziki mekânların toplumsal yapıyı nasıl belirlediği ve Türkiye'nin geleceğini nasıl etkileyeceği sorusu ve zannediyorum, hepimizin kendi kendisine sorduğu bir soru ve en çok da belki yerel yönetimlerin ve politikacıların üzerinde durduğu, akademisyenlerin bahse konu ettiği temel alanlardan birisi.

Efendim, göç özü itibarıyla aslında olumlu bir toplumsal hareket olmasına rağmen, idare edilemediği zaman da çok büyük sonuçları beraberinde getirir. Her medeniyetin, her eylemlerin bir göç hikâyesi olduğunu dikkate aldığımızda, bu yeni bir sosyolojiyi, yeni bir ufku beraberinde getireceği; yeni bir çalışmayı beraberinde getireceğini söyleyebiliriz. Ancak bunun aksı bir durum olduğu zaman, yani bunun planlaması, bunun stratejisi kurgulanmadığı zaman, bir tutum değişikliğini beraberinde getiren bir sosyal hareket olarak dikkate alınmadığı zaman da daha büyük sorunları beraberinde getirme ihtimali olan bir sosyolojik hareket olarak görmek mümkündür.

Türkiye'deki kentleşme yahut da göç sonucunda gerçekleşen kentleşmenin iki temel handikabı var. Bunlardan birincisi şu: Normal göçün aşamalarından farklı bir şekilde bizde bir nevi söylemek gerekirse, çok ani bir göç hareketi yaşanıyor. Yani normal şartlarda kırdan kente göçlerin gidiş geliş aşaması, hazırlık aşaması, yerleşme ve kentleşme aşaması olmak üzere, üç temel aşamadan müteşekkil olduğunu biliyoruz; ama bizde hiçbir şekilde bu aşamaların normal kendi iç dinamiklerini gerçekleştirmediğini söyleyebiliriz.

Dış dinamiklerle gerçekleşen, yani bilimin dışındaki dinamiklerle gerçekleşen göçler ise, ciddi anlamda kentleşme sorunlarını beraberinde getiriyorlar. Sözelimi gidiş geliş aşaması, yani bir kişi kırdan –basitleştirerek söylüyorum- kente göç etmek istediği zaman, nereye, hangi bölgeye geçeceğini ve orada ne yapmak istediğiyle ilgili bir hazırlık çalışması yapmadığı zaman, kente göç ettiğinde ilk aklına gelen ya akrabalarının ya da hemşerilerinin olduğu yere gitmek ve aynı zamanda da köydeki bütün sahip olduğu enstrümanların tamamını mümkün olduğu kadar şehre taşımak.

Burada takdir ederseniz ki şehirleşmeyi engelleyen, bu yapılanmayı, aynı şekilde kente taşınması anlamına geliyor ve sahiden de pek çok yerde biz kentlilik tutumlarını ölçmeye kalkıştığımızda, belki de çok böyle, modern anlamda diyebileceğimiz yapılanmalarının olduğu bölgelerde yaşayanlarda bile bu ve benzeri birtakım tutumlara sahip olduklarını görüyoruz. Yani bu hazırlık aşamasını sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmemiş olmasından kaynaklanan ciddi bir tampon görevi gören bir durum söz konusu. Eğer hazırlık aşaması gerçekleşmezse.

İkincisi; kentte bulunanların gelenleri kentleştirme veya bunlara dönüştürme, kente özgün birtakım tutum ve davranışlara sahip olmasını sağlayacak bir sosyolojik eğitim süreci veyahut da bir sosyalizasyon sürecini gerçekleştirmeye hevesli olmadıklarını görüyoruz ve ni-

tekim biz tam bunlara göre en çok konuşulan konulardan birisi öz İstanbullu olanlar. Büyük başka yerler, işte Urfa'dan gelenler, kebabla geldi, bilmem Sivas'tan gelenler lahmacunla geldiler diye bunları etkileştiren, aralarına bir mesafe, bir boşluk koymalarından dolayı da bu sosyalizasyon sürecinde çok büyük handikaplar var. Yani bir taraftan gelenler aslında uyum sağlamalara hevesli değiller.

Öte taraftan aslında bunları kentileştirmesi gereken, görece daha çok kentle ilgili tutum ve davranışlara sahip olanlar da kendilerini onlardan farklı görmekten dolayı bir mesafe koyuyorlar ve bir türlü o sosyalizasyon süreci dediğimiz, yani topluma uyarlanma süreci olarak tanımlayabileceğimiz proses bir türlü sağlıklı bir şekilde gerçekleşmiyor. Bunun gerçeklememesinin sonucunda da birbiriyle çok uyumlu olmayan sosyolojik kompartımanların aynı anda yaşadığı mekânlara dönüşüyorlar şehirler. Elbette şunu söyleyebiliriz. Yani kent dediğimizde, bütün kültürleri ve türdeş insanların yaşadığı bir mekân değil kuşkusuz, ama modern anlamdaki kentin tanımını yaptığımızda, kendine ait birtakım kuralları, yasaları, yönetim şekli, kurumsal yapılanmaları olan bir idare biçimi yahut da bir yerleşim birimi olarak okuduğumuzda, bu tür bir sağlıklı iş girişimi bir türlü gerçekleşmediğini görüyoruz.

Yine aynı şekilde bunun dışında, dış göç açısından da bir okuma yaptığımızda, Suriyeliler meselesi günümüzde en çok gündemde olan ve konuşulan konulardan birisi. Komisyonumuzda bu mevzu çokça konuşuldu ve özellikle bu İsveçli Olof Palme Göçmen Yasası konusu da gündeme geldi. Malum, Olof Palme'nin Göçmen Yasası özetle söylüyorum. Dışarıdan gelenlerin kendi özgün kültürlerini koruyarak, İsveç vatandaşı olmalarına imkân tanıyan bir düzenlemeye gidilmesi sonucunda, bir suikasta kurban gittiği konuşuluyor ve bizim için de dışarıdan gelen, yani Türkiye dışından buraya gelenlerden beklentimiz ne olmalıdır; nasıl bir entegrasyon politikası izlenmelidir? Bunlar kendi kültürlerini koruyarak mı bir Türk vatandaşı yahut da Türkiyeli vatandaşları olmak, Türkiye'de kalan misafirler olarak bulunmalı mı, yoksa bunları işte hani daha entegre etmek için pek çok konularda tutum ve değişimi, norm değişikliğine gitmelerini mi beklemek gerekiyor. Her ne kadar çok net bir strateji geliştirilmediyse de, işin tabiatı gereği üç milyon civarında burada var olan Suriyelilerin, Suriye yarın güllük gülistanlık olsa dahi, yarısı en az burada kalacağı yönünde bir tahminde bulunmak mümkün Zira sosyolojik olarak göç geriye dönmez. Bugün Suriyelilerin geriye dönmesi çok mümkün değil. Nitekim, bizim de yurtdışına giden vatandaşlarımızın kahir ekseriyetinin malum orada kaldıklarını, bir sene sonra geri döneceğim diyerek gidenlerin 40 yıldır orada kaldıklarını, artık orada yerleşik hale geldiklerini biliyoruz.

Bugün buradaki diğer misafirler yahut da göçmenler için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Çok büyük oranda buraya gelip yerleşiyorlar ve buradan ayrılmayacaklardır. Doğaldır, bunlara vatandaşlık verilmesi, çalıştırılması ve aynı zamanda da uyum nasıl sağlanacağıyla ilgili bir stratejinin mutlaka belirlenmesi ve bu konuyla ilgili komisyon üyesi arkadaşlarımızın bir kısmının benim bu konudaki önerime itirazlarına rağmen, ben o konuda biraz ısrarcıyım. Tabii ki heyete ve sizlerin takdirinize sunacağız sonunda. Göçmenlikle ilgili mutlaka bir yapılanmanın, mevcut yapılanmadan farklı olarak bir yapılanmanın gerçekleşmesi gerekiyor. Mevcut yapılanma malum İçişleri Bakanlığına bağlı, sadece işin güvenliğiyle ilgili bir nevi işleri deruhte eden bir kurum. Ama daha fazlasını içeren bir yapıya ihtiyaç var.

Kentlerdeki uyumla ilgili yerel yönetimlerin hem dıştan gelen, hem iç göç dolayısıyla gerçekleşmiş olan sosyal hareketliliği sağlıklı bir şekilde kontrol etmeleri yahut da bununla ilgili bir strateji belirlemesi için özel birimlere ihtiyaç olduğu konusu da ayrıca tartıştığımız mevzulardan birisidir.

Özetlemek gerekirse, bizim bu komisyonda gerçekten çok büyük bir nüfus hareketliliğine sahip olan bir coğrafyada bulunuyoruz. Neredeyse, yani milattan önce ve milattan sonraki yıllarda dahi pek çok yerde Anadolu'nun çevresinde sıkıntılar, sorunlar olduğu zaman, insanların gelip, güvendiği bir sığınak olduğu; güvenli bir liman olduğu, Anadolu'yla ilgili bir tez ileri sürmek mümkündür. Doğu Roma İmparatorluğu'ndan kaçan Hıristiyan'lar gelip buraya sığındılar. İspanya'da vaktiyle, İspanya'nın zulmünden kaçan Yahudiler gelip Anadolu'ya sığındılar. Balkanlar'dan ne bileyim, Kafkasya'dan, başka yerlerden zulüm görenler, gelip Anadolu'ya sığınmışlardır. Anadolu'nun güvenli bir liman olması dolayısıyla, sürekli bir göçmen yahut da göç etmek isteyenler için çok önemli bir cazibe merkezi olduğu tarihsel verilerden söylemek mümkün.

Son 20-30 yıl içerisinde yine kendi etrafındaki coğrafyadan çok büyük göçler aldığı, kitlesel göçler aldığını biliyoruz. Balkanlardan, Irak'tan, Afganistan ve Suriye'den çok önemli ölçüde göç aldığını. Bu göçle gelenlerin kentlerdeki barınmalarından tutun da, bütün Türkiye Cumhuriyeti'nin yasal vatandaşlık hukuku içerisinde hangi pozisyonda olmaları gerektiğiyle ilgili kalıcı bir stratejinin, belirlenmiş bir yol haritasının olması gerektiği söylenebilir ve bunun halihazırda pek çok açıdan gündelik hayatımız açısından da okuduğumuzda, birtakım olumsuzluklar içerdiğini söylemek pekala mümkün. Ama insanlık tarihi açısından, tekrar altını çizerek söylüyorum. Bugün kaçınılmaz bir süreç olarak var ve çoğu zaman da son derece olumlu neticeler doğurabilecek bir dinamizmdir. Bunu yapamazsanız, ciddi anlamda bir sorun haline gelir.

Bir örnek vereyim. Şimdi, ben Urfalıyım, Urfa biliyorsunuz, mimari konusunda kendine özgü taş yapılarla biliniyor. Son dönemlerde Urfa'daki kentsel dönüşümlerde ve birtakım işte bağ evleri yahut da müstakil ev yapmak isteyenlerin kahir ekseriyeti taştan ev yapmaya başladılar. Yani betonarme ev hemen hemen yok desem, abartmış olmam. Bunun gerçekleşmesinin tek bir sebebi var. Çok ünlü Halep'in taş ustaları Türkiye'de bulunuyorlar ve çok gerçekten maharetli ustalar eliyle yapılan enfes evler var. Bunu ve benzerini bu tür örnekleri çoğaltmak pekâlâ mümkündür. Yani bizim de arzu ettiğimiz, hani kimlikli mimariyi veyahut da kendine özgü, toplumsal, tarihsel değerleri içeren bir yapılanmanın gerçekleşmesi için bir dinamizm bir kıvılcım oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Mekânla ilgili kısmı da söyleyip bitiriyorum. Efendim, bizim komisyonumuzun göç ve uyumla ilgili konusunda mekânı bir kendinden gelen, bir metafizik boylama olduğu konusunu da gündeme getirmeyi arzu ettik ve gündeme getirdik daha doğrusu. Bunun bilinmesi gerekiyor. Yani sadece mekandan kastedilen şey dört duvardan müteşekkil bir barınak olmadığı, Şehircilik Şûrasının yeni bir vizyon oluşturma konusunda bu konuyu muhakkak bir biçimde yedeğinde bulundurması gerektiğini, bunun altını çizerek vurguladık. Zira, insanın dünyâ açılışta da hatırlanırsa, insan etrafındaki gördüğü şeyler gibi olmaya başladı. Kişinin metafor olarak kullanılmasının ötesinde mekânın bizi şekillendirdiğini ve insanın özellikle mimariyi de günümüz dünyası arasındaki bir irtibat kurduğumuzda, ciddi anlamda modernleşme arasında bir irtibat kurduğumuzda, ilk modernizmin tartışmasının odağında mimari var. Yani her ne kadar sosyal bilimlere ilgilendiren bir tartışma alanı olsa da, modernizm ve postmodernizm tartışmalarının ilk önermeleri yahut da ilk tartışma konuları mimarlık üzerinden gerçekleşiyor. Mimarlık üzerinden gerçekleşmesinin sebebi de, mekâna ilişkin kurgularımız dolayısıyla meydana geliyor.

Biliyorsunuz, postmodernizmin başlangıcıyla ilgili şöyle bir cümle kurulur. "Modernizmin bitişi, postmodernizmin başladığı tarih işte şu saat, şu dakika 1973'te bilmem işte İngiltere'de, Londra'da modern formlarla inşa edilmiş bir sitenin dinamitlerle yıkılması modernizmin bitti-

ği gün" işte postmodernistler o gün böyle hani deyim yerindeyse, havada fırlayıp, işte bizim iddiamız gerçekleşti, gördünüz mü, modernizm bitti. Çünkü modern düşüncenin çizdiği bir datayla inşa edilmiş olan yapılanmalar insanların ihtiyaçlarına cevap veremiyorlar artık. Cevap veremediği için de modernizm bitmiştir, yeni bir dönem başlamıştır. Postmodernizm başlamıştır. Bu anlamda da işin felsefeyle olan, metafizikle olan kısmını da asla ihmal etmemek gerekiyor. Yani bu bahsettiğimiz kentleşmenin göçle ilgili olan kısmının bir köşesinde de, işin bu boyutunun da var olduğunu ve mutlaka bunu dikkate alınması gerektiğinin altını çizerek vurgulamak istedik. Bu komisyonumuzun çalışmaları gerçekten belki de hani teknik olarak birtakım öneriler ortaya koymayabiliriz. Kentle ilgili mimarileriyle, ama şu mevzuu çok açıklıkla söyleyebilirim. Türkiye'nin bu nüfus hareketliliğinin kentleşme sürecinin kentsel planlamasının ve mekânsal algısının kendi kültürüyle, kimliğiyle olan uyumunu bir nevi hatırlamak isteyecektir yahut da hatırlatmayı hedefledi. Bunu hatırlatmadığımız zaman yahut da bunun farkına varmadığınız zaman, işin giderek bizim için çok büyük bir külfete dönüştüğünü söyleyebilirim.

Son bir hatırlatma. Turgut Cansever hocamın bir örneği var. "Biz güzel sanatlar fakültesinde bir kentsel planlamayla ilgili bölümünü okurken, bir Alman hocamız bize 'biliyor musunuz Türkler ne yapmalıdır?' der. Biz işte önerilerde bulunduk, dikey yapılaşma olmamalı, ne bileyim işte yatay yapılaşma olmalı ya da tam tersi dikey yapılaşmaya gitmeliyiz. Kentlerimizi kalemle çizmeliyiz, dairesel şekilde olmalıdır. Izgara modeli olmalıdır. Çeşitli modeller falan önerdik. 'Yok yok bilemediniz, Türkler dua etmelidirler' eminim niçin dua etmeleri gerektiğini de bilmiyorsunuz. Onu da ben size söyleyeyim. Şu anda hâlihazırda milli mimarlık komiteden kalma düşüncelerle, o kalınlığın çizmiş olduğu çerçeveye, kentsel planlama yapan belediyelerin kasasındaki imar planlarının uygulanmaması için dua etmelisiniz. Allah muhafaza, eğer bunlar uygulanırlarsa, Türkiye'yi gelecek 50 yıl içerisinde sahip olduğu Gayri Safi Milli Hasıla kadar bir para harcayarak, ancak bu dertten kurtulabilir. Galiba biz Gayri Safi Milli Hasılanın iki katını para harcadığımızda da bu çarpık kentleşmede ve gerçekten bu deyim yerindeyse, insanları kentleştirmenin ötesinde giderek gettolaştıran, giderek insanın kendi kültürünü uzaklaştıran yapılanmalardan, betonarme yapılanmalardan yahut da ne bileyim uygunsuz, biçimsiz yapılanmalardan kurtulmamız galiba çok mümkün olmayacaktır.

Bizim önerilerimiz en çok bu konuyla olacaktır. Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Bağlı teşekkür ediyorum.

Şimdi, görüş ve önerilerinizi bekliyoruz. Henüz Divana ulaşılmış bir görüş, soru yok. Yazılı olarak da gönderirseniz.

Prof. Dr. Ahmet Özer. Buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Özer

Toros Üniversitesi

Değerli delegasyon, değerli meslektaşım, arkadaşım Mazhar Beyin sunmuş olduğu çok güzel sunum için teşekkür ediyorum. Ben de bir sosyolog olduğum için, bu işlerle de iştiğal eden birisi olarak bazı tespit öneri ve sorularda bulunmak istiyorum.

Birincisi; bu göç meselesi bana göre Türkiye'deki bütün kentlerin en temel sorunlarından birisi. Fakat göçte hep sonucu tartışıyoruz. Ben bunu şuna benzetiyorum müsaadenizle. Diyelim ki, böyle bir odadayız, tavanda bir delik var, yağmur yağdığında halıları temizliyoruz o gün sorun bitmiş oluyor, tekrar yağdığında, tekrar sorun başlamış oluyor. Yerel yöneticilerin, merkezi idareyi de göçle cebelleşmesini biraz buna benzetiyorum.

O nedenle, mesele özellikle göçün geldiği yerde sorunların çözülmesinden ziyade, kanaatimce işi orijininde çözmek, yani o tavadaki deliği kapatmak. Bu neye tekabül eder? Sevgili Mazhar'la beraber Diyarbakır'da yıllarca çalıştık. Bildiğiniz üzere öncelikle kırsal alanlardan, bölge kentlerine, bölge kentlerinden de batıya yoğun bir göç var. Bugün Mersin'de, Adana'da, İstanbul'da hemen hemen doğudaki kentlerin nüfusu kadar her bir kentimizde nüfus birikmiş durumda. Dolayısıyla, bir kentleşmeden falan bahsediyoruz, ama kanaatimce bu bir kentleşme değil, sosyolojik olarak bir demografik şişme. Çünkü kentlerimiz diyelim ki 300 bin nüfusa göre örgütlenmişler, yılda bu ikiye üçe katlanıyor ve dolayısıyla ne yerel yönetimler, ne merkezi yönetimler bunun üstesinden gelemiyor.

O halde burada önerimiz göçü orijininde çözebilme ile ilgili birtakım öneriler getirmektir. Bu da tabii ki, hepimizin bildiği gibi bir toplumsal barışa tekabül eder. Bunu bütün Türkiye'nin temel sorunlarının gidip dayandığı bir noktadır. Göç Komisyonunun, bu Şûranın belki bu noktada icra organına çok somut yapacağı bazı önerileri olmalı. Bir söylemek istediğim bu.

İkincisi; nimet-külfet dengesi çok doğru. Ben son 20 yılda üç tane kentte görev yaptım. Buradaki belediye başkanlarımızın çoğu gelen göçü bir külfet olarak görüyor. Hatta zaman zaman gelen insanların geçimlerini sağlayamadıkları için, yapmış oldukları tandır evlerini ya da besledikleri hayvanları öldürerek, onları geri göçe zorluyorlar. Halbuki kentte yaşayan kentdaşların kent üzerinde hakları var. Siz eğer o haklarını veremezseniz, onlardan görevlerini yerine getirmesini bekleyemezsiniz.

Mazhar Beyin de belirttiği gibi, aslında göç bütün gelişmiş kentlerin en büyük dinamizmi. Dünya kentlerine de baktığımızda böyle. Oysa bizdeki anlayış göçü bir külfet olarak görmek... Geldiği yerde bunu bir nimete çevirmekle ilgili bir takım entegrasyon sorunlarımız var. Örneğin, Mersin'i ele alalım, ben Mersin'de yaşadığım için söylüyorum. Oraya 50 yıldır, 60 yıldır gelmiş olan Urfalı, Mardinli, Trabzonlu, Niğdeli hâlâ ben Trabzonluyum, Niğdeliyim vesaire diyor. Acaba bunun suçu bu insanlarda mı? Çünkü o insanları, o kenti yapacak birtakım sunumlar yapamıyoruz; onları o kente entegre edemiyoruz.

Dün de konuşuldu, kentsel dönüşüm vesaire konuşuldu. Dönüşümden hep fiziki yapıyı falan anlıyoruz. Oysa asıl mesele burada insan. Biz insanı dönüştürmedikten sonra, insanı mutlu ve huzurlu kılmadıktan sonra, istediğiniz kadar fiyakalı binalar, büyük AVM'ler yapalım, orada bir dönüşüm söz konusu olmaz. Sadece gelenlerin gerilimi yükselttiği, mutsuz olduğu bir ortam sağlamış oluruz. Nitekim bugün baktığımızda, hemen hemen her kentte üç dört tane kent görüyoruz. Örneğin, Mersin'de bir hatta 100 bin Dolar geliri olan, Mercedes'lerin dolaştığı bir kent var; bir de kuşaklamış varoşlarda akşam evine ekmek götürmeyenlerin olduğu bir kent var. Arada da ucuz narenciyeye, konuta gelmiş olan emekliler var. Bir yabancıya bu üç tabloyu çekip göstermeniz, aynı kent olduğuna inandıramazsınız.

Dolayısıyla, burada göçün özellikle getirmiş olduğu Birinci Oturumda da konuştuğumuz, kentlerin kimliğini de yaratabilecek temel entegrasyon problemlerimiz var. Bununla ilgili özellikle bu hak ve görev vurgusunun yapılması ve burada hem yerel yönetimlerin, hem de merkezi idarenin görevlerinin vaaz edilmesini önemsiyorum, öneriyorum.

Son olarak bununla birlikte, dünden beri dinliyorum, hiç gündeme gelmeyen bazı kavramlar öneriyorum. Bunları belki açmak mümkün olabilir; ama zamanımız kısıtlı olduğu için, açmadan sadece başlıklar şeklinde söylemek istiyorum. Artık çağımızda kentin güzel ya da dikey, yatay gelişmiş olması, güzel binaların olması değil önemli olan; önemli olan insanı gelişmişlik düzeyidir. Bu insani gelişme endeksiyle ilgili olarak acaba kentlerimiz ne durumda, bununla ilgili bir çalışmanız var mı veya raporunuzda bu vurgulanıyor mu?

İkincisi; kapsayıcılıktır, adaletlilik, hoşgörülüktür ve bütün bunların bir araya geldiği erdemli kentlerdir. Örneğin, bazı kentlerimizde bu göçle ilgili hoşgörü söz konusu değildir. Mesela, Suriyeliler meselesinde olduğu gibi. Dolayısıyla, öncelikle bunları yaratabilmemiz son derece önemli. Bununla ilgili olarak ben özellikle kapsayıcılıkla ilgili kapsayıcı işgücüne katılma, kapsayıcı konut, kapsayıcı altyapı ve sosyal yapımlara ulaşma meselesinin özellikle burada gündeme gelmesini istihham ediyorum. Çünkü son yıllarda devletlerin özellikle ekonomiden el çekmesiyle birlikte, sosyal kentsel altyapı yatırımları ancak yerel yönetimlerin, belediyelerin uhdesinde kaldığı. Bu anlamda gelir ve satın alma gücü, güvenlik meselesi, sağlığa erişim, eğitime erişim, iş meselesine erişim, trafikte geçen sürenin normal yaşam süresine olan endeksi; sosyal yaşama katılma, kent içerisindeki verimlilik gibi unsurların özellikle göçle çok yakından ilişkili olduğu ve bunun da insani gelişmeye kapsayıcılık kavramları altında, tabii somut bir biçimde; sadece kâğıt üzerinde işlenerek değil; gündeme getirilmesi ve önerilmesini istiyorum ve öneriyorum.

Bir son olarak da bu vatandaşlık meselesiyle ilgili Mazhar Beyin bütün söylediklerine katılmakla beraber, maalesef bu önerisine katılmıyorum. Şu anda 300 bin Suriyelinin bulunduğu bir kentten geliyorum. Deminden beri izah ettim, bizim zaten kendi sorunlarımız boyumuzu aşmışken, kendi göç sorunlarımızı çözememişken, bir hercument içerisinde nereye gideceğimiz belli değilken, tabii ki Suriyelilere karşı son derece hoşgörülü olmamız, onları misafirperver bir biçimde başımızın üstünde yerleri olduğunu bilerek ağırlamamız bizim insani görevimizdir. Ama onlara vatandaşlık vererek, burada bu sorunları çözmemişken, milyon kişiyi de ekstra bir yük haline getirmenin bence Türkiye için bir yarar değil, bir sorun olduğunu düşünüyorum.

O nedenle Suriye'de istikrar sağlandığı takdirde, bu insanların kendi yurtlarına, vatanlarına dönmesi konusunda iktidarın teşvik edici olması, onların buraya bağlayacak teşvik edici olmasından çok doğru olduğunu düşünmüyorum. Çünkü demin söyledim, zaten mevcut sorunlarımız kent ve yerelle ilgili kapasitemizin mevcudun çok altında olmasından kaynaklı olduğunu söyledim. Dolayısıyla, böyle bir ekstra yükün de sorunlarımızı daha da katmerleştireceğini düşünüyorum. O nedenle, bu vatandaşlık meselesinin iyice düşünülmesini Göç Komisyonuna da öneriyorum.

Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Mazhar Bağlı

Hacı Bektaş Veli Üniversitesi - Şehirleşme, Göç ve Uyum Komisyonu Başkanı

Hocam teşekkür ederim.

Biz bir vatandaşlıkla ilgili özel bir önerimiz yok. Bu komisyonumuzun çalışmaları arasında; ama yani benim şahsi kanaatim bu göçün geri dönmeyeceği noktasında, yani bir öngörü olarak söyledim. Bununla ilgili stratejiyi belirleyecek olan tabii ki Hükümetimizdir.

Kırsal kalkınmayla ilgili, yani, göçün...

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Hocam; özür diliyorum. Soruları en sonunda size bir söz vereceğim, bunun üzerine bayağı bir soru geldi. Zamanımızı da verimli kullanalım. Diğer soruları bitişte söz verdiğimizde cevaplayalım.

Yrd. Doç. Dr. Özdemir Sönmez, İstanbul Ticaret Üniversitesi, buyurun lütfen.

Yrd. Doç. Dr. Özdemir Sönmez

İstanbul Ticaret Üniversitesi

Sayın Başkan, sayın katılımcılar ve sayın çalışma grubu; öncelikle saygıyla selamlıyorum.

Vurgulamak istediğim bir konu vardı. Hocamın sunuşundan, son Turgut Cansever'in anısına dayalı olarak anlattığı anekdot önemli. Hani "dua edin ki, belediyelerin kasasındaki planlar uygulanmasın" demiştir ya, aslında söylemde çok güzel gibi duruyor, ama sanki gerçeği o değil. Çünkü planlar hep yapılaşma yapıldıktan sonra, ona göre yapıldı. Önce yapıları yaptık, biliyorsunuz 1950'den sonra Türkiye'nin yoğun olarak göç sürecinde var olan yapılaşmanın ardına plan yaptık. Zaten planın çıkarıp uygulanacak bir tarafı yoktu, zaten uygulanmış bir şeyi planlar yapmıştık. Ta ki 2000 yılına kadar böyleydi. Ama 2000'den sonra yaptığımız planları ya da yaptığımız planların ötesindeki uygulamaları belki bu doğrultuda değerlendiremeyiz. Fakat aslında şu anda kentlerimiz galiba biçimlendirilen 1950 sonrası gelişmeler. Yani aşağı yukarı nüfusun yüzde 60'a yakınının yer değiştirdiği ve kentleri yaptırdığı dönem sanki bu dönem. Onun altını çizmek istedim.

Tabii ki, bir de belirttiğiniz gibi göçün temelinde toplumsal eşitsizlikler yatıyor. Yani insanlar durup dururken, hadi göç edelim demiyor. Mutlaka ya ekonomik, ya sosyal, ya etnik nedenlerle göç ediyor. Fakat buradaki göçün kentlere yansımada bir de sanki kentleşmenin ötesinde kentlileşme sorunu var. Yani kentlere gelip, sayısal olarak kent nüfusunun artması, kentsel yaşam biçiminin çok fazla benimsendiği anlamına gelmiyor. Belki de kentlerde sayısal artışın ötesinde, kentlileşememe sorunu yaşıyoruz. Yoksa insanların kentlere gelmesi bir şekilde çözülebilir bir durumdur. Ama kentlileşme, daha doğrusu toplumsal olarak böyle bir yapıya adapta olması sanki bu işi biraz daha kolay çözecektir gibi geliyor.

Teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Sönmez biz teşekkür ediyoruz. Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin, Atılım Üniversitesi.

Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin

Atılım Üniversitesi - Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü Komisyonu Başkan Vekili

Değerli Komisyonumuzun bu detaylı çalışması için öncelikle kendilerini tebrik etmek istiyorum. Ellere, fikirlerine sağlık.

Tabii, söz konusu olan sosyal uyum, sosyolojik gerçeklik olunca, ister istemez tarihsel

perspektifte Türkiye'nin kentleşme sürecini hem mekânsal, hem de toplumsal açıdan bakmak gerektiği hale geliyor. Bu açıdan baktığımızda belki şunu söyleyebiliriz. Modernitenin Türkiye'si ikili bir kent yapısı yarattı. Evet, bunu bizim şehircilik yazılımımız da detaylı bir şekilde anlatır. Merkezde çoğunlukla kentlerin planlı gelişmiş bir kesiminin bulunduğu, etrafı da gecekondulu haneleriyle çevrili şehirler oluştu, 1980'lerde. Ama bugüne baktığımızda, farklı türde bir ikili kent yapısının ortaya çıkmaya başladığını görüyoruz. Hatta buna belki ikili, üçlü kent yapısı da diyebiliriz. Bir taraftan da şehirlerin dışında yeni yerleşim alanlarında site yaşamı dediğimiz yeni bir olgu ortaya çıkıyor. İnsanlar bir şekilde güvenlik, yeşil alan çeşitli kentsel donatıların talepleriyle, kentin dışındaki bu yeni yerleşim alanlarına gidiyorlar. Bir yandan da kent içinde yaptığımız kentsel dönüşüm çalışmalarında kimi zaman yine böyle alanlar üretmeye başladık.

Burada belki postmodernitenin yarattığı ikili kent diyebiliriz. Bunun karşısında da aslında dört komisyonun da öne çıkarmaya çalıştığı mesele mahalle. Ancak şöyle bir şey söyleyeyim. (Yakında) Cebeci Sırtı'nın bir çocuğuyum Ankara'da. Aslında Ankara'nın kalmış nadir mahallelerinden birisi. Belki yakında mahalle sitesi diye bir şey ilan etmek zorunda kalabilir, çünkü kentlerde neredeyse mahalle parmakla sayılacak kadar az kaldı.

Şimdi, buradan, böyle bir değerlendirmeden yola çıkarak, ben aslında komisyonumuza şunu sormak isterim. Bu yeni ortaya çıkan yaşam biçiminin uyum süreçleri de belki konuştuğumuz Suriyeli göçmenler, kente kırdan hâlâ göç etmeye devam edenler, kentin kendi içindeki göçmenler kadar önemli bir mesele. Çünkü bu yeni oluşan yerleşim alanlarındaki kent içi göçmenler diyelim onlara. Hatta hepimizin ailesinde bunları takip de edebiliriz. Her kentte, eminim, İstanbul'da farklı bir izleyi var, Ankara'da farklı bir izleyi var. Bu kesimlerin uyumu için acaba bir tartışma yapılabilir mi? Ben bu tartışmayı yararlı önemli görüyorum, çünkü bu tartışma hem 1. Komisyonumuza önemli bir girdi oluşturacak, kimlik meselesiyle, tasarımla çok yakından ilgili. Hem bizim yerel yönetimlerle ilgili komisyonumuza girdi oluşturacak bir tartışma; hem de aslında kentsel dönüşüm tartışmalarına girdi oluşturacak bir tartışma. Çünkü günün sonunda şunu biliyoruz. Bir yere biz mahalle gibi ol dediğimizde, orası mahalle gibi olmuyor. Başka tür toplumsal süreçlerin düşünülmesi, buna ilişkin birtakım müdahalelerin ya da uyum süreçlerinin ele alınması gerekiyor.

Çok teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Şahin biz teşekkür ediyoruz.

Gebze Teknik Üniversitesinden Murat Yıldız.

Yrd. Doç. Dr. Murat Yıldız

Gebze YTÜ - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkürler.

Değerli çalışmanız için tekrar komisyonumuza ben de teşekkür etmek istiyorum.

Az önceki konuyla paralel olarak toplumda göç nedeniyle oluşması muhtemel gerginliği ortadan kaldıran bir yönteminin az önce bahsettiğiniz misafirlik durumundan çıkıp, ev sahipliği durumuna geçmenin, kodlarının tanımlanmasından geçtiğini düşünüyorum. Açıkçası gelişmiş olan birçok ülke bu anlamda misafir ettiği insanların topluma olan davranışları,

toplumdaki yerleri, o toplumdaki ortaya koyduğu katkıları değerlendirerek, onları vatandaşı bir hediye olarak sunmayı tercih ediyor. Biz misafirlik kavramını çok özel parantezlerle ifade etmeyi seven bir toplumuz. Ancak misafirlikten çıkıp, bir toplumun parçası olma yönündeki gayretin hangi süreçlerden geçerek, tanımlanacağını ortaya koymak, bunun çerçevesini oluşturmak bence son derece önemli.

Ben bu çalışmalarda tanımlanan, özellikle (tavsiye kararı) 2/1'de bahsedilen ve cazibe merkezleri haline getirmek kavramının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ancak bu kavramın daha detaylandırılması ve toplumda bu tür cazibe merkezinin nasıl gerçekleştirileceğini biraz daha detaylı olarak açıklanması gerektiğini düşünüyorum.

Göç her zaman bir sorun değildir, gerçekten de. Göçü bir avantaj haline getirmek ve ülkedeki kalkınma stratejisinde ana lokomotif haline dönüştürebilmek de mümkün. Bunun dünyada birçok örnekleri var. Örnek vermek gerekirse, kuzeydeki ülkeler, mesela Ukrayna dünyanın son derece verimli tarım topraklarına sahip olmasına rağmen, nüfus profilindeki problemler nedeniyle, dengesizlikler nedeniyle bunu bir avantaja çeviremiyor. Kaynak değerlerini kullanmadığı için, göçü inanılmaz derecede özel statülerle teşvik ediyor.

Bize geldiğimizde, özellikle kentte yaşayan insanların sayısındaki artış ve kırsal alandaki insanların sayısındaki hızlı düşüş nedeniyle bir geriye dönük göçü, sağlıklı bir halde planlamak ve stratejik olarak bunu kentsel gelişme konularının başlığı haline getirebilmek için, bu özellikli alanların, bu cazibe merkezlerinin statüsünün ve içeriklerinin biraz daha detaylı olarak tanımlanması ve bu cazibe merkezlerinde neler olacak, vergi indirimleri mi olacak, hangi avantajlar olacak? Orada toprağını arsaya çevirmemiş, tarım alanı olarak kullanmış bir yapının nasıl ödüllendireceğini ifade eden tanımların geçmesinin son derece yararlı ve doğru buluyorum.

Teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Yıldız, biz teşekkür ediyoruz.

İstanbul Ticaret Üniversitesinden Sayın İbrahim Baz, buyurun lütfen.

Prof. Dr. İbrahim Baz

İstanbul Ticaret Üniversitesi

Sayın Başkan, değerli komisyon, öncelikle teşekkür ediyorum.

Ben bu özellikle Suriyelilerin olan göç konusuna değinmek istiyorum: Üç milyon civarında bir göçün kalıcı olabileceği şeklinde bir tespit var. Buna ben de iştirak ediyorum. Bu insanların önemli bir bölümü Türkiye'de kalmaya devam edeceklerine şüphe de duymuyorum. Çünkü bu bir eğer tercih noktasında bırakıldığı takdirde, ekonomik ve sosyal yaşam dengeleri bulunduğu anda, Türkiye tercihi ağır basacaktır diye düşünüyorum.

Tabii, Sayın Başkan da bunu ifade etti. Türkiye, ülkemiz vatan olarak tarihin pek çok döneminde göçlere ev sahipliği yapmış. Hatta Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde de özellikle Sovyetler Birliği'nden ilticalar, kaçışlar, toplu kaçışlar söz konusu olduğunda da bunlar gelip, ülkemize yerleşmişler. Ama o dönemlerde bu kadar belki planlamanın öne çıkmadığı

dönemlerde de bunlar planlı bir şekilde Türkiye'nin ekonomi politikaları icabı, Türkiye'nin belirli bölgelerine de yerleştirilerekten, bölge ekonomilerine ve ülke ekonomisine nasıl katkı değer üretebiliriz diye bunun planlaması yapılmış ve hakikaten bunda da isabet bulucunu fayda da edinilmiş.

Şimdi soru şu: Bu üç milyon Suriyeli acaba sadece ekonominin ihtiyaç duyduğu, ucuz ve kayıtdışı ekonomimize kullanılmak üzere mi varsayılacak? Bu birinci soru.

İkinci soru: Gerçekten biz o üç milyon Suriyeli üzerinde ciddi bir envanter çalışması yapıp, bunları meslek, uzmanlık ve diğer tür alanlarına göre, Türkiye'nin ihtiyaç duyabileceği, ekonomi alanlarında ve sosyal çevrelerde mi yerleştireceğiz? Yani yeni cazibe merkezleri politikalarımız var, düşüncelerimiz var. Bunun yanında bu insanları acaba bu yeni cazibe merkezlerinde de meslek ve yeterliliklerine göre yerleştirme politikalarını da bir yerden gözden geçirmeli miyiz diye düşünüyorum. Bunların bir şekilde hem merkezi hükümet politikalarıyla, hem de yerel politikalarla desteklenmesi gerektiği kanaatindeyim.

Mersin'deki hocama katılıyorum. Yani 300 bin Suriyeliyi Mersin'e herhalde, Mersinliler davet etmedi, kendiliğinden geldiler. Ama ne olacağı noktasında da sadece Mersin'de değil, Türkiye'nin pek çok kentlerinde ciddi huzursuzluklar var. Niye huzursuz, bütün bunların entegrasyonu noktasında sıkıntılar var. Hem kültürel, hem de ekonomik açıdan politikaları. Çünkü şöyle bir sonuçla karşılaşıyoruz. Yerelde işsizlik oranlarının had safhada olduğu şehirlerimizde, daha ucuz işgücüsü topluma geldikleri için, katıldıkları için bu sefer kendi işsizlik oranlarımızı ciddi bir şekilde tehdit eden bazı süreçleri de yaşıyoruz. Yani bu yakın bir gelecekte başka türlü iç huzursuzluklara neden olabilir diye endişe duyuyorum, bunu da paylaşmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Biz teşekkür ediyoruz Sayın Baz.

Karatay Üniversitesinden Prof. Dr. Güven Birsnel. Buyurun lütfen.

Prof. Dr. Güven Birsnel

Konya Ticaret Odası Karatay Üniversitesi - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli komisyon, söz verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

Şimdi, gerek iç göç kentleşme ve kentileşememe sorunsalını 1950'lerden beri hızlanarak geliştiren, ortaya koyan iç göç; gerekse güncel sorunumuz bu yurtdışından gelen dış göç konularında. Bence olaya bakış, ele alış açısından en önemli olması gereken bir boyut makro plan konusu. Yani ülkesel ve bölgesel politikalar, büyük politikalar ve stratejiler konusu. Sadece yer seçimi, alan kullanımı, iş, konut ilişkileri, nereye yerleşecekleri olayı olsaydı ya da günümüzdeki dış göç olayında, olduğu gibi olay sadece "hani kalacaklar mı, ne kadar kalacak, özendirilmeli mi, vatandaşlık verilmeli mi, bunlara iş alanı sağlanmalı mı?" olayının ötesinde mekânsal, mekâna ilişkin politikalar...

Bu bağlamda, aslında kent ölçeğinde bir dizi öneri olduğunu gördüm, sevinerek gördüm.

Ama olay kent ölçeğinin de ötesinde, toplumsal ve ekonomik politikaların ülke ve bölge ölçeğine taşınması. Bu konuda aşırı göç almış, yüklenmiş, sorunlu metropollerin desantralizasyonu olayı, ta 1960'lardan günümüze tartışılmakta. Biliyorsunuz o konunun içeriği İngiltere'de Büyük Londra olayında ortaya konulmuş bir konu.

Daha 1960'larda Doğu Marmara Bölge Planlama Projesi var. Hatırlayacağınız gibi ya da benim yaşıma yakın olanların hatırlayabilecekleri gibi, Doğu Marmara Bölge Planlama Projesinin önemli ilkelerinden birincisi; İstanbul'un desantralizasyonu olayıydı. O zamanlar henüz 15 milyonluk bir İstanbul'dan değil, 4-5 milyonluk bir İstanbul'a erişme potansiyelinden söz ediliyordu. Bursa seçilmiş, Bursa'daki otomobil sanayi ve yan sanayi kuruluşlarıyla olan desantralizasyon merkezi olarak Bursa'ya kaymıştı. Ama Bursa Ovası'nın da harcanması, kötüye kullanılmasıyla fazla ayrıntıya girmeyeceğim, bir süre sonra o da aşırı yüklenmeye ve desantralizasyona ihtiyaç duymaya başladı. O zaman, ikinci politika olarak, benim bakanlıkta olduğum yıllar, 70'li yıllarda İnönü-Bozüyük aksı seçildi. Bugün Bozüyük'ten geçenler karayoluyla o tarafa gidenler, Bozüyük'teki gelişmeyi görürler. Bu bakanlığın önemli politikalarından birisiydi.

Daha önceki toplantılarda yine Aliağa projesinden söz etmiştim. İzmir'e yüklenmekteyiz. Metropoliten bütüne, büyük kent bütününe yüklenmekte olan tüm sanayi kuruluşlarını çeşitli strateji planlama yaklaşımı o zaman, bölge planlamada. Bir bölge planlama dairesi var bakanlığın kapsamında o zamanlar. Çanakkale'den Muğla kıyılarına kadar turistik yerleşmelerin potansiyelleri dikkate alınarak, yer seçimi alternatifleri söz konusu. Onların arasında Aliağa'nın seçilmesi, harcanmasına karar verilmesi olayı önemli bir bölge planlama kararı.

Benzer biçimde, İstanbul'un deri sanayi olayını hatırlarsınız Kurtköy'deki olayı falan. Devlet Planlama Teşkilatını 1970'lerde gene Grotbool Bolse büyüme merkezi politikaları var. Bilinen zaman zaman güncel tartışma konuları oluyor. Kentsel gelişme odakları, tabii bunun ülkesel, bölgesel altyapıyla, limanları da, lojistik merkezlerle, birer büyük altyapı kuruluşlarıyla desteklenmesi gerekir. Acaba kent ölçeğinin üzerinde olaya daha kapsamlı bakmaya başlasak, günümüzde bölge planlamanın esas sahibi kim, kim yapacak? Değişik yasal düzenlemelerde acaba Kalkınma Bakanlığı mı, yoksa Çevre Şehircilik Bakanlığı mı görebileceği gibi tartışmaları ben konunun dışında bırakıyorum. Ama bir bölge planlama projesi olduğunu anımsatmakta yetiniyorum.

Teşekkür ederim efendim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Birsal biz teşekkür ediyoruz.

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Rektör Yardımcısı Sayın Edibe Sözen, buyurun lütfen.

Prof. Dr. Edibe Sözen

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Çok teşekkür ediyorum, değerli Hazirun.

Komisyon Başkanı ve Komisyon üyeleri, benim de alanım olduğu için, bu komisyonun çalışmalarını tebrik ediyorum; yakından da takip ediyorum.

Şimdi, tabii raporda benim göç kavramları ve açıklamaları biraz daha klasik tanımlamalar ihtiva ediyor. Ama özellikle 1980'li yıllardan sonra ve hatta 2000'li yıllardan sonra Türkiye'de başta şehirçilik olmak üzere, göçün de içeriği değişmiştir. Şimdi, verdiğim Gaziantep'te, İstanbul'da, Gaziantep'te bulunduğum zamanlar bölgede diğer kentlerde gezme ve gözlemleme imkânım var. İstanbul bir küresel kent, yani göç bir küresel kente doğru gerçekleşiyor. Küresel kente doğru göç demek aslında otobanlaşmış bir şehre göç demek. O yüzden, şehir kavramının da değişimini göz önünde bulundurarak, alt başlıklar açılmasından yanayım. Üç milyon rakamı telaffuz edildi, konuşmalarda. Zannediyorum, 3 milyon 900 bini bulduğu, yani 4 milyona yakın bir Suriyeli göçten bahsediyoruz.

Bu gelen göçmenler için artık şehirlerimiz ne mahalle kültürüne sahip şehirler ne de 1980-90'lara kadar olan modern kentlere sahip kentler. Biraz önce ifade ettiğim gibi otobanlaşmış, küresel kentler. Yani ağ toplulukları, burada önemli olan kişi başına internet kullanımı, kişi başına akıllı telefon kullanımı, kişi başına düşen enformasyon, kişi başına düşen bilgi rakamları üzerinden göç ve göçmenleri değerlendirmek zorundayız. Hal böyle olunca, ne gelen göçmen kitlesini memnun edemiyoruz ne de kentlerde yaşanıldığı gibi göçü şehrin kendi nüfusu içinde barındırabiliriz. Yani göçmenlerin durumu daha riskli neden? Küresel ve otobanlaşmış şehirlerde. Diğerlerinin ütopya olduğunu düşünüyorum. Dünden beri bir mahalle konsepti kullanılıyor, ama artık mahalleler yeni mahalleye dönüştü. Kafeler, parklar, restoranlar. Onun dışında mahalle gerçekliğimiz yok. Ama tabii biz bunları kadim kültürlerde yaşadığımız için var olduğunu kabul ediyoruz.

Bir diğer önemli husus, Kilis'in kendi nüfusundan daha fazla göçmen nüfusu var. Gaziantep yüzde 20 oranında, Suriyeli göçmen nüfusa sahip. İstanbul, hakeza yine en fazla göçmen bulduran illerimizden biris.... Bu illerde yaşamaya devam edilecekse, ne tür bir politika ele almalı, nasıl bir planlama yapılmalı? Biliyorsunuz, Almanya sınırlı sayıda göç almış olmasına rağmen, 1960'lardan bu yana, her on yılda bir göçmen politikasını değiştiriyor, yeniden değerlendiriyor, yeniden düzenliyor. Şimdi, biraz bizde herhalde bu planlamalar eksik. Bir de sosyo-psikolojik unsurlar, belki de sosyolojik tanımlamalardan çok daha önemli buluyoruz ve şehir, adalet, insan üzerine yapılan hizmetler sektörel olarak da baktığımızda, bugünüyle göçmen politikasını uygulayan gelişmiş ülkelere baktığımızda, mesela sektörel olarak sosyal hizmet alanında çok ciddi bir istihdam alanı var. Bu istihdam alanlarını da mesleki çeşitlenmede de yeniden düşünmeliyiz ve belki sosyo-psikolojik komisyon hayat kalitesini değerlendiren bir komisyonun da ilave edilmesi gerektiğinden yanayım.

Çok teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Sözen biz teşekkür ediyoruz.

Şehir Plancısı Sayın Erdal Türk, Çankaya Belediyesi Meclis Üyesi.

Erdal Türk

Serbest Şehir Plancısı

Sayın Başkanım, değerli komisyon üyeleri ve Komisyon Başkanım.

Ben komisyonun göçle ilgili düşüncelerine dış göç bağlamında bir katkıda bulunmak için söz almış bulunuyorum. Ülkemiz ve kentlerimiz eskiden bir geçiş güzergahı olarak kullanı-

maktaydı. Ancak artık biz bir hedef ülke konumundayız. Ecdadımız yüz yıllar boyunca adalette hükmettiği tüm topraklarda bizden sonraki modern toplum iddiasındaki sömürü düzeni uygulamaları nedeniyle şu anda bize tarihimizden gelen ciddi bir sorumluluk yüklemiştir.

Buna uygun politikalar ürettiğimiz son yıllarda ise, Afrika'dan, Ortadoğu'dan ve Orta Asya'dan değişik gerekçelerle, ancak aynı amaçla ortak hareket eden bir göç hareketi görmekteyiz. Biz onların kıvılcık elmasıyız, Türkiye onlar için artık yerleşmesi gereken, çalışılması, burada yaşanılması gereken bir ülke. Her zaman övündüğümüz, zenginliğimiz, farklılıklarımızdan kaynaklanmaktadır cümlesi, bir mozaik olduğumuz, bir kilimin desenleri olduğumuz ifadeleri, aslında geçmişteki göçlerden oluşturduğumuz bir zenginliktir. Dolaşısıyla, mesele sadece hazırlıklı olma kültüründen ibarettir. Bizler onları asla külfet olarak görmemeliyiz. Birbirimizi tamamlayan yönlerimizi güçlendirecek şekilde, onların da geçici değil, kalıcı oldukları bilinci ve refleksiyle hareket etmek zorundayız. Buna hazırlıklı olabilirsek, özellikle işgücü, eğitim, sağlık problemlerini halledebilirsek, biz onların vatandaşlık problemlerinin de entegrasyonunu en kısa sürede halledebilirsek, her zaman övündüğümüz zenginliğimize bir renk, bir ton daha katmış olacağız diye düşünüyorum.

Şu anda Suriyeli göçmenler ağırlıklı olarak gündeme geliyor, ancak bugün ülkemizde sadece Suriyeli göçmenler değil, çocuk ve yaşlılar için evde bakım hizmeti veren Orta Asya kökenliler, emeklilik hayatını geçiren Kuzey Avrupa ülkelerinden mevsimsel olarak gelen Alanya, Antalya kıyı şehirlerimizde mülk sahibi olan ve yaşayan on binlerce yabancıların bizim bir mozaığımızı oluşturduğunu biliriz ve kabul ederiz. Göç Komisyonumuz tüm göçleri bir zenginlik olarak entegre edebilir, bir potada eritebileceğimiz bir bakış açısı düşünüyorum. Sayın Komisyon Başkanımızın vatandaşlık konusunda net bir kararımız yok dese de, yaklaşımının doğru olduğunu düşünüyorum.

Saygılar sunarım, sağ olun.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Türk teşekkür ediyoruz.

İstanbul Teknik Üniversitesinden Sayın Gülden Erkut, buyurun Hocam.

Prof. Dr. Gülden Erkut

İstanbul Teknik Üniversitesi

Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli komisyon; öncelikle raporu okudum, hızlı okumaya çalıştım. İfadesi, dili ve kapsamı açısından çok gelişken bir rapor olduğunu söylemeliyim. İki konu var tespit anlamında. Birincisi, Güven Hoca ve diğer değerlendiren kişilerin de değindiği, raporunuzda da ifade ettiğiniz etkin bölgesel politikalar ve bölge planlarının geliştirilmesi gibi bir tavsiye kararınız vardı. Bu çok önemli. Aslında birçok sorunların çözülmesi bağlamında ve ulusal ölçekte düşündüğümüzde, bu tespit çok önemli. Ama bunun eyleme dönük, bunun ve diğer bütün tavsiye kararlarının eyleme dönük hale getirilmesi konusunda belki bir daha gözden geçirilmesinde fayda olabilir.

İkincisi; gene göçün sorunları uluslararası bağlamında sorunlarıyla ilgili 2. 11 nolu tavsiye kararınız çok önemli. Uluslararası koruma başvuru sahiplerinin Göç İdaresi Genel Müdürlü-

ğü tarafından yönlendirildiği, ikamet edecekleri iller belirlenirken, yani uydu kentler belirlenirken, göz önünde tutulan kriterlerin, alınacak kriterlerin yeniden değerlendirilmesi başlığı-mız var. Burada istihdam, hizmet alma, uyum kapasitesi, barınma imkânları. Bu çerçevenin biraz daha genişletilip, aslında kente de entegrasyon sorunlarının, kentle bu göçmenin nasıl entegre olabileceği konusunda veritabanları net bir şekilde oluşturulursa, daha küçük mini programlarla bu konu çözümlenebilir diye düşünüyorum.

Burada Almanya örneği verildi. Almanya örneği Berlin Habitat Forumunda Almanya kendi deneyimlerini anlatırken, Hamburg Belediyesinden bir yetkili, belki başkan yardımcısıydı; "Bizde de o kadar kısa bir sürede hızla gelen göçmenlerle baş etmek zorunda kaldık ki, çok net format uygulamak zorunda oldukları, standartları var. Donatı standartlarımızı, kişi başına mesela 25 m² yerine, 20 m²'ye indirdik" gibi bir ifadede bulundu. Gene göçmenlerin kabul edilmemesi, sosyal dışlanmasının önlenmesiyle ilgili ikili karşılıklı projeler anlamında hem yaşlıların kendi Alman olan yaşlıların sorunlarını çözmek, hem de gelmiş göçmenleri bunlarla eşleştirerek, küçük fonlar vererek o yaşlılara, bu göçmenlerin entegrasyonu konusunda projeler sağladıklarını söyledi. Bunlar önemli.

Yazılı verdiğim şeyde, bölge planlama konusuna değinmiştim. Bir de soru olarak sizin 8.1 Nolu tavsiye kararınız var. Kamu yönetiminde göç ve göçmenlikle ilgili kurumsal yapının yeniden oluşturulması. Bu çok önemli, bu ne kadar geniş tartışıldı, bilmiyorum. Komisyon başkanı da en başta da ifade etti, biz sunduk, böyle bir tespitimiz var diye. Bunun herhalde birazcık daha tartışılması gerekiyor. Ben bunun gerekçelerini ve nedenlerini rapordan çok algılayamadım. Belki bu konuda bir soru olabilir.

Yine bununla bağlantılı 8. 2 Nolu tavsiye kararınızda yerel yönetimlerde göç ve uyum birimlerinin kurulması ve kurumsal kapasitesinin artırılması tavsiye kararınız var. Acaba bu tavsiye kararı bir önceki sorunun çözülmesini desteklemez mi? Habitat-III Yeni Kent Gündemi'nde yerel yönetimlere Yeni Kent Gündemi'nin yürütülmesi konusunda çok önemli bir rol verildi. Birleşik UCLG burada, Mehmet Bey de burada, MEWA'nın başkanı olan UCLG MEWA'nın. Oradaki toplantılarda da görüldü. Yerel yönetimlerle, yerel kalkınma, kentle ilgili sorunların çözümü konusunda da daha güçlendirilmiş bir rol verilmesi meselesi. Bu 8.1 ve 8.2 ilişkilendirilip, acaba bu şekilde çözülemez mi diye bir sorum var.

Teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Erku, biz teşekkür ediyoruz.

Türkiye Kent Konseyleri Birliği Başkanı Sayın Necati Binici.

Necati Binici

Türkiye Kent Konseyleri Birliği - 4 No'lu Komisyon Başkan Yardımcısı

Değerli Divan, Sayın Komisyon, komisyon çalışmaları için teşekkür ediyorum.

Ben Kent Konseyleri Dönem Başkanı olarak hitap etmek istiyorum. Şimdi, birçok konular, özellikle son hocam değindi, Suriyelilerle ilgili konu çok daha önem arz ediyor. Hem bölgede yaşadığım için söylüyorum, hem de sayılarının rakamın çok yüksek olmasından tespit

ediyorum. Şimdi, arkadaşlarım "mozaik" dedi, Ankara'dan bir kardeşimiz. Doğru mozaik de, acaba Ankara'daki mozaik, Gaziantep'teki mozaığı, Şanlıurfa'daki mozaığı, Hatay'daki mozaığı yansıtıyor mu?

Yüzde 25 yabancı biri geliyor, ülkemize, şehrimize. Gaziantep için, Şanlıurfa için, Hatay için söylüyorum. Mersin biraz daha az, diğer şehirlerimizde çok az. Şimdi, bunlar geldiği anda yaşadıklarımızı, birebir orada o kentte, o şehirlerde yaşayanlar çok daha iyi bilir. Evet, kâğıt üzerinde, uygulamalarda ve devlet nezdindeki görüşler yaşayan insanlarla zaman zaman açılıyor. Şu anda ilk geldiklerinde Suriyeli göçmenlere misafir demeyi tercih ettik, "göçmen" lafından korktuğumuz için, hep "misafir" lafını kullandık. Çünkü göçmen farklı bir yapıydı.

Dolayısıyla, misafirlerimiz geldiğinde, kanunlarımıza göre birçok tedbiri alamadık. Mesela, 600 bin kişinin yaşadığı Gaziantep Şehri'nde 30 bin civarında araç vardı, araçları Suriye plakalıydı. Birisiyle kaza yapıyordu, olaylara karışıyordu, tespit imkânı yoktu. Bir iki sene kayıt yapamadık, okullar açamadık. Bunu şunun için söylüyorum. Eğer iki ay önce kentteki olay tersine çalışsaydı, Irak'taki gelişmeler tersine yaşansaydı, belki şimdi yeni bir göç dilimiyle karşı karşıyaydık. Derhal komisyonumuzun özellikle bu tedbirlerin önceden alınabilmesi için neler yapılmalıdır?

İkincisi; Merkezi anlamda sınır şehrindeki, sınırlarımızdaki şehirlerimiz açısından bu göçün nasıl daha rahat karşılanması çok önemli. Edibe Hocam Kilis'i örnek verdi. Nüfusu 10 bin fazlası Suriyeli var. Şimdi, lütfen empati yapalım, o şehirde yaşadığınızı düşünün. Bırakın, Ankara, İstanbul, bir başka Antalya'yı o şehirde yaşayan insanlar aynı altyapıyla, aynı üst yapıyla, iki katı nüfusu kabul etmek zorunda kaldı. Biz belki, bunu şunun için söylüyorum, önceden tedbirlerle bunu önlememiz lazım, geldikten sonra düşünmememiz lazım.

Bilindiği üzere, geçtiğimiz on yıllarda Irak'tan gelen insanların bugün neyle karşı karşıya kaldığımızın göstergesini hiç unutmayalım. Yıllar önce Irak'tan gelen insanları Doğu Bölgesi'ndeki hareketliliği ve yerleşimleri bugünlerde bizi hangi konularda muhatap ettiğini de lütfen unutmayalım. Evet, bu insanlar misafirimiz, izin verirsiniz Gaziantep'ten bahsetmek istiyorum. 120 civarında yabancı dernek, şu anda Gaziantep'te faaliyet gösteriyor. Bunlar Suriyelilerin geleceğiyle ilgili adımlar atıyor. Birçok faaliyette bulunuyorlar. Doğrudur, yanlışır, onu hiç almıyorum, ama şehirler ne yapıyor, yerel yöneticilerimiz bu konuda neler yapıyor konusu çok daha önem arz ediyor.

Komisyonumuzun bu konudaki ortaya koyduğu bütün görüşlere katılıyorum, vatandaşlık hariç. Ama bunları önceden tedbir konusu mutlaka gündeme alınmalı ve bu göçler, olası göçler o yüzden önlenmelidir.

Sonuç: Ben özellikle bu bölgedeki yaşayan "Suriyeli misafirlerimizin entegrasyonu konusunda neler yapılabilir?"i bir şahıs olarak komisyonda görmek isterim. Yani onlar yavaş yavaş gettolar oluşturmaya başladılar. Kendi içinde bütünlüğü sağladılar, yerleştiler, işyeri kuranlar oldu, çalışanlar oldu, iyi ki de işyeri kurdular, iyi ki de çalıştılar. Çünkü birçok sosyal olayı böylece önlemiş olduk. Ama bu gettolar uzun vadede büyük sıkıntılar yaşayacağımızın göstergesi. Başladılar, yani en ufak bir olayda bir telefonla 100 tane Suriyeli bir araya gelip, toplu harekete geçtiklerini görüyor olduk. Bunun için burada tedbirler alınmalı, belki bunların değişik şehirlere dağılmasıyla birlikte, bu sıkıntıların aşılabileceğini düşünüyorum.

Hepinize çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Binici teşekkür ediyoruz.

Elimde bir hayli görüş ve öneri katkı sunmak isteyenler var. Herkese de söz vermek istiyorum. Zamanı biraz daha verimli kullanmak adına, iki üç dakikayı geçmeyecek şekilde söz vereceğim. Sayın Oktay Güven, Serhat Kalkınma Ajansı Birim Başkanı, buyurun lütfen.

Oktay Güven

Serhat Kalkınma Ajansı

Söz hakkı için teşekkür ediyorum.

Ben bir öneride bulunmak istiyorum. Göçün negatif etkilerinin bertaraf edilmesine yönelik. Şimdi, Türkiye'mizdeki göçü, iç göçü incelediğimizde iki yönü çok öne çıkıyor. Birincisi, kırdan kente doğru göç; ikincisi ise doğudan batıya doğru göç. Bu göçün temel nedenlerinden birisi de, göç veren kentlerde genel itibarıyla yaşam kalitesinin çok düşük olması. İnsanlar kendileri ve çocukları için yaşadıkları kentlerde iyi bir gelecek kaydedemedikleri için, göç etmek durumunda hissediyorlar kendilerini.

Ben şöyle bir öneride bulunmak istiyorum: Merkezi idare kontrolünde yeni bir fon kurulması ve bu fon üzerinden özellikle kentleşme bakımından geri kalmış illerin, kentlerin kentleşme süreçlerini iyileştirmeye yönelik geliştirilmesine yönelik kullanılmasını öneriyorum. Bunun şöyle bir etkisi olacaktır. Hem o kentlerde yaşayan insanları orada daha kalıcı kılacaktır, oradaki yaşam kalitesini artıracaktır; hem de göçün önüne geçeceği için, büyük kentlerimizde göçten kaynaklı doğan sorunların ortaya çıkmasına bir nebze de olsa engel olmuş olacaktır.

Teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Güven biz teşekkür ediyoruz.

Gazi Üniversitesinden Prof. Dr. Metin Şenbil, buyurun lütfen.

Prof. Dr. Metin Şenbil

Gazi Üniversitesi

Teşekkür ederim.

Gayet detaylı bir çalışma olmuş. Bendeniz soruların bittiği aklımdan gitti şimdi de, neyse sorularımı arz edeyim.

Evela terminolojiyle alakalı bir sorun var mı yok mu diye sormak istiyorum açıkçası. Çünkü burada Hazirundan söz alan herkes kentleşmeden bahsetti. "Kentleşme" diye bir terim kullandı, ama komisyonumuzun başlığında "Şehirleşme" diye bir tabir var. Yani şehirleşme burada bir tanım görmemiş. Farklı bir bakış açısı mı söz konusu, bizim çünkü kendi literatürümüzde kentleşme yerleşik bir terimdir ve bundan anladığımız da kent nüfusunun artması

ya da kentsel alanın yayılması. Kısacası ya da ülke bütününde kentsel alanlardaki nüfusun artması gibisinden, fiziki bir şeyden bahsediyoruz. Şehirleşmede acaba bunun içerisinde sosyal boyutları da katılarak mı bir anlam kazandırılmaya mı çalışılıyor?

Bunun ortaya açıkça konulması gerekir. Tabii ki, yani komisyonumuz başlangıç faslına hemen başlarken, hemen dış göçe odaklanarak şey yapmış ve çok kesin ve bana göre yani hüküm arz eden ifadeler de var. İşte yani İkinci Dünya Savaşından sonra Türkiye'nin geri kalmış bölgelerinden bahsediliyor. Eğer Türkiye'de geri kalmış bölge olarak İkinci Dünya Savaşından sonra hep doğu bölgelerimiz ele alınmıştır mesela. Yani bazı şey de ilginç gerçektir. Bunların dikkatle bir daha elden geçirilmesi gerekir diye düşünüyorum.

İkincisi; burada söz alan yani çoğu kişiden şu açıdan ciddi bir şekilde ayrılıyorum. Dış göç diye tabir edilen şey, Sayın Başkan da bundan bahsetti. Dediler ki; "aslında göç iyi bir şey" yani buna iyi birtakım şeyler ekledi. Ben ona hak veriyorum, çünkü göç dediğiniz şey aslında doğu medeniyetinin bir parçasıdır. Batı medeniyetinde pek görülmez, yoktur. Kendi yaptıkları iç savaşlarda bile insanlar yer değiştirmemişler; ama bizdeki iskân politikası denilen, çift bozma gibi, kendi tarihimizde olan ve bin senelik neredeyse kadim kültürümüzde, medeniyetimizde olan bir şey var.

Bunun bir ulus-devlet bakış açısıyla burada algılanmasından gerçekten yani şimdi şey olacak, ama bu medeniyetin bir parçası, üyesi olarak aslına bakarsanız hicap duydum. Onlar bizim kardeşlerimiz, emsal ve muhacir kültürüne oturan insanlar olarak, yani burada referans olan insanlar olarak bunu nasıl çözeceğimizi, 51-67 anlaşmaları ya da Avrupa'nın bu konuya nasıl baktığı ya da Almanya'nın bu konuda ne düşündüğü üzerinden değil, bizim bu problemi nasıl çözeceğimizi, kendi sorunlarımızı nasıl çözeceğimiz üzerinden, kendi kurumlarımızla bunu nasıl harekete geçireceğimizi, kendi medeniyetimizin uluslararası kuruluşlarla bunu nasıl yapacağımızı gerçekten burada ortaya konulması gerekir diye düşünüyorum. Vatandaşlık dediğimiz şey, ulus-devletin bir şeyidir. Belki 500 sene ulus-devlet olmayacak, farklı bir kimlikle ortaya çıkacağız, ama medeniyetimiz bakidir, kalacaktır.

İkincisi; iç göçle alakalı bir mevzu. İç göçün tam anlamıyla çalışıldığına inanmıyorum. Çünkü iç göçün mekânsal birtakım yansımalarının iyi okunması gerektiğini düşünüyorum. Mesela, örnek verecek olursak, iç göçle alakalı fazla iç göç alan ve verenler listelenmiş. Fakat İstanbul'un mesela ülkemizdeki en büyük şehir nüfusu son yıllarda göç veriyor, ama o göçü nereye verdiğini kimileri mesela İzmirli diyor ki, İstanbul'dan biz bu kadar göç aldık diyorlar. İstanbul, Bursa, Kocaeli, Tekirdağ gibi bir alana yayılarak acaba megapol bir kent mi oluyor ve bunun aslında kentleşme dinamiği açısından ne tür problemler arz ettiği ve bunu nasıl kurumsal yapılanmalarla sorununun çözüleceğini belirtilmesi lazım diye düşünüyorum.

Hedefler konuluyor, bu hedeflerin aynısı KENTGES'te de vardı. Ben KENTGES'te konulan hedeflerin zaman tahditlerinde gerçekleştiğini tam anlamıyla göremedim açıkçası. Buna hedefler koyarken, bunların nasıl gerçekleşeceği Yüksek Planlama Kurulu tarafından bile imzalanmışken, KENTGES'in hayata geçmemesi ve bu raporda mesela orada da göçle alakalı sorunlar vardı. Gerçi arada büyük bir kırılma oldu...

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Şenbil toparlayalım efendim.

Prof. Dr. Metin Şenbil

Gazi Üniversitesi

Toparlıyorum, o zaman Divana döneyim, Dünya Şehircilik Gününüz kutlu olsun. Dün Dünya Şehircilik Günüydü. Bir de ikincisi, bakanlık olurunuzu gördüm, çok üzüldüm açıkçası, ODTÜ'den kimse davet edilmemiş, herhalde büyük bir yanlışlık oldu. Yanlışlık olduğuna dair bir e-posta attım, onu da biraz kulağımı çekercesine bir cevapla bir cevap verdim. Acaba bu resmi bir davranış biçimi mi, ben anlayamadım, komisyon anladı, bitirdim nokta.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

ODTÜ ile ilgili konuyu sabah arkadaşlarım bana aktardılar. İlk davet mektuplarında tabii bu işin organizasyonunu yapan firma tarafından atlandığı, sizden dönen maille anlaşılmış ve hemen ODTÜ davet edilmiş. Uyardığınız için de teşekkür ediyoruz.

Sayın Dr. Nurettin Erbir Orman ve Su İşleri Bakanlığı, buyurun lütfen.

Dr. Nurettin Erbir

Orman ve Su İşleri Bakanlığı

Sayın Başkanım, sayın komisyon, bu değerli toplantı için teşekkür ederim.

Bir soruyla başlayacağım. Kırsal kesimden gelen düzensiz göç karşısında, acaba görülebilir sağlıklı bir kentleşme; şehirleşme ne düzeyde gerçekleşebilir. Türkiye göçler ülkesi, tarihe baktığımız zaman, Kırım Savaşı, Balkan Savaşı, 1. Dünya Savaşı. Balkanlar, Kafkaslar doğudan, batıdan bütün göç Anadolu'ya dolmuş ve bu göçlerle gelen yerleşimler o zamanın koşulları altında yine düzensiz olarak sadece dağ ve orman köylerine yerleştirmiş. Yani bugünkü Anadolu'muzdaki kültür yapısı tamamen köylerin içerisinde. Asya'dan ve Balkanlardan gelmiş bir durumdadır. Ama şimdi, suhuletten sonra, 1930'lardan sonra iç göç olarak teşvik olmuş, köylerden kentlere olmuştur.

Örneğin, 1930'lara kadar Türkiye nüfusunun yüzde 20'si kentte, yüzde 80'i köyde olduğu halde, bugün yüzde 20'si köyde, yüzde 80'i kentlerdedir. Ayrıca dağ ve orman köylerini bugün orman köyünde 7,5 milyon insan yaşamakta. Ancak burada demografik yapı hiç sağlıklı değil. Genç kuşak kalmamış durumda. Benim 50 yıldır bir araştırmam var, belirtmek istiyorum. Demek ki, bu nevi toplumun demografik yapısı sağlıklı bir kentleşme kriterlerinde şu yönde alınması lazım. Şimdi, bu demografik yapı, bu değişiklikler karşısında yeni yeni şeyler yollar, teknolojik imkânlar, artık bu kalkınma bu düzeye geldikten sonra, acaba mikro kentler, mikro kırsal kentler diye bu şekilde bir şeyler alınıp, Türkiye'deki bu göç durumunun bir plana bağlamak suretiyle, belli ve orta vadeli süreç içerisinde bir düzene bağlanması, bir devlet politikası, bir hükümet politikası haline getirilmesi gerekmez mi?

Son cümleme izin verin. İfade etmek istiyorum: Mikro kırsal kent üzerinde böyle bir çalışma, böyle bir fikir geliştirilebilir mi? Teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Erbil biz teşekkür ediyoruz.

Milli Eğitim Bakanlığı Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanı Sayın Yalçın Köksal Demir. Buyurun lütfen.

Yalçın Köksal Demir

Milli Eğitim Bakanlığı

Öncelikle merhabalar.

Yazılı olarak da bildirdim, katkı sunmak adına. Şu anda Türkiye'de yabancı öğrenci sayısı Milli Eğitim Bakanlığında 660 bin 272 bunlardan Suriye ve Irak'taki olaylar nedeniyle ülkemize gelen çocukların 612 bin 603'ü bulunmaktadır. Bu da nüfusuna baktığımızda, yüzde 63'üne tekabül etmektedir. Okullaşma kademelerine göre baktığımızda da, temel eğitim çağında yüzde 98 bir okullaşma olduğunu, çocukların ilkökul çağındaki, ortaokul çağındaki çocukların toplamda yüzde 98 oranında bir eğitime katılım olduğunu, lise çağında bunun çok alt düzeyde, yüzde 23 düzeyinde kaldığını görmekteyiz.

Şehircilik kapsamında da en önemli katkıyı şu açıdan sunmak istiyorum ki, ülkemizde bulunan yabancı göçmenlerin, bunlar göçmen, geçici koruma veya herhangi bir şekilde ülkemizde bulunan tüm yabancıları kapsamaktadır. Yüzde 88'i şehir merkezlerimizde bulunmaktadır. Eğitim açısından da bu konuda çocukların okullaşmasındaki en önemli sorunlardan birisi okul, sınıf ihtiyacıdır. Şehirlerimizi dizayn edilirken, belediyelerin ve ilgili kurumların dahil olmak üzere bu konuda sorunsuz okul alanlarının oluşturulması, arsa anlamında ve okulların yapılması gerekmektedir. Şu an baktığımızda da zaten raporlarımızda 26 bin derslik ihtiyacı olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı bu açıdan hem uluslararası, hem ulusal kapsamda çalışmalar nezdinde okul inşaatlarını artırmış bulunmaktadır.

Selam eder, saygılarımı sunarım.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Demir biz teşekkür ediyoruz.

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Sayın Bahattin Şahin, buyurun lütfen.

Bahattin Şahin

Milli Eğitim Bakanlığı

Teşekkür ederim.

Öncelikle tüm katılımcıları selamlıyorum. Şimdi bu komisyon raporuna baktığımda, şehir tanımıyla ilgili olarak TÜİK'in kabul ettiği, işte il ve ilçe merkezlerinin ve nüfusu 20 binin üzerinde olan yerleri TÜİK şehir olarak kabul ediyor. Bu tanımlama doğru mu, yani şehir dediğimiz şey sadece nüfusa bağlı olarak belirlenecek bir yerleşim alanı mıdır? Kır-kent ayrımında evet nüfus miktarı önemli bir ölçüdür, ama bunun yanında farklı kriterler de var. Örneğin, ekonomik faaliyetlerin çeşitli, bununla birlikte çalışanların ekonomik faaliyeti kollarına göre dağılımı gibi. O yüzden, şehrin tanımını yaparken, bundan daha başka bir tanıma ihtiyacımız var gibi düşünüyorum. Sadece nüfusa bağlı bir şehir tanımlamasının doğru olmadığını düşünüyorum. Diğer taraftan, göç maliyetli bir iş ve iki taraflı, çift yönlü bir mekânsal etkiye tabi. Yani şehirlerde de göçün ortaya çıkarttığı mekânsal etki var. Çarpık kentleşme, trafik

problemi, altyapı problemleri. Ama kırdada da bunun bir maliyeti var. Göç veren yerlerde de, örneğin tarım topraklarının boş kalması, bununla birlikte yapılan yatırımların atıl hale gelmesi. Örneğin, hastanelerin ya da işte okulların kapanması gibi.

Burada önemli bir nokta, bence göçün dört farklı boyutu var. Bu boyutlardan birisi de iç göçün daha doğrusu şehirden köye olan, yani tersine göç dediğimiz şey. Bunu teşvik edecek düzenlemenin olması gerektiğini düşünüyorum. Yani şehirden köye insanların teşvik edilmesi için, çünkü biraz önce dediğim gibi göç maliyetli bir iş ve bunun kırdada da önemli bir faturası ortaya çıkıyor.

Teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Şahin, biz teşekkür ediyoruz.

İstanbul İnşaatçılar ve Mütahhitler Derneği Başkanı Sayın Nuri Akgün. Buyurun lütfen.

Nuri Akgün

İstanbul İnşaatçılar ve Mütahhitler Derneği

Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri, sivil toplum kuruluşlarının muhterem başkanları; hepimizi sevgiyle ve saygıyla selamlıyorum.

Göç konusunu değerli hocalarım enine boyuna anlattılar, özellikle istifa ettik. Ben sahada olan bir dostunuz olarak inşaatla ilgili, göçle ilgili bazı somut önerilerde bulunacağım. Mesela, İstanbul'da Batıkent denilen Batı Yakası'nda 25 katlı binalar yapıldı, 50 bin lira karşılığında. Üzerinde tapu olmayan, vatandaşlara bunlar satılıyor, satıldılar. Bu kişiler de tamamen doğudan buraya intikal ettiler.

Şimdi, biz bu sektörün, yani bir çalışanı olarak bunları sevk ve idare eden kişi olarak yerinde yaptığım incelemelerde, vatandaş 50 bin liraya daireyi alıyor, fakat İstanbul'da bir dikili kazığı yok, herhangi bir sıfatı yok. Vatandaş bu doğuda affederseniz, inek yapardı, keçi yapardı, orada geçimini sağlardı, İstanbul'da başıboş kaldı. Bu vatandaş ne yapacak? Bunu eğitecek, buna iş verecek bir imkân da yok İstanbul'da. Dolayısıyla, göçün yerinde, mahallinde çözülmesinden yanayız.

Ben bir Karadenizli kişi olarak köyümde şu an itibariyle üç kişi kalmıştır. Yazın çay mevsiminde dört ay çalışılır, ondan sonra İstanbul'dan, İzmir'den, Ankara'dan vatandaşlar gelir. Peki, bunları orada mahallede tutabilmek için bir iş, bir aş vatandaşın işini, yerini çözmek, gelenleri de orada entegre etmek mümkün olur. Şimdi, böyle bir çalışma, böyle bir başıbozuklu, memleketimizde varken, göçün önlenmesi mümkün değil. Gelen arkadaşlar da işsiz, aşız, bir yerlerde istihdam edilmesi mümkün olmayan bu vatandaşlarımızın sorunları çok acil.

Bu nedenle, komisyondan çıkan bu önerilerin acilen tatbik edilmesi ve vatandaşlarımızın ayırım yapılmadan, yani işini aşını, mahallinde çözülmesi ilgililerden beklenen bir arzu ve istikamet isteğimizdir. Bu nedenle, bu çalışmalardan dolayı hepimize teşekkür eder, saygılarımı sunuyorum, sağ olun.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Akgül teşekkür ediyoruz.

Son sözü İstanbul Büyükşehir Belediyesi Deprem Risk Yönetimi ve Kentsel İyileştirme Daire Başkanı Sayın Gökhan Yılmaz'a veriyorum, buyurun lütfen.

Gökhan Yılmaz

İstanbul Büyükşehir Belediyesi - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri.

Ben de bir konuya dikkat çekmek için söz aldım. Şu andaki komisyon üyelerimizin ağırlıklı olarak konuşması yurtdışı göçler üzerinde oldu. Dolayısıyla, bu şu anda ülkemizde yurt içindeki göç hareketlerinin etkisinin gündemde olmadığı sonucunu ortaya koyuyor. Gerçekten de bizim yaptığımız araştırmalar bunu ortaya koydu. İstanbul'da nüfusa yönelik demografik yapıya yönelik yaptığımız araştırmalarda şunu gördük. Hem Türkiye'de, hem İstanbul'da nüfus artış hızı düşüyor. Dolayısıyla, bu şu anlama geliyor. Türkiye'de göç hareketliliğinde de bir azalma söz konusu. Bunu şöyle değerlendiriyorum. 1980 sonrası özellikle, Anadolu'muzun işte, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Karadeniz de dâhil olmak üzere, bu bölgelerdeki genç nüfus büyük şehirlerimize hücum etti. Dolayısıyla, bu şehirlerdeki genç nüfus, diğer Anadolu'nun şehirlerindeki genç nüfus azalınca, orada zaten doğal olarak bir nüfus artışı azaldı. Şehre gelen, diğer şehirlerden gelen vatandaşlarımızın ise şehirleşmeyle beraber, kentleşme kültürüyle beraber çocuk sahipliği azaldı. Dolayısıyla, önemli bir göç dalgasında azalış olacağını gördük. Bu azalış devam ediyor.

Burada benim aslında tespit yapmak istediğim konu şu: Kentlinin, özellikle İstanbul, Ankara gibi büyük kentlerimiz 1980 dalgasındaki göç hareketliliğine göre hâlâ hareket ediyor. Yani o hazırlıksız yakalanmış olmanın korkusu bugün de devam ediyor ve idarecilerimiz dâhil olmak üzere, gayrimenkul sektöründeki yatırımcılar aynı göç dalgasının sanki hareketi devam edeceği kabulü üzerine şehirlerimizdeki yapılaşma hızlarını devam ettiriyorlar. Dolayısıyla, şu anda hem İstanbul'da, hem de Ankara'da ciddi anlamda yapı stoklarında bir artış söz konusu. Yani nüfusun artışının üstünde şu anda bir yapı stoku oluştu. Dolayısıyla bu da kentlerimizde hayalet binalar diye tarif edebileceğimiz belki yüzde 10-20 dolulukta yaşayanların bulunduğu binalar var.

Dolayısıyla, bunların da kentler için önemli bir riske de dönüşebileceği veyahut önemli ciddi sorunlara dönüşebileceğinin ifadelendirmek istiyorum. Dolayısıyla, bu hızlı emlak piyasasındaki hareketlilik zaten ciddi bir riske dönüşüp, probleme dönüşmeden, bu konuda demografik yapıdaki arkadaşımızın ifade ettiği gibi süreçleri iyice takip edin, doğru takip edelim, gelecek planlamasının, yatırımların buna göre şekillenmesi gerektiğini ifade ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Yılmaz biz teşekkür ediyoruz. Soru, görüş ve önerileri değerlendirmek üzere, Komisyon Başkanımıza söz veriyorum. Süreniz on dakika buyurun Sayın Bağılı.

Prof. Dr. Mazhar Bağlı

Hacı Bektaş Veli Üniversitesi - 3 No'lu Komisyon Başkanı

Çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle ilk girişte söylemeyi unuttum. Biz bu komisyonda özellikle komisyonda sonuçta da, rapor önerisinde de engellilerle ilgili ve onların bakışıyla bir düzenlemenin yapılması konusunda Kenan Bey'in katkısı gerçekten çok önemli oldu, benim kadim dostum. Bu konuda bizim hani bakamadığımız ve göremediğimiz bir çerçeveden işe bakmayı sağlayan bir kendi deneyimlerini ve bu konuyla ilgili hem dünyadan, Türkiye'deki gelişmeler karşısında çok da öyle ufuk açıcı bir şekilde düzelecekleri özellikle bunu vurgulamak istiyorum.

İkinci husus; biz burada tabii ki en çok konuşulan konu Suriye meselesi; Suriyeliler meselesi oldu. Biraz konu dışı bir şey olacak, ama bunu söylemeden geçemeyeceğim. Ben Urfa'yım, bir sosyoloji profesörüyüm. On yıl Diyarbakır'da görev yaptım. Şu anda Suriye'de, Türkiye'deki Suriyelilerin geldiği yerler, Amerika'nın desteğiyle PKK'nın eline geçmişlerdir. Hiçbir şekilde bunlar geri dönmezler. PKK asla ve kata kendi ideolojisinin kurşun askeri olmadığı sürece, hiç kimseyi oraya bir daha kabul etmez. Ben bu çeteyi ve bu terör örgütünü iyi tanıyorum.

Dolayısıyla, onlar burada kalacaklar, yani bunu böyle kesin, net olarak söylüyorum. Çok iddialı konuşmak istemem; ama bu komisyon raporuna da geçsin isterim. 20-30 yıl sonra da bunların geri dönmesi mümkün değil. Ta ki, PKK oradan kovulursa, bu mümkün olabilir. Ama gördüğümüz kadarıyla, şu andaki Ortadoğu'yla ilgili önemli aktörlerin izlediği strateji bu terör örgütünü orada konuşlandırmaktır. Orada bir mekân kurgulamaktır ve onu kurguladıkları mekânın sakinlerinin tamamı buradadırlar. Dolayısıyla, bana göre geri dönmeleri mümkün değil. Bunun için, bununla ilgili bir strateji belirlemek zorundayız.

İkinci husus, "ucuz işgücü" ifadesi çok kullanılıyor. Bir işçinin yevmiyesi ne kadardır, burada bana söyler misiniz? Ben Suriyelilerin tümü Urfa'da da çalıştıkları yevmiyenin buradaki yevmiyeden daha ucuz olduğunu düşünmüyorum. Bu kadar çok konu bu gazetecilerin yahut da bir iki kişinin kulaktan dolma sözleriyle birtakım klişe ifadelerle komisyonun ötesinde sosyolojik bir takım şeylerin ve siyasal unsurları içeren bir husus olduğunu vurgulamak istiyoruz. Ama biz zaten bir vatandaşlık önerisinde bulunmadık. Biz zaten bunlara ikramda bulunmanın, bulunmadık. Ama böyle bir realite, bu realitenin sevk idare edilmesiyle ilgili ve bir dataya ihtiyaç vardır. Hem dışarıdan, hem içeride gerçekleşen göçle ilgili Türkiye'nin bir stratejiye ihtiyacı olduğunu vurgulamak istedik.

Üçüncü husus; en çok üzerinde durduğumuz ve hakikaten önemsedığımız konu. Bunlardan birisi de mekân, insan, kent ve bunlar arasındaki ilişkinin bir nevi medeniyet veyahut da uygarlıkla ilgili olan bağının yeniden kurulması gerektiği. Bu sadece bizim sorunumuz değil. Modernleşmenin genel anlamdaki yapılanması, mimarlığın içerisindeki mitolojiyi kovan bir mekanizmaya dönüşmüş bulmaktı ve bu mimarlığın içindeki metafiziği kovan yahut da büyüsünü bozan esas şeyin bir politikasızlıktan kaynaklandığını düşünüyoruz ve bunu Türkiye tam da Ak Partiyle kurabileceğine inanıyoruz; yani bu hükümetle kurulur. Bunu söylerken, Ak Partili olduğumuzdan dolayı değil. Tabii ki, bunu söylemekte bir veyiz yok, ama esas zorluğu toplumun kahir ekseriyetinin sahip olduğu kültürü temsil eden bir siyasal yapılanmanın tekrar bunu canlandırma potansiyeline sahip olduğundan dolayı söylüyoruz ve bu tekrar Türkiye'de kurgulanabilir ve kurgulanmalıdır. Aksi halde son derece eklektik bir şey ve son derece ardes bir yapı müteşekkili oluyor ve bu ciddi anlamda hem sosyal dönüşümler için, hem de başka bölgeler için ciddi sıkıntıları beraberinde getiriyor.

Bir başka husus; ben tekrar komisyon üyelerimizden bir iki arkadaşımın itirazı var. Ben bu itirazlarını başım üstüne, bir şey demiyorum. Ama bana göre mutlaka Türkiye'ye bir göçmen ve uyum bakanlığı olmalıdır. Ben çok költürlülük çalıştı. Kanada'da ve bu konuyu çalışırken de, orada gittiğimde, bütün çalışmalarında bu bakanlığın aktörleriyle ve bürokratlarıyla görüşüyordum. Sürekli yani, Türkiye bu konuda hem dışarıdaki vatandaşları, göç etmiş olan, hem bu içerideki göçle ilgili konuya sadece güvenlik mülahazaları içerisinde, vatandaşlık konsepti içerisinde değil; genel çerçevede bakmalıdır.

Bir başka husus; bölgesel kalkınma ki, bu aynı zamanda Ahmet hocanın bahsettiği göçü yerinde çözmekle ilgili bir mevzu. Biz zaten bunu öneriyoruz. KOP İdarisinin kurulmuş olması; GAP İdaresi başka Doğu Anadolu'nun DAP İdaresi gibi bölgesel kalkınma projelerinin şiddetle öneriyoruz ve bunların birbiriyle entegre olması gerektiğine inanıyoruz. Kırsal kalkınma ile ilgili de önerilerimiz var.

Bu tartışmaların tamamıyla ilgili bizim komisyonumuz, sizin bütün önerilerinizi bir kez daha gözden geçirecek ve hakikaten de bu çok kıymetli öneriler doğrultusunda raporumuza son şeklini vereceğiz. Ben şimdi isterseniz biraz da hep ben konuştum, arkadaşlarımdan benden daha fazla katkıları var, zira biraz da onlara söz vereyim.

Buyurun.

Mehmet Ali Eminoğlu

Gaziantep Üniversitesi - 3 No'lu Komisyon Raportörü

Herkesi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle bu çalışmayı yaparken emeği geçen çalışma arkadaşlarıma, her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Genel Kurul üyelerimizin de komisyon raporumuza ciddi ilgi gösterip, soru ve görüşlerini sunmalarından dolayı da çok teşekkür ediyorum. Bu kadar ciddi bir geri bildirim olması, üç çalışmamızın da bir makes bulduğu kanaatini oluşturdu bize. Çok teşekkür ediyorum bunun için. Ben Suriye konusunu özelde çalışıyorum, altı yıldan beri Suriyeliler ülkemize geldiği ilk günden beri. Bu konu üzerinde ciddi çalışmalar yapıyoruz şehrimizde. Ben Gaziantep 'ten katılıyorum. Yani şu kurumsal yapılanmayla ilgili kısaca bir şeyler söyleyerek, sözü arkadaşlarıma bırakacağım.

Altı yıldan beri biz gerek sivil alanda, gerek devlet kanalında Suriye konusunu çalıştım ben. Ancak bir kurumsal kargaşa yaşıyoruz ne yazık ki, muhatabı devlet açısından muhatabı sürekli değişen bir süreç yaşıyoruz. Göçün sürekliliğini ancak devlet tarafından muhatabın süresizliğini yan yana getirdiğimizde, çok ciddi kaoslar yaşıyoruz. Meseleye bireysel anlamda çok ciddi ilgi gösteren, bireysel anlamda gönülden bu alanda çalışan birçok bürokratımız devletin bir üst politikasının da olmamasından kaynaklı, zaman zaman birbirinin ayağına basmalar, birbirinin alanına girmeler veya işte gücümüzün, devlet gücünün veya kaynaklarımızın verimsiz kullanılması gibi birçok konuyla, birçok olumsuz meseleyle karşı karşıya kalıyoruz.

Makro düzeyde bir göç politikasının oluşması ve bu politikayı uygulayacak bir kurumsal yapılanmanın sürekliliği olan, siyasi sorumluluğu olan bir kurumsal yapılanmanın oluşması Türkiye için kaçınılmazdır. Katılımcı arkadaşlarımız bahsettiler. Türkiye artık bir hedef ülke. Önce transit dendi, daha sonra hedefe dönüştü. Bu bizim önümüzdeki 20 yıl boyunca en net gündemlerimizden birisi olacak göç. Biz geliştirmekte olan bir ülkeyiz ve bizim doğumuzda, güneyimizde bulunan ülkelerin, ülke vatandaşlarının gelmek için can attığı bir ülke konu-

mundayız şu anda. Dolayısıyla, bu potansiyeli yönetecek, bu potansiyele makro düzeyde plan projeler geliştirip, devletin diğer bütün birimlerine organize edebilecek, kendi alanıyla ilgili kurumsal bir yapılanmanın gerekliliği ortadadır. Mevcut yapılanmamız, bu göçmenlerle ilgili mevcut yapılanmamız hemen göç başladıktan sonra 2014 yılından itibaren kurulmuş ve palyatif çözümlerle daha fazla meseleyi gündemine alan bu kurumsal kapasitesi açısından da bu şekilde görülüyor. Bu kapasitenin artırılarak, daha ciddi makro planlarla Türkiye'nin göçmen meselesine bakması gerekiyor. Bu konuda yapılan önerileri de dikkate alıp, tekrar bu çalışmamızı bir gözden geçirip, inşallah rapora da son halini vereceğiz.

Teşekkür ediyorum.

Meral Açıkgöz

Uluslararası Göç Örgütü (IOM)-BM Göç Kuruluşu-3 No'lu Komisyon/Alt Komisyon Raportörü

Teşekkürler.

Ben de herkesi saygıyla selamlıyorum ve kurumum ve şahsım adına bu komisyonda olmaktan büyük onur duyuyoruz.

Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü olarak göç kurumlarıyla ilgili, devlet kurumlarıyla yaptığımız çalışmalar çerçevesinde aldığımız öngörüler çerçevesinde bu komisyonun çalışmalarına katkı sağlamaya çalıştık. Bildiğiniz üzere, aslında Türkiye Devleti gerçekten özellikle Suriye kriziyle başlamış olan göç akımları karşısında muazzam çabalar, çalışmalar yaptılar. Bu bağlamda da aslında bu komisyonda da bunun kapsayıcı çerçeve bağlamında hem yapısal uyum, hem de sosyal kültürel uyum bağlamında bazı uyum göstergelerinin geliştirilmesi, eğitim, sağlık, işgücü piyasalarına göçmenlerin dâhil edilmesi. Özellikle toplumsal uyum bağlamında yerel yönetimlerinin rollerinin geliştirilmesi. Bu bağlamda yerel yönetimlerin kapasitelerinin artırılması. Sosyal uyum bağlamında yine medya gibi, sivil toplum kuruluşları gibi aktörlerin bu alana dâhiliyelerinin sağlanması. Tabii ki kent ölçeğinde bu anlamda toplumun ve göçmenlerin bir araya getirmesi konularında istişarelerimiz oldu. Bu bağlamda da bazı tavsiye kararlarını buraya aktarmış olduk.

Benim söyleyeceklerim bu kadar. Dediğim gibi hem ülkemizin çalışmalar bağlamında yaptıkları, göstermiş olduğu emeğe teşekkür ediyoruz. Hem de bu komisyona dâhil ediliğimiz için teşekkürlerimi sunuyorum, sağ olun.

Doç Dr. N. Aydan Sat

Gazi Üniversitesi - 3 No'lu Komisyon/Alt Komisyon Raportörü

Merhabalar.

Ben de değerli katkılarınızda dolayı teşekkür ediyorum. Gerçekten çok kıymetli yorumlar. Burada belki dile getiremedik, ama söylediğiniz, dikkat çekmek istediğiniz noktaların pek çoğu komisyonumuzda da tartışıldı. Ama ben özellikle birkaç noktaya tekrar dikkat çekmek istiyorum. Biz komisyon olarak ilk toplantımızı yaptığımızda, aslında çok büyük bir problemin elinizde olduğunu fark ettik. Tamam, göç Türkiye'nin, bizim gibi gelişmekte olan ülkelerin ve özellikle sınır komşuları açısından kritik bir noktada olan bir ülke olduğumuz için çok ciddi bir problem.

Onun dışında diğer bir problem de, elinizde sağlıklı bir datanın olmaması, veritabanının olmaması. Yani şu anda kaç tane göçmen var, çok sağlıklı bilmiyoruz. Bunlar nerelerde yaşı-

yorlar? Sadece kayıt altına alınmış olanlara giriyoruz. Dolayısıyla, biz tavsiye kararlarımızı hazırlarken ve çalışmamızın belki de en önemli konularından birisi bu konuyla ilgili ciddi bir veritabanının oluşturulması ve bu veritabanının takibinin de, sürekliliğinin de sağlanmasıydı. Çünkü sorunu doğru tespit edebilmek, elimizdeki rakamların doğruluğuyla paralel ve geleceğe yönelik doğru adımlar atabilmek ve stratejiler geliştirebilmek de benzer şekilde elimizdeki rakamların sağlam olmasıyla ilgili. Öncelikle bu noktaya dikkat çekmek istedim.

Diğer önemli bir konu, aslında hepimizin göçmenlerle ilgili dile getirdiği, gelen insanların barınma, istihdam, kentsel veya buldukları yerleşimlere uyumunun sağlanması ve özellikle sunulan teknik ve sosyal altyapı hizmetlerinden doğru bir şekilde nasıl yararlanacağı konusunun değerlendirilmesiydi. Bunu yapabilmek için de hocalarımızla dikkat çekilen üst ölçekli bir planlama stratejisinin, bir bölgesel planlama yaklaşımının çok çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu konuyla ilgili de tavsiye kararlarımıza eklemelerde bulduk. Ancak tekrar öneriler doğrultusunda elbette revize edeceğiz onları.

Üst ölçekli planlama yaklaşımını önemi aslında şöyle de vurgulanabilir. Gelen göçmenler öncelikle geçici barınma merkezlerine, ardından da Göç İdaresinin yönlendirdiği uydu kentlere yerleştiriliyorlar. Fakat son dönemde yaptığımız bir araştırmada, aslında gelen göçmenlerin mümkün olduğu kadar hızlı bir sürede sınır kentlerinden veya bu bahsettiğim kentlerden uzaklaşarak, metropollere veya kıyı kentlerine yöneldiğini gösterdi. Dolayısıyla, bizim öncelikli üst ölçekli plan yaklaşımında hedef alacağımız noktalar kesinlikle yerleştirme alanlarının doğru bir şekilde analiz edilmesi ve ortaya konulması. Mümkün olduğunca kentsel hizmetlerden veya istihdama katılabilecekleri alanlara doğru bir şekilde yönlendirilmesi.

Bunun için de tekrar bir katılımcımıza tekrar teşekkür etmek isterim. İstihdam konusunun çözülmesi de çok önemli. Gelen göçmenlerin pek çoğu aslında kalifiye, yani mesleki yeterlilik açısından çok ciddi potansiyele sahip olan göçmenler de var. Bunların da ayrıştırılması ve gerek barınma, gerek istihdam, katılma konusunda bu noktadan hareketle stratejilerin hayata geçirilmesinin çok önemli olduğunu düşünüyoruz ve bununla ilgili de tavsiye kararlarımızı oluşturduk. Bir diğer nokta da kırsal ne olacak? Yine sorulardan birisi oydu. Özellikle biz göçü kırdan kente olarak nitelendirdiğimizde, hep kentin sorunlarına değiniyoruz. Hâlbuki kırdan da çok ciddi problemlerin meydana geldiğinin farkındayız. Bu noktada da elimizden geldiğince özellikle kırsal alan planlanması; özellikle de büyük şehir statüsünde kalan, eski kırsalların, şu an mahalle statüsünde olan alanların tarımsal potansiyellerinin göz ardı edilmemesi ve kırsal kapasitelerinin geliştirilmesi yönünde adımlar atılması yönünde önemli tavsiye kararlarında bulduk.

Tekrar çok teşekkür ederim, bütün katkılardan dolayı, raporumuz katkılarınızla çok daha zenginleşecektir, teşekkürler.

Doç. Dr. Mehmet Ali Eryurt

Hacettepe Üniversitesi - 3 No'lu Komisyon / Alt Komisyon Başkanı

Ben de bütün Hazirunu selamlıyorum.

Çok değerli katkılar yapıldı, çok önemli tartışma başlığı açıldı. Bunları not aldık, ama takdir edersiniz ki, her bir tartışma başlığını aslında çok uzun ve kapsamlı olarak tartışmamız gerekiyor. Beş on dakikada bütün soruları cevaplamamız çok mümkün görünmüyor, ama notlarımızı aldık. Komisyon olarak da bunları tartışmaya devam edeceğiz. Ben de aldığım notlara ilişkin birkaç husus konusunda görüş bildirmek isterim.

Şimdi, bir önceki Şûra'ya baktığımızda, göç olgusunun esasen iç göç üzerinden ele alındığını görüyoruz. Şimdiki gibi baskın bir uluslararası göç dalgası söz konusu değildir. Biz de komisyon raporumuzu hazırlarken, yine devam etmekte olan bu iç göç olgusunu elbette ele aldık. Ama ağırlıklı olarak uluslararası göç konusuna değinmek ve ona ilişkin tavsiye kararları geliştirmek yoluna gittik. Bir denge sağlamaya çalıştık, hem iç göçü, hem uluslararası göçü raporumuza ihtiva edelim. Her ikisine ilişkin öneriler geliştirmeye çalışalım dedik. Ama biraz ağırlık merkezi elbette uluslararası göçe kaymış olabilir.

Katılımcı arkadaşlarımız göçün tanımına, kentleşmenin tanımına ilişkin önemli uyarılar yaptılar. Halihazırda kent tanımı yaparken, Türkiye İstatistik Kurumu ya idari statüyü baz alıyor ya nüfus kriterini baz alıyor. Elbette arkadaşlarımızın söylediği gibi, kentin özelliklerini de gösteren kriterlerin geliştirilmesi için çalışmalar yapmak önemli görülüyor. Ama orada standart, bütün kentler için bulunabilecek kriterleri belirlemek de muhakkak buna yönelik çalışmalar yapmak lazım.

Geleneksel olarak iç göçü değerlendirirken, ağırlıklı olarak aklımıza kırdan kente göç geliyor ve arkadaşlarımız bunu söylediler. Halen çok yoğun bir kırdan kente göç dalgası varmış gibi düşünülerek, kentlerde planlamalar yapılıyor, yatırımlar yapılıyor diye. Kırdan kente göçün göç dalgaları içerisindeki ana göç akımı olması durumu aslında 1970'li yılların sonunda bitmiştir. 1970'li yılların sonundan itibaren göç akımları içerisinde temel yön kentten kente göç biçimine gemiştir. Bugün de halen böyle. Göç esasen kentler arasında cereyan eden bir olgu durumunda. Her yıl yaklaşık olarak 2,5 milyon insan yaşadığı ili değiştiriyor aslında. Bu sayının kendisi önemli bir sayı. 2,5 milyon küçümsenecek bir sayı değil. Ama bunun yönüne ilişkin, nereden, nereye doğru geleceklerine ilişkin daha kapsamlı analizler yapmak gerekli görülüyor.

Kent ve kır tanımının kendisi yeterli bir ayırım olmaktan çıkmış durumda. Kentler kendi içerisinde çok farklılaşmış durumda. Bugün Türkiye'de 10 milyonun üzerinde nüfus barındıran İstanbul gibi bir mega kentimiz var. Beş milyonun üzerinde büyük kent olarak tarifleyeceğimiz kentlerimiz var. Bir milyonun üzerinde önemli sayıda kentlerimiz var. Bir milyondan az kentlerimiz var. Göç dalgalarının bu kentler arasında mega kente, büyük kentlere veya orta ölçekli büyüklükteki kentlere de istatistikleri tabloları sunmak gerekli görünüyor.

Uluslararası göç dediğimizde de bugün dört milyonu aşkın sayıya ulaşmış durumdayız. Yani Türkiye'de dört milyonunu aşkın yabancı nüfus bulunuyor. Bunun 3.2 milyonu yaklaşık olarak Suriyeliler. Bu yabancı nüfusu da esasen uluslararası koruma veya geçici koruma statüsünde nitelendirerek politikalar geliştiriyoruz. Suriyeliler başlangıçta 2011 yılında gelmeye başladıklarında öncelikli olarak geçici barınma merkezlerine yerleştirildiler. Bugün halen 250 binin üzerinde kişi geçici barınma merkezlerinde barınıyor durumdadır. Ama tabire dikkat ediyorsanız, geçici barınma merkezi diyoruz. Burada beş altı yıldır kalmakta olan insanlar var. Dolayısıyla, orada kapasite dolu olduğu için, yeni gelenler artık kentlerde serbest ikamete tabi duruma gelmiş durumdadır. Bunun yeniden gözden geçirilmesi şart görünüyor. Geçici barınma merkezindeki kişilerin kentlere aktarılıp, oranın bir oryantasyon merkezine dönüştürülmesi yönünde bir önerimiz oldu bizim raporda. Gelenlerin beş ay veya altı ay boyunca bu geçici barınma merkezinde kalacakları. Orada Türk kültürünü tanıyacakları, yoğun bir Türkçe eğitime tutulacakları, onun ardından kentlerde yerleşime geçecekleri bir model önerdik.

Geçici koruma statüsü dedik. Orada da geçici ifadesi geçiyor. Ama bu statü geçmedi. Beş yıldır, altı yıldır halen geçici koruma statüsünde Suriyeliler Türkiye'de bulunuyorlar. Bunlar için de gerek uluslararası koruma statüsüne geçirmek bunları, gerek geri dönüş programlarının teşviki yönünde çalışmaları hızla hayata geçirmemiz lazım ve bu bizim bir reali-

temiz olmuştu burada. Literatür bize Suriyelilerin yaklaşık 2/3'ünün Türkiye'de kalacağını söylüyor, daha önceki benzer göç alanında geri dönenlerin oranı yaklaşık 1/3 oranında olmuş. Bu çok büyük bir kitlesel göç dalgası, geri dönenlerin oranı veya başka bir ülkeye geçenlerin oranı biraz daha yüksek olur diye düşünsek bile, yaklaşık yarısının Türkiye'de kalacağını düşünmemiz lazım. O nedenle, uyum ve iskân politikaları çok ön plana çıkıyor. Buna ilişkin tavsiye kararları geliştirmeye gayret ettik.

Benim söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ederim.

Ebru Eşsiz

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği - 3 No'lu Komisyon Başkan Yardımcısı

Öncelikle ben de Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Çok genel olarak raporumuzda olan tavsiye kararlarından bahsetmek istiyorum. Raporda göçle ilgili konuları şehirlerimizle ilişkilendirmeye çalıştık. Göçmenlerle, mültecilerle ilgili sizlerin de belirttiği ve değerli katkılarının da bulunduğu gibi uyum, eğitim, sağlık, istihdam konularında sorunlara çözüm arayan tavsiye kararlarını bulmaya çalıştık. Rapordaki tavsiye kararlarıyla ilgili bazı detaylandırmalarla ilgili görüşleriniz için çok teşekkür ederiz. Bunları değerlendirmeye alıp, elimizden geldiği kadar tavsiye kararlarına ve rapora yansıtmaya çalışacağımızı düşünüyorum.

Son olarak da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği olarak böyle bir çalışmaya katkı sağlamak mutluluk duyduğumuzu dile getirmek istiyorum.

Teşekkürler.

Muharrem Gürleyen Gök

Türkiye İstatistik Kurumu - 3 No'lu Komisyon/Alt Komisyon Raportörü

Merhabalar, ben de tüm heyeti saygılarımla selamlıyorum.

Birkaç nokta var üzerinde temas etmek istediğim. Bunlarda ilki tabii göç konusu çok önemli. Gerek iç göç, gerek uluslararası anlamda göç. Baktığımızda, bugün ülkemizde yaşayan nüfusun 1/3'ü neredeyse göçmen pozisyonunda. Çünkü her üç kişiden biri doğduğu yer dışında, başka bir şehirde yaşıyor. O çerçevede burada yapılmış olan raporumuzun içeriğine yönelik olarak göç analizlerinin, tahlillerinin daha derinleştirilmesi, özellikle göçün yönü konusunda işte İstanbul özelinde bazı örnekler verildi. Analizlerin derinleştirilmesi yönündeki tavsiye de oldukça kıymetli. Bunları komisyon olarak elbette değerlendireceğiz, ama aklımdaki soru böyle bir komisyon raporu için bu kadar detaylı tahliller uygun mu, onu bir değerlendirmek gerekir gerçekten. Çok da fazla detaya girip, rakamlarla boğmamak gerektiğini de bir yandan düşünüyorum, belirtmek isterim.

Öte yandan, çeşitli kent, kır, şehir, köy kavramlarına yönelik olarak öneriler geldi. Doğrudur, zaten sadece bizim komisyonumuzda değil, baktığımız zaman, diğer komisyon raporlarının da verilerini de görüyoruz. Ülkemiz için artık daha modern, güncel bir kent tanımını, şehir tanımının ortaya konulması. Tabii bu ancak belirtildiği üzere, mevcut veriler de, eldeki imkânlar ölçüsünde oluyor. Şu anda halihazırda işte gerek idari yapıya, gerekse nüfus büyüklüğüne dönük olarak, Türkiye İstatistik Kurumu bazı tanımlamalar, betimlemeler getiriliyor ve genelde bunlar kullanılıyor; ama bunun dışında gelecek için ciddi önemli planlarımız var. Kısaca ondan bahsetmek istiyorum.

Malumunuzdur, eskiden sokağa çıkma yasağı olurdu, nüfus sayımları yapardık, beş ya da on yıllık dönemler itibariyle gerçekleştirdi bu ve ülkemizde özellikle küçük yerleşim yerlerinde, belde ve köyler bazındaki istatistiki bilgi ihtiyacımızı gerek planlama, gerek yatırımlar, gerek her türlü akademik çalışmalar için bu kaynaktan temin ederdik. Ama ne mutlu ki ülkemiz 2010-2007 döneminde bir kare sistemi kurdu, nüfus kare sistemi. MERNİS veritabanı üzerine ülkemizdeki adreslerle ilişkilendirilerek elde edilen bir sistem ve sürekli olarak İçişleri Bakanlığımız Nüfus Vatandaşlık İşleri tarafından güncelleniyor ve artık 2007'den beri istatistiklerimize en küçük yerleşim yeri bazında temel nüfus istatistiklerini buradan üretiyoruz. Dünyada da gerçekten bilinen, önde gelen, takdir toplayan bir sistem. Ama yeterli mi, değil.

Baktığımız zaman da, evet bireyler nüfus hakkında çeşitli temel demografik bilgilere, eğitim bilgilerine sahibiz. Çok güzel, ama bu bireylerin oturduğu, ikamet ettiği, yaşadığı bina ve konutlara ilişkin yeterli bilgi, özellikle kayıt sistemi bazında, güncellenen bir bilgi platformu bazında maalesef mevcut değil. Olması lazım mı, lazım. Zaten dün de konuşuldu, bugün de çeşitli vesilelerle bilgiye olan ihtiyaç....

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Toparlayalım lütfen, çünkü çok az süremiz kaldı.

Muharrem Gürleyen Gök

Türkiye İstatistik Kurumu - 3 No'lu Komisyon - Alt Komisyon Raportörü

Teşekkür ederim. Çok kısaca o zaman belirtmek gerekirse, ülkemiz için ihtiyaç duyulan bir bina ve konut kayıt sistemi söz konusu. Biz gerek komisyon olarak, gerek diğer komisyonlarla da kurumlarla da yaptığımız görüşmeler itibariyle bunun şu anda kuruluşu devam eden, mekansal adres kayıt sistemi projesi kapsamında gerçekleştirebileceğini düşünüyoruz. Bir önceki maddeyle bağlamak gerekirse, bu sistem kurulduğu takdirde, gerek nüfustan, gerek idari yapıdan bağımsız olarak kent, kır ya da diğer tanımlarımızı üretebileceğiz.

Çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Ben teşekkür ediyorum.

Değerli komisyon üyelerimizin soruları cevaplaması bitti.

Değerli Genel Kurul Üyeleri, Komisyon Raporu sunumu ve değerlendirmeleri tamamladık. Yapılan bu görüşmeler ve değerlendirmelerle birlikte, şimdi Şehirleşme Göç ve Uyum Komisyonu raporlarını onaylarınıza sunuyorum: Değerli üyeler Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şehirleşme Göç, Uyum Komisyonu Raporu Şûra Kararı olarak kabul edilmiştir. Hepinize çok teşekkür ediyorum. Alınan bu kararların ülkemize hayırlı olmasını diliyorum. 15 dakika aramız var. Saat 12'de 4. Komisyonumuz toplanacaktır.

Teşekkür ediyorum.

2. Oturum

Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü Komisyonu Oturumu

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Değerli Genel Kurul üyeleri; 4. Oturumumuzu açıyorum. Şimdi gündem gereğince "Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü" Komisyonun Raporunun görüşülmesine geçiyorum.

Komisyonumuzun değerli temsilcilerini yerlerine davet ediyorum. Doç. Dr. Sayın Savaş Zafer Şahin; Sayın Nurullah Osmanlı; Sayın Belma Üstünişik; Doç. Dr. Sayın Cenap Sancar; Sayın Yavuz Selim Akkoç; Sayın Hasan Hüseyin Can; Sayın İtir Akdoğan.

Buyurun lütfen. Özür dilerim Cenap Beyi yanlış söyledim. Komisyonumuz yerine geçti. Peki, sunumu kim yapacak?

Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin

Atılım Üniversitesi - 4. Komisyon Başkan Vekili - Komisyon Moderatörü

Şehircilik Şûrasının değerli katılımcıları; Bizler "Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin -Yolu-Rolü" aslında yanlış da olmadı, hem yolu, hem rolü. İkisini tartışmaya, bu konuda bir çalışma yapmaya gayret ettik.

Biraz esprili bir başlangıç yapmak istiyorum. Çünkü yemeğe yaklaştık. Yemeğe yaklaşınca da ilgi dağılacak diye düşünüyorum. 2009 yılında da ben Kentleşme Şûrasında yine benzer bir tema ile çalışan komisyonun başkanlığını yürütmekteydim. O zaman komisyonumuzdan bir belediye başkanı, iki tane belediye meclis üyesi çıkarmıştık. Çok başarılı bir komisyon olduğumuzu düşünüyorduk. Bu sefer de komisyonumuzdan bir bakan çıkardık, çitayı biraz daha yukarıya taşıdık.

Sayın Ahmet Fakıbbaba, aslında komisyonumuzun esas başkanı kendisidir. Fakat kendisi çok büyük yüce gönüllülük göstererek, hem kendi siyasi çalışmalarını rahat yürütebilmesi açısından, hem de teknik açıdan daha donanımlı arkadaşları bu komisyonda yönlendirici olması doğru olur diye bir tavır gösterdi. Sağ olsun, ben de hem moderatör, hem de Komisyon Başkan Vekili olarak komisyona katkıda bulunmaya çalıştım. Hatta aramızda daha sonra da şöyle bir esprisi dahi oldu "acaba bakan olduktan sonra da aynı şeyi yapar mı?" diye, ama henüz arayan olmadı, bekliyorum. Kendisinin ziyaretine bilahare gideceğiz ama.

Şimdi, bizim komisyonumuzun, tüm komisyonların işi zordu açıkçası. Kentleşme gibi, kent planlama gibi, şehircilik gibi çok farklı adlarla adlandırdığımız bu karmaşık sorunlar yumağının içerisinden anlamlı stratejiler ve çözüm önerileri çıkarabilmek oldukça güç bir mevzu. Bizim komisyonumuz açısından da çok daha zorlu bir tarafı vardı. Bir yandan yerel yönetimleri mevcut reform ve dönüşüm süreçlerini, bir yandan şehircilikte yaptığımız hataları ya da yapmak istediklerimizi; bir yandan da geleceğin dünyasını düşünme işini bir arada yapmaya çalışmamız gerekiyordu. Tabii, burada önce şu tartışmayı yapmamız gerekti. Sorun alanlarını nasıl tartışacağız, böyle zorlu bir uğraş içerisinde. Çünkü felsefi açılardan baktığınızda, mevcut sorunlardan kaynaklanan yenilik ve idealist yenilik karşıtlığı gibi bir sorunla karşı karşıyayız. Genellikle bizim tartışma alışkanlıklarımızda, tartışma kültürümüzde çoğunlukla mevcut sorunları tartışarak, buradan bir gelecek hayali kurmak gibi bir yaklaşım söz konusu.

Bunu yaptığınız zaman da, aslında çok uzak, verimli bir tartışma yapmamız olanağı ne yazık ki kalmıyor. Belki dünyadaki farklı gelişmeleri izleyebilmek, belki karşılaştırmalı çalışmalar yapabilmek olanağınız kalmıyor. Oysa ki, bir taraftan da biz komisyonda sık sık ara ara durup, kendimize şunları hatırlatmaya çalıştık. Dünya başka bir yere gidiyor, büyük veriden konuşuluyor, sürücüsüz araçlardan konuşuluyor, akıllı kentleşme, sürdürülebilir kalkınma, şehirlerin kentsel gelişme süreçlerinin de dikkate alınması, gıda güvenliği gibi yüzlerce konunun konuşulduğu yeni bir gündem söz konusu. Bunu unutmamamız gerekiyor, geleceği tartışırken, bunu her zaman gündemimizde tutmamız gerekiyor.

Süreç açısından da baktığımızda, uluslararası bir çerçevesi var bunun. İşte sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden tutun da, Avrupa Birliğinin ya da çeşitli ulus üstü yapıların bu konuda üretmiş oldukları çalışmalar söz konusu. Bizde de kendi deneyimimiz var. Öyle ya da böyle, KENTGES deneyimimiz var, bir şehircilik Şûrası süreci içerisindeyiz ve yerel yönetimler içerisinde de acaba bütün bu yapılan tartışmaların bir yansıması, bir karşılığı var mı? Bunu öngörmek durumundayız.

Bir yandan da tabii, yeni bir büyük şehir mekanizması sisteminin yürürlüğe girdiği bir Türkiye'de yaşıyoruz ve planlamanın, hizmet sunumunun, mevcut yönetsel çerçevenin karar alma süreçlerinin ve gerçekten toplumsal ihtiyaçların bir bütünlüğü söz konusu mudur, bunu da tartışmak durumundayız. Çünkü genişleyen hizmet alanlarını planlamak da, yönetmek de, aynı zamanda buradaki toplumsal karşılığını bulmak da gerçek anlamda büyük bir sorun ve ilkesel açıdan da bütün bunları yaparken, hangi ilkeler çerçevesinde hareket edeceğiz? Burada tabii sürdürülebilirlik, katılımcılık, yenilikçilik, özgünlük gibi başlıklarımız var; ama bu başlıklar kavramsal olarak bir şey ifade etmekle birlikte, Türkiye'de bunların gerçek karşılığı nedir? Türkiye'ye özgü olarak bizim bu kavramları nasıl yorumlamamız gerekir? Bu konuda da komisyonumuz aslında derin tartışmalar yaptı ve bunun sonunda, aslında komisyonumuzun bütün tartışmalarını şu şema çerçevesinde açıklayabileceğimizi düşünüyorum.

Bir taraftan mekânsal planlama süreçlerimiz söz konusu. Bu mekânsal planlama süreçlerinde bilimsel veriye dayalı bir planlamayı nasıl yapacağımız, teknolojiyi nasıl kullanacağımız, mekânsal kademelenme dediğimiz, o zorlu meseleyi nasıl ele alacağımız, kapasite, kapasiteyi nasıl oluşturacağımız. Yani gerçekten bilginin yetkin ve yetenekte plançıların, mimarların, teknik insanların ve yöneticileri nasıl bir araya getirileceği. Kaynak temelli bir planlamayı nasıl gerçekleştireceğimiz. Yani daha çok piyasanın yönlendirdiği para, rant, vesaire gibi kavramlarla konuşulan bir planlama dünyasında kaynaklarımızı planlayabileceğimiz yeni bir dünyaya nasıl geçeceğiz? Bir tarafında da bu var tartışmanın.

Diğer tarafında bir yönetsel yapılanma problemi var ki, yıllardır konuştuğumuz, katılımcılık, şeffaflık, etkinlik, verimlilik, vesaire gibi birtakım önemli kavramları bunun birlikte değerlendirilmesi gerekiyor, ama tabanda yer alan önemli bir turuncu bant var. Bütün bunlar aslında kırsal alan ve ekosistem değerlerinin üzerinde yükselebilecek şeyler. Bir taraftan da kent-kır sürekliliği içerisinde kırsal alan dediğimiz, içinde insanın yaşadığı ya da yaşamadığı ve aslında bizim gerçek anlamda geleceğin dünyasını düşündüğümüzde, kaynaklarımızı oluşturan o dünyayı düşünmeden yapamayacağımız şeyler.

Tabii bunların hepsini bir araya getirip, yönetsel yeniden yapılanmayı, şehirleşme ya da kentleşme politikasını planlama süreçleri bir şekilde, bir arada, bir potada eritip, sürdürülebilir, sürekli bir şehirleşme vizyonu tartışması gereksinimimiz olduğunu en başta koymaya çalıştık.

Burada şunu ifade etmek istiyoruz: Kentleşme Şûrasını yaptık, KENTGES belgesini oluşturduk. Aradan bir zaman geçti, şimdi de Şehircilik Şûrasını yapıyoruz. Kimi zaman kendimize biz de şunu sorduk. Neden tekrar bir Şûra yapma ihtiyacı hissettik? Ama şöyle bir yanıtı ulaştık. Bir ülkenin böylesine karmaşık dinamiklerle var olduğu bir dünyada tek bir vizyon ya da stratejiyi bir kere üzerine koyduk, yıllarca, on yıllarca değişmemesini beklemek mümkün değilmiş. Vizyon ancak ve ancak özgür fikir tartışmasına dayalı, sürekli bir tartışmayla anlam kazanır. Bununla, bu fikirler gelişir. Mevcut koşullarla ayakları yere basar hale getirilir ve o kentte kentleşmenin sürekli olarak iyileştirilmesi ya da sorunlarının çözümü için anlamlı bir iklim ortaya çıkabilir.

Burada tabii, tartışma alanımızda önce temel sorun alanları ortaya çıktı. Bu biraz evvel söylediğim gibi sürdürülebilir ve sürekli bir vizyon tartışmasında iki önemli bileşen olduğunu tespit ettik. Bunlardan tabii ki birincisi; ulusal bir vizyondur ki, bunun için buradayız, bunu tartışıyoruz; ama en az bunun kadar önemli olan, belki daha da önemli olan aynı zamanda kentlerin vizyonudur, yerel vizyondur.

Necati Bey burada, o da Komisyonumuz üyesi, Necati Binici. Türkiye Kent Konseyleri Birliğinin birkaç hafta önce Adana'da önemli bir toplantısı oldu. Kent vizyonu meselesi ele alındı ve ben orada yerelde insanların bu konu hakkında ne kadar heyecan duyduklarını ve bu konuda ne kadar istekli olduklarını gördüm ve çok sevindim. Gerçekten çünkü, kentlerin de bir vizyon tartışmasına ihtiyaç var. Fakat bir taraftan da mekânsal planlamada yönetsel yatırım, hizmet ve uygulamayla ilişkilendirme, işbirliği ve eşgüdüm sorunlarını dikkate almamız gerekiyor. Çok somut örnekler üzerinden belki bunu söylemek daha anlamlı.

Tarımsal üretimin artık şirketler ya da aşırı ticarileşmiş yapılara devredildiği, aile şirketlerinin ya da küçük işletmelerin kırsal alandaki nüfus daralması sebebiyle ortadan kalkmaya başladığı bir dünyada, bu alanları bir yandan kaynaklarımızı heba etmeden nasıl planlayacağız gibi sorular çok büyük önem taşıyor. Buralarda bulunan insanlara nasıl hizmet götüreceğiz, çok büyük önem taşıyor ve tabii ki, hiçbir zaman bitmeyen sorunlarımız yerel

yönetimlerde temsil ve katılım sorunlarımız ve yine bununla belki de ilişkili yerel kalkınma ve kaynak kullanımı sorunlarımız söz konusu.

Biraz evvel de ifade ettiğim gibi, tüm bu sorunlar kırsal alanların korunması ve planlamasında karşılaşılan birtakım yönetsel ve planlama sorunlarıyla çok derinden ilişkili. Peki, bütün bunları ele alırken, geleceğe de bakıyoruz hep, çünkü bizim görevlerimizden birisi, yeniyi konuşmaktı. Mutlaka ve mutlaka yenilikçilik ve yaratıcılık kavramlarını gündemimize almamız lazım. Bildiğimiz yöntemlerle, bildiğimiz hataları tekrar ederek, bildiğimiz sorunları tekrar tekrar yeniden üretmek yerine; belki de yenilikçi olarak ne yapabiliriz, yaratıcı bir şekilde neler yapabiliriz sorularını da gündemimize almamız önem taşıyor.

Şimdi, çok hızlı bir şekilde komisyonun tavsiyelerinin üzerinden geçmek istiyorum, ama çok vaktinizi almadan bunu yapmaya çalışacağım. Sorun alanlarımızı ifade ettiğimiz gibi bir vizyon meselesi önemliydi. Bunun için ilk önerimiz aslında bir ulusal şehircilik gösterge setinin, bu gösterge setine ilişkin veri toplama izleme ve değerlendirme sisteminin tanımlanması olmalı diye düşündük. Çünkü izleyemediğimiz, ölçemediğimiz, gözleyemediğimiz bir olguya ilişkin olarak da vizyon ortaya koyabilirsiniz, ama bu vizyon çoğunlukla gerçekçi ya da gerçekçilikten uzak, idealist olarak adlandırılır mı, adlandırılmaz mı bunu tespit edemezsiniz. Onun için bunu önemli gördük.

İkinci olarak; yeni şehircilik vizyonu fikir ve uygulamalarının geliştirilmesini sağlayacak çok paydaşlı, ulusal bir referans yapının oluşması gerektiğini düşünüyoruz. Bütün bu tartışmalar çok değerli çabaların ürünü. Kentleşme Şûrası da öyleydi, KENTGES de öyleydi, Şehircilik Şûrası da öyle. Ama bunlardan bundan sonraki gelişmeleri izleyecek, dünyayı izleyecek ve hepsinin sürdürülebilir bir tartışmaya dönüştürecek bir referans yapıya ihtiyacımız var. Bir yandan da tabii şu mekânsal planlar, en büyük sorunlarımızdan birisi.

Bir şehir plancısı olarak şunu söyleyebilirim. Yapılan bütün araştırmalar bizim planlama ölçeğimizin 1/1000 ve 1/ 5000 ölçekli planlar düzeyinde olduğunu gösteriyor. Biz her ne kadar çevre düzeni planları, bölge planları, yapı yol ve mekânsal strateji planları konuşuyor da olsak, toplumda gerçek karşılığını bulan, toplumun alıştığı planlanan planlar bunlar. Peki, burada biz nasıl olur da bu planlama ölçeğini daha yukarı taşıyız? Kentleri ve metropliten alanları, bölgeleri planlayabilir hale gelebiliriz.

Bunlar üzerinde konuşurken, şu önemli meseleyi gündemimize aldık. Türkiye'nin kamu yönetimi yapısı değişiyor. 2019'da önemli seçimler gerçekleşecek. Bu yapı değişikliğiyle birlikte, bizim alışageldiğimiz planlama sistematığının bir arada değerlendirilmesi ihtiyacı var. Yoksa eski model bir arabaya yeni model bir motor takmış bir durumla karşı karşıya kalabiliriz. Şu an bile yaşadığımız ciddi uyumsuzluklar söz konusu. Bu uyumsuzluklardan kurtulabilmek ya da çıkabilmek için kentleri ve mekânı nasıl planladığımızda, nasıl yönettiğimiz meselesini bir arada düşünmek durumundayız.

İmar planları tabii ki birçok komisyonumuzda olduğu gibi, bizim de ciddi ve dikkate aldığımız meselelerden de, burada özellikle tipleşme, yani tip yönetmelikler, tip uygulamalar tabii ki gerektiğinde yapılacaktır; ama biraz da yerel özgünlükleri ve hassasiyetleri dikkate alan bir hareket alanı bırakmamız gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü çok büyük bir ülke Türkiye. Coğrafi, iklimsel ve birçok açıdan kentlerin büyük farklılıkları var. Bu farklılıkların da imar süreçlerinde, imar planlama süreçlerinde bir şekilde dikkate alınması gerektiğini düşünüyoruz. Tabii bunun için de en başta belki imar planlamada radikal bir şeffaflığa ihtiyacımız var. Bu radikal şeffaflık bir yandan teknolojinin kullanımıyla da çok yakından ilişkili diye düşünüyoruz.

Burada tabii üzümlere, defalarca dinledik hikâyeleri. Planların yapımında, kurumların dahi birbirleriyle bilgileri paylaşmadığını, az sayıda paylaşılan birçok verinin de çoğu zaman güncel olmadığını. Örneğin büyüyen büyük şehir yetki alanındaki birçok kırsal alanın aslında elde bulunan verilerinin de çok eski, aslında kullanamaz durumda olduğunu gördük ve bu anlamda da ciddi bir önlem alınması gerektiğini düşündük. Yani kamu planlama yapıyorsa, kamu yararına birbirinden artık veri saklamamalı, veriyi elinde tutmak gibi bir eğilime girmemeli. Bundan para falan almak gibi meseleler de gündeme gelmemeli.

Burada tabii, veri üretme konusu kadar önemli bir başka mevzu, yerel yönetimlerin kent bilgi sistemleri. Dünyanın artık dağınık dediğimiz, yani sürece katılan her yurttaşın, her kentlinin, hatta o kentten geçen her insanın veri üretimine, analizine ve paylaşımına, kitle imecesi diyebileceğimiz birtakım yollarla katkıda bulunduğu bir yerde, bizim hâlâ aslında yerel yönetimlerin kent bilgi sistemleri, coğrafi bilgi sistemleri gibi yapıların oturmamışlığı konuşmamız üzücü bir şey; ama burada da bir önlem alınması gerektiğini ifade etmemiz gerekiyordu.

Yine yerel yönetimlerin bu anlamdaki kapasite sorunları da önemli bir mesele. Bugün Türkiye'de 1300 kadar belediyemiz var. Ama hâlâ şehir plancısı olmayan, hâlâ mimarı bulunmayan, hâlâ kendisine teslim edilen bir projeyi okuyup, buna ilişkin bir görüş oluşturamayacak durumda olan belediyelerimiz söz konusu. Mevcut elemanların da acaba gerçekten örneğin bizim burada yaptığımız tartışmalardan haberi olup olmadığı, çıkan yeni dünyanın yeni gelişmelerinden haberdar olup olmadığı, yetkin ve yeterli olup olmadığı önemli bir mesele. Kapasite meselesini gündemimize almaya çalıştık. Tabii ki, bir önceki komisyonumuzda da ifade edildiği gibi, erişilebilirlik ve dezavantajlı grupların bütün bu süreçlerde nasıl yer alacağı da önemli bir tartışma meselesiydi. Kentsel dönüşüm meselesi bizim de görmezden gelemeyeceğimiz bir meseleydi. Özellikle burada hakçılık, sosyal dönüşümün dikkate alınması, dönüşümün gerçek soruna ilişkin bir dönüşüm olması gibi meseleydi, önemsedik ve yine metropoliten alan, büyükşehir, il, kent, aslında bu kavramlar farkındaysanız, henüz oturtmadığımız kavramlar. Metropoliten alan kentleşme yazımından gelen bir kavram. Büyükşehir bizim mevzuatımızda bulunan bir kavram. İl 150 yıllık geçmiş olan bir mülki idare kavramı. Kent, şehir, bütün bunların ölçeğinde yönetim ve planlama arasındaki ilişkilerin daha açık hale getirilmesi gibi temel bir sorunumuz söz konusu.

Mahalle meselesine biz de değindik ve sonunda mahallenin bir temsil birimi olarak tanımlanması meselesinin önemli olduğunu düşündük. İmar komisyonları belediyelerde çok önemli mutfaklar. Buralarda da şeffaf ve katılımcı bir yapının önemli olduğunu ifade etmeye çalıştık. Burada planlama, uygulama, takip ve değerlendirme aşamaları da bilgilendirilerek, bir katılımın çok önemli olduğunu ifade etmeye çalıştık. Her ne kadar eleştiriler de olsa, kent konseylerinin geliştirilmeye açık çok önemli bir deneyim olduğunun hakkını teslim etmeye çalıştık ve yine kentsel yatırımlarda, kente getirilen yükü, getiren aktörlerin bu getirdikleri yükü paylaşmasının önemli bir mesele olduğunu düşündük. Çünkü komisyonumuzun ele aldığı bir başlık yerel kaynak kullanımı ve kalkınma ilişkisiydi. Çünkü geleceğin dünyasını, geleceğin şehirciliğini konuşacaksak, elimizdeki kaynakları nasıl kullandığımız önemli bir mesele haline geliyor. Burada tabii artık yavaş yavaş belki hızlıca, yavaş yavaş değil. Kent topraklarını salt gayrimenkul olarak görünmesi değil, kentsel toprakların kaynak değerlerini bütün olarak ele alabilecek bir planlama anlayışına geçebilir miyiz diye tartıştık. Çok önemli bir konu, ama tabii bizim bu komisyon çerçevesinde belki içinden çıkabilmemiz çok da mümkün değildi. Genel bütçe vergi gelirlerinin dağıtımında kentlerin yaz kış, gece gündüz ve toplumsal, ekonomik, kültürel birçok niteliklerinin dikkate alınması mümkün olabilir mi diye bir tartışma yapmaya çalıştık.

Yine yerel yönetim harcamalarında akılcılık, maliyet etkinliği, etki değerlendirmesi, fırsat maliyeti, fayda maliyet hesabı gibi yöntemlerin kullanılması çok önemliydi, bunu ifade etmeye çalıştık ve bir de tabii yerel yönetimlerin zorunlu ve ihtiyari hizmetlerinin daha açık hale getirilmesini önemsedik. Çünkü, bu ara sıra yerel yönetimlere getirilen bir eleştiri de, bir yandan asli görevleri var, ama bir yandan da yapmayı tercih ettiği, çeşitli sebeplerle görevleri var. Bazen tercihen yapılan hizmetler asli görevlerin önüne geçebiliyor. Bu da yerel yönetimlerin yetkileriyle ilgili soru işaretlerini gündeme getirebiliyor.

Yerel yönetim hizmetlerinde stratejik plan uygulamalarının önemli olduğunu düşündük, tespit ettik ve bununla ilgili olarak da yine bir gözden geçirme, yeniden değerlendirme mesalesinin tavsiyelerimiz arasında yer alması gerektiğini düşünüyoruz.

Son olarak da kırsal alanların korunması ve planlanması meselesini ele almaya çalıştık. Burada büyükşehir belediye sınırları içindeki tarım arazilerinde spekülasyona ve arazileri tarımsal nitelik kaybının önlenmesi önemli bir gündem maddemizdi. Bunun için de mutlak tarım topraklarının korunması için her türlü önlemin alınması. Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın yürüttüğü çok önemli bir proje var KOKAP (Koruma Odaklı Kırsal Alan Planlaması) Projesi. Ev sahiplerinden birisi, sahiplerinden birisi de aramızda Cenap Hocamız. Bunun da bir an önce uygulamaya geçirilmesini bir tavsiye olarak ilettik.

Tarımsal etütlerin, tarımsal arazilerin kullanımına ilişkin görüşlerin bütün bölgeler için planlamaya yönelik şekilde hazırlanmasının önemli olduğunu ifade etmeye çalıştık. Çok önemli bir katkı belki, tarım topraklarının niteliğini tapu kayıtlarında görünmesi gibi, ufak gibi görünen, ama belki de tarım topraklarının korunması için önemli katkıda bulunabilecek bazı önerilerimiz oldu. Yine kırsal alana ilişkin planlama ve yönetim süreçleri kullanılmak üzere, mekânsal, toplumsal, ekonomik ve kültürel, güncel veri toplanmasını önemli bulduk.

Kırsal alan tanımının ilgili mevzuata girmesi, kırsal alan kademelenmesinin de ilgili mevzuatta tanımlanması ve bir taraftan da büyükşehir sınırlarının içine giren, eskiden köy diye tanımladığımız, ama şimdi mahalle denilmeye başlanan, alanın niteliklerine uygun stratejik yaklaşımların, örneklerde bulunan stratejik yaklaşımların önemli olduğunu gördük. Tabii, kırsal alanda kaybettiğiniz ya da kaybetmek üzere olduğumuz somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunması için de çok acil önlemler alınması gerektiğini ifade etmeye çalıştık. Bunun için eğitim çalışmalarının yapılmasını ve gerekirse, alan yönetimi gibi, kültürel mirasın korumasında önemli bir araç olan alan yönetimi gibi araçların kullanımının yaygınlaştırılmasını öneri olarak ortaya koyduk.

Şu iki alıntıyla bitireceğim. Bu iki alıntıyı aslında bizim bazı konularda durumumuzu, dünyadaki yerimizi de güzel açıklıyor. Şöyle demiş birisi, "Bir şey kesin, dünya şimdi önce olmadığı kadar çok daha gelişmiş ve işlenmiş. Saf güçle yapılan daha fazla tarım var. Bataklıklar kurutuluyor ve şehirler akıl almaz bir ölçüde serpilip gelişiyor. Gezegenimize bir yük haline geldik. Kaynaklar ise yetersiz kalmaya başladı ve yakında doğa ihtiyaçlarımızı karşılayamayacak hale gelecek" yani bunu, bu günlerde Amerika'da bir iklim bilimci falan söylemiş diye beklersiniz; ama Kuyutus Sektimus Floras Seltulyanus Romalı Din Bilimci, MS. 200 yılında söylemiş. Belki de çok deşişen bir şey yok.

Son bir alıntı da park ve rekreasyon, parklar ve rekreasyon alanları diye çok ilginç bir dizi var. Tavsiye ederim, vaktiniz olursa izlemenizi. Şöyle bir alıntı var oradan da. Bir bölümünde diyor ki; "Acil bir imar planlama sorunumuz olduğunu söyleyen mesajlarınızı kesin artık. Acil planlama diye bir şey olmaz" deniliyor dizide.

Sabrınız için çok teşekkür ediyorum. Şimdi sanıyorum salonun katkılarına geçeceğiz değil mi Fatma Hanım?

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Evet, Sayın Şahin çok teşekkür ediyorum. Salondan görüş ve öneri bildirenler, bu sefer çok erkenden yazıp yolladılar. Bayağı herhalde kalabalık bir katılımcı olacak. İlk sözü Tokat İl Özel İdaresi Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Saffet Güngör'e veriyorum. Buyurun süre iki dakikadır.

Saffet Güngör

Tokat İl Özel İdaresi

Sayın Başkan, değerli üyeler. Bir eksiklik ve iki öneri için söz almış bulunuyorum. Genel Kurul listesini incelediğimizde, il özel idarelerinde beş temsilci bulunduğunu görüyoruz, ama komisyonlarda hiçbir temsilci olmadığını gördük. Bu doğrultuda iki önerimiz olacak. Büyükşehir, 30 tane ilimiz büyükşehir tecrübesi yaşadı. Kırsal alan sorumlulukları bu büyükşehirlerimize geçti, ama diğer 51 ilimizde il özel idareleri imar konusunda sorumluluklarını devam ettirmekte. Dolayısıyla, kırsal alanda yaşanan imar problemleri, özellikle de diğer yapılaşmaları da katarak, bu sorunlarla çözüm önerileri komisyon raporunda yer almalı diye düşünüyorum.

Diğer bir konu da, yerel yönetimlerle ilgili olarak katı atık veya sıvı atık şeklindeki konuların belediye ve özel idare işbirliği içerisinde gerçekleşmesi gerektiğini. Çünkü kaynakların ekonomik kullanılması ve sonuç alınabilmesi açısından bütüncül bir yaklaşım içerisinde olunması gerektiğini düşünmekteyim. Bunun da yer alması gerekmektedir.

Son bir konu da, Anayasamızın 127. Maddesi mahalli idareleri tanımlamakta ve bu şöyle bitmekte: "Mahalli idarelere görevleri oranında kaynak sağlamak zorundadır" denilmekte. Ama bu maalesef uygulamada bunu görememekteyiz. Çok küçük bir örnek bitirmek istiyorum. Tüm içme suyu depolarının otomatik klorlama cihazıyla donanması ve bunların da günlük denetiminin yapılmasını öngörüyor mevzuatımız. Bu pratikte nasıl olacak, buna da çözüm aranması gerekir. Bunları komisyon raporlarında belirtilmesi gerekir diye düşünmekteyim.

Saygılar sunuyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Teşekkür ediyoruz Sayın Güngör.

Gazi Üniversitesinden Prof. Dr. Sayın Metin Şenbil, buyurun lütfen.

Prof. Dr. Metin Şenbil

Gazi Üniversitesi

Teşekkür ederim.

Aslında en son vermiştim, üstte olduğu için herhalde ilk verenlere haksızlık oldu, özür dilerim. Neyse devam edeyim.

Efendim, yani Hocamızın sunumuyla, raporun uzunluğu ve raporda konulan, raporda dikkatimize sunulan konular arasında biraz farklılık olduğunu gördüm. Yani Hocamız biraz daha raporun dışına çıkarak, herhalde görüşlerini de belirttiler.

Öncelikle şunu söyleyeyim: Raporda ampirik veri eksik. Yani Türkiye'yle alakalı, Türkiye'nin yerleşim sisteminin nasıl değiştiğini, mahalli müşterek ihtiyaçlarla alakalı, insan yoğunluklarını ne şekilde bu zamana kadar bir evrim geçirdiğiyle alakalı temel tespitleri; onun yerine Londra, Tokyo, işte Cakarta gibi, yani yabancı yazılımda ortaya çıkmış birtakım hususları koyarak, ülkemiz için bir türlü çıkarımlar yapıyoruz, bu bana göre temel eksikliklerden birisi. Yani öncelikle ampirik olarak ülkemizdeki durumu tespit etmeliyiz, ne durumda olduğumuzu ve mahalli müşterek ihtiyaçlara nasıl girebileceğini bir yerel yönetim vizyonu olarak ortaya koymalıyız diye düşünüyorum. Bu birincisi. Planlamaya fazla aslında önem verildiğini görüyorum evet, doğru haklı. Ama yani yerel müşterek ihtiyaçlar bunun çok çok ötesinde. Yani ulaşım hizmetleri var, katı atık hizmetleri var, belediyelerin yapmış olduğu bir sürü hizmet var. Kanalizasyon, altyapı hizmetleri var. Onlar da bu işin içine giriyor ve bunlarla alakalı temel birtakım tespitler, sorunlar ve şey yok diye düşünüyorum.

İkinci husus; yerel demokrasiye fazla değinildi mi, belediyelerin nasıl seçimle geldiği hususu, buradaki temel sorunlarla alakalı tespitlerin olmadığını düşünüyorum. Şöyle ki: Şimdi, 1580'den 5393 ve 5216'ya geçtiğimizde, aslında malumunuz Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiyoruz 2019'dan sonra. Aslında belediyeler, belediyelerde başkanlık sistemine daha önceden geçti. Meclislerin gücü azaldı, meclislerdeki komisyonların efendim işte ihtisas komisyonlarının gücü azaldı. Büyükşehir belediyelerinde bir daire başkanı, ilçe belediye başkanından daha etkili bir pozisyona geldi. Bu yerelde seçilmişlerin atanmışların gerisinde kaldığı bir durumu ortaya çıkarmış ve yerelde aslında ciddi bir demokrasi kaybını ortaya çıkarmıştır. Bu raporda maalesef göremediğim benim temel eksikliklerden birisi.

Arz ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Şenbil teşekkür ediyoruz.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Planlama Müdürü Sayın Coşkun Tunç, buyurun lütfen.

Coşkun Tunç

Ankara Büyükşehir Belediyesi - 4 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ediyorum.

Ben tavsiye kararlarıyla ilgili bir tespitim oldu. 35 farklı başlıkta, çok da güzel tavsiyeler var. Fakat tavsiyelerde sadece dört noktada ki, bizim komisyonumuz Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü Komisyonu bir yerde büyükşehir belediyesi sorumlu kuruluş olarak gözüküyor; ayrıca üç noktada da ilgili belediyeler şeklinde tanımlanmış. Bu tavsiyeler pek çoğu belediyeleri, yerel yönetimleri, özel idareleri, muhtarlıkları ilgilendiriyor diye düşünüyorum. Tavsiye kararları 35 konunun en azından 30'unda bu yerel yönetimler, Belediyeler Birliği, belki belediyeleri temsil ediyor olarak algılanmış olabilir, on bir noktada da Belediyeler Birliği ilgili kurum olarak ifade edilmiş. Ama bu sayının artırılması gerektiğini, aynı zamanda siyasilerin, karar organı belediye meclislerinin, ihtisas komisyonlarının da ilgili kurum kuruluşlar kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Tunç, biz teşekkür ederiz.

İstanbul Ticaret Üniversitesinden Sayın Dr. Özdemir Sönmez, buyurun.

Yrd. Doç. Dr. Özdemir Sönmez

İstanbul Ticaret Üniversitesi

Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Ben de birazcık yerel yönetimlerin katılım yönünde ve demokratikleşme yönünde çok temel nüveler olduğunun altını çizecektim. Raporu hazırlayanlara çok teşekkür ediyorum. Bu konuya değinmişler. Belki biraz daha altını çizmek gerekiyor. Çünkü belediyeler insanların yereldeki yaşayanların birçok ihtiyacına temas edebilen, direkt temas edebilen kurumlar olduğu gibi, planlama açısından da çok bazen tartıştığımız, altını çizdiğimiz katılım konusunu gerçekleştirebilecek en önemli nüveler diye düşünüyorum.

Burada tabii, bunu yaparken birtakım yeni düzenlemelerle, onların aslında zaman zaman yetkilerinin de çok kısıldığını hep beraber biliyoruz. Mesela, Bakanlığımızın 644 sayılı bir Kanun Hükmünde Kararnamesi var. Her belediyeye, her belediye sınırları içinde, her ölçekte planı yapma yetkisi var. Bunu da tabii zaman zaman kullanılıyor, her zaman kullanılmıyor. Ama sanki bu konuda belediyelerin biraz daha güçlü ya da biraz daha bu konuda duyarlı olmasını sağlayacak birtakım düzenlemelere ihtiyaç var. Ama burada söylemek istediğim şey de değil. Eskiden ilk kademe belediyeler vardı ya da belde belediyeleri vardı. Mesela, Tekirdağ'da ya da Muğla'da, bunun gibi yerlerde bir cumhuriyet gibi istediği alanları planlayıp, istediği alanları konuta açık ya da yapılaşmaya açık böyle uygulamalar da yaptılar. Tabii bu da olmamalı. Yani İstanbul'da özellikle 5216 öncesi yaşanan birçok belediyenin su havzalarını istediği gibi planlaması bu da tabii belediyelerin yetkilerini ya da demokrasi kültürünün kazandırılmadığını ya da yeterince geliştirilemediğini gösteriyor.

Bu açıdan yerel yönetimleri kentleşme ya da şehirleşme açısından ben de çok önemsiyorum ve komisyonun raporunu da bu açıdan biraz daha önemli buluyorum.

Teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Sönmez, biz teşekkür ederiz.

GYODER İcra Kurulu Üyesi Sayın Aziz Yeniay buyurun Başkanım.

Aziz Yeniay

GYODER

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan, değerli arkadaşlar.

Ben de birkaç konuyla ilgili düşüncemi ifade etmek istiyorum. Tabii burada aslında ifade edeceğim şey, diğer çalışmaların, yani diğer komisyon çalışmalarına da kısmen kapsayacak olan şeyler. Kısaca şunu arz etmem gerekecek.

Öncelikli olarak talep yaratan bir yönetim anlayışı yerine, talepleri karşılayan bir yerel yönetim anlayışını icra ettiğimiz sürece sorunların peşinden koşmaya devam ederiz. Dolayısıyla da bu manada ilkesel olarak, özellikle de talep yaratma noktasında çalışmalarımızı sürdürmemiz gerekiyor. Yine bu başlıktan yola çıkarak şunu da ifade etmem gerekiyor. Burada ne kadar ele alınabilir bilemiyorum, ama stratejik plan yapımıyla ilgili Belediye Kanunu yerel yönetimlere vermiş olduğu bir yükümlülüktür. Örnek olsun diye ifade ediyorum. Nüfusu 500.000 üzerinde olan bir yerel yönetimle ilgili, belediyeye ilgili stratejik planını aldığımda, ilgili arkadaşlara şunu sordum. "Belediye başkanımız bu stratejik plan yapım aşamasında toplantılara kaç defa katıldı?" dedim. Aldığım cevap. Cevap "henüz rastlaşmadım, çünkü bu toplantılara onlar gelir, ama karşılaşmadım" oldu. Dolayısıyla da kanunlar çıkıyor, fakat bunların uygulanmasında zaman zaman sıkıntılarla karşı karşıya kalabiliyoruz.

Bunları da belirli bir sistematik içerisinde çözüme kavuşturmamız gerekiyor. Bir başka husus, özellikle de gerek inşaat müteahhitlerle ilgili, bir başka önümüze çıkan sorun da, ki vatandaşları da ilgilendirmekte. Müktesep hak kavramıdır. Riskli yapılar yıkılıyor, inşaatlar başlıyor ve belli bir noktada bir şekilde durdurulabiliyor. Dolayısıyla da burada öncelikle de bu yıkılan riskli yapılardaki sorunu kim giderecek, nasıl giderecek? Ondan sonra işin içerisinden çıkılması mümkün olmayan kaotik birtakım durumlar ortaya çıkabiliyor. Dolayısıyla "müktesep hak" tanımının mutlak surette bir yasal güvence altına alınmasının da doğru olacağı kanaatini taşıyorum.

Bir başka husus da son olarak şudur. Daha önce ifade edildi dünkü toplantıda. 6306 sayılı Yasayla, Belediye Kanununun 73. maddesinin bunların bütünleştirilmesi. Özellikle de yerel yönetimlere bu noktada daha aktif sorumlulukların verilmesi noktasında bir yasal düzenlemeye ihtiyaç var. Zira şu anda riskli alanlardaki, özellikle Marmara Bölgesi başta olmak üzere, gerçekten de tahminimizin çok ötesinde bir riskle karşı karşıyayız ve bu ulusal güvenlik konsepti kapsamında bir risk yönetimi anlayışıyla ve daha doğrusu bir seferberlik anlayışıyla bir an önce çözülmesi gereken bir risktir. Zira geçmiş yıllarda belediye başkanlığı yaptım. İstanbul'da İmar Komisyonu Başkanlığı uzun yıllar yaptım. Dolayısıyla da yapı stokunun ne olduğunu bilerek ifade ediyorum. Bunun sürdürülebilir bir sistem, çok daha öte bir noktadadır. Geçtiğimiz her dakika, her saniye çok ciddi manada telafisi mümkün olmayan riskleri barındırmaktadır. Bunun için, bu konunun da ivedilikle bir çözüme kavuşturulması doğru olur noktasını da düşünerek ifade ediyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Yeniay teşekkür ediyoruz.

Toros Üniversitesinden Prof. Dr. Sayın Ahmet Özer, buyurun lütfen.

Prof. Dr. Ahmet Özer

Toros Üniversitesi

Ben de temsil ve katılım konusunda öncelikle bir öneride bulunmak istiyorum.

Bildiğiniz üzere, bir kentin en önemli potansiyeli, yönetim potansiyelidir. Bu da özellikle son zamanlarda belediye meclisi olarak daha da önem kazandı. Demin bir arkadaşımızın önemi

azaldı demesinin aksine. Fakat belediye meclisleri de maalesef çok nitelikli bir şekilde teşekkül etmiyor. Yasal engeller var. Örneğin üniversiteden, maliyeden ya da Karayolları'ndan, Devlet Su İşleri'nden. Tabii ki her kademedeki insanlar olabilir, ama o kenti yönetecek bir meclis yapısında mühendislerin, avukatların, plancıların bulunması yeğlenir. Ancak bunlar genellikle devlet organlarında çalıştıkları için ve yasal engel bulunduğu için yansımıyor. Bence komisyonun bu engelin kaldırılması yönünde bir öneride bulunması son derece önemli olur.

Katılım konusunda da özellikle, genelde de bu böyle, ama yerelde de söz konusu; diğer alanlarda olduğu gibi, kadınların ve engellilerin katılımının da sağlanması. Sadece kent konseylerinde falan değil, aynı zamanda belediye yönetimlerinde de yer almalarının sağlanması konusunda teşvik edici önerilerde bulunmasının yararı var.

İkinci bir konu: Bu yeni yasada kırsal alan meselesiyle ilgili. Bildiğiniz üzere kentleşmeyi biz demografik, sosyoekonomik ve kültürel değişim olarak ifade ediyoruz. Ekonomik değişim demek, tarımla, hayvancılıkla iştigal eden nüfusun daha çok hizmetler, sanayi, teknolojiye yoğunlaşması demek. Şimdi, bir anda Büyükşehir Yasasıyla birçok köyümüzü kent yaptık ve raporda da işte kent nüfusumuzun yüzde 88 olduğu söyleniyor. Bu yanıltıcı bir şey. Örnek, işte Niğde'nin Çamardı İlçesi'ne bağlı bir köy kır sayılıyor, hemen 20 kilometre ötesinde Pozantı'ya bağlı bir köy kent sayılıyor.

Şimdi, bu kadar çarpık bir yapıyı ya da bu kadar birbiriyle çelişik bir veriyle gelecekle ilgili bir kentleşme stratejisi, yerel yönetim stratejisi oluşturulabilir mi? Dolayısıyla, aynı zamanda bu kırsal alanlarda yerel yönetimlerin büyük şehirlere ihya olması sonucunda büyük beklentiler oluştu; ama hâlâ bir sürü problem alanı problem olmaya devam ediyor. Özellikle tarım alanları, mera alanları, suyla ilgili, çünkü belediyecilik demek, beşikten mezara kadar her türlü iş yerine getirmesi demek. Sözde bunlar var, beklenti var, ama özde bunlar yapılamıyor. Bence bununla ilgili de bir öneri olmalı, bu yasa revize edilmeli. Ben çıkardım oldu demekle maalesef olmuyor. Sonuçta o sadece çarpık kentleşme değil, çarpık idari yapılanmayı da beraberinde getiriyor. Bunu bir biçimde değerlendirmek ve önermek gerekir diye düşünüyorum.

Son olarak da yerel yönetimlerde ben de çalıştım. Bu bağlamda ben üç tane temel sorunuz olduğunu düşünüyorum.

Birincisi; idari sorunumuzdur. Yani yerel yönetimler hâlâ özerk değil. Son zamanlarda yaşadığımız kayyum, belediye başkanlarının görevden alınmasının ötesinde, mademki biz demokrasiyle yönetileceğiz ve belediyelerin, yerel yönetimlerin özerk, demokratik birimler olması gerekir. Bu bizim için, sizin parti için, diğer parti için değil, Türkiye için gerekli. Gelecekte çocuklarımızın daha güzel bir dünyada yaşaması için gerekli. Bunlar birilerinin seçim kazanması ya da kaybetmesinden çok daha değerli şeylerdir.

Dolayısıyla, bu noktada da cesurca birtakım önerilerin yapılması lazım. Yani A bakanlığı icraya bağlı olabilir. Sabah bir arkadaşımız dedi ki, "işte biz Ak Partili olabiliriz" hayır, bu Haziran Ak Partili değil. Biz Türkiye'nin Şûrasını konuşuyoruz. Buraya gelen insanlar gelecekte Ak Parti, CHP, MHP, HDP kim iktidar olursa olsun, onlarla ilgili öneriler ortaya koyuyoruz. Dolayısıyla, bu anlamda bu idari yapının gözden geçirilmesi ve özellikle mali yapıdaki sıkıntılara dikkat çekmek istiyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Özer toparlayalım lütfen.

Prof. Dr. Ahmet Özer

Toros Üniversitesi

Bitiriyorum Sayın Başkan.

Şimdi, bir taraftan dünya ile aşık atmaya çalışıyoruz. Öte taraftan dünyanın işte yerel yönetimlere ayırdığı bütçeyle, bizim ayırdığımız bütçeye baktığımız zaman, arada derin hatlar var. Hâlbuki Türkiye'nin sorunları merkezde çözülemeyecek. Yani artık bütün sorunların Ankara'da tespit edildiği; bütün çözümlerin Ankara'da üretildiği, kaynakların Ankara'dan toplanıp, dağıtıldığı bir yer olmaktan çıkmalı. Biraz yetkileri, kaynakları yerele devretmemiz lazım. Orada toplanmalı, çünkü bir sorun bir yerde yaşanıyor. Dolayısıyla oraya önem vermezsek, orayı çözemeyiz, Türkiye'nin sorunlarını çözemeyiz. Ama Türkiye'nin kentlerinin sorunlarını, yerel sorunlarını çözersek, Türkiye'nin sorunları da beraberinde çözülmüş olur. Tabii, bunların hepsini beraber taçlandıracak bana göre geçmişin de deneyimlerinin dışında, yeni bir yasa önerisi de olması gerekir. Zamanım olmadığı için ona giremiyorum.

Teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Özer teşekkür ediyoruz.

Özür dileyerek süreyi iki dakikayla sınırlı tutmak zorundayız. Çünkü fazla bir vaktimiz kalmadı. Süreye riayet ederseniz, çok makbule geçecek.

Gebze Teknik Üniversitesinden Sayın Murat Yıldız, buyurun lütfen.

Yrd. Doç. Dr. Murat Yıldız

Gebze YTÜ - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ediyorum.

Komisyon üyelerine tekrar teşekkür ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Tabii ki, bu Genel Kurulun en önemli taraflarından birisi, farklı komisyonlar arasında çakışan alanları tespit edip, onlar arasındaki bağlantıları da kurgulayabilmek. Bu anlamda bir önceki komisyonda göçle ilgili detaylı görüşler ortaya çıktı. Özellikle göç gibi aniden ortaya çıkan değişimlerde yerel idarelerin çaresizliğini, sıkıntıları üzerinde birtakım tanımlamalar yapıldı. Bu anlamda ben komisyonumuzu göç gibi aniden ortaya çıkan değişimleri, kentin dayanıklılığını, esnekliğini artırmak için bir yöntem, bir tavsiye kararı geliştirip, geliştirmedeğinizi özellikle sormak istiyorum.

Bu anlamda 1 Numaralı Tavsiye Kararı'nızda ifade edilen gösterge setine ilişkin çok değerli bir çalışma önerisi geliştirdiğinizi düşünüyorum. Bunun performans kriterleriyle, performans ölçümleriyle, yerel idarelerin ortaya koyduğu hizmetlerin değerlendirilmesi sürecinin de çok faydalı olacağını düşünüyorum. Özellikle denetim yerel idareler için çok anahtar bir kelime. Ama çağımızda artık tek bir merkezden, tek bir idareden denetlemek yerine, o yerel idarenin hizmet sınırları içerisinde yaşayan insanlar tarafından denetlenmesi çok önemli bir çağdaş parametre. Bunu gerçekleştirebilecek unsurların başında da bu performans ölçütlerine bağlı olarak ortaya çıkan verilerin şeffaf bir şekilde paylaşılmasının önemli olduğu kanaatindeyim.

Bununla ilgili olarak 5.1'de kentsel yatırımlarda kente getirilen yükün getiren aktörler tarafından paylaşılması sanırım biraz dikkat edilmesi gereken bir tanımın olduğunu düşünüyorum. Çünkü hepinizin bildiği gibi, kente getirdiğim yükü ödersem, her şeyi gerçekleştirebilirim, her öğeyi geliştirebilirim şeklinde bir düşüncenin ortaya çıkmaması için bu tür önerilerin, kente yönelik yatırım önerilerinin özellikle bazı kıstaslarla, bazı sınırlamalarla geliştirilmesi son derece yararlı olacağı kanaatindeyim. Bunun çerçevesinin biraz daha o hususta değerlendirilmesini kamu yararı felsefesi çerçevesinin geliştirilmesinin sağlıklı olacağını düşünüyorum.

Bir anlamda da bu tarım topraklarının niteliğini, tapu kayıtlarında görünürlüğüne sağlanması önemli bir ibare. Elbette bu veritabanının geliştirilmesi son derece önemli. Ancak biz imar mevzuatımızı geçmişten gelen alışkanlıklarla hep kısıtlayıcı; hep sınırlayıcı, hep engelleyici unsurları ortaya çıkarmak için bu alanları belirlemeye çalışıyoruz. Bu konuda toplumun ortaya çıkardığı endişeleri, eleştirileri de bildiğimiz için, artık biz bu tür alanların ortaya çıkarılmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Ama daha da önemlisi bu alanları geliştirici, teşvik edici, yönlendirici unsurları da sistemin içerisinde tanınır hale getirilmesidir diye düşünüyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum, değerli çalışmalarınız için, teşekkürler.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Yıldız teşekkür ediyoruz.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yrd. Doç. Dr. Sayın Saim Can Beritan, buyurun lütfen.

Yrd. Doç. Dr. Saim Can Beritan

Ondokuz Mayıs Üniversitesi - 3 No'lu Komisyon / Alt Komisyon Raportörü

Ben öncelikle 4. Komisyona teşekkür ederek başlamak istiyorum. Bir başka komisyon üyesi olarak çok yoğun çalıştığınızı bizzat gördüm. Saatleri çok aştınız gerçekten. Elinize sağlık, çok güzel bir çalışma olmuş.

Küçük bir çerçeve soru sormak istiyorum. 2009 Kentleşme Şûrası Raporu incelendiği zaman, uluslararası göç bağlamında bir strateji üretilmediğini görüyoruz. Doğal olarak bir projeksiyon çizilmemiş, çünkü yeni bir olgu. Buna bir örnek vereceğim ve yerel yönetimlerin bu bağlamda bir fütüristik bir bakış açısı ya da vizyonu kullanabilir mi diye bir öneri ya da soru sormak istiyorum.

Elon Musk Türkiye'ye geldi, Cumhurbaşkanımızla görüştü. Bunu sembolik bir görüşme olduğunu düşünmüyorum. Çok daha büyük bir anlam içeriyor. Örnek vermek istediğim şey şu: Elon Musk elektrik projesi üzerinde çalışıyor. Bunun iki tane sonucu olacak. Birincisi; insanlar 2020'lerin ortasından itibaren Mars'a göç etmeye başlayacak. Artık iç göç ve dış göçle beraber, gezegenler arası göçten bahsediyoruz. Bu çok somut fütüristik bir şeyden bahsetmiyorum.

Bir başka, geçen bir ay önce açıkladı. Çok önemli bizi de etkileyecek. Bu roket projesi sayesinde artık insanlar Avustralya'dan Türkiye'yi normal 24 saatlik bir uçuş yerine 50 dakikada gelecekler. Elon Musk diyor ki, "bu uçuşu normal şu anki havayolu ücretinden yapacağız" diyor. Çok büyük bir değişim yaşanacak, çok kısa zaman içerisinde. Bu bir örnektir,

bu örneklerin hareketle sorunu sormak istemiyorum. Ama acaba rapora şunu eklemek iyi olmaz mı acaba?

Bu 2009 yılındaki strateji eksikliği en çok yerel yönetimleri etkiledi. En fazla Suriyeli göçmenlerle, onlarla başa çıkmak zorunda kaldılar ve bir projeksiyon çizmek için çok büyük problemler yaşandı. Geleceğe yönelik yerel yönetimlerin yeni rolü, yeni vizyon bağlamında bir projeksiyon çizilebilir mi acaba?

Onu şahsım adına sormak istedim, teşekkür ederim, sağ olun.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Beritan teşekkür ederiz.

Dokuz Eylül Üniversitesi Doç. Dr. Sayın Yunus Emre Özer, buyurun lütfen.

Doç. Dr. Yunus Emre Özer

Dokuz Eylül Üniversitesi - 3 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de öncelikle sözüme komisyon üyelerine çok teşekkür ederek başlamak istiyorum. Yoğun bir emeğin sonucu olarak ortaya çıkan bu rapor hepimize çok faydalı olacak. Ben çok kısa bir çerçeve çizerek, soru sormak istiyorum. Tabii planlama öncelikle geleceğe hazırlanma, bir bölümü belki geleceğe hazırlanma; belki geleceği dizayn etme diyebiliriz. Hani hocalarımıza yanında ben saygısızlık etmek istemem; ama geleceğe hazırlanma süreci olarak görürsek, yerel yönetimlerde planlamada asli unsur ve dünyanın tartıştığı konseptte risk azaltma konsepti. Yani bunu iklim değişikliğinde öngörüyoruz, afet yönetiminde öngörüyoruz, sosyal sorunlarda öngörüyoruz ki, ben bunu atıf olarak Habitat III'ü Rio+20'yi, sürdürülebilir kalkınma 2030 gündemini gösterebilirim.

Sosyal sorunlar arasında yoksulluk var, uyum var, çok çeşitli boyutları var. Ben tabii öneri olarak hocalarımızın takdirine şunu sormak istiyorum: Tabii ki risk azaltma sadece bu konularda iklim değişikliği, afet vesaire değil, aynı zamanda sosyal uyum, sosyal entegrasyonu da kapsayan çok geniş bir çerçeve. Bu güçlendirilmiş ilişkileri, toplum içerisinde güçlendirilmiş ilişkileri sağlayan, hatta işte mahalle ilişkisi diyoruz, mahalledeki komşuluk ilişkilerini güçlendirebilecek ve hatta bizim mevzuatımıza atıfla söylersek, hemşerilik hukukunu güçlendirebilecek bir husus ve sosyal sorunları ve hatta daha ilerisindeki muhtemel sosyal patlamaların da önüne geçebilecek bir durum risk azaltma konusu. Bu konuyu önemsiyorum. Belki hani komisyonun takdirlerine bu konuyu sunmayı açıkçası faydalı gördüm.

Çok teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Özer biz teşekkür ediyoruz.

Doç. Dr. Sayın Mithat Arman Karasu, buyurun lütfen.

Doç. Dr. Mithat Arman Karasu

Harran Üniversitesi - 3 No'lu Komisyon Üyesi

Efendim, merhabalar.

Öncelikle 4. Komisyona emek verdiği rapor için teşekkür ediyorum. Biz de başka bir kurul olarak çalışmıştık. Hepimiz çok ciddi bir yoğunluk harcadık. Emeklerine sağlık. Ben ufak bir hatırlatmada bulunmak istiyorum. Bir ibare olarak geçebilir mi diye cüret etmek istiyorum bir konuda. 5. Bölümün 6. Maddesi stratejik planla ilgili. Biz bir çalışma yürütmüştük. 30 büyükşehir belediyesinin stratejik planını incelediğimizde, sadece dokuzunu maliyetlendirme konusuna yer verdiğini görmüştük. Oysa ki, bizim 5018 sayılı Yasanın temel felsefesi, bu iş Anglo Sakson ülkelerinde başlarken temel hareket noktası, vizyon, misyon belirlenmesi, oradan politikalarının üretilmesi ve bunun bütçeye yansıtılmasıydı. Bu işin eşyanın tabiatı bu.

Bizim Türkiye'deki çalışmalara baktığımızda, üzüntüyle gördüm ki, o çalışmam sırasında büyükşehir belediyeleri bile, teknik personele sahip belediyelerimiz bile vizyon misyonu hazırlıyorlar, politikaları üretiyorlar; ama bunun bütçeyle ilişkilendirilmesini yapmıyorlar. Orada acaba maliyetlendirme konusunda bir ifade verilirse, kendilerinden cüretimi başışlamalarını rica ediyorum.

Şimdiden teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Karasu, biz teşekkür ediyoruz.

Türkiye Muhtarlar Federasyonu Genel Başkanı Sayın Ramazan Özünal, buyurun lütfen.

Ramazan Özünal

Türkiye Muhtarlar Federasyonu

Teşekkür ederim Sayın Başkan, değerli heyet.

Şunu gördüm ki, bütün komisyonlar muhtarları bir kenara koymuşlar. Bakıyorum, hiç muhtarlarla ilgili mevzuat yok. Onun için inşallah bundan sonraki Şûralarda muhtarları baş tarafta koyarlar inancındayım.

Değerli katılımcılar; muhtarlar demokrasinin temel taşı ve işin mutfağından gelen insanlardır. Onun için bizim ne olduğumuz şu anda belirsiz. Yani melez miyiz, seçilmiş insan mıyız, bunun dışında bir insanız. Ben diyorum ki melez diyorum. Onun için Anayasanın 127. Maddesinde ne der? Yerel yönetimler deyince belediyeler denir, muhtarlar nerede görev yapıyor? Yerel yönetimlerde. O zaman, bu anayasanın 127. Maddesine muhtarların da konulmasını istiyorum.

Diğer bir konu, amacımız günün şartlarına uygun, muhtarların olması. 4541 sayılı Mahalle Muhtarlarıyla, 442 sayılı Köy Kanunu birleştirilerek, yeni bir yasayla meydana gelmesi. Şimdi, bunu söylerken şöyle demek istiyorum: Sizler katılımcılar, iki türlü muhtarlık olduğunu biliyor musunuz? Birisi nedir tüzelkişiliği olan muhtar, birisi nedir tüzelkişiliği olmayan muhtarlık. Vur mührü, al parayı hesabı. Bitti artık bu iş. Bunun bir an evvel düzelmesi, iki türlü muhtarlığını olmayacağını herkesin bilmesini rica ediyorum.

Birleştirilmiş mahallelerde bundan sonra yapılacak işin şunu söylemek istiyorum: Ülkemizde bugün nüfusun yüzde 6'sı köylerde yaşamaktadır. Onun için köylerde ve mahallelerde birleştirilerek, bu gerek köyler, gerek mahalleler bunun içerisinde de muhtarlık, hem muhtarlık yapacak, hem de meclis üyesi olacak, halkın derdini, benim mahallem, benim köyümün derdini bir meclis üyesi arkadaşımız bilebilir mi, varsa içinde söyleyeyim. Belediye başkanı bilebilir mi, bilemez, altyapısını bilebilir mi, bilemez. Başka sorunları var, onu bilir mi bilemez. Bunun için de bunun birleştirilerek, bizim bir yeni yasaya ihtiyacımız vardır. Şimdi, gerek mahalle muhtarları, gerek köy muhtarları mahalle ve köylerin birleştirilmesi, bunların daha etkili hizmet vermesi için çağın şartlarına uygun yeni bir tekrar yasaya ihtiyacımız vardır.

Biraz zamanınızı alacağım. Muhtarlar sorumlu olduğu kadar...

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Özünal...

Ramazan Özünal

Türkiye Muhtarlar Federasyonu

Bitireceğim efendim, bak 1030 kişi var burada, ben bir taneyim. Sağ ol teşekkür ederim, sizi zorda bırakıyorum ama ne yapayım, ben bir taneyim burada.

Şimdi, sorumluluğu kadar, yasal yetkilerinin de artırılması. Mesela bakın, turizme önem veriyoruz. Turizme önem verilen yerlere burada muhtarlar oraya birlik kurarak, muhtarları başkanı yapmak istiyoruz biz. Bunun ülkemize faydası olur, bunun milletimize faydası olur. Bu parayla gelen işlere faydası olur. O yerin kalkınmasında.

Diğer bir konu, mahallede okul, cami, dernek, kurs ilişkilerine muhtarlar ilgilenmedi, her şeyin muhtarın elinden geçiyor. Burada başka şeyler konuluyor. O alanın müdürü, öbür tarafın hocası, ben saygı duyuyorum hepsine. Ama işin başında muhtar vardır. O mahalleden sorumlu muhtarsa, bunların başında da muhtarın olması gerekiyor. Köy muhtarlarında olduğu gibi, biraz evvel de söylediğim gibi tüzelkişiliği olması lazım. Çifte standart değil artık. Günün şartlarına, 21. Yüzyıl'dayız, 21. Yüzyıl'da böyle birisi başka, öbürü başka, kimi ileri, kimi geride olmasın artık. Biz ülkemize hizmet etmek istiyoruz. Sağ olun.

442 sayılı, 4541 sayılı Köy Mahalle Muhtarları Kanunu acilen şartlara uygun şekilde kaldırılmalı. Köyler ve mahalleler statüsü verilmeli. Küçük köylere mahalle ilişkileri, bunların büyüklüğüne göre biraz evvel de arz ettiğim gibi kesinlikle meclis üyesi, nasıl bağımsız milletvekilleri oluyor, bizim de nüfusun yoğunluğuna göre muhtarlar olsun, meclis üyesi olsun. Durdurdu orada rahatça söyleyebilin, sözleri kesilmesin.

Şimdi, önemli bir şeye geliyorum. Kaçak yapı yapılıyor, gene bize soruyorlar. O zaman biz niye o kaçak yapının içerisinde yetkin olmuyoruz? Bize sorumluluk versinler, desinlerki, kaçak yapı senin mahallene yapılıyor, senin köyünde yapılıyor, sen bunu ihmal edersen, gözden kaçırırsan, sorumlu sensin niye denilmiyor. Ver yetkiyi, bak kaçak yapı yapılır mı? Diğer muhtarlar mahallesiyse ilgili imar planına, muhtarların mahallesiyse imar planı niye muhtarlar girmiyor; niye muhtarların görüşü alınmıyor? Bu yasanın değişmesi, yerel yönetimler yasanın değişmesi içerisinde muhtarların da yeniden, biraz evvel de arz ettiğim gibi görevli olması gerekir; yetkili de olması gerekir.

Şimdi, muhtar bütçesi yok, cebinde parası yok. Şimdi, muhtar şunu yapamaz mı, mahallemi iyi bilen benim, mahallemi başkası bilmez, gençlerle ilgili, gençlere kötü niyetli olanlarla ilgili daha doğrusu okul etraflarında bu çığ gibi büyüyor. Gençlerimizi zehirliyorlar, uyuşturucuyla ilgili muhtara yetki verilmez mi? Gelen bana soruyor, emniyet geliyor bana soruyor, asayiş geliyor bana soruyor, niye bana yetki vermiyorsunuz? Bana yetki verin, ben mahallede kimin nasıl hareket ettiğini hepsini bilirim. O bakımdan da bu yetkinin de bize verilmesi lazım.

Muhtarlar da köyünde yaşayan aileler bakın, aileleri bilir. Huzursuzluk yaratmış olan aileler içerisinde kadınlarımıza darp ediyor; kadınlarımıza şiddet uygulanıyor. Bununla ilgili kadınlarımıza, kızlarımıza şimdi bunlarla ilgili kadınlarımız sosyal yönden bir hastaneye gittiği vakit, hemen ona ne diyorlar, diyorlar ki bu deli kafayı bozmuş, onun için buraya gidiyor diyorlar.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Lütfen süreniz bitti, diğer arkadaşlarımızın süreleri çalınıyor.

Ramazan Özunal

Türkiye Muhtarlar Federasyonu

Lütfen, özür dileyerek başladım, ne yapayım, devam edeceğim. Onun için de kusura bakmayın, bir daha konuşacak değilim.

Bunun içinde psikolog verilmesi lazım muhtarlara. Kadınlarımız başka bir hastaneye gittiği vakit deli derler, kafayı bozmuş derler. Ama psikolog gelir de muhtarlığımız içinde tedavi olursa, koltuğunun altına evrakını alır da gelir. Orada kadınlarımız tedavi olur. Mahalle köylerde gençlere dar gelirli insanlar mikro kredi verilmesi lazım. Biz işin içinde yaşıyoruz, yüreğimizle yaşıyoruz. Bunu yapmazsanız, seçilmiş olan insana güvenmezseniz, yukarıda oturarak, buradan bir yere varırım dersiniz yanlış olur. O zaman bu işler böyle arıza, arızalı lastiği patlak olarak gideriz.

Muhtar göç gelen yerler diyorsunuz. Bakın, göç gelen yerlerde acaba niye göç geliyor, neden göç geliyor diye orada araştırma, ben Türkiye'yi dört defa gezdim. Hangi konunun nerede olduğunu bilen bir insanım. Açık ve net söylüyorum. Evvela oradan bu tarafa peki niye göç geliyor? Onu araştırın onu, onu araştırın neden göç geliyor? İstihdam mı var orada, tarım mı kısıtlanmış orada, aile bozukluğu mu var orada, ailede huzursuzluk mu var orada? Buna dikkat etmek lazım.

Bunların hepsini biz ombudsman olarak görev almak istiyoruz. Muhtarlar toplumsal kaynaşmayı sağlamak için, halkı toparlamak için, eğlence, sünnet, düğün muhtarın bir şeyi yok ki cebinde yapsın bunları. Bu imkânları bize verin, bize güvenin, biz bu imkânların üstesinden geliriz düşüncesiyle muhtarlar mahallesinde, köyünde bütünleşik kadınlara, gençlere kurslar, sportif faaliyette bulunmalıdır.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Üzülerek kapatmak zorundayım gerçekten.

Ramazan Özunal

Türkiye Muhtarlar Federasyonu

Tamam başkanım son, söz veriyorum son.

Mahalle köy muhtarlara oldukları içerisinde maden, krom yani burada bir gelir bütçe yaparsanız gelir gelirse, köy kalkınmasına manen kalkınmasına bizim faydamız olur. Her şeyi belediye yapacak değil, belediye de seçilmiş, biz de seçilmişiz. Bu güzel, kusura bakmayın Değerli Başkanım, hem değerli zevat, bu güzel duyguları benimle paylaştığınız için, hepimize teşekkür ederim. Tekrar başınızı yorduysam özür dilerim, bitti.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Özunal teşekkür ediyoruz.

Dr. Mustafa Sinan Genim, buyurun lütfen.

Dr. Mustafa Sinan Genim

Serbest Mimar - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Sayın Başkan, sayın katılımcılar ve 4 numaralı Komisyon üyeleri.

İnsanın ömründe kalan zaman, geride bıraktığı zamandan giderek azaldıkça, bu işlere karışmıyorum, kenara çekiliyor, hayatını sürdürmeye çalışıyor veya radikalleşiyor. Çünkü geçmişte yapamadıklarını, bu kısa süre içinde ortaya çıkması içsel hale geliyor.

Şimdi Mazhar Bey, Prof. Turgut Cansever'le olan olayını anlattı, ama ondan çok daha ciddi ve ders almamız gereken olay, Jansen'le Atatürk arasındaki konuşmadır. Jansen Ankara imar planını hazırlar, 30'lu yıllarda. Atatürk bazı sorular soruyor, etrafındakilere, Jansen diyor ki, "ben de soru sorabilir miyim size?" "Buyurun" diyor. "Bu planı uygulayabilecek misiniz?" diyor. Mustafa Kemal müthiş şiddetleniyor, "biz yoktan bir devlet kurduk" diyor. Cevap diyor ki, "Plan uygulamasını sağlamak, devlet kurmaktan daha zordur" diyor. Bunu söyleyen, yazan da Çankaya'da Falih Rıfkı Atay. Hakikaten uygulamadık diyor.

Şimdi, 80 yıldır, hatta Sultan Abdülmecit dönemindeki bazı yangın yerleri düzenlemesinden itibaren ülkemizde şehirler için planlar yapılıyor. Abdülhamit döneminde Beyazıt Meydanı, İnönü Meydanı. İşte Elazığ kuruluyor, Harput'tan depremden sonra. Sonuç, bugün hepimizi rahatsız ediyor. Birlikte yaşıyoruz, buna karşılık ülkemiz nüfusu hızla büyüyor bu da doğru. Yaşlanmaktan korkuyor nüfusun, iç ve dış göçler, şehirlerimizin absorbe edeceğim ben, çok daha büyük hızlı onları kapsıyor. Anlaşılan bu düzenlemeyi yapacak yeteri kadar geleceği görüp, yönlendirecek konunun uzmanı ne yöneticimiz, ne siyasetçimiz yok ve yoktu buraya geldiğimize göre. Kişisel beklentiler ve popülist yaklaşımlar bizi bu günlere getirdi. Çok radikal, can yakan bir değişiklik yapılmadan da bu meselenin çözüleceğine inanmıyorum. Bugün ülkemizde üç katı geçen bütün yapılar imar planlarına denk olarak yapılmıştır. Belki Karadeniz'de, maradenizde üç dört katlı kaçak bir iki yapı var, ama bütün bu şehirlerin dejenerasyonundaki bütün yapılar bir imar planıyla yapılmıştır.

Kentsel dönüşümün ülkemiz için çok hayırlı ve çözüm getireceği bir uygulama olduğunu hepimiz hem fikirdik. Ama ne yazık ki, sizin başkanlığınız onu parsel bazında yapıya dönüştürerek, ülkenin 30-40 senelik beklentilerini de test etti. Bu parsel bazında yapılan

yenilenen yapıların ömrü 30-40 sene sürdükçe, bunu ada bazına çevirmek mümkün değil. Yoğun olarak şikâyet edilen her türlü yüksek yapının büyük bir çoğunluğu TOKİ' ve Emlak Konut tarafından yapılmıştır veya tahsis ettiği arsa tarafından yapılmıştır. Bütün bunlarda imar planı mutlaka ve imar planı onayı sonucu inşa edilmiştir. Anlaşılan sistem dejenere etmekte üstümüze insan yok.

Göç eden insanlar cesur ve girişimcidirler. Yerel ve durağan kültüre karşı egemen olup, baskın karakter olarak yaşantıya ve kültüre yön verir. İster iç göç, ister dış göç ve varlıklarını sürdürmek için de kuralları esnetirler, kendi çıkarlarına uygun olarak da dejenere edebilirler. Olay kısaca bu, bir sosyolojik, sosyal antropoloji konusunu çözmemiz gerekli. Kimsenin birilerinin plan yapmasını bekleyecek zamanı yok. Sen burada çatıda yaşa, işte açık arazide geldiği şehre, ama seni bir yere yerleştiririm, bekle ben imar planı yapacağım, sonra sana ne yapacağımızı söylemeye kimsenin tahammülü yoktur.

Komisyon raporlarının 29. Sayfasına bakarsanız, gerçekten endişe verici bir tablo gözüküyor. Önce onay merci olan bir sistemin doğru sonuç vermesi mümkün değildir. Kurumun altında 21 tane saydım, imar planı onaylıyor. Belki burada yazılmamış bile ... makamları da var. Neden, çünkü bir plandan istenilen sonuçlar alınamadığı zaman, yeni bir onay merci, yeni binanın ve her zaman itiraz, koruma amaçlı imar planı, ne demek bu ya? İmar planı koruyacaksa korur, yeni yapı verecekse bir plan, bir plan daha. Şimdi bunun bu şekilde sürdürülmesi mümkün değil. Ne yapmalıyız? Hep öneri var. Az gelişmiş ülke insanları genellikle sorunlarla ve tespitlerle uğraşır. Madem gelişmiş ülkeleri görmek istiyoruz. O zaman sorunları nasıl çözeceğimizi ona söylememiz lazım. Uygulanabilir şehirlerimiz için tek bir imar planı. Adaletli, Ali'nin arsasına yeşil saha yapıp, Velinin arsasına on kat vermeyecek. Ali'nin arsasından yol geçirip, Veli'nin arsasına inşaat vermeyecek bir imar planı.

Ben bunu söylerim, çünkü 20 yıl ben belediye meclis üyeliği yaptım. Öğretim üyeliği yaptım, 48 senelik mimarlık yapıyorum, iki kere de koruma kurulu üyeliği ve başkanlığı yaptım. Bütün bunları yaşadım, önüme gelenlerde gördüğümde. Şimdi, akademik tartışmalar yapmaya lüzum yok. İş basit, net, herkesin anlaşılabilir, iki tane bilmiyorum son zamanlarda artık takip de etmiyorum bu işleri. Çünkü bunu bir mimarın takip etmesi gerçekten yaptığı işin sırasında çok zor, birilerine dönüşüyoruz. İki tane yönetmeliğimiz uygulanmakta, kimin işine geliyorsa, ona göre uygulanıyor. Olmaz böyle bir şey, ondan sonra da şikâyet etmeyelim.

Çok şey konuştuk, çok şey yapmak mecburiyetindeyiz. Ama net, basit, anlaşılır ve uygulanabilir bir imar planları olmadığımız müddetçe şehirlerimizin, sonuç almamız mümkün değil. Aziz Yeniay İstanbul Büyükşehir Belediyesi İmar Komisyonu Başkanırken, ben komisyon üyesi değildim, yanlış söylüyorsam, beni lütfen düzeltsin. Her toplantıda 300-400 tane imar planı tadilatı olan bir planları gerçekten uygulanabilir, doğru olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu kadar çok tadilat yapıyorsa, bunun esasında bir hata var. Bütün belediye meclisinde herkes de imar komisyonuna girmek ister. Bunu da neden söylüyorum. Pek çok arkadaşımız daha fazla katılımcı, ben bahsediyorum. Daha fazla katılımcı, bunda bir yağma var, dışarıda bazı insanlar kaldı, biz de bu yağmadan pay almak için bu katılımcı çerçevesini genişletelim demek anlamını anlıyorum. Belki hata bende. Ben iki tane sanayi bölgesinde, iki tane organize sanayi bölgesi ilan edip...

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Genim, gerçekten süreleri çok aşıyoruz.

Dr. Mustafa Sinan Genim

Serbest Mimar - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Son söyleyeceğim. İki tane kent raporu almak durumunda kaldı. Katılımcının ne olduğunu birebir yaşıyormuş insan.

Teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Değerli Genel Kurul üyeleri; elimde yaklaşık 20 tane daha soru ve öneri var ve kalan süremiz 21 dakika. Bu dakikanın da 10 dakikası komisyona ait. 11 dakikanız var. Yani bundan sonra söz vereceğim arkadaşlarımız lütfen bir dakikayı geçmeyelim, çünkü herkese söz vermek istiyorum.

Selçuk Üniversitesinden Doç. Dr. Sayın Havva Alkan Bala, buyurun lütfen.

Doç. Dr. Havva Alkan Bala

Selçuk Üniversitesi - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Şûra Genel Kurulunu saygıyla selamlıyorum.

Aslında bu söz hakkımı değerlendirme kısmında mı almalıydım, bilemiyorum. Çünkü formatın nasıl olacağını tahmin edemedim. Ben sadece 4. Oturumda bizlere sunulmuş olanları değil, genel olarak buradaki üretim süreciyle ilgili birtakım gözlemlerimi paylaşmak üzere ve bunların kayıtlara geçmesini sağlamak üzere söz aldım.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının şehircilikte yeni vizyon kurabilmek amacıyla, farklı aktörleri bir araya getirdiği ve bir çeşit bir zihin haritası ortaya koyduğu bu süreç gerçekten bizim açımızdan... açısından çok sağlıklı, verimli, şeffaf, hemen hemen söylediğimiz her şey kelimesine dokunulmadan ve bunlara girdiği süreç oldu. Bu yüzden, Bakanlığımıza teşekkür ederiz. İlimimize ve birikimimize saygı duydukları için.

Şimdi, önerim şudur: Burada soyutlanmış olarak ortaya konulmuş olan birtakım çalışmalar acaba yer ve yerleşiklere bağlı olarak kentlere uyarlanacak bir sürece aktarılabilir mi? Yani daha somut konuşayım. Bakanlık ve üniversiteler işbirliği içerisinde burada ortaya çıkmış olan ölçütleri kentler bazında üniversitelerin benliğinde ve iletişimde bir yere bağlı hale getirebilir miyiz, böyle bir çalışmanın sürekliliği ve bu Şûranın yaygınlaşmasını sağlamak adına bir adım atabilir miyiz veya böyle bir şeye sıcak bakılırsa, Selçuk Üniversitesi bu noktada ilk adımı atıp, bir panel formatına hevesli ve aday olduğunu ya da böyle bir katkı verme noktasında işbirliği ve konsensüs sağlanırsa, yayılımının bir çeşit bir adım daha atacağını düşünmekteyim. Bunu paylaşmak istedim, hepinize çok teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Teşekkür ediyoruz.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sayın Sermet Başaran buyurun lütfen.

Sermet Başaran

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. Şehircilik Şûrası komisyon raporlarının bu 4. Dönem Raporunu okuduğumda, bakanlığımızın ilgili yerlerde adının geçmediğini gördüm. Tabii burada da sanıyorum bakanlığımızdan bu konuda temsilcinin bulunmamasından kaynaklanmış olabilir. Ben son iki günkü Genel Kurula katılan bir üyeyim. Daha önceki komisyon toplantılarına katılmadım. Bu açıdan bu eksikliğin giderilmesi açısından birkaç konuya dikkat çekmek istiyorum.

Tavsiye kararı No 2-8'de dezavantajlı grupların kentsel, kamusal hizmetleri gelişiminde eşitlik ve hakkaniyetin sağlanması tavsiye kararında sorumlu kurum olarak yalnız İçişleri Bakanlığı belirtilmiş. Oysa dezavantajlı gruplar denildiğinde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının birinci öncelikli bakanlık olduğu akla gelir. Bu açıdan, buraya Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hem sorumlu kuruma, hem de ilgili kurum kuruluşlar arasında alınmasını gerekli görüyorum.

İkinci olarak, dört ilde yerel yönetim mekanizmalarında mahallenin temsiliyetinin sağlanması tavsiye kararında. Politika uygulamalarında topluk temelli rehabilitasyon, araştırma gibi faaliyetlerde mahalle bakanlığımız açısından ve hem merkezi, hem taşra birimleri açısından çok önemli bir kavram. Bu açıdan, burada da ilgili kurum ve kuruluşlar arasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının alınmasında fayda var, fayda görmekteyiz.

Üçüncü olarak; yerel yönetimlerin zorunlu hizmetlerinin ve ihtiyari hizmetlerinin açık bir şekilde belirlenmesi. Bu çok önemli bir tavsiye ve yerinde bir karar. Çünkü 2005 yılına kadar sosyal politika uygulamaları veya sosyal politikalara yönelik hizmetler daha ziyade merkezi yönetimin ilgi alanındaydı, görev ve sorumluluğundaydı. 2005 yılında yerel yönetimler mevzuatının değişmesiyle, bizim bakanlık da, özür dilerim, yerel yönetimler de, belediye il özel idaresi de sosyal politikalarla ilgili görevli ve sorumlu kuruluşlar durumuna geldi. Bu açıdan böyle bir ayırıştırma çalışmasında hangisinin zorunlu, hangisinin ihtiyari olma noktasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hem sorumlu kurum, hem de ilgili kurum ve kuruluşlar arasında yer almasını gerekli görmekteyiz. Yine 5-7 nolu tavsiye kararında...

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Başaran, süreniz bir dakika. Yani bir dakika içerisinde lütfen söyleyeceğinizi kısaca özetleyin, yani ben araya girmek istemiyorum, çok özür diliyorum.

Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin

Atılım Üniversitesi - 4 No'lu Komisyon Başkan Vekili/Komisyon Moderatörü

Sayın Başkan, şöyle diyelim aslında, değerli dostumuzun söylediği bir perspektifte, biz bütün tavsiyelerimizi gözden geçireceğiz tekrar. Ayrıca da kendisini özel olarak alalım, vakti iyi kullanmak adına. Buyurun.

Sermet Başaran

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

O zaman ben özel olarak bildirebilirim. Teşekkür ederim, sağ olun.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Başaran teşekkür ediyoruz.

GYODER Başkan Yardımcısı, Prof. Dr. Gürsel Öngören buyurun lütfen.

Teşekkür ediyorum. Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Meclis Üyesi İnşaat Mühendisi Sayın Münire Bağcı Karaman, buyurun lütfen.

Münire Bağcı Karaman

Yapı Denetim Kuruluşları Birliği

Öncelikle Sayın Başkan, değerli arkadaşlar çalışmalarınız için hepinize teşekkür ediyorum.

4. Komisyon Raporuyla ilgili tavsiyelerim olacak. Aslında şu çelişkiyi her zaman kendime soruyorum. Yerel yönetimleri konuşuyoruz. Yerel yönetimlerin birinci derecede sorumlu olduğu bakanlık İçişleri Bakanlığı. Burada her zaman burada birinci derecede olan sorumlu İçişleri Bakanlığı olması konusunda artık bunun değişmesinin gerektiği konusunda radikal değişim yapılması konusunda kendi görüşüm bulunmakta.

Ayrıca yerel yönetimler tamamen şeffaflık sağlanmasıyla ilgili ben bir meclis üyesi olarak yaşadığımız bir durumdan dolayı bunu tespit ettim. Komisyona üye verme sayısında bir sınırlama vardı. Eğer üye verecek kadar meclis üyeniz yoksa, komisyonlarda görev alamazsınız. Komisyonlarda görev alamadığınız zaman da şeffaflık olması beklenemez, özellikle de Denetim Komisyonu ve İmar Komisyonu gibi komisyonlara özellikle üye alınmama durumları da yaşanmaktadır. Bunun da artık kaldırılarak, muhakkak her siyasi parti temsilcisinin bir üyesinin olması gerekliliği konusunda değişikliğin yapılması gerektiğini düşünüyorum.

İkinci husus da, yerel yönetimlerin özellikle tip yönetmeliklerin farklı uygulamaları konusunda sıkça rastlıyoruz. En büyük kaos ve karmaşa burada oluyor. Bakanlığa görüş soruluyor, bakanlığımız bize görüşü cevap olarak kanun maddesiyle bildiriyor. Biz zaten kanun maddesinde bunu anlamadığımız için soruyoruz. Menfi ve müspet mi, gene bizim yorumumuza bırakılıyor açıkçası. Bunların dışında, yerel yönetimlerin dışında ticaret odasında komisyon üyesiyim. O sırada biz de Türkiye İstatistik Kurumuyla bir toplantı yaptık. İnşaat istatistikleri konusunda bizim bir soru işaretimiz var, "bu sistemi nasıl yapıyorsunuz?" diye sorduk. Gelen yetkili bize şu açıklamayı yaptı. "İnşaat ruhsatı aldıktan sonra kat ittifakı kurulduğunda, biz bunu satış olarak algılıyoruz" dedi. Yani satış gerçekleşmeden çıkmış olan tapular satış olarak algılanıyor. Yani hemen yüzde 10 arttı, yüzde 15 arttı gibi algılar bundan dolayı yaşanıyor ve bunun düzeltilmesi gerekiyor. Çünkü bu inşaatı diğer sektörlerde cazibe merkezi haline getirmeye başlıyor.

Teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Biz teşekkür ederiz Sayın Karaman.

Kamu Yararı Statüsünde Mahalli İdareler Derneği ve Enstitüsü Genel Sekreteri Sayın Ömür Yılmaz, buyurun lütfen.

Ömür Yılmaz

Mahalli İdareler Derneği

Değerli Divan, Komisyon üyeleri ve Genel Kurul Salonunun değerli konukları.

Öncelikle şunu dile getirmek istiyorum. İki gündür yaptığımız toplantılarda herkesin kaygısının daha iyi bir ülke bırakmak, daha iyi bir Türkiye bırakmak olduğu düşüncesinin yansıtıldığını düşünüyorum. Bu husustan dolayı da başta Sayın Bakanımız olmak üzere, tüm emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

İkinci söyleyeceğim husus. Tapu kayıtlarıyla ilgili dört komisyonda da herhangi bir görüş ve eksiklerle ilgili durum dile getirilmemiş. Tabii, "Adalet Mülkün Temelidir" ama mülk ise adaletsizliğin temeli durumuna gelmiştir. Yargıtay'daki bir hâkim arkadaşımın dile getirdiği duruma göre, 7 bin tane tapu davası, şu anda mahkemelerde sürmektedir ve buraya bir dokunulması gerektiğini düşünüyorum.

İkinci husus da, Sayın Cumhurbaşkanımızın da, rahmetli Turgut Özal'ın da dile getirdiği üzere, ben Fatih'te büyüdüm. "Fatih'i alan, İstanbul'u, İstanbul'u alan Türkiye'yi alır" söyleminden yola çıkarak, İstanbul'un iki büyükşehir belediyesine bölünerek, daha hizmet alınabileceği düşüncesindeyim. Bir tarafını Avrupa'ya dönük, diğer tarafını Anadolu'ya dönük bir geçiş süreci yaşanacağı ve daha iyi bir hizmet alınacağını, İstanbul'un da durumunu kurtarırsak, Türkiye'yi kurtaracağımızı düşünüyorum.

Tekrar teşekkür ederim.

Sayın Yılmaz biz teşekkür ediyoruz.

Ege Üniversitesinden Sayın Adnan Kaplan, buyurun lütfen.

Prof. Dr. Adnan Kaplan

Ege Üniversitesi

Teşekkür ederim.

Şimdi iki ya da üç önce konuşma yapan Selçuk Üniversitesinden hocanın genel tavsiyesini çok önemsiyorum. Çünkü benim konuşmam da bunun üzerine oturuyor. Gündeme getirilen hususların kamu kurum kuruluşları ve yerel yönetimlerde karşılığının sorunlu olduğunu özellikle belirterek konuşmama başlıyorum. Buradan hareketle, bu çok temel bir problem. Belki bu Şûranın en temel problemi olduğunu düşünüyorum.

Buradan hareketle, bazı hususları kısa kısa geçmek istiyorum. Bunlardan birincisi; yerel yönetimlerde bütünleşik proje, yürütme ve uygulama yolunda idari yapılanma. Bu gerçekten çok ciddi bir problem. Bütünleşik projeden kastım, alt ve üstyapının ve sektörler arası bir arada çalıştığı bir yapıdan bahsediyorum ki, yakın zamanda Zafer Şahin hocamızın çok güzel bir yazısını da okudum. Özellikle kentsel altyapıyla, kent planlamayı da ilişkilendiren, tam da bunun üzerine basıyorum. Çünkü bizim yerel yönetimlerle çalışma biçimi, yaklaşımı her biri kendi içerisinde konumlanarak, kendi sorumluluğu içerisinde çalışmalarını gerçekleştiriyor. Ama bugün için yapılması gereken kentlerdeki kompleks sorunlardan dolayı birden fazla birimin bu çalışmalar içerisinde olması gerekiyor. Yani sular idaresi ve park ve bahçelerin, fen işlerinin, planlama birimi ya da imar biriminin birlikte çalışması gereken bir yapı söz konusu. Ama buna karşılık da ben bu hususta özellikle yerel yönetimlerin çok büyük direnç göstereceğini düşünüyorum. Bunun temel sebebi alışık olmadığımız bir şey.

Çünkü bu zamana kadarki temel yaklaşımımız hep kendi alanlarımızda, kendi kompartımanlarımızda çalışılması.

Bunu nasıl aşabiliriz, bu kompleks problemleri bütünlük projeksiyonlarıyla cevap verebileceğimiz meselesini çok önemsiyorum. Bu hususlardan birincisi bu. Bir diğeri; kırsal tasarım ya da kırsal tasarım rehberinin gerekliliği üzerine. Bu gerçekten son derece önemli bir konu olduğunu düşünüyorum. Çünkü fiziksel planlama ve tasarım meslek disiplinleriyle, ziraat birimlerinin kesinlikle iç içe olması gereken, interdisipliner, daha doğrusu transdisipliner bir çalışmanın gerektirdiği bir alan olarak tarif etmek istiyorum. Ancak bunun da ne kadar sağlıklı yürütülebileceği konusunda endişelerimi taşıyorum. Ancak bu en öncelikli böyle bir yapının oluşturulması zannedirim hataları ya da eksikliğini daha da azaltmak açısından son derece önemlidir. Hizmet olacak, dediğim gibi planlama tasarım ve ziraat birimlerinin mutlak surette bu çalışmalarda yer alması gerekiyor.

Bir diğeri husus ise, sayın mimar büyüğümün bahsetmiş olduğu koruma amaçlı imar planlarının hali. Yani imar planı imar planıdır, bunu koruma amaçlısını anlayabilmiş değilim ve de içinde bulunduğum birtakım çalışmalarda da imar planıyla, koruma amaçlı imar planının ne olduğunu anlayamadığım örneklerle karşılaştım. Bundan dolayı özellikle bu koruma amaçlı imar planlarının hazırlanma meselesini yerel yönetimlerde özellikle mercek altına alınması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Kaplan biz teşekkür ediyoruz.

Kayseri Melikgazi Belediyesi Sayın Ethem Mezgitli, buyurun lütfen.

Ethem Mezgitli

Melikgazi Belediyesi - 2 No'lu Komisyon Üyesi

Öncelikle 4. Komisyona çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum. Bu çalışmanın ülkemiz adına hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Benim önerim şunlar: Birincisi, genel idaredeki bazı yetkilerin, yerel idarelere devrinin yapılması gerektiğini düşünüyorum. Tabii bu yetkiler irdelenerek, hangi yetkiler devredilecekse. Bir başka husus, hocamızın sunumunda birçok belediyede yeterli teknik elemanın olmadığından bahsettiler. Bunun için bu konunun bir kanun düzenlemesiyle, teknik eleman istihdamının yapılabileceğini düşünüyorum.

Bir başka önerim, hocamız sosyolog hocamız bir miktar değindiler. Belediyeler malumunuz hayatımızın her aşamasında bulunmaktadır. Takdir edersiniz ki, bu aşamada gerek personel, gerekse maddi imkânlar gerektirmektedir. Bunun için merkezi idare tarafından belediyelere yeterli ekonomik ve teknik desteğin verilmesi ve bunun da gereği gibi kontrol edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bir başka önerim. Üniversite bulunan illerde yerel yönetimlerle, üniversite işbirliği son derece yetersiz görüyorum. Buradan mezun olan arkadaşlarımız aslında çok ciddi bir saha belediyeler buradaki mezun olan öğrenciler açısından bu üniversitedeki öğrencilerin ayağı

basar bir eğitim alması açısından da faydalı, belediye açısından da faydalı, yerel yönetimler açısından. Bu işbirliğinin yetersiz olduğunu görüyorum.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum, teşekkür ediyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Mezgimli biz teşekkür ediyoruz.

Hatay Büyükşehir Belediyesi Başkan Danışmanı Sayın Ömer Faruk Çelebi buyurun lütfen.

Ömer Faruk Çelebi

Hatay Büyükşehir Belediyesi - 3 No'lu Komisyon Üyesi

Sayın Başkanım teşekkür ederim.

Sayın Komisyona da çok güzel çalışmalarından dolayı teşekkürler.

Şimdi, efendim ben bir katkıda bulunmak istiyorum. Hatay olarak biz Hatay'da aylık siyasi kamuoyu yoklamalarımızı yapıyoruz. Ama bunun yanı sıra dedik ki, biz nasıl halkı da kararlarımıza katabiliriz, nasıl daha çok bir kamuoyunu arkamıza alırız ve nasıl hep birlikte sorunlarımıza çözüm ararız, buluruz diye. Bunu araştırmalarımızda önce bir güven vermemiz gerektiğini düşündük, sonra da dünyanın artık bu yeni çağda, bilgi toplumunda uyguladığı en önemli konulardan birisi olan şeffaflık ve bur dataya daha da çok önem verdik.

Burada elektronik demokrasi, yani iyi demokrasi araçlarını kullandık. Elektronik katılım aracını kullandık. Önce kim katılır da, bize akıl verir derken, 30 kişiydi, 50-100 kişi derken, bugün 3 500 kişiye ulaştık ve bu 3 500 kişiyle biz hemen hemen eskiden siyasi sorunlarımızı yalnızca sorarken, "artık proje bazında da neler yapabiliriz?"i sorup, cevap alıyoruz ve bu son derece etkili bir biçimde büyüyor. Mesela biz dokuz ay önce Antalya'dan sonra ilk defa bahçe, botanik EXPO 2021 Hatay'ı aldık. Biz application yaparken, 1500 kişiyle birlikte bunu da yaptık. İnanamadılar, Hatay'a geldiler. "Dünyanın unuttuğu bu köşede, savaşın dibinde böyle bir sistem var mı?" diye.

15 gün önce UNESCO'nun gastronomi kenti olduk. Bu sefer 2 500 kişiyle müracaat ettik. Ben artık belediyelerimizin bu çağın araçlarını daha ciddi, daha profesyonel kullanarak, bunu da Şûra devletimizin de öncelik sistemine alarak, bunu hızlı bir şekilde her belediyeye dağıtılması ve uygulanması taraftarıyım, teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Çelebi biz teşekkür ederiz.

Serhat Kalkınma Ajansı Birim Başkanı Sayın Oktay Güven, buyurun lütfen.

Oktay Güven

Serhat Kalkınma Ajansı

Teşekkür ediyorum.

Ben iki öneride bulunmak üzere söz aldım. Şimdi, bugün burada konuştuğumuz meselelerin birçoğu eğer ülkemizde yer alan 81 il eşit düzeyde gelişmiş olsaydı, şu an bu sorunların birçoğunu konuşmuyor olabilirdik. Ama ne yazık ki, sosyoekonomik gelişmişlik endeksi bakımından ülkemizdeki iller arasında ciddi, çok önemli farklılıklar var. Alt sıralarda yer alan illerde, kentlerimizde belediyeler en temel görevlerini bile yerine getiremeyebiliyorlar. Bugün halen daha şehir içi ulaşım yollarında, temel kentsel yaşam alanlarının oluşturulmasında ciddi sorunlar yaşayan belediyelerimiz var.

Bu durumun en önemli nedenleri birincisi; kurumsal kapasitenin yetersiz olması. İkincisi; bu şehirlerde, kentlerde beşeri sermayenin düşük olması ve üçüncüsü de, yerel yönetimlerin kaynak yetersizliği çekmesi. Bu nedenle, birinci olarak şunu öneriyorum. SEGE (Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi) bakımından az gelişmiş illerimize gelişmişlik düzeyleriyle ters orantılı olacak şekilde bütçelerinin yükseltilmesi gerektiğini tavsiye kararı olarak alınmasını öneriyorum. Yani şu şekilde ne kadar az gelişmişse, o kadar daha fazla bütçe yükseltilmesi.

İkincisi; bu kurumsal kapasite ve beşeri sermayenin düşüklüğü göz önüne alınarak, kamu personeli istihdam politikasının gözden geçirilmesinin çok önemli, bu konuda kentleşmede, şehircilikte çok önemli katkılar sağlayacağını düşünüyorum, teşekkür ederim.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Güven, biz teşekkür ediyoruz.

İstanbul Ticaret Üniversitesi Prof. Dr. Sayın İbrahim Baz, buyurun lütfen.

Prof. Dr. İbrahim Baz

İstanbul Ticaret Üniversitesi

Sayın Başkan, değerli Hazirun.

Bu çalışma grubunun konusu "Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü"nü tartışıyoruz. Tabii, şehirleşmenin yeni vizyonu derken, "bunu mevcut yönetim anlayışlarıyla yapabilir miyiz?"i de tartışmaya açmak gerekiyor. Aslında bu yeni vizyonları biraz daha vizyonel yaklaşımlarda bulunabilecek olan yönetim anlayışlarına ihtiyaç vardır diye düşünüyorum. Bir kere bunun yapılabilmesi için her ne kadar biraz önce Sinan Hocam katılımcılıktan başka bir şey anladıysa da, yine yerel yönetimlerin bu vizyonel yaklaşımları ortaya koyabilmesi için, hem şeffaf hem de katılımcı bir anlayışla çalışıyor olabilmesi lazım. Şeffaflıktan kastım da, idari açıdan belediye başkanlarının kapılarının sökülmesi veyahut da işte her türlü duyuruların aleni bir şekilde yapıyor olması değil. Karar alma mekanizmalarındaki şeffaflıktan bahsediyorum. Bunun için de belediyelerin karar alma mekanizmalarında ciddi bir şekilde sivil toplum kuruluşlarının da temsil ediliyor ve dahil oluyor olmaları gerekir diye düşünüyorum.

Biz İstanbul'a baktığımızda, orada 340.000 civarında üyesi olan Ticaret Odası, yine binlerce üyesi olan Sanayi Odası var. Şimdi, bunlara zaman zaman danışılıyor. "Neler yapıyorsunuz?" noktasında, ama karar alma süreçlerinde de çok da işin açık tarafı dikkate alınabildiklerini de söylemek mümkün değil. Aslında bu yeniden yapılanma noktasında da İstanbul'da denenmiş olan bir İstanbul Metropoliten Planlama Modeli vardı. Bunun da ben bir şekilde incelenmesi ve tartışılmasını arzu ediyorum. Çünkü bu pek çok yenilikçi vizyonel yaklaşımlarda yerel yönetimlerin önünü açabilecek olan bir konu.

Yine bir diğ er husus da, yasalarda büyükşehir denildiğinde, Türkiye'nin coğrafyası üzerine dağılmış bütün büyükşehirleri aynı statüde kefeye alıp ve değerlendiriyoruz. Yönetimsel açıdan ve planlama vesaire açısından. Bunun da böyle olmaması gerektiği kanaatindeyim. Eğer İstanbul, çünkü neredeyse Türkiye'nin ¼'ünün temsil edildiği bir bölgeyi konuşuyoruz. Marmara Bölgesi'ne baktığımızda, biraz daha büyük bölgeyi konuşuyoruz. Oralarda sanki yön etimsel açısından da, başka türlü yaklaşmak gerekiyor.

Bir diğ er konu da, özellikle planlama açısından da bunu önemsiyorum. Belediyeler plan yapmaları kadar, yaptıkları planı izlemekte de yükümlüler. Esas önemli olan konulardan biri bu. Yaptığımız iş, attığımız taş nereye kadar gidiyor, ne kadar kurbağayı ürkütüyor? Bunlar önemli diye düşünüyorum, teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteş ar Yardımcısı

Sayın Baz biz teşekkür ediyoruz.

İstanbul İnşaatçılar ve Müt eahhitler Derneği Başkanı Sayın Nuri Akgün, buyurun lütfen.

Nuri Akgün

İstanbul İnşaatçılar ve Müt eahhitler Derneği Başkanı

Sayın Başkan, sayın komisyon üyeleri, çok değerli Hazirun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yerel yönetimlerin bu çalışmaları, plan projeleri şeffaf olmalı. Yöredeki sivil toplum kuruluşları, sayın hocamın da bahsettiği Ticaret Odası ya da Sanayi Odası öğelerinin görüşleri alınmalı. Yani mümbit arazileri ufacık bir planla, projeye halkın hizmetine sunuyorlar, fakat o yörede, o bölgede inşaat sektörü de alabildiğine yürüyor ve kırsal kesimlere plan, proje yapılmıyor. Esasen aslında yöre yönetimi, yani bir araya İstanbul veya çeşitli yerlere halkı toplama değil, daha yöresel, daha geniş bazda plan proje yapılmalı. Bunu da yapabilmek için herkesin bu konuda katkısı olması lazım.

Sivil toplum kuruluşlarının, yöneticilerinin ve bazı odaların bu iş in içerisinde olması lazım. Bu konuda komisyonun çalışmalarını takdire şayan buluyorum, hepinize teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteş ar Yardımcısı

İstanbul Büyükşehir Belediyesinden Gökhan Yılmaz size söz veremeyeceğim, çünkü Komisyona söz veriyorum ve beş dakika süre tanıyorum. Özür dileyerek, çünkü Sayın Bakanımız teşrif etmişler, yemeğe geçmişler. Yemek vakti geldi biliyorsunuz. Buyurun lütfen.

Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin

Atılım Üniversitesi - 4. Komisyon Başkan Vekili/Komisyon Moderatörü

Sayın Başkan, ben hemen arkadaşlarıma vereceğim sözü. Vakit çok dar. Sadece bir konuya açıklığa kavuşturmak isterim. Farkındaysanız, bizim Komisyonumuzun raporunun hacmi ve biçimi tarzıyla diğ er komisyon arasında bir fark var. Burada sunumum başında aktarma-

ya çalıştım, biraz olsun anlatmaya çalıştım. Esasen bizim komisyonumuz konu itibarıyla, diğer üç komisyonu da kapsayabilecek nitelikte bir komisyon. Eğer diğer komisyonlar gibi ayrıntıya girecek bir çalışma yapsaydık, muhtemelen en az elinizdeki kitap kadar, kalın bir kitap yapmamız gerekirdi. Bu sebeple biz daha öz, rafine, kendi aramızdaki tartışmaların derinleşmesiyle olgunlaşmış birtakım stratejik tercihleri ifade ettiğimiz bir rapor olması yönünde bir tercihte bulunduk. Ama bütün değerli katkılarınızı not aldık, komisyonumuzla birlikte değerlendireceğiz; uygun yerlerde de değerlendirmeye çalışacağız.

Çok teşekkür ediyorum, ben hemen arkadaşlarıma sözü bırakıyorum. Beş dakikamız olduğunu da tekrar hatırlatayım.

Prof. Dr. Cenap Sancar

Karadeniz Teknik Üniversitesi - 4 No'lu Komisyon Üyesi

Evet yani bu kısa sürede ben özetle şunu söyleyeyim. Güven hocama referans vereyim. Yani o her şeyde ona yönlendirdi bizi, aslında özünde de o yatıyor. Yani 2014 yılında çıkmış bir Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliğimiz var. Stratejik planlamanın önemine vurgu yapıyoruz ve orada da katılımın nasıl olacağına ilişkin plan kademelerinde çok net tanımlı aslında ya da katılımın nasıl olabileceği, temsiliyet küçüldükçe daha net ve aktif olabiliyor. Onun için de notlarımızın varyansı aslında oralarda cevap bulabilecek bir şey. Çok etkin katılımları var.

Biz kırsal alanlara ilişkin bir koruma odaklı planlama çalışması yaptık ve muhtarların çok önemli rolleri vardı. Bu ilçe düzeyinde olsun, il düzeyinde olsun, bölge düzeyinde olsun, farklı katılım senaryoları olabilir. Varlık temelli yaklaşırsak, sorunun genel bütün resmini görmek açısından önemli olduğunu düşünüyoruz. Sorun odaklıların bazı problemleri var. Yani soruna odaklı bir stratejik yaklaşmanın modelinin artık problemleri var. Onun için de varlık temelli, kaynak değerlerini korumaya yönelik bir yaklaşımla ele aldığımızda, o genel resme hizmet edecek bir planlama anlayışını yaymamız, benimsememiz gerekiyor. Bu anlamda böyle bir pratiğe kavuşmamız gerekiyor.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Teşekkür ediyoruz. Hasan Hüseyin Can Bey.

Dr. Hasan Hüseyin Can

Körfez Kaymakamı - 4 No'lu Komisyon Üyesi

Hocam teşekkür ederim.

Zamanın kısılgından dolayı ben de öncelikle böyle bir meselenin ülke gündemine taşınarak, değerli katılımcılarla tartışılmasını sağlayan Çevre ve Şehircilik Bakanlığına teşekkür ediyorum. Bizim Komisyonumuzun değerli Zafer Hocama da, Komisyondaki arkadaşlarıma özverili çalışmalar dolayısıyla ayrıca teşekkür ediyorum. Salonunda bugün bulunan katılımcılar çok önemli meselelere parmak bastılar; önemli tespit ve öneriler getirdiler. Komisyon Başkanı Hocamın da ifade ettiği gibi, bunları biz yine değerlendireceğiz. Yalnız eksik kalmasın diye iki hususta tespitimi ifade etmek isterim.

Birincisi; özel idarelerin imar konusundaki çabalarının desteklenmesi ve bu hususta sağlıklı çalışma yapmaları. İleriye dönük olarak büyükşehir sayılarının artması gibi durumlarda

sağlıksız bir yapı stokuyla karşılaşmamamız bakımından önem taşıyor. Bu hususta özel idarelerin yapacağı çalışmaların çok kıymetli olduğunu belirtmek isterim. Muhtarımın bize "muhtarlar olarak görev verilmiyor ki, kaçak yapı vesaire ile mücadele edelim" diyor. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 278 ve 279. Maddelerinde düzenleme var. Bırakın muhtarı, her kişi bir suç işlemleri görüyorsa, yetkili makama iletmek zorunda, aksi halde suç işlemiş olur. Dolayısıyla, bundan muhtarlarımız da bağışık değildir. Aylık ilçelerde yaptığımız aylık toplantılarla uyuşturucu ve diğer suçlarla muhtarlarımızla işbirliği yapmaya büyük bir çaba gösteriyoruz. Bunu da ifade edeyim.

Emeği geçen arkadaşlara tekrar teşekkür ediyorum, sağ olun.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Çok teşekkür ediyoruz. Nurullah Bey.

Nurullah Osmanlı

Konya Büyükşehir Belediyesi - 4 No'lu Komisyonu Üyesi

Özellikle ben Bakanlığımıza ben de teşekkür ediyorum, böyle bir konuyu gündeme aldığı için.

Yerel yönetimler özellikle 6360 sayılı Yasayla birlikte, Türkiye'de ilk defa kırla, kentin bir arada yönetildiği bir idari yapılanması haline geldi. İlk defa belediyeler kırla birlikte, kenti de yönetir, kentsel anlamda yönetir bir duruma geldi ve bunun için de en önemli araç plan, planlama aracı. Planın kullanımıyla ilgili konularda bazı tanımsızlıklar var. 6360 sayılı Yasa ki, burada köy, mahalle konularından bahsedildi. Bu konuda özellikle yasal büyüme anlamında ki, bunu da bahsettik. Köy Kanununun bu konuda ele alınması. Yine odak çalışmasıyla ilgili standartlar konusunda özellikle kırın ne demek olduğu konusunda, tanımların yapılması konusunda bunları ele aldığımızı düşünüyorum. Ayrıca bu yasaya bağlı birtakım unsurların da İbrahim Baz hocamın söylemiş olduğu gibi, vizyonel bir yaklaşım için mevcut yasalarla acaba bu mümkün mü? Bu mevcut yasalarla bunun mümkün olması için daha fazla öne çıktığı ve kaynakları yerel tarafından kullanılabilir olduğu bir yasa sisteminin de geçilmesi gerektiğini düşünüyorum, teşekkür ediyorum, sağ olun.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Çok teşekkürler.

Belma Hanım.

Belma Üstünişik

Kalkınma Bakanlığı - 4 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ediyorum.

Gerek Çevre Bakanlığı, gerekse iki gün boyunca özellikle bu oturumdaki tüm katılımlar son derece yararlıydı.

İki konuyu vurgulamak istiyorum. Birincisi; tabii yerel yönetimlerin bu son zamanlarda güçlenen ve hizmetleri son derece tartışıldı toplantımızda da. Bunlar sadece yerel yönetimler bir geleneksel hizmetlerin yanı sıra, Sayın Hocamın da söylediği gibi, yeni yapıyla birlikte, yeni bir görev alanıyla karşı karşıya geldi. Bunu aynı zamanda yerel yönetimlere gerek ulusal politika dokümanları, başta kalkınma planları olmak üzere, uluslararası dokümanlar da yeni bir görev, yeni bir rol çizecek. Bunlar en önemli uluslararası dokümanlar.

Sürdürebilir kalkınma hedeflerini, Birleşmiş Milletler gündemiyle ortaya çıkan 2015'ten sonra uygulanacak olan Kalkınma Bakanlığı bünyesinde koordinasyonu yürüttüğü bu çalışmalar. Aynı zamanda afet riskinin azaltılmasıyla ilgili olarak da, bütün bunlar toplantılarda bol miktarda tartışıldı ki, en önemlisi hizmetler tartışıldı. Hizmetler derken tabii ki, başta planlama, özellikle mekânsal planlama olmak üzere, hizmet planlaması, hizmet öncelikleşmesi ve diğer planlar. Nedir bu diğer planlar, ulaşım planlarından tutun, katı atık planlarına kadar nasıl olması gerektiği ve bunun mekânsal planlarıyla olan kurumla ilişkisi tartışıldı.

İki konu daha özellikle altı çizildi. Birisi de kaynak kullanımı ve kaynak yaratımı. Kaynak yaratımıyla birlikte, kaynak kullanımı rasyonelliği, etkinliği ortaya konulmaya çalışıldı. Biraz önce bir hoca ifade etti, hakikaten dış planlarda ki son derece önemli bir şeydi. 5018'le ortaya konan, sadece dokuz tane belediyenin stratejik planda kaynaklara yer verdiğinden bahsetti. Hâlbuki stratejileri yapılan bütün önceliklendirmelerinde aynı zamanda kaynak ilişkisinin kurulması gerektiği yasalarda var. Bunların hepsi gözden geçirildi ve bu konularla ilişkinin de Sayın Hocamın da söylediği gibi tartışmanın sonunda bir özümseyerek, bunlar rapora aktarılır.

Çok teşekkür ediyorum ben de.

Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin

Atılım Üniversitesi - 4. Komisyon Başkan Vekili/Komisyon Moderatörü

Sevgili Yavuz Selim Bey'den çok özür dileyeceğim. Bana mesaj mesaj üstüne geliyor. Sayın Bakan yukarıda bizi bekliyormuş. Sayın Müsteşar Yardımcımız bunu ifade etmek için geldiler. Belki şöyle bir söz alalım, öğleden sonra sevgili arkadaşlarımıza söz vermek üzere diyerek, burada noktalayalım oturumumuzu, olur mu?

Bütün komisyonumuz adına çok özür diliyorum, son iki arkadaşımızdan, Sayın Bakanı da bekletmeyelim. Komisyonumuzun çalışmalarına verdiğiniz tüm katkılar için Sayın Divan heyetine ve Sayın Haziruna çok teşekkür ediyoruz, hepinize afiyet olsun.

Fatma Varank

Oturum Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Şahin daha oylamadık, lütfen Genel Kurul daha bitmedi.

Görüşmelerimiz tamamlanmıştır. Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü Komisyonu Raporunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir...

Hayırlı uğurlu olsun, buyurun lütfen, Genel Kurulu kapatıyoruz.

Panel Oturumu

Şûra Sürecinin Değerlendirilmesi ve Şûra Kararlarının Hayata Geçirilmesi Paneli

Aynur Durak

Sunucu

Sayın Genel Başkan Yardımcım, Saygıdeğer Hazirun, hanımefendiler, beyefendiler.

Şehircilik Şûrası sürecinin değerlendirileceği ve Şûra kararlarının hayata geçirilmesiyle ilgili önerilerin alınacağı panelimize geçiyoruz.

Panelimizin Moderatörlüğünü yapmak üzere AK Parti Çevre Şehir ve Kültürden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Sayın Çiğdem Karaaslan Hanımefendiyi arz ediyorum.

Buyursunlar Sayın Karaaslan.

Çiğdem Karaaslan

Panel Başkanı - AK Parti Samsun Milletvekili

Çok Değerli Bakan Yardımcımız, çok kıymetli Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın çok kıymetli bürokrasisi, çok değerli hocalarım, akademisyenler, çok değerli katılımcılar, sivil toplum örgütü temsilcileri; öncelikle her birinizi en içten saygı ve sevgilerimle selamlıyorum.

Dün Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde hakikaten çok etkileyici bir törenle birlikte, kapanışın bir nevi açılışını yapmış olduk herhalde, öyle adlandırmak belki mümkün. Bugün de inşallah, bu akademik birikimin, bu akademik tartışmaların belki son bir nihai noktasını koyacağımız çok önemli buluşmada bir aradayız. Sanırım bu son panel, son panelde Moderatör olmak, hem de çok değerli bu konuyla ilgili ne söyleyeceklerini merakla beklediğimi ifade ederek başlamak istiyorum.

İsterseniz, onları davet edelim ve ondan sonra yavaş yavaş panelimize başlayalım. Doç. Dr. Koray Velibeyoğlu'nu davet ediyorum. Prof. Dr. Sayın Gürsel Öngören, Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin ve Sayın Mehmet Duman.

Çok değerli hocalarım öncelikle hoş geldiniz, merhabalar. Tabii dün gerek Sayın Bakanımızın yapmış olduğu konuşma hakikaten "Şehircilikte Yeni Vizyon" başlığıyla birlikte, hem güne kadar yapılanları değerlendirdiği, hem de bir gelecek vizyonu çizdiği için çok önemli. Aslında sadece konuşmalar bir yol haritasını da kapsadığını düşünüyorum.

Hemen ardından Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından gerçekleştirilen ve bana göre son döneme damgasını vuracak, çok önemli mesajları içinde barındıran manifesto niteliğinde bir konuşma gerçekleşti. Aslında, Sayın Cumhurbaşkanımız son dönemde bunu çok sık yapıyorlar, dikkat ederseniz. İlki benim takip ettiğim kadarıyla, son dönemdekileri söylüyorum sadece. İbni Haldun Üniversitesinde gerçekleşen medeniyetle ilgili bir toplantıyı gerçekleştirmiş olduğu konuşmadı. Burada medeniyetin bizim hayatımızda, takip etmenin ve geleceğe taşımanın önemini bir şehircilik vurgusu üzerinden gerçekleştirdiler.

Hemen ardından bu kez Esenler Belediyesi tarafından, Esenler Şehir Düşünce Merkezi tarafından gerçekleştirilen sivil toplum ve şehir toplantısında, bu sefer şehircilikle ilgili çok önemli açıklamalarda ve hatta bazı itiraflarda bulundular ve hemen ardından dün gerçekleştirdiğimiz Şehircilik Şûrasında da yine bence bundan sonraki yol haritamızda bizlere çok büyük katkı sunacağını bulduğumuz bir alan oluştu.

Ben öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığımıza çok teşekkür ederek başlamak istiyorum. Çünkü Türkiye'de ilk kez "Şehircilik Şûrası" adı altında bu kadar değerli akademisyenin, bu kadar farklı fikri, bu kadar hakikaten düşünsel dünya, fikriyata ve bence işin felsefesine değer veren bu buluşmayı sağladıkları için çok teşekkür ediyorum. Çünkü bu olmadığı durumda, yani içinde düşünceyi, sanatı, içinde felsefeyi, içinde bir farklı bakış açısını karşılamadığı durumda şehir dört duvar ve o dört duvarda hayattan ve yaşamdan maalesef sürdürülebilir bir mutluluktan söz etmek mümkün değil.

O yüzden, sanırım çoğu zaman hayata farklı pencerelerden bakıyor olsak da, şehir bizim ortak alanımız. Sadece ortak kamusal alanlar alanında değil, birlikte yaşıyoruz şehirde. Komşuyuz, arkadaşız, esnaf ve belki o an için ondan alışveriş eden, çocuk yetiştiren, o çocuğa hep beraber bir mahalle olarak sahip çıkan bir anlayışın temsilcileriyiz. Bugün özlediğimiz ve geri dönmek istediğimiz duygular kadar, aslında iddialı olduğumuz ve dünyada bizi ön plana taşıyacak çok önemli projelerin de sahipleriyiz.

Biz taklit ederek rekabet edemeyeceğimizi biliyoruz ve Türkiye olarak çok önemli aşamaları kat ederek, bugüne geldiğimizi de biliyoruz. Öncelikle çok temel sorunlar çözüldü, çok temel ihtiyaçlar karşılandı. Onların üzerine eklendi ama bugün artık bu geldiğimiz noktada yeni bir şeyler söylemek lazım. Sanırım Şûra da işte o anlamda, tam da zamanında, tam da doğru zamanda gerçekleşti ve yeni bir vizyon perspektifi de önümüzdeki sürece çok büyük katkılar sunacağını umut ediyorum.

Bir kez daha sözü çok uzatmak istemiyorum. Siz değerli hocalarımla başlamak isterim, arzu ederseniz. Koray Hocam sizinle başlayalım mı? Ben öncelikle çok değerli hocalarımla Şûra sürecini değerlendirmelerini arzu ederim. Çünkü çok önemli katkılar gerçekleşti. Şûramız bir kez daha hatırlatmakta fayda var. Belki bu salondaki herkes biliyor onu. Dört komisyondan oluştu. Komisyonlarımız, 1. Komisyon "Şehirlerimizde Kimlik Planlama ve Tasarım" 2. Komisyon "Kentsel Dönüşüm" 3. Komisyon "Şehirleşme Göç ve Uyum" 4. Komisyon "Şehirleşme Yeni Vizyonda Yerel Yönetimlerin Rolü".

Hocam siz Kimlik Planlama Tasarım Komisyonunda görev aldınız sanırım. Bize Şûra sürecini, orada gerçekleşen katkıları, sizin yorumunuzla almak istedik, buyurun.

Doç. Dr. Koray Velibeyoğlu

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Çok teşekkürler.

Öncelikle bütüncül bir değerlendirme fırsatı olarak görüyorum ben bu paneli.

Çiğdem Karaaslan

Panel Başkanı - AK Parti Samsun Milletvekili

Hocam affedersiniz, sizi tanıtarak başlamak isterim. Doğru, orayı atladım, teşekkür ederim.

Doç. Dr. Koray Velibeyoğlu hocamız, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde öğretim üyesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sürekli Eğitim Merkezinin Yöneticisi aynı zamanda. 2004-2006 yılları arasında ODTÜ Şehir Bölge Planlama Bölümüyle, Avustralya Griffith Üniversitesi Kentsel Araştırmalar Merkezinde doktora sonrası bilimsel araştırma projelerinde yer aldı. Şehir tasarımı yüksek lisans programında araştırma odaklı ve ortak geliştirilen kentsel tasarım stüdyolarını yürütmekte ve kentsel tasarım teknikleri dersini vermekte. Ayrıca bilgi yönetimi, akıllı şehirler, varlık odaklı yerel kalkınma, iklim değişikliğine uyum ve doğa esaslı çözümler alanında uygulama çalışmaları ve eserleri bulunmakta.

Bir parantez açıp, kendimle ilgili de bir şey söyleyeyim. Bugün burada Çevre, Şehir ve Kültürden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı olma sıfatıyla bulunuyorum. Samsun Milletvekiliyim, ama aynı zamanda kentsel tasarımcıyım ve peyzaj yüksek mimarıyım. Dolayısıyla, meslektaşım, meslekten biriyim. O yüzden, Hocam sizin takdiriniz, çok değerli fikirleriniz için buyurun.

Doç. Dr. Koray Velibeyoğlu

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Teşekkür ederim, çok sağ olun.

Zaten özgeçmişimde de gördüğünüz üzere, hepsiyle ilgiliyim. Bu bütün konuların bütünleşmesi gerektiğiyle ilgili olarak bence Şûranın çok değerli katkısı oldu. Özellikle de dört komisyon. Önceki KENTGES konularına baktığımız zaman da zaten, yerel yönetimlerin, göç konusunun, inşaat kalitesi boyutlarının daha önce de ele alındığını gördük. Ama burada daha tematize etmiş bir Şûra vardı karşımızda. Özellikle bu planlama tasarım, kimlik meselesini, kimlik konusunun öne çıkması, kendi komisyonumuzda diğer bütün konuların neredeyse kimlik değişimleri verecek şekilde ele alınıyor olması. Bu bahsettiğim tematizasyon açısından önemliydi.

Yaşam kalitesi boyutu herhalde hepimizin paylaştığı bir duygu oldu. Hem bizim kendi komisyonumuz için, hem de diğer komisyonlarda gözlemlediğim öneriler, çünkü artık Türkiye'nin şehirleşmesinin önemli bir oranda gerçekleştiğini görüyoruz. Tabii buradaki artıları, eksileri değerlendirdik. Ama artık kalite boyutuyla da kentlere yaklaşmamız gerektiği açıkça ortaya çıkıyor.

Dolayısıyla, bu noktaya bizim komisyonumuz dikkat çekti. Diğer komisyonlar da özellikle sosyal yaşam boyutuyla, bu kalite boyutunun desteklenmesi anlamında çok önemli katkılar yaptılar diye düşünüyorum. Bizim planlama dilinde, yani dört başlıkta konuşmak istiyorum. Birinci konuşmak istediğim başlık bu. Kentsel kalite başlığı.

Biz acaba standartlardan her şeyi belli kalıplarla tarif etmekten, kalitenin diline nasıl geçebiliriz. Şimdi, kalitenin dili çok da tabii sayısal ölçümleri yadırgamak istemiyorum; kenara bırakmak istemiyorum, ama kentsel kalitenin dili çok daha farklı kurulmak zorunda. Bunun içinde bizim ölçemediğimiz değerler de, unsurlar da geliyor. Mesela, bu Şûra konusunda gündeme gelen sokak, mahalle yaşantısı kavramı tam da buna karşılık geliyor. Yani tam

olarak bizim ölçmekte zorlandığımız, ama daha çok hissettiğimiz, duyumsadığımız bir kaliteyi işaret edip, işte biz bu yönde bilgiyi nasıl yakalarız? Bu çok daha önemli. Bunun için tasarımın rolü tabii daha ön plana çıkıyor. Böyle bir şeyi algılayabilmek, kavrayabilmek açısından. Çünkü tasarım, bu bahsettiğimiz yaşamın hayat bulduğu bir alan olarak karşımıza çıkıyor ve tarif eden neden olarak çıkıyor.

Tabii bunun bir uzmanlar eliyle yürütülmüş bir çevre buluşturma faaliyetinin ötesinde olması gerekiyor. Bu duyumsama halinin bütün insanlar tarafından hissedilmesi gerekiyor. Biz kalite konusunda bu görüşleri paylaşıırken, aslında bir taraftan da işte bu imar planlamasının bize verdiği daha katı standartlara dayanan, işte belli ölçümlere dayanan bunun biraz dışına taşmanın nasıl mümkün olabileceği konusunda bir görüş geliştirmekti. Tabii araçları var, mesela kentsel tasarım rehberlerimizde Şûra boyunca Tasarım Komisyonunda çok tartışıldı. Bakanlığımızın (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) da gündeminde olan bir konu, tasarım rehberi konusu. Fakat tabii, rehber gibi bir anlayışa geçebilmek de, işte kalite diline geçmek derken, biraz kastettiğim şey o başka parametreler de gerektiriyor.

Örneğin bir tasarımı sadece bir proje üretme sürecinden ibaret görmemiz mümkün değil. Tasarım rehberi de bir tasarım stratejisi, tasarım politikası, sonrası oluşabilecek bir dünya içinde kendine yer bulabilir. Daha sonra bunları tasarım kodlarına kadar indirebileceğimiz bir çerçevede kendine yer buluyor ve bu rehberliğin aslında yörede yaşayan insanlarla birlikte üretilmesi de esas. Bu boyutlar gündemde tutulduğu sürece tasarımın ve tasarımın gücünü, kalite diline çevirmenin yollarını keşfetmiş olacağız.

Tasarım rehberliği konusunu ben çok önemsedim. Yıllardır bu konuda bir adım atılması gerektiğini düşünüyorum ve bu adım atıldı. Şimdi, bu kapıdan geçtikten sonra devam etmek gerekiyor. Yani diğer alanlarla bu rehberleri buluşturmamız gerekiyor ve bütün tasarım alanlarına yaymamız gerekiyor. Birinci söyleyebileceğim konu bu.

Diğer bir konu, yeni kent gündemi. Bugün de üzerinde duruldu. Aslında yeni kent gündemi Paris İklim Anlaşması ve Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Gelişme hedefleri aslında önümüze bir perspektif de sundu. Uluslararası toplumla bütünleşme ve dünya kentlerinin ortak bir sorumluluğu olan, işte açıklıkla mücadele, yoksullukla mücadele, iklim değişikliğiyle mücadele gibi konularda bize çok önemli çerçeveler sunuyor. Bu çerçevelerle uyumlanmak önemli, özellikle kentlerimizin artık sorumluluk duyacağı bir noktaya da geldiğimizi söylememiz gerekiyor. Yani örneğin iklim değişikliğiyle mücadeleyi sadece devletlerin mücadele alanı olarak tarif etmemiz çok zor. Çünkü iklim de, toprak, hava, su gibi bizim kentsel müşterekimiz, ortak alanımız. Müştereklerin yerel yönetimlerce bir ödev olarak ele alınması gerekiyor ve bunun üzerine herkesin üzerine düşen görevi yapması gerekiyor.

Dolayısıyla, sorumluluk kentlerden başlıyor ve kentleri oluşturan diğer parçalardan başlıyor. Hepimize bu sorumluluk düşüyor. Dolayısıyla, hem uluslararası gündemle bütünleşmek, hem de kentlerin aktif olabileceği bir döneme doğru gittiğimizi söyleyebiliyor. Bu anlamda uluslararasılaşma ve kentlerin uluslararası ajandayla takip eden hale gelebilmesini mutlaka sağlamamız gerekiyor. Burada özellikle bakanlıklara çok önemli görevler düşüyor. Bunun nasıl kentlerce algılanabileceği, karar vereceği noktasında.

Bir üçüncü konu, çok da önem verdik, 4. Komisyonda da bahsedildi. Akıllı şehirler, yeşil şehirler konusu. Bu da aslında biraz önce konuştuğumuz konu da hem kalite dilinin, hem de bu bahsettiğim uluslararası aslında daha somutlaşmış, daha cisimleşmiş halleri. Hem akıllı şehirlerde, hem yeşil şehirlerde gördüğümüz şey bu. Artık erişilebilir bir kentsel kaliteden, verimlilik, kent verimliliğinden bahsediyor olacağız.

Şimdi, benim burada yanlış algılamayla ilgili bir derdimizi açmak istiyorum. Akıllı yeşil tanımlamalar yaparken, genellikle ismine daha fazla takılıyoruz. Oysa başarmak istediğimiz şey çok daha önemli. Burada verimlilik boyutunu çok ön plana çıkarmakla birlikte, aslında bir yaşama biçimiyle olan ilişki kurma biçiminin değiştiğini söylememiz gerekiyor. Yani bu kentler, bahsettiğimiz kentlerin, insanların aynı zamanda yaşama biçimleri olarak da bunu benimsemiş insanlardan oluşması gerekiyor. Bir örnek vereceğim. Bu veritabanı oluşturma meselesi, katılımcılık meselesiyle ilgili. Şimdi, veritabanı oluşturmayı hepimiz bütün komisyonlarda gündeme getirdik. Yani mesela görüş konusunda gündeme geldi, yerel yönetimlerde de hani biz neredeyiz, ne durumdayız, bunu bilmemiz gerekir gibi şeyler söylendi. Aynı şekilde şehirleşmede de aynı problemler söz konusu. Bu esas olmalı, veritabanı üretmek esas olmalı. Fakat bunun yaşayan bir şey olması lazım. Akıllı şehirler, yeşil şehirler dediğimiz şey, aslında biraz daha buna hizmet ediyorlar. Yani gerçek zamanlı bilgiyi, büyük veriyi kullanma, yönetme, onunla birlikte şekillendirme meselesine izin veriyor.

Örneğin; büyük kentlerdeki trafik sistemlerinin yönetimi. Bunların anlık yönetimi çok elzem bir konu haline geldi. Çünkü ani değişiklikler, ekstrem olaylar, bütün bu konularda da yine ağırlık izlemeleri ve değerlendirmelerinin çok rahat ön plana çıktığını görüyoruz. Örneğin, ani sıcaklık artışları olabilir, sel taşkını meseleleri olabilir. Tüm bu konularda bizim anlık olarak karar verme yetimizin gelişmesi gerekiyor. Bunu başarabilmek için de, bizim bu büyük veri meselesine öncelikle katılmamız gerekiyor ve bu konuda çaba göstermemiz gerekiyor.

Tabii bu yönetim biçimi biraz artık istatistiki verinin, geçmişin verisinden beslenmekle birlikte, anlık olarak yönetmeye dayanacağı için, buna yönelik sistemler üzerine bizim biraz daha kafa yormamız gerekiyor. Çünkü artık gelişmeler çok hızlı, yönetilebilecek riskler çok fazla ve bunu anlık müdahalelerin hayat kurtarıcı rolü olduğunu söylememiz lazım. Katılımcılık boyutundaysa, büyük bir yapının, aslında açık bir bina haline dönmesi ve kentte yaşayanlar tarafından paylaşılabilecek hale gelmesi gerekiyor ki, bu katılımın ana boyutları oluşabilsin.

Katılım derken, aslında hepimiz aynı duyguyu paylaşıyoruz büyük olasılıkla. Bürokratik katılımdan veya temsiliyet esasındaki katılımdan bahsetmiyoruz. Üretime katılımdan bahsediyoruz. Burada fikir olarak katılımdan bahsediyoruz. Bu katılımın kalitesini yükseltecek bir şey. Dolayısıyla, bu fikri üretim yapabilmek için bilgiye sahip olmamız lazım ve bu bilginin açık, erişilebilir bir halde olması lazım.

Son başlığımızı toparlıyorum. Bir dördüncü başlığım var. Tabii buraya eğer ikinci tur olursa dönmek isterim. Son bir başlığım var, onu da ikinci tura böleceğim.

Çok teşekkür ederim.

Çiğdem Karaaslan

Panel Başkanı - Ak Parti Samsun Milletvekili

Hocam katkınız için çok teşekkür ediyoruz. Tasarım stratejisi ve tasarım politikasından bahsettiniz. Bunlar hakikaten çok önemli. Yerel evrensel sorumluluklarımıza vurgu yaptınız. Yani iklim değişikliği gibi küresel bir sorundan, aslında yerelde biz belki de geleceğe taşıyacak önemli nüansları hayatımıza geçirmenin öneminden bahsettiniz.

Çok teşekkür ediyorum size, eksik olmayın. Kesmemdeki gaye şu: 15 dakikalık sürelerimiz olsun istedim. Bu sürelerde tam zamanında bitti aslına bakarsanız. Çünkü sonunda da bu alınan kararların hayata geçmesiyle ilgili fikirlerinizi almak istiyorum. O yüzden çok teşekkür ediyorum. Tabii, Kentsel Dönüşüm Komisyonu ile ilgili de çok önemli çalışmalar yapıldı.

Kentsel dönüşüm tek başına bir, tek bir boyutla ele alınacak bir konu değil. Beraberinde getirdiği sosyolojik dönüşüm ya da bütün meslek disiplinleriyle olan ilişkisi kentsel dönüşüm uygulamalarını başarılı kılan ya da başarısız olarak adlandırdığımız örneklerle vesile oluyor.

O nedenle, Prof. Dr. Gürsel Öngören hocamızın katkısını çok önemsiyorum. Çünkü o bir hukukçu. Dolayısıyla, kentsel dönüşüme hukuki perspektiften bakmak, belki hakikaten hem dönüşümün sağlıklı olması, hem de en azından vatandaşın katılımcı bir modelle birlikte dönüşüme katkı sunması. Daha doğrusu belki projenin paydaşı olmasını getiriyor beraberinde. Eğer doğru yönetilirse.

Hocam siz İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdiniz. 1985 yılında avukatlık stajını tamamlayarak, İstanbul Barosunda göreve başlayan hocamız 85 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde İdari Hukuku asistanı oldu. 87 yılında yüksek lisans, 89'da doktora programından mezun oldu. Ekim 1990 tarihinde Prof. Dr. Gürsel Öngören, İdare Hukuku doçenti oldu. 96 yılında Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Ana Bilim Dalında Profesör olarak atandı. 98 yılında öğretim üyeliğinden ayrılarak, Öngören Hukuk Bürosunu kurdunuz ve arkasından hocam gerçekten Türk hukukunun idari dava açma süreçleri, mimari eserlerle ilgili yargı kararları, kentsel dönüşüm hukuku, imar hukuku, inşaat hukuku gibi çok önemli alanlarda çalışmalar ve makaleler yayınladınız ve ayrıca da sivil toplumda çok aktif olduğunuzu görüyorum özgeçmişinizden. ÜYODER ve AYİDER'de Kentsel Dönüşüm, İmar Hukuku Derneği Başkanlığınız, Kentsel Dönüşüm Hukuk Platformu Başkanlığınız ve ayrıca da 2017 Şehircilik Şûrasına katkınız çok değerli.

Söz sizde Hocam, sizi dinleyelim buyurun.

Prof. Dr. Gürsel Öngören

Serbest Avukat - 2 No'lu Komisyon Başkan Yardımcısı

Çok teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkan Yardımcım, Sayın Bakan Yardımcım, Sayın Müsteşarlarım, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın değerli yöneticileri, Şûradaki değerli çalışma arkadaşlarım ve değerli katılımcıları öncelikle saygıyla selamlıyorum ve katılımlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Biz tabii, Şûrada, Kentsel Dönüşüm Komisyonunda çalışmalarımızı yaparken, benim şahsi pencereim hukuk perspektifi olduğu için, hukuk da adaletle eşitliği sağlayan bir araç olduğu için, biz özellikle şehircilikte ve dönüşüm süreçlerinde adaleti ve eşitliği nasıl sağlarız? Halkımızı nasıl mutlu ederiz? Onların kazanılmış hak olarak gördükleri yapılaşma düzenindeki mülkiyetlerini nasıl koruruz? Bunun üzerine yoğun çalışmalar yaptık ve bu yoğun çalışmaların sonucunda önümüzde bir dizge var. Yasal düzenlemelerde neler yapılacağına ilişkin ve bu dizgiyi Şûra kararları arasına kayda aldık.

Kentsel dönüşüm genel olarak şehircilikten ayrı bir özel alan değil. Şehirciliğin içerisinde eskiyen şehir dokusunun ya da bizimki gibi yıllarca ihmal edilmiş deprem önlemlerinin alınmadığı durumlarda ortaya çıkan sağlıklı şehir dokusunu yenilemek için kullanılan bir şehircilik aracı. Tabii, ana konumuz şehir olduğu için, şehircilikte Şûra çalışmaları olarak çok verimli çalışmalar yaptık. Biraz sonra Sayın Bakanımız bizim Şûra Sonuç Bildirimimizi açıklarken, bunların hepsini göreceksiniz. Benim öncelikle vurgulamak istediğim dünya çok hızla değişiyor ve dönüşüyor. 1950'lerde şehirlerde yaşayan yüzde 25 nüfusumuz varken,

şu anda yüzde 85'e ulaşmış durumdayız.

Kırsaldan kente nüfus, ekonomi, kültür dönüşüm içinde. Teknoloji bu dönüşümde sürücüsüz araçlar, araçsız yürüyen yollar, başka gezegenlere koloniler kurmak, vücut organlarını yeniden oluşturma, yaşamı 120 yıla uzatma, akıllı evler, akıllı şehirlerle, şehirlerdeki yaşamı derinden etkiliyor. Biz yaklaşık 50 yıl dünyadaki bu gelişmelerden bir biçimde soyutlandık. Sadece anı yaşadık, sadece var olan problemlerimizi çözmeye odaklandık.

Son 15 yıldır yeni bir yaklaşımla, milenyumla birlikte, dünyadaki diğer ülkelerin vizyonu ve hedeflerini takibe ve paylaşmaya devam ediyoruz. Gelişmiş ülkelerle karşılaştığımızda, içinde olduğumuz dezavantajı ortadan kaldırırken, zaman olgusu da aslında bizlere yardım ediyor. Bugün metroyu 100 yıl, 50 yıl önce yapmış Avrupa ülkelerine gittiğimizde, orada eski teknolojilerin kullanıldığını görüyoruz. Biz ise İstanbul'da, Ankara'da akıllı metrolarla çok daha kaliteli ulaşım yapılabiliyor.

Bunu şehirleşme açısından nasıl yapabiliriz diye düşündüğümüzde, önümüzde 2050 yılını şehir vizyonu ile, gelişmeyi teknolojik olarak yakalayıp, yaşam kalitemizi gelişmiş ülkelerle çok kolayca yarıştırebileceğimize inanıyorum. Özellikle Habitat-3 ve 2016'da yine Avrupa'da, Avrupa Birliğinde, Amsterdam Paketi'yle şehirciliğin temel hedefleri yeniden belirlendi. İnsan odaklı, kapsayıcı, güvenli ve sürdürülebilirlik temel şehir vizyonları olarak verilen. O yüzden, Şehircilik Şûrası çalışmamız öncelikle 2023, sonrasında da 2050'deki şehircilik hedeflerimizi ortaya koyma amacındayım. Yaklaşık bir yıldır birlikte olduğumuz Şehircilik Şûrası çalışmaları sayesinde farklı bilim ve pratik alanlarından gelen kişiler olarak ortak bir dil oluşturduk önce. Verimli bir çalışma yaptık ve okul arkadaşı gibi, askerlik arkadaşı gibi olduk.

Bu yakınlık, tabii çalışmaları sadece resmi toplantılarla sürdürdüğü anlarla sınırlı olmadan çalışmamızı da sağladı. İkili, üçlü, küçük gruplar halinde bulduğumuz şehirlerde bir araya gelerek, bu çalışmaları destekleyecek yeni açılımları, yeni fikir yarıştırmalarını yaptık. İlave olarak son iki gün yeni katılımcılar ve katkılarla gerçekten çalışmamızı nihai hale getirdik. Şimdi, bir yanda kadim gelenekler ve diğer yanda insan odaklı yaşam kalitesini zirveye çıkarmak amacıyla 2023 ve 2050 şehir vizyonlarını ortaya koymuş bulunuyoruz.

Tabii ki, bu hedefe ulaşabilmek ve bunun içerisinde de kentsel dönüşüm alanında arzuladığımız bir yanda depreme dayanıklı binalar; bir tarafa da çarpık şehirleşmiş yaşam alanlarını yeniden ihya etmek ve yaşam kalitemizi oluşturmak durumundayız. Bunun için pek çok yapılacak önümüzde işimiz var. Öncelikle bir kere yasal çerçeveyi yeniden biçimlendirmek durumundayız. Bunun için de Şehircilik Şûrası kararlarımız doğrultusunda, gerek şehircilik açısından genel bir şehircilik Yasası, eski İmar Yasasını daha farklı bir versiyonu olarak onun üzerinde çalışacağız. Daha sonra da kentsel dönüşümü pek çok farklı işlemlerle birlikte, sadece devrimsel bittiği, aynı zamanda var olan gecekondu bölgelerinin sağlıklılaştırılması, tarihi dokunun yeniden ihyası açısından çalışmalar yapacağız.

Tabii, bu çalışmalarda yeni şehircilik vizyonunda yerel yönetimlerde de artık bir devrim yapmamız gerekiyor, benim kanaatime göre. Belediye yönetimini yeniden düzenlememiz gerekiyor. Yine İstanbul'u, benim şahsi kanaatim, artık bu dar gelen tek büyükşehir yönetiminden kurtarıp, belki iki farklı, Asya ve Avrupa, Doğu-Batı İstanbul gibi bir yönetim sistemiyle ilgili, belediye yönetim sistemine geçirmemiz gerekiyor. Yine il özel idareleri dediğimiz devlekuşu niteliğinde ne deve, ne kuş, ne yerel yönetim, ne merkezi yönetim, bunları tamamıyla ortadan kaldırmamız gerekiyor. 1911'de belediyeler henüz yerleşmemişken, işlevini kazanmamışken, getirilen il özel idarelerini hâlâ korumaya çalışıyoruz. 30 yıl önce verdiğimiz

doktora tezim, il özel idareleriydi. 30 yıl evvel tezim sonunda il özel idarelerinin kaldırılmasını tez olarak ileri sürmüştüm, 30 yıl sonra aynı şeyi tekrar konuşur haldeyiz. Bu yönelim biçiminde değişiklik yapmak gerekiyor.

Yine Şehircilik Şûramızda muhtarlık yönetimini çok çağdaş ve etkin hale getirmemiz gerekiyor. Bu çalışmalarla birlikte, hem şehirciliği, hem de kentsel dönüşümü yeni bir vizyonla yapabileceğimiz noktadayım. Sanırım ikinci bölümde devam edeceğim Başkanım.

Çiğdem Karaaslan

Panel Başkanı - AK Parti Samsun Milletvekili

Hocam, ağzınıza sağlık, çok teşekkür ederim.

Kentsel dönüşümün de aynı zamanda beraberinde getirdiği nüfusta dönüşüm, ekonomide dönüşüm ve kültürde dönüşüm alanlarına da bir vurgu yaptınız. Bu önemliydi. İnsan odaklı, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir şehircilik anlayışının mutlaka hayatımızın temelinde olmasını ve diğer tarafların da tamamlayıcı özellikleri beraberinde getireceğini söylediniz. Ama bir hukukçu olmanız vesilesiyle ben sizin daha teknik konuları değerlendireceğinizi düşünürken, siz aslında Şûra sürecini sosyal olarak SED'e kattığını da ya da bu kurulan ilişkilerin ne kadar önemli olduğuna da vurgu yaptınız, bence bu kısmıyla da çok değerlidir.

Çok teşekkür ederiz Hocam, sağ olun.

Doç. Dr. Sayın Savaş Zafer Şahin. Hocam siz de hoş geldiniz. Hocamız ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünden mezun olduktan sonra, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Ankara İl Özel İdaresinde Şehir Plancısı ve Proje Yöneticisi olarak çalıştı. İngiltere'de ve ODTÜ'de yerel siyaset ve yerel yönetimler konulu iki yüksek lisans çalışmasını tamamladıktan sonra, doktora tezini Ankara Kenti'nde Kent Planlama, Siyaset ilişkisi üzerine yazdı. TMMOB Şehir Plancıları Odasında Ankara Şube Yönetim Kurulu Üyesi, Yönetim Kurulu Başkanı, Onur Kurulu Üyesi, ODTÜ Mezunlar Derneği Üyesi olarak sivil toplum faaliyetlerinde aktif bir şekilde görev aldı. Halen Ankara'da Atılım Üniversitesinde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde tam zamanlı akademisyen olarak çalışmalarını sürdürmektedir. İlgi alanı içinde kentsel siyaset, yerel yönetimler, kent planlama, stratejik planlama, kamu yönetiminde katılım ve katılımcı planlama, kentsel dönüşüm, e-devlet, koruma planlaması gibi sayarken bile zorlandığımız çok önemli çalışmalara imza attığınızı öğrendik ve ayrıca Hocam, eklemek isterim, edebiyat ve klasik Türk müziği ile yakından ilgilenmeniz de bana göre mutlaka dünyanıza büyük bir zenginlik katmakta.

Buyurun söz sizde.

Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin

Atılım Üniversitesi - 4 No'lu Komisyon Başkan Vekili

Çok teşekkür ediyorum Çiğdem Hanım.

Değerli misafirler; ben de sizleri en içten duygularla selamlamak istiyorum öncelikle.

Esasen Çiğdem Hanımın sözü bana verdiği noktada iki örnekle sözüme başlamak istiyorum.

Birincisi; benim çok önemseydiğim bir kavram "şehre küstüm" bilmiyorum daha önce duydunuz mu? İstanbul, Bursa ve Gaziantep'te hâlâ "şehre küstüm" mahallelerimiz var. "Şehre küstüm" kavramı bizim kadim kültürümüzde aslında bugün "varoş dediğimiz kenar mahalle"

dediğimiz mahalleleri isimlendirmek için kullanılmış bir kavramdır. Ama günümüz dünyasına baktığımızda, bugün şehre küstüm ya da şehre küsmek gibi bir kavram varsa, çok temel bir sorunumuz olduğunu söyleyebiliriz. Naçizane ben de öykülerimi bu adla kitaplaştırdım. Bir de böyle bir bloğum var, bu konudaki dertlerimi açtım. İlgilenirseniz, bakmanızı arzu ederim.

İkinci bir örnek de, belki garip bulacaksınız, ama banyo küveti örneği. Ne ilgisi var diyeceksiniz? Bence esasen bugün burada toplanma hikmetimizle çok yakından ilgili şöyle bir geri dönüp baktım, biz sanıyorum ilk küveti 150 yıl kadar önce edinmişiz. 150 yıldır evlerimizde banyosuna küvet koyuyoruz. Ama Cumhuriyet döneminin önemli bir kısmına bakalım, pazarlarda plastik tabureler satılıyor. O küvetlerin içine plastik tabure koyuyoruz ve bir de tasımız var, onunla banyo yapmayı tercih ediyoruz.

Daha sonra tabii bu günlerde zenginler jakuzi yapıp, onun için tabure koymayı, fakirler de duşakabin yaptırıp, onun içine tabure koymayı tercih ediyorlar. Bu örnek neden önemli? Bazen kentleşmenin, planlamanın, mimarinin, kentsel tasarımın çok önemli bazı örnekleri üzerinde yeterince düşünmediğimiz, düşünsek bile uygulamaya yansıtamadığımız, yansıtmasak bile hayatın ve toplumun gelişmeleri karşısında davranış biçimlerimizi güncelleyemediğimiz ya da uyarlayamadığımız konusunu bize hatırlatıyor.

Şimdi, bu iki örneği neden verdim, şunun için verdim. Acaba neden biz bu uyarlamalarla geç kalıyoruz; neden "şehre küstü, şehrimize küsmüş" bir durumdayız hâlâ. Temelde bizim komisyonumuzun tartışma konusu "Yeni Şehircilik Vizyonu"ydu ve bu şehircilik vizyonunu tartışırken, temelde üç tane meseleyle yüzleşmek zorunda kaldık ve bu yüzleşme kolay olmadı. Çok disiplinli, farklı disiplinlerden, farklı kurumlardan gelen komisyon üyelerimizle birlikte, acaba Türkiye'nin yeni şehircilik vizyonu nasıl bir şey olmalı diye tartışırken, fark ettiğimiz şeyler.

Birincisi; geçmişimizi gerektiği gibi veriye dayalı olarak, bilimsel ölçütler dışında keşfedebilmiş değiliz. Özellikle kentleşme tarihimiz açısından henüz keşfetmemiz gereken çok önemli boşluklar var.

İkincisi; genellikle geleceği tahayyül etmeye çalışırken, mevcut sorunları tartışarak, geleceğe gitmeye çalışıyoruz. Ama bunun olması mümkün değil, ancak mevcut sorunlara günü birlik ve palyatif çözüm önerileri bulabilmek söz konusu olabilir bu şekilde.

Üçüncüsü; başkalarının yaptıkları yenilikleri anlamaya ve takip etmeye çalışıyoruz, ama bizim kendi yeniliklerimiz, kendi yakın geleceğimiz, orta vadeli geleceğimiz nasıl olabilir? Buna ilişkin bir düşünsel beceri, zihinsel alışkanlık sahibi değiliz. Bunun temelinde de aslında bütün Şûralara baktığımızda, ben naçizane, hem Kentleşme Şûrası'nda, hem KENTGES'te, hem Şehircilik Şûrası'nda ve hatta aradaki birçok başka bakanlığın yaptığı strateji süreçlerinde yer almış birisi olarak şunu söylemek istiyorum ki, esasen bütün bu çalışmalarını tek bir kuramsal çerçeve altında değerlendirmeye çalışmak gibi bir ödevimiz var.

Farklı teknik, sosyolojik ya da toplumsal, kuramsal çerçeveler açısından meseleye bakmaya kalktığımızda, dağınık ve parçalı bir çerçeveyle meseleye bakıyoruz. Oysaki burada Türkiye'nin belki tam da derlenip, toplanması gereken mesele burada. Neyi kastediyorum, şunu kastediyorum. Aslında bizim hâlâ tartıştığımız meselenin bir modernleşme serüveni olduğunun farkına varmamız gerekiyor. Moderniteyi toplum bilimciler "yaratıcı yıkım" olarak adlandırıyorlar. Yaratıcı yıkım derken, yani bir şekilde eskiyi yıkıp, yerine yenisini yapmak ama bunu yaparken de yine eskiye öykünmek, eskinin birtakım değerlerini yaşatmaya çalışmak.

Tabii, toplum bilimcilerin bu anlamda yaptıkları bu tanım zaman içerisinde bu yaratıcı yı-

kımın giderek yavaşlamasını, koruma denilen meselenin de gündeme gelmesini ve hatta koruma ve yeniden yapma arasında bir anlamlı dengenin optimal bir noktanın bulunması zorunluluğunu ortaya çıkartıyor. Her ülke kendi modernleşme serüveni içerisinde böyle bir optimal noktayı buldu. Aslında Türkiye tam da böyle bir yere gelmiş durumda. Yani biz de korumayla, kullanma arasında optimal, anlamlı bir nokta bulmak durumundayız. Ben bunu öğrencilerime anlatırken Paris örneğini veriyorum. Bilmeyen Paris'e gittiğinde hep şöyle söylüyor, "ne güzel korumuşlar, eski kentlerini" tabii biz plancılar olarak biliyoruz ki, 1800'lerin ortalarında Baronfon Hausman 3. Napolyon'un emriyle Paris'i yerle yeksan etti ve şu anki Paris'i kurdu.

Sonrasında tabii koruma düşüncesi gelişti Fransa'da da ve anlamlı bir ortak nokta buldular. Bizim de bunu yapmamız gerekiyor. Tabii bunu yaparken de şunun farkında olmamız lazım. Korumayı tartışanlarla, kullanma ya da uygulamayı tartışanlar arasında ölçek, yönetim, temsil ve sermaye birikimine verilen anlam açısından önemli farklılıklar var. Bunlar arasında da bir uzlaşma yaratmamız gerekiyor.

Peki, bu uzlaşmanın aracı ne olacak? Burada bizim komisyondan yola çıkarak, bunun çok önemli bir aracının kentleşme ve kentlere ilişkin vizyon tartışmaları olduğunu söylemek istiyorum. Vizyon tartışmalarını da şöyle ikiye ayırmak istiyorum.

Birincisi şu: "Vizyon" kelimesinin Türkçe bir karşılığını aradığınızda, karşılığınza iki kelime çıkar, birincisi tahayyüldür, birisi tasavvurdur. Genellikle biz meselenin tahayyül kısmında kalırız, yani hayal etme, oysa tasavvuf hem hayal etme, hem tasarlama meselesidir. Yani geleceği hem hayal etmeye, hem tasarlama ihtiyacımız var. Bunun için de iki yöntem olabilir. Ya sorunlardan hareket edeceğiz, ya farklı bir geleceği hayal edeceğiz. Ama bu farklı geleceği hayal edebilmek, hem de tasarlayabilmek için önemli üç bileşene ihtiyacımız var. Yenilik, yaratıcılık ve hatta aykırılık. Aykırı fikirlere ihtiyacımız var. Çünkü herkes biliyor, genç arkadaşlarım belki benden daha iyi biliyor ki, nerede aykırı bir fikir varsa, geleceği onlar şekillendiriyor, son yirmi yıldır. Ama bunun için de birbirimizi çok daha fazla dinlememiz ve belki de benim diyalog restorasyonu dediğimiz bir şeye ihtiyacımız var.

Kentleşmeyse kentlerse, bütün farklılıkları bir tarafa bırakıp, gerçek sorunlara, gerçek yerel sorunlara odaklanacak yeni bir anlayış geliştirmemiz gerekiyor. Ama burada önümüzde iki tane büyük sorun alanı var. Bunun da farkında olmalıyız.

Birincisi; bir kere bu Şûralar bize hep şunu gösteriyor. Bilimsel araştırmalarla kamu politikası yapım süreçleri arasında bir uçurum var. Biz kendi mecramızda araştırmalarımızı yapıyoruz. Eğer böyle Şûralar olursa, gelip fikirlerimizi anlatıyoruz. Fakat Şûra bittikten sonra, herkes üniversitesine geri dönüyor, tez öğrencilerimizle, doktora öğrencilerimizle mutlu, mesut yaşamaya devam ediyoruz. Bu arada tersi de doğru. Kamu politikasını yapanlar da burada birlikte sohbetler ediyoruz, tanışıklıklar ediyoruz. Sonra herkes kendi mecrasına geri dönüyor. Zaten bu diyalogun restorasyonuna bunun için ihtiyacımız var.

İkinci önemli sorun da, şimdi hepimiz biz buna bütün bu Şûra boyunca bir mahalle hayatımız dolaştı. Ah mahalle, nerede o eski mahalleler. Mesele mahalle değil, meseleye doğru adı koyalım. Kentsel, kamusal değerleri kaybediyoruz. Kentsel kamusal kayboluyor. Kamusalıktan kastımız, parayı alamayacağınız, bir tanışla ancak ya da insani ilişkilerle kağıda ya da söze gelmeyen birtakım değerlerle ancak ulaşabileceğimiz meseleler, bunları kaydediyoruz. Bunun da bu iki meselenin de, çok temel bir sebebi var. Bununla noktalamayım Çiğdem Hanım.

Bir kere dışsal politika alanlarının ki, bu yani kentleşme dışındaki politika alanlarının politika tercihleri kentle ilgili tartışmaları parçalı hale getiriyor. şÖyle bir dışarı çıkıp bakalım. Akıllı kent teknolojileri burada mı, Ulaştırma Bakanlığında mı, enerji politikaları kentleri ilgilen-diriyor mu, ilgilendiriyor. Peki, evre ve iklim değişikliği kısmen burada, kısmen başka bir yerde. Bilim sanayi politikaları kısmen burada, kısmen yok. Ticari politikaları vesaire. O zaman, řu soruyu sorarak ben bitireyim. Bizim gelecek için, gelecek 100 yıl için belki kent-leşme politikalarımızın niteliği ne olmalıdır? Bu soruyu sorarak, iře başlamamız gerektiğini dūřunuyorum.

Çok teřekkūr ediyorum.

Çiğdem Karaaslan

Panel Başkanı - AK Parti Samsun Milletvekili

Salondan soru önemli alkış aldı, karşılık aldı. Demek ki bu hakikaten mutlaka asıl üzerinde durmamız alan belki de bu. Hocam çok teřekkūr ediyoruz. Aykırı fikirlere ihtiyacımız olduğu konusunda size kesinlikle katılıyorum. Ezber bozan işler yapmak, aykırı fikirler ortaya koy-mak, yani aslında biraz dūřünmek ve dolayısıyla ortaya yeni bir fikir sÖylemek bence çok önemli. Bazen bunu hakikaten geriye bıraktığımız oluyor. Diyalog restorasyonu sizin lafınız mıydı bilmiyorum, ama literatüre kazandırılmış önemli bir tanım olduğunu dūřunuyorum. Gerçekten çok güzel, çok teřekkūr ediyoruz.

şimdi, Sayın Mehmet Duman'la devam etmek istiyorum. Oradan kürsüden mi devam ede-ceksiniz Hocam, tamam. Kendisi Gazi Üniversitesi Yabancı Diller Bölümünden mezun oldu. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde, Siyaset ve Sosyal Bilimler alanında yüksek lisans yaptı. Ayrıca Fransa, Paris'te UNESCO Uluslararası Eğitim Planlamasının Yönetimi Enstitüsünü bitirdi. Çalışma hayatına Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nda başladı. Ardından 80 yılından itibaren 15 yıl boyunca Milli Eğitim Bakanlığında taşra ve merkez teşkilatlarında görev yaptı. 94 yılından itibaren İstanbul Büyükşehir Belediyesinde çalıştı. 2002-2003 yıllarında Adapazarı Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreterliği görevinde bulundu. Başbakanlık Başmüşavirliği görevini yaptılar. Halen UCLG Genel Sekreteri ve BOLD Yönetim Kurulu Başkanlığı görevleri devam etmektedir. Tüm bu çalışmaların yanın-da ulusal ve uluslararası çok sayıda organizasyonun gerçekleştirilmesinde aktif görev al-mıştır. Aynı zamanda şehirleşme, Göç ve Uyum Komisyonu üyesidir, şehircilik şûrasında.

Siz sanırım birinci sorumuzla "bu şûrada alınan kararları hayata nasıl geçelim?"in de ce-vabını bu konuşmada vermek istediğiniz için 15 dakikalık süreniz başladı, buyurun Hocam.

Mehmet Duman

UCLG/MEWA - 3 No'lu Komisyon Üyesi

Teřekkūr ederim Sayın Bařkan.

Sayın Bakan Yardımcımız, kıymetli şehircilik şûrası üyeleri, değerli basın mensupları, ha-nımefendiler, beyefendiler; sözlerime başlarken, sürdürülebilir kentler ve yaşanılabilir şe-hirlere ulaşma doğrultusunda evre ve şehircilik Bakanlığımız tarafından gerçekleştirilen bu şûranın Türkiye'nin, Türkiye'deki kalkınmaya büyük değer katacağı inancıyla, sizleri saygıyla selamlıyorum.

Bu yıl Ankara'da başlatılan Şûra çalışmaları iki kez Antalya'da, bir kez de Kızılcıhamam'da gerçekleştirilen toplantılarla önemli bir ivme kazanmıştır. Çalışmalar bugün bu etkinliklerle nihayete ermiş olacaktır. Ben bu noktada ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla başarılı bir çalışma dönemi gerçekleştireceğimizi ifade etmek istiyorum. Çalışmaların şehir tasarrufumuzda önemli yansımaların olacağı kanaatini taşıyorum.

Bu kapsamda oluşturulan Şehirlerimizde Kimlik, Planlama, Tasarım, Kentsel Dönüşüm, Şehirleşme, Göç Ve Uyum Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü komisyonlarının her birinde Şûra üyelerimiz özverili çalışmalarda bulunarak, medeniyetimizin paydaşı olan şehirlerimizin önümüzdeki dönemde yol haritasını çıkarmak adına çaba harcadılar.

Farabi "El Medinetü-l Fazıla" eserinde "saadete erişmek maksadıyla el ele vererek çalışan bir millet, fazıl, yani erdemli bir millettir" der ve erdemli şehri sağlıklı bir insan vücuduna benzetir. Sağlıklı bir vücut gibi çalışabilmesi için şehirlerimizi her bir ayrıntıyı düşünerek oluşturmalıdır. "Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım" başlıklı ilk Komisyonumuz yaşanabilirlik olgusu açısından büyük önem ihtiva etmektedir. Bilindiği üzere şehirler içerisinde barındırdıkları kültür ile birlikte var olurlar. Şehir sakinlerinin aidiyet duymaları ve kimliği içselleştirmeleri şehirdeki karar alma mekanizmalarına katılımlarını sağlayan yönetim olgusunu kuvvetlendiren önemli unsurlardır. Buna mukabil, şehir kültürünü canlı tutmak, iyi bir planlama ve tasarım yoluyla sağlanabilir.

Uluslararası arenada referans belgesi olarak kabul edilen Yeni Kentsel Gündemde de hızlı şehirleşme ve sürdürülebilirlik konularına yanıt aramak adına, strateji ve bütünleşik kentsel ve bölgesel planlama, şehirdeki dönüşümün önemli bir ayağı olarak görülmüştür. Kapsayıcı planların yapılması, şehir kimliğini korumakla birlikte, aynı zamanda kırsal-kent arasındaki bağlantıları sağlayarak, mekânsal gelişime ve katılımcılığın artırılmasına da ciddi katkılar sunacaktır.

2015 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin 11. Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları oluşturmayı amaçlamaktadır. Burada kent ve kırsal alanlar arasındaki olumlu, ekonomik, sosyal ve çevresel bağlantıların desteklenmesiyle, güvenli, kapsayıcı ve erişilebilir yeşil alanlara ve kamu alanlarına evrensel erişimin güvence altına alınması gibi birçok alt hedef bulunmaktadır. Bu da etkili bir şehir planlaması yapılmasında önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Değerli konuklar; bizler şehirlerimizin kültürünü belli bir zamana ait olan değil, zamansız ve dinamik bir yapı olarak görmekteyiz. Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonumuz bu anlamda küreselleşmeyle birlikte çevreden yere özgü, yaşanabilir, insan ve doğa olarak kapsayıcı, toplumsal bir belgeyi insan ölçeğinin ve yerin ruhunun öncelendiği değerlerle beslenen kentsel kimliğe ulaşma doğrultusunda çeşitli öneriler geliştirmişlerdir. Bu önerilerin her biri şehrin kimliğini dinamik tutmaya yöneliktir. Özellikle, kentsel kimliğin korunması ve geliştirilmesinde kentsel tasarım rehberlerinin hazırlanması ve kullanılmasına yönelik tavsiye kararlarının bu anlamda hayata geçmesi halinde bir mihenk taşı olacağını düşünmekteyim.

Bugün kentlerimizin karşı karşıya kaldığı önemli durumlardan biri de kentsel dönüşümdür. Osmanlı döneminde şehirdeki yangın bölgelerinin ve savaş sonrası hasar görmüş yerlerin yeniden imar edilmesi anlayışıyla başlayan kentsel dönüşüm algısının 1950'lere gelindiğinde, yasal olmayan konutların tasfiyesi ve iyileştirilmesi, 1980 sonrası dönemde yenileme ve koruma uygulamaları, 2000 sonrası süreçte de yenileme, koruma, iyileştirme ve seçileşme stratejilerine evrildiğini görmekteyiz.

Bu süreç içerisinde 2012 yılında çıkarılan 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun, afet duruşundan önce gerekli tedbirlerin alınmasına yönelik mevcut eksikliğin giderilmesi bakımından çok önemli bir adım. Bununla birlikte Japonya'nın Sendai Kenti'nde Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılı Mart ayında gerçekleştirilen Afet Risklerinin Azaltılması 3. Dünya Konferansında kabul edilen Sendai çerçevesi afet risklerinin azaltılması konusunda kazanımlar sağlamıştır.

Esasen görüldüğü üzere, komisyonumuzun ortaya koyduğu çalışmalar da küresel gündemden bağımsız düşünülmemelidir. Bizler şehirlerimiz için çözüm önerileri geliştirirken, küresel gündeme şehirlere biçtiği yeni rolü de göz önünde bulundurmak ve planlarımızı bu doğrultuda yapmak durumundayız. Bu çerçevede Kentsel Dönüşüm Komisyonu üyelerimiz Birleşmiş Milletler Habitat süreci, Avrupa Birliği'ndeki programlar temelinde hem mevzuata yönelik, hem de kentsel dönüşümün ekonomik ve sosyal boyutuna değinen güzel bir çalışma meydana getirmişlerdir.

Kentsel dönüşüm; uygulandığı çevredeki fiziksel dönüşümle birlikte, küresel dönüşümü de beraber getirmektedir. İyi bir kentsel dönüşüm, şehrin kültürünü canlı tutarken, bunun tersi yapıların ise kültürel yozlaşmaya yol açtığını belirtmek isterim. Burada aslında Kentsel Dönüşüm Komisyonu, Şehirleşme Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonumuzun ortak faaliyetler alanları olduğunu da görmüş olduk.

Yerel kentsel dönüşüm de, kentin yerel kimliğine uygun, iyi bir planlama çerçevesinde gerçekleştirilmelidir. Şûra çatısı altında yapılan komisyon çalışmalarının birbirine bağlı zincirler dizisi olduğunu da bu vesileyle ifade etmek isterim. Komisyonlarda şehircilikte yaşadığımız sorunlar bize yeter değil. Derinlemesine bir bakış açısıyla çözüm bulmaya yönelik çalışmalar yapılmış olması memnuniyet vericidir. Şehirlerimizin mücadele alanlarından birisi de bugün karşımıza göç olgusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Şehirleşme Göç ve Uyum Komisyonu da göç konusu bütünsel bir bakış açısıyla incelendi. Halihazırda göç Türkiye'nin evrensel strateji geliştirmesi gereken alanlarının başında gelmektedir.

Zira, büyükşehirlere olan göç, kırsal alanlar, kent arasındaki bağlantıyı koparmakta, aynı zamanda ticaretin büyükşehirlerde yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Bugün sürdürülebilir kalkınma hedefleri ve yeni kentsel gündeme baktığımızda ise, kır ve kent arasındaki bağlantının sağlanarak, kalkınmanın gerçekleşmesi hedeflenmektedir. Bu anlamda, nüfusu 1 milyonun altında olan kırsal ve kentsel bölgeler arasında bilgi, inovasyon ve ticaret akışında aracılık rolü üstelenen, buldukları bölgenin kalkınmasında etkin bir rol oynayan ve kendilerine has özelliklerini koruyan aracı şehirler kavramına dikkat çekmek istiyorum.

Sadece ekonomik anlamda değil, yerel kültürün gelişmesinde ve sürdürülmesinde aracı şehirlerin oldukça önemli olduğunu düşünüyor ve sahip oldukları doğal tampon bölge rolleriyle de iç göç konusunda bir reçete oluşturabileceklerine inanıyorum. Bunun yanı sıra, Türkiye 2011 yılında Suriye'de yaşanan olaylar neticesinde büyük bir kitlesel göçe de ev sahipliği yapmaktadır. 3 milyonun üzerinde Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye'de yerel halkla birlikte, mültecilere de temel hizmet sunma noktasında merkezi yönetim ve yerel yönetimlerin önemli bir sorumluluğun altına girmiş bulunmaktadırlar.

Kimseyi geride bırakmayarak, kentsel bağlamda herkes için eşitliği sağlamak, iyi bir sosyal içerme politikasıyla mümkündür. Yerel Gündem 21'de de altı çizilen dezavantajlı gruplara yönelik kapsayıcı çalışmaların yapılması, toplumsal entegrasyonunun sağlanması noktasında büyük önem arz etmektedir. Şehirleşme Göç ve Uyum Komisyonumuz bu alanda sekiz ana başlıkta öncelikli alanları belirleyerek, tavsiyelerini ifade etmiştir.

Son olarak, gözetilebilir bir şehircilik kavramını ulusal düzeyde ve yerel kurumsallaşmasını sağlayacak Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü Komisyonumuz ise bu anlamda bize farklı bir bakış açısı kazandırmıştır. Komisyonumuz şeffaflık ve katılımçılık ekseninde kırılan grupların da fırsatlara eşit bir şekilde erişimi, Ar-Ge çalışmalarına yatırım, ekosistem ve kırsal alanlar arasındaki bütünlüğün gözetilmesi, hizmette verimlilik ve sürdürülebilirlikle, süreç odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi anlamında çalışmalarda bulunmuştur.

Genel olarak baktığımızda, son komisyonda bizlere Şûranın bütüncül bir değerlendirmesini sunmaktadır. Mekansal planlama ve dönemsel planlama ile kırsal alanlarla ilgili stratejik planlama yapılmasını öngören komisyonumuz aynı zamanda şehirlerde yaşanan sorunların çözümünde katılımcı bir anlayış ile, tüm grupların sürece dâhil olmasını öngörmektedir. Özellikle, yerel hizmetlerle, katılımçılık olgusunun temel bir dayanak olarak görülmesini vurgulamaktadır. Mahallelerin yerel yönetim kademelendirilmesinde katılımçılığın artırılması noktasında önemi ise gözden kaçırılmamalı.

Küresel sorunlara çözümlerin yerelden başlamasıyla, yerelin en tabandan bütüne ulaşma gayretiyle çalışmalarını sürdürmeliyiz. Bu anlamda Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü Komisyonu, sürdürülebilirlik ve kırsal alanların korunmasından hareketle, sağlıklı bir kırsal planlama yapılmasını ve bilimsel veriler baz alınarak, ekosistemin korunmasına yönelik çalışmalar yapılmasının altını çizmiştir. Bu anlamda, dört komisyonumuz da ciddi emek vererek, şehircilik tasavvurumuzun gelişmesinde, aynı zamanda geleceğin şehirlerini oluşturmaya yönelik bir yol haritası çıkarılmasının da önemli rol oynamışlardır. Ayrıca, çalışmalar sürerken, komisyonlarımızdan bir rektör ve bir bakanın da çıkması son derece sevindiricidir.

Bu bakımdan, Şûrayı hem ulusal, hem de yerel düzeyde bir mihenk taşı olarak gördüğümü zü ifade etmek isterim. Buradaki kararların sadece kayıtlarda kalmamasını, aynı zamanda uygulamaya geçilmesini ümit ederim. Tavsiye kararlarının sadece merkezi düzeyde kalmaması, merkezi yönetimin taşra teşkilatlarına ulaştırılmalı, yerelde şehircilik anlamında sahiplendirici bir rol oynamalı. Yerel yönetimler ve kent konseyleri de dâhil olmak üzere, yerelde her bir mekanizmanın harekete geçirilmesi, Şûramızın sonuçlarının hayat bulması açısından oldukça önemlidir.

Her şeyden önce Şûradaki kararların hayata geçirilmesinde aktif rol oynayacak bakanlıklarımızdır. Bakanlıklarımızın stratejik planlama birimlerinde bu kararlara uygun çalışmalar gerçekleştirilmesi önemli bir adım olacaktır. Bunun yanı sıra yine bakanlık bünyesinde yer alan denetim ve rehberlik birimlerinin bakanlık içerisinde Şûra kararlarının takibinin gerçekleşmesi bu alanda amacımıza ulaşmada etkili olacaktır.

Kararların ülke genelinde takibinin yapılması da ayrıca düşünülmelidir. Bunun için en uygun merci Türkiye Büyük Millet Meclisi olduğunu düşünmekteyiz. Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisinde yer alan Çevre Komisyonu, Şûra kararlarını izleme görevini yürütebilir; hatta bu komisyon bünyesinde Şûrayla ilgili bir alt komisyon da kurulabilir. Belki buna ek olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi, Bayındırlık İmar ve Ulaştırma ve Turizm Komisyonu, Çevre Komisyonu ortak bir çalışma gerçekleştirebilirler. Bunu özellikle yeni yönetim sistemine geçeceğimizi de düşünerek, vurgulamak istiyorum.

Şehirlerimiz medeniyetimizin simgesidir noktasından hareketle, yerelde stratejik planlar dâhilinde şehir kültürünü her daim canlı tutmak, her şehrin sakinlerini, şehrin dahili yapmak suretiyle önemli çalışmalar yapmak amacıyla hazırlanan bu Şûranın hepimiz için hayırlı olmasını diliyorum; Şûra Tavsiye Kararlarının verimli bir şekilde uygulanmasını ümit ediyorum.

Sizleri saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Çiğdem Karaaslan

Panel Başkanı - AK Parti Samsun Milletvekili

Hocam ağızınıza sağlık, teşekkür ederim. Ne kadar dakiksiniz, tam 15.00'da konuşmanızı bitirdiniz, çok teşekkür ediyoruz.

Çok önemli konulara değindiniz. Aslında genel bir çerçeve çizdiniz. Belki de bütün komisyonların ilgi alanına giren konularda, onların çalışmalarına dair görüşleriniz paylaştınız. Ayrıca da ikinci etapta soracağım dediğim tavsiyelerinizi almış olduk bu konuşmanızda.

Tekrar çok teşekkür ediyoruz, ağızınıza sağlık.

Değerli hocalarım; biraz önce Şûrayı değerlendirmenizi sizden istemiştim, bu kez de biraz önce Savaş hocamızın söylediği gibi, bunlar burada kalmasın, unutulmasın ya da sadece böyle bir fikri bir zeminde bir tartışma olarak değil, hayatın da gerisinde amacımız bu. Bana göre bakanlığımızın verdiği bu büyük emeğin de altında zaten bunu bir yol haritasına dönüştürme fikri ve iddiası yatıyor. Oysa, bunlar nasıl hayata dönüşür, nasıl bunlar birer projeye, bunlar nasıl uygulamaya dönüşür? Çünkü çok değerli katılımcılar vardı, sivil toplum vardı, üniversiteler vardı. Akademi vardı, onun yanında belki özel sektör vardı, bunların temsilcileri vardı. Yani çok farklı fikirler vardı, ama ortak bir şey için bu çalışmalar yapıldı, nasıl hayata geçecek bu çalışmalar?

Doç. Dr. Koray Velibeyoğlu

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü - 1 No'lu Komisyon Üyesi

Çok teşekkür ederim. Tabii benim dışımda da fikirler olacak. Ben dört başlıkta yine toparlamaya çalışacağım. Bir önceki toplantıdan kalan başlığım vardı, onu da ilave ederekten.

Şimdi, öncelikle bu tasarım alanına vurgu yapmıştık ve artık planlama tasarım birlikteliğinin kurulması uzun yıllardır, koptuğunu düşündüğümüz birlikteliğin geri gelmesi gerekiyor, bu çok önemli. Bunu başarabildiğimiz ölçüde bahsetmiş olduğum tasarım rehberlerinden, kalite birimine geçişini kabul etmenin ana kesiti orası. Bunu başarabilmek lazım; bunu eğitimde de başarmamız gerekiyor. Eğitimde de çok önemli kopuşlar olduğunu düşünüyorum. Bu disiplinlerarası çalışma dünyasını tasarım alanına mutlaka taşımamız gerekiyor. Bunların önemli bacakları var ve birlikte üretme kültürünü oluşturmamız lazım. Bu bizim Şûra Tavsiye Kararlarımız içinde de yer alıyor. Bunu başarabilmek önemli. Çünkü, şehirleşme artık çok kompleks, işte biraz önce bahsettiğim anlık karar alma süreçlerine kadar yansıyan bir yapıdan bahsediyoruz. Kırılganlıkları nasıl ölçüceksiniz. Diğer taraftan riskleri nasıl hesaplayacaksınız gibi, çok acil problemlerle bir yandan uğraşıyorsunuz. Diğer taraftan, işte zamanın, mekânın ruhunu nasıl yakalayacağız gibi somut olmayan meselelerle de bilgilenecek durumda kalıyorsunuz.

O yüzden bu kompleksiteyi yürütmek çok kolay bir iş değil. Temelinde elbette ki, biraz önce bahsettiğim gibi, ortak bir zemini, veriyi paylaşmak var. Fakat bunun açık, demokratik paylaşımı demek, aslında fikir üreten bir sürü insanın oluşabilmesi demek ve pek çok konuda görüşlerini iletebilmesi demek. Bu boyutu çok önemsememiz gerekiyor. Çünkü bizim bu ilişkileri sadece uzmanlar tekelinde, dikeyde kurmamız yetmiyor; yatayda da kurmamız lazım. Bunu yataya çevirmenin yolu ne olabilir? Şimdi, şehirleşmenin bu fiziki anlamda dikey yatay meselesinden bahsettik; ama bu benim bahsettiğim yatay uzmanların oluşturduğu dikey hiyerarşi değil, yatay hiyerarşi nasıl olacak? Yani bunu zemine nasıl yayacağız, bu mesele önemli.

O yüzden, açık olma, açık topluma yönelik olarak verinin paylaşımı, farklı gruplarla bir araya getirildiğinde, ortaya çıkacak, belirecek imkânların değerlendirilmesi de önemli. Çünkü hiçbir şey stratejide yazdığı gibi gerçekleşmiyor. Hayatın koşullarına göre yeni şekiller alıyor; yeni formlar alıyor. Bu beliren bu fırsatlar olabilir, olasılıklar olabilir. Bunları da katıp devam edebilmemiz gerekiyor. Bunu yapabilmek için kurulan modelin dinamik olması gerekiyor. Şu an bahsettiğimiz ve bizim kâğıda yazdığımız şeylerin gerçek olmasını beklemek çok da gerçekçi görünmüyor bana. Bunu dinamik hale çevirmenin bir yolunu bulmamız lazım ve bu bahsettiğim konu bu yatay örgütlenme meselesi bu bahsettiğimiz dinamik yönetimi sağlamak açısından çok önemli. O yüzden bir kere bu zenginliği nasıl yayacağız, fikir üretimini nasıl teşvik edeceğiz kısmı birinci konu, benim açımdan.

İkinci konu; varlık odaklı olmak. Doğayla barışmaktan bahsettik. Bu kent/kır meselesinde çok ön plana çıktı. Eğer kenti de kır anlamak dedik, yine insan perspektifinden baktık. Oysa, kendisiyle doğan, şehirle doğan meselesini görmemiz gerekiyor, bunların bütünlüğünü görmemiz gerekiyor ve arasındaki geçişliliği görmemiz gerekiyor. Bununla ilgili ne yapabileceğimiz konusunda da reel çözümleri aslında konuştuk. Mesela doğayı kentle buluşturmanın yolu olarak tavsiye kararlarında mesela yeşil altyapı diye bir şeyden bahsettik. Bunun ön plana çıkarılması demek aslında yapılacak çözümlerin hem doğayla barışık, hem daha ucuz maliyetli, hem de insan yaşamıyla bütünleşecek bir hale getirilmesi demek. Çünkü hayatımızın pek çoğu aslında biz bu altyapıların üzerinde yaşıyoruz, devam ediyoruz. Kentlerin esas kuruluş noktalarını da bunlar oluşturuyor ve yeni gelişecek noktaları da yine onlar oluşturuyor.

O zaman, altyapılar üzerine biraz daha düşünmemiz gerekiyor. Bunların bütünlüğü, biraradalığı, çalışabilirliği ve aslında farklı alanlardan beslenmesini de görmemiz gerekiyor. Yani mesela bir ulaşım alanından bahsettiğimizde, aslında sadece ulaşımdan bahsetmiyoruz. Enerji konusundan da bahsediyoruz artık; aynı zamanda sağıktan da bahsediyoruz, ulaşım dediğimiz anda. Dolayısıyla, bütün bu alanların birlikteliğini, bağlantılarını görebilmek gerekiyor ve bunu kuracak altyapıları oluşturabilmek gerekiyor.

Bir diğer değineceğim konu, bunlar süreci ve üzerinde konuşacağımız, tartışacağımız zemin tarif etmek içindi. Şimdi, bunun yönetimiyle ilgili de birkaç şey söylemek istiyorum.

Birincisi; sinerji üretimi, bu komisyonda da, Şûranın bütününde de hissettiğimiz şey şu oldu. Pek çok plan var, pek çok strateji var. Pek çok iyi niyetli olabilecek girişim var ve herkes kendi alanında, kendi tematik alanında sektöründe bir şeyleri geliştirmek için çabalıyor. Kimimiz turizmi geliştirmek için çabalıyoruz, kimimiz enerji işte, yenilenebilir enerji kaynakları kullanabiliriz diye çabalıyoruz. Kimimiz ulaşım, sürdürülebilir bir hale gelirse, nasıl olabilir üzerine konuşuyoruz. Bütün bunlar üzerinde de pek çok burada Şûra boyunca tavsiyemiz oldu.

Aslında bizim burada yönetmemiz gereken şey, bütün bunların toplamının ötesinde bir şey. Yani sinerji yönetimi bulmamız lazım ve ortaya çıkan sonucun bunların tek tek ortaya koyduğu pozitif yaklaşımın ötesinde bir şeye dönüşmesi lazım. Yani hedefimiz sinerjiyi yakalamak olmalı. Ama eğer bu işe negatif tarafından bakarsanız, yani biz aslında bu çok hukuklu meselesi konuşulurken, çok planlama var, çok kademe var derken de aslında belki biraz buna vurgu yapmaya çalışıyorduk. Bütün bunların üst üste çakışması, yetki karmaşası yaratması da bu bahsettiğim sinerjiyi negatif yönde etkiliyor ve sonuçta istemediğimiz bir noktaya giriyoruz.

Dolayısıyla, aslında çalıştırmamız gereken bir sarmal var; dörtlü sarmal var. Eskiden üçlü diye, akademi, sanayi ve kamu arasında sivil toplumun eklenmesi gerekiyor. Bu dördüncü

güç olarak ve bütün aslında bu yapılan çalışmaların zemininde bu dört gruba doğrudan sorumluluk yükleyecek, bu dört grubun öncülük edebileceği şekilde formüle etmemiz gerekiyor. Şimdi, biz burada sorumlu kuruluşlar diye yazdık. Bunların sahiplenmesi nasıl olacak konusu, en önemli konu. Çünkü herkes o sorumluluk içinde çalışmadığımız sürece, birlikte bir artı sonuç üretmediği sürece, bizim başarılı olmamız çok mümkün görünmüyor. Dolayısıyla, sinerji üretimi konusu önemli.

Son olarak da, belki adına geçiş yönetimi diyeceğim ya da buna benzer bir şey diyeceğim. Yıllar içinde de şöyle bir düşünceye sahip oldum. Biz planlamada hep bütünler üzerine konuşmaya alıştık. Bir yerin bütüncül olması, yani burada da çok vurgu yaptık, bütüncül bütüncül dedik sürekli. Buna inanıyoruz, ama işte, bu bütüncülüğün aslında ben sinerji üretme boyutuna inanıyorum. Diğer taraftan da o bütünü elde etmek için de, hepimizin gösterebileceği mikro çabalar var. O çabalara da çok inanıyorum. Yani bunun kurum düzeyinde olması gerekmiyor. Vatandaş düzeyinde de olması gerekiyor. Buna çok inanıyorum, dolayısıyla, o farklılıklar, aykırılıklarla ilgili, Zafer Hocam, ben bu kısma da çok inanıyorum. Çünkü küçük ölçekli ve yenilikçi uygulamaların ortaya koyduğu değişimler, aslında bir süre sonra normların değişimine ve ortamın değişimine neden olacak bir etkiyi de yaratıyor. Bu etkiyi küçümsememek lazım. Dolayısıyla, bizim gördüğümüz bu küçük ölçekli, yenilikçi uygulamaları yürütecek yöntemleri geliştirmemiz lazım. Yani ölçeklendirebilmemiz lazım bunu mümkün olduğunca.

Bu ölçeklendirmeyi yaparken de, bir şeyi aynen tekrar etmek değil, yöresine bağlamına uygun olarak uyarlamak boyutunda bu işi başarabilmek gerekiyor ve bu geçiş yönetimi derken, biraz kastettiğim şey o. Bunların hepsinin arkasına bir öğrenme perspektifi eklemek gerekiyor. Yani çıkarımlarımızı bir öğrenme sürecinin girdisi olarak kullanabilmemiz gerekiyor. Bunu başardığımız zaman, yeniliklere doğru koşmanın da yollarını açmış oluruz. Diğer türlü iyi uygulama örneği, bir zaman için çok önemli, çok başarılı, ama belli bir süre sonra aynı örneği başarısız olarak adlandırabiliyoruz rahatlıkla. Bunun yaşayan bir şey olması lazım; dönüşen bir şey olması lazım. Küçük ve yerelden başlayıp, ölçeklenip, kendi yöresi bağlamında bir öğrenme süreci içinde yeniden ve yeniden üretiliyor olması lazım ki, bu başarıya ulaşabilelim diye düşünüyorum. Yani bu belgeyi yorumlarken, hani şu elimizdeki belgeyi yorumlarken, bunu uygulayacak olanların nereden başlaması gerektiğine yönelik olarak böyle bir yol takip edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla, burada sorumluluk esas olarak uygulayıcılık. O yörede yaşayanlara, o yörede yaşayanların sağladığı pratikleri kurumsal yapılara ve nihayetinde ulusal düzeye taşıyabilmekten geçiyor.

Teşekkür ederim.

Çiğdem Karaaslan

Panel Başkanı - AK Parti Samsun Milletvekili

Teşekkür ederiz Hocam. Hiç yorum yapmadan size geçmek isterim, süremizi aşıyoruz çünkü yavaş yavaş.

Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin

Atılım Üniversitesi - 4 No'lu Komisyon Başkan Vekili

Son turda şuna değineyim ben de: Evet bundan sonra ne yapacağız? Aslında bundan sonra ne yapacağımıza bizim çok tartıştığımız bir meseleden gelmek istiyorum. Hep şu soruyu

sorduk, komisyon çalışmaları boyunca. Niye ikinci bir Şûraya ihtiyaç duyuldu? Ben de kendi kendime başka bir soruyu soruyorum, tabii bu soru sorulurken. Acaba niye sekiz sene bekledik, tekrar bir araya gelmek için? Çünkü bu kadar dinamik bir mevzu tartıştıysak, Kentleşme Şûrasını hatırlıyorum, 500 katılımcılı, müthiş bir çalışmadan sonra, hiç biraraya gelmedik ve ağırlıklı olarak bürokratların olduğu bir izleme yapısı kuruldu.

Açık söyleyeyim, bu bir yanıştı. Bu yanıştan vazgeçmemiz lazım. Sürdürülebilir ve sürekli bir politika tartışmasını bundan sonra yapmamız lazım. Bunun için de son sorduğum soruyla devam edeyim. Kentleşme politikasının niteliği ne olmalı? Üç temel niteliği olabilir, sektörel olabilir, bugüne kadar öyle oldu. Kentleşme Şûrasına kaynaklık eden çalışmalardan biri sürdürülebilir kalkınmanın kentleşme sektörüne uygulanmasıydı. Bu bir Avrupa Birliği projesi vardı ama artık şunu fark etmemiz gerekiyor. Artık kentleşme politikası bir sektörel politika olamayacak kadar büyük ve karmaşık bir meseledir. Bir şemsiye ve çerçeve politika olmak zorundadır. Burada farkındayım, çeşitli bakanlıklar bundan rahatsız olabilir, bakanlıkların yetki kavgaları vesaire gündeme gelebilir. Kusura bakmayın, ama geleceği düşüneneceksin, artık bunlar anlam taşıyor ve bizim kentleşmeyi birçok politikaların üstüne koymak gibi bir zorunluluğumuz var. Bunun yanında da yerel politika dediğimiz meseleyi gündeme taşımamız lazım. Yani yerel yönetimler daha ne kadar, sadece bakanlığa yüzünü çevirmiş, acaba bakanlık ne diyecek diye bekleyen kurum olmayı tercih edecekler. Farklı sesler, aykırılıklar, farklı yerel uygulamalar nasıl ortaya çıkacak; farklı yerel tercihlerle ortaya çıkacak.

Burada peki kentleşme bir şemsiye ve çerçeve politik alan olacaksa, bunu nasıl yapacağız? Bakın, çok basit bir örnek. Eminim ki Şûranın toplanmasında dahi, elimizde Türkiye'de kentleşme alanında, sektöründe hangi konuda kim uzman, bunun ciddi veritabanı dahi yoktur. Bir kere buralardan böylesine basit yerlerden başlamamız lazım. El yordamıyla hareket etmeyi bir kenara bırakmamız lazım. Bunu damla damla, aşama aşama büyütecek yeni bir yola girmemiz lazım. Bunun için de bizim komisyon çalışmamızda da önerdiğimiz bir referans kuruluşu, belki bir politika çerçevesini takip etmemizi sağlayacak veritabanı, parametreler dizisine, bunun için sürekli veri üretmeye ihtiyacımız var. Öte yandan, yerel şehircilik ve yenilik, vizyon ve stratejilere ihtiyacımız var. Artık yerel yönetimleri sadece ihale yapan değil, Ar-Ge çalışmaları yapan kurumlar olarak görmek zorundayız. Bu olmazsa, 20 yılın öncesi teknolojileriyle ihalelerini yapmaya devam eder ve birilerinin bir yerlerde teknolojileri tartışmaya ve gündeme getirmeye çalıştığı bir ülke olmaktan öteye gidemeyeceğiz.

Burada Koray Hocama çok katılıyorum. Ben ne zaman sahaya insem, farklı toplantılarda da gerçekten tabanda çok yeni genç kuşağın ürettiği ilginç uygulamalarla, aslında patlamaya hazır bir uygulamalar bütünüyle de karşılaşıyorum. Onların önünü açmamız gerekiyor. Bunun için de bir katılımcı da söyledi, bir önceki oturumda, kesinlikle üniversitede, yerel yönetimlerle, kent yönetimleri arasındaki ilişkiyi sıkılaştırmamız gerekiyor. Biz bu sene Hürriyet Gazetesi'yle Ankara'da bir çalışma yaptık, bir yazı dizisi yaptık. Bütün üniversitelerin kent yönetimlerine gittik ve sorduk. Kentler için hangi projeyi yapıyorsunuz, hangi işbirliğini yapıyorsunuz? Ne yazık ki, çok üzüldük, çünkü neredeyse doğru dürüst bir ortaklık ve işbirliği yok ortada. Üniversiteler kendi tarafında, yerel yönetimler kendi tarafında.

Burada sürdürülebilir ve sürekli bir kentsel vizyon ve kentsel tartışmaya her şeyden çok ihtiyacımız var. Bunu yaparken de modeller üretmeliyiz. Mesela bizim Türkiye'ye özgü kentsel dönüşüm modeli ne olacak? Birden fazla model olmalı ki, doğru olanı bulabilelim. Pilot çalışmalarımız olmalı, kuramlar, yeni kuramlar üretmeliyiz ve saha çalışmaları yapmalıyız. Bunun için de tabii, dünyada birçok yeni uygulama var. Bunları bizim izlememiz, anlamamız ve bir şekilde benzerlerini ya da Türkiye'ye özgü olanını yapmamız lazım.

Tek bir örnek vereceğim: Yaşanabilir kentsel laboratuvarlar, akademisyen arkadaşlarımız bunu duydular; ama Türkiye'de henüz bu konuda neredeyse hiçbir şey yapmış değiliz. Şu an bütün Avrupa'da 378 tane yaşanabilir kentsel laboratuvar var. Bunlar ne yapıyor? STK temsilcisi, akademisyen, yerel yönetici, gerekirse merkezi hükümet kuruluşu temsilcisi ve vatandaşlar. Temelde gerçek bir sorun alanını tartışıp, çözümünü hatta prototip çözüm önerileri geliştirmek için bir araya geliyorlar. Bildiğimiz bir laboratuvar gibi bir ortamda. Bizim bu tür çalışmaları öne çıkarmamız gerekiyor. Bunu yapamazsak, dedim ya başka tür politika çalışmalarında da ben yer alıyorum ve üzülerek görüyorum ki, bütün oralarda mesela evlerinde çalıştay naçizane katkı oldu. Yerel yönetimler biliyorsunuz kent diyorsunuz, en sonunda stratejilik çıkıyor, bir yerlerde "ve kent, ve yerel yönetimler" ifadeleri var.

Esasen politika başka bir yere hedefleniyor. Ama olmuşken kent de olur canım, yani o da arada kaynar, çözülür gibi bir yaklaşımla, bu yaklaşımlardan sıyrılmamız gerekiyor.

Son olarak tekrar yenilikçiliği, yaratıcılığı ve kentleşme sektörüne tüm boyutlarıyla, star kaplarıyla, melek sermaye gruplarıyla, yeni ürün ortaya çıkartacak, genç sermaye, genç fikir sahiplerinin desteklenmesiyle yeni bir yüz vermemiz gerektiğini düşünüyorum. Bunu yapabilirsek, o zaman geleceği inşa edebiliriz; ama bunu yapabilmemizin yolu da sekiz senede bir değil, en azından iki senede bir, hatta arada birbirimizi dinleyeceğimiz başka fırsatlar yaratarak, daha çok diyalog içinde olmak ve tekrar hatırlatıyorum, bir diyalog restorasyonu inşa etmek.

Çok teşekkür ediyorum.

Çiğdem Karaaslan

Panel Başkanı - AK Parti Samsun Milletvekili

Teşekkür ediyoruz.

Gürsel Hocam, buyurun söz sizde.

Prof. Dr. Gürsel Öngören

Serbest Avukat - 2 No'lu Komisyon Başkan Yardımcısı

Teşekkür ederim.

Şimdi, bu kadim gelenekleri ve diğer yanda insan odaklı yaşam kalitesini zirveye çıkartacak 2023 ve 2050 şehirleşme vizyonunu Şehircilik Şûramız ortaya koydu. Bu hedefe ulaşabilmek için diğer konuşmacıların da vurguladığı İzleme Kurulunu bu şehircilik çalışmalarının sürekliliği ve sürdürülebilirliği için bizim komisyonumuzda zorunlu olarak buluyor. Yine bu dünyadaki hızlı değişim ve dönüşümü anında ülkemiz şehirciliğine yansıtacak çalışmalar için ulusal bir şehircilik merkezine veya akademisine ihtiyacımız var.

Bu Şûra sonrasında Şûrada belirlenen hedefleri yaşama geçirmek için yine yasal altyapının hızla oluşturulması gerekiyor. Bunun için Şûrada vurguladığımız "Şehirleşmedeki Katılımcılık İlkesi" gibi yasal düzenlemelerde de katılımcılık ilkesi doğrultusunda bakanlıkta yapılacak yasal altyapı çalışmaları masasına ilgili sivil toplum kuruluşlarının ve özel sektör mensuplarının da dâhil edilmesinin belirli sonuçlar oluşturacağına inanıyorum. İzleme Komitesinin de hem bürokratlar, hem sivil toplum kuruluşları, hem de özel sektörden olmasını da çok ciddi bir biçimde önemsiyorum.

Şimdi, kentsel dönüşümle ilgili komisyonumuzun temel olarak bundan sonraki çalışmalar açısından olmazsa olmazı imar planları bütüncül olarak il ve ilçe bazında yenilenmeden, kentsel dönüşüm başlamamalı. Aksi takdirde il ve ilçe bütününden kopuk, sürdürülebilir olmayan bir mekân yaratmış oluyoruz. Yine riskli yapı ile riskli alan arasında ada bazlı dönüşüm için planlama ilkeleri doğrultusunda çalışacak yeni bir düzenlemeye ihtiyaç var. Yine imar planlarının belediyede veya dışarıda nitelikli insanlara hazırlatılması gerekiyor. İl ve ilçe planları yapılırken, üniversitelerin danışmanlarından belediyeler yararlanmalıdır. Bakanlık ve il belediyeleri, imar planlarını yeni şehircilik vizyonumuz doğrultusunda etkin olarak denetlemelidir.

Özellikle bakanlıktaki değerli yöneticilerden istirhamımız, bu dönemde halen belediyeler tarafından parsel birleştirmeye verilen yüzde 50, yüzde 30, yüzde 20 gibi imar ve emsal bonosunu bir genelle ile durduralım. İmarı böyle veremezsin diyor. Önce imar planı yapılır, sonra nerelere ne kapsamda, ne bonus vereceği, bonusun sonucu ne olacak, neleri teşvik edeceğimiz, neleri engelleyeceğimiz belirlenmeli ve daha sonra da bonus sonrasında çıkacak yoğunluğu nasıl yöneteceğimiz belirlenmelidir. Bunlar belirlenmeden, bonus verilmesi, hadi yenileyin demek ileride yeniden kentsel dönüşüm yapmamız gereken alanları ortaya çıkartır.

Sabahki ve dünkü oturumlarda da tartışıldığı üzere, somut olarak bir yerel yönetimler bakanlığı kurulmasıyla ilgili bir şey yapılması lazım, çalışmanın başlatılması lazım. Türkiye gündemine bunu alması gerekiyor diye düşünüyorum. Ayrıca göç ve uyumla ilgili de yine gündemimize alınması gereken konulardan birisi bu. Bu İçişleri Bakanlığı bünyesinde, bu iki birimde kaybolup gidiyor ve gereken değeri veya buna zaman ayıramıyor. Bir diğer üçüncü konu da muhtarlıklarla ilgili Türkiye'nin hemen gündemine alalım, muhtarlıklarla ilgili, köy ve mahalle muhtarlarının fonksiyonlarıyla ilgili bir çalışma yapılmalı. Gerekirse yeni mahalle bekçilerinin muhtarlara bağlanması şeklinde bir çalışma yapılmalı.

Bir diğer konu da, ortak akıldan yararlanma konusunda azami gayret göstermemiz lazım. Ortak aklın da en iyi kent konseylerinde ortaya çıktığı görülüyor. Kent konseylerinde varsa aksayan bir yapı bunları güçlendirelim, bunları ele alalım, ama kent konseylerindeki oluşan ortak akıldan da yöneticilerimiz yararlansınlar diyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Çiğdem Karaaslan

Panel Başkanı - AK Parti Samsun Milletvekili

Hocam çok dakiksiniz, tebrik ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum. Sizin gibi değerli hocaların katkılarıyla bir final yapmış olmaktan dolayı hakikaten ben kendi adıma çok şey öğrendim; çok katkısı olduğunu düşünüyorum. Mutlaka değerli izleyicilerimizin de öyle.

Çok kısaca ben de, 30 saniye kadar, bir dakika kadar toparlamak isterim. Tabii, deneyimler paylaşıldı, sorumluluklar paylaşıldı. Mutlaka bu şehirlerimizde hayal ettiğimiz o sürdürülebilir olması gibi, umarım ki toplantılar ya da bu zeminde, altyapıda sürdürülebilir olur.

Stratejik planlama, katılımcılık, sürdürülebilir hedefler, kültür ve kimlik bağlamında şehircilik tasavvurumuz. Aslına bakarsanız, belki hocam siz kısmen söylediniz, bana göre bizim geriye dönmek istediğimiz aslında bir insan ölçeği var. Yani ölçek kaçıyor bazı zamanlar-

da. Dolayısıyla, bizim o insan ölçeğine geriye dönme arzumuzu tamamlayacak bir tasarım yaklaşımına, aynı zamanda geçmiş kopyalamak değil, geçmişten ders alarak, geleceğe de iz bırakacak kadar güçlü bir iddiaya sahip, yeni bir mimari ile ve bu mimariyi kesinlikle yapı ölçeğinden çıkartıp, kentsel açık alan, kentsel yeşil alan ve bunları bütünleştirecek bir bakış açısına ihtiyacımız var. Sanki buradaki bütün katılımcılarında bilmiyorum, ne konuşuldu, ama muhtemelen aklın yolu birdir diye düşünüyorum. Muhtemelen bu çerçevelerde konuşulmuştur.

Eğer sadece sorumluluğu bakanlığa bırakmaksa bu çalışmayı yapma amacımız, başarıya kavuşmayacağı bir gerçek. Çünkü bakanlık eliyle yapılan çalışmaların Türkiye'de çok önemli bir yeri tamamlamasına rağmen, toplumda karşılığı olmayan hiçbir şeyin ben başarıya ulaşmayacağını görüyorum, kendi adıma. Yasal düzenleme yapmazsak, tek başına ihtiyacımız olan yetmez. Mecliste sadece orada alınacak kararlar da yetmez. Bütün bu ortak aklın bir politikaya dönüştürülmesi, o politikanın uygulamaya dönüşmesi, o uygulamaların takip edilmesi ve mutlaka güncellenmesi lazım.

Bir şey nasıl sadece proje yaparken evet belki plan düzeyinde bakıyoruz, ama şehre kuşbakışı bakmak, şehri anlamak için yeterli değil diye biliyoruz. Şehrin kaderine yalnız yöneticiler mi karar verir, elbette değil. Şehri anlamak için o şehri yaşamak, o şehrin paydaşlarından, o şehrin bütün bu duyguları paylaştıklarımızdan da feyiz almak lazım. O yüzden, bana göre bu önemli buluşmadaki kavramlardan birisi de katılımçılık. Katılımçılığı biz özellikle demokrasi nerede başlar değil, o demokrasiyle zenginleştirmek bağlamında da ele alırsak, zaten büyük ihtiyaç ama bugün sosyolojik dönüşümü de beraberinde getiren kentsel dönüşüm hamlesinin bu kadar büyük hız kazandığı ülkemizde mutlaka toplumcu bir modelle birlikte bunları yönetmeliyiz ve sözün özü çok değerli Müsteşar Yardımcımız Sayın Refik Tuzcuoğlu'na bir kez daha teşekkür etmek istiyorum. Bu Şûrada emeklerinin büyük olduğunu biliyorum. Aynı zamanda çok değerli Bakan Yardımcımıza, çok değerli müsteşar yardımcılarımıza, çok değerli akademisyenlerimize, çok değerli sivil toplum örgütlerine, hepimize katkılarınızdan dolayı ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum. En çok da Sayın Bakanımız Mehmet Özhaseki'ye. Çünkü konuya gösterdiği hassasiyet, konuya gösterdiği verdiği önem bugün bu Şûraya dönüştü. İşte o nedenle sekiz yıl sonra yeniden toplanmamıza vesile oldu.

Bize de bundan sonra düşen, hem siyaseten düşen, hem de karar alma mekanizmalarında olan bütün paydaşlara düşen çok şey var, bunu biliyoruz. Umuyorum hayırlara vesile olur.

Çok teşekkür ederim, sağ olun.

Aynur Durak

Sunucu

Sayın Başkanım, "Değerlendirme Panelimize" çok kıymetli katkılarını sunan Ak Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Moderatörümüz Sayın Çiğdem Karaaslan Hanımefendiye ve saygıdeğer panelistlerimize teşekkür belgesi takdimimiz olacaktır. Sayın Karaaslan ve saygıdeğer panelistlerimizi uğurlamıyoruz efendim, sizlere teşekkür belgesi takdimimiz olacak. Teşekkür belgelerimizi takdim etmek üzere, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Bakan Yardımcımız Sayın Mehmet Ceylan'ı arz ediyorum, buyursunlar efendim.

(Plaket takdimi yapıldı)

Genel Başkan Yardımcımız ve Değerlendirme Panelimizin Moderatörü Sayın Çiğdem Karaaslan Hanımefendiye ve saygıdeğer panelistlerimize tekrar tekrar özverili katkılarından dolayı şükranlarımızı sunuyoruz ve bu güzel anı ölümsüzleştiriyoruz fotoğraflarımızla ve alkışlarınızla saygıdeğer Hazirun.

Şimdi on dakikalık bir aramız olacak, on dakikalık aranın ardından, Şûra Sonuç Bildirgele-rini açıklamak üzere, Sayın Bakanımız salonumuza teşrif etmiş olacaktadırlar. On dakikanın ardından salondaki yerlerinizi almanızı önemle istirham ediyoruz saygıdeğer konuklar.

Teşekkür ediyoruz.

Kapanış Oturumu

Şûra Sonuç Bildirgesinin Açıklanması

Aynur Durak

Sunucu

Çevre ve Şehircilik Bakanımız Sayın Mehmet Özhaseki salonumuza teşvik etmişlerdir. Arz ederim.

Hoşgeldiniz Sayın Bakanım. Sayın Hazirun, sizlerden istirham ediyoruz, lütfen yerlerinizi alınız. Sonuç Bildirgemiz birazdan açıklanacak. Sayın konuklarımız, yerlerinizi almanızı istirham ediyoruz sizlerden.

Şûra Sonuç Bildirgesini açıklamak üzere, Sayın Bakanımız, komisyon başkanlarımız ve Divan üyelerimiz, Yönlendirme Kurulu üyelerimiz yerlerini aldılar.

Şimdi, konuşmalarını yapmak ve Şûra Sonuç Bildirgesini sunmak üzere Çevre ve Şehircilik Bakanımız Sayın Mehmet Özhaseki'yi arz ediyorum.

Buyursunlar efendim.

Mehmet Özhaseki

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanı

Çok değerli misafirler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aylardır emek verdiğimiz bu Şûranın neticesinin de hayırla sonuçlanmasını ve uygulanmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Hepinizin bildiği gibi, üzerinde yaşadığımız Anadolu coğrafyası dünyanın en eski yerleşim yerlerinden birisi ve aynı zamanda şehirlerimiz de çok eski ve bu dünyanın en eski şehirlerine sahibiz. Zaten şehirlerin hayatı devletlerin hayatından bile eskidir. Özellikle üzerinde bulunduğumuz Anadolu coğrafyasının üzerinde onlarca kavim yaşamış, onlarca medeniyet kurulmuş. Her bir köşesinde ya önemli bir macera veyahut da hüznü bir anı ve bunlardan kalan onlarca tarihi eser var, adeta açık hava müzesi gibi. Fakat son yüz yıl kadar önce yaşamış olduğumuz olumsuz olaylar, içerisinde bulunduğumuz sıkıntılı ortam, bizi şehircilik noktasında biraz daha geriye gitmeye doğru iten sebeplerin başında geliyor.

Planlamamızın biraz geç olması, ara ara bu planların delinmesi, uygulamadaki aksaklıklar, sonra yaşanan iç göçler, bu göçler karşısında hazırlıksız yakalanmamız, bazen bu göçler karşısında ideolojik tavrımız şehirlerimizi daha da yaşanmaz hale getiriyor. Onun yanı sıra planların birçok elden çıkıyor olması, son dönemde de işin içerisinden iyice çıkılmaz bir hal alıyor ve karşımıza biraz kimliksiz, biraz da sağlıksız yapıların olduğu şehirlerimiz çıkıyor.

Herkes şikâyetçi bundan; şikâyetçi olmayan kimse yok. Devlet şikâyetçi, yerel yönetimler şikâyetçi, vatandaş şikâyetçi, şikâyetçiyiz, şikâyetçiyiz. Peki, ne yapacağız? İşte ortak aklı kullanıyoruz, yapacağımız hususu hep birlikte sizlerle görüşüyoruz, tartışıyoruz, konuşuyoruz. Dokuz aydır süren bu çabada çok değerli hocalarımız var, ilgili arkadaşlarımız var; Bakanlığımız elemanları var. Emek veren herkese çok teşekkür ediyorum, ellerine sağlık. Şahsım adına, Bakanlığımız adına, Hükümetimiz adına ve ülkem adına bu emeklerinizin kutsal olduğunu belirtiyorum, şükranlarımı arz ediyorum, çok sağ olun, teşekkür ediyorum.

Şehircilik Şûrası Sonuç Bildirgesi (9 Kasım 2017, Ankara)

Türkiye’de 1950’li yıllardan itibaren devam eden hızlı şehirleşme sonucunda şehirlerde yaşayan nüfusun kırsal nüfusa oranı gün geçtikçe artmaktadır. Bu artış oranı, 1950 yılında %25 iken, 2017 itibarı ile %90’lara ulaşmıştır. Ülkemizde, 1950 yılında nüfusu 500 binden fazla olan şehir sayısı 2 iken, günümüzde bu sayı 40’ı aşmış durumdadır.

Şehirlerde yaşayan nüfusun kırsal nüfusa oranındaki durdurulamaz artış, Dünya genelinde de kendisini göstermektedir. Hâlihazırda, Dünya nüfusunun %54’ü şehirlerde yaşamaktadır. Birçok bilimsel çalışmanın da ortak olarak vardığı sonuca göre, 2050 yılında Dünya nüfusunun üçte ikisinin şehirlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir.

Şehirlerimiz geçtiğimiz asırda; büyümenin, sanayileşmenin ve iktisadi gelişmenin lokomotifleri olmuş ve bu gücünü halen muhafaza etmektedir. Bu durumun en büyük itici gücü, imar ve yapı mevzuatının modern aygıtlarla geliştirilmesi, mekânsal planlama pratiğinin etkinleştirilmesi, çevresel kirliliğin önlenmesi için kentsel altyapı yatırımlarının desteklenmesi, farklı gelir grupları için toplu konut üretimi yapılması, organize sanayi bölgelerinin kurulması gibi şehir ve mekâna yönelik pek çok tedbir olmuştur.

Şehirlerdeki bu devasa hareketliliği anlamlandırmak ve bir gelecek tasavvuru üzerinde çalışmak gayesiyle, 2009 yılında Kentleşme Şûrası yapılmış, şehirleşmemizin geldiği aşama mercek altına alınmıştır. Yaşam kalitesi, afetlere duyarlı yerleşme, doğal ve kültürel varlıkların korunması, kentsel dönüşüm, teknik ve sosyal altyapı, yerel kalkınma, şehirlilik bilinci, katılım ve yerel yönetimler konularında çok kapsamlı çalışmalar yapılmıştır.

2009 yılında yapılan Kentleşme Şûrası’nın sonuçları esas alınarak "KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı (2010–2023)" hazırlanmış ve Yüksek Planlama Kurulu tarafından 2010 yılında kabul edilmiştir. Şûra’nın sonuçlarından hareketle, geçtiğimiz 7 yıl boyunca pek çok eylem hayata geçirilmiştir.

2011 yılında kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na; yerleşme, yapılaşma ve arazi kullanımına yön veren temel ilke, strateji ve standartları belirleme, uygulanmasını sağlama ve denetleme görevleri verilmiştir.

Ülkemizde yaşanması muhtemel afet riskleri göz önüne alındığında sağlıksız ve dayanıksız yapı stokunun dönüşümü konusu değerlendirilerek yenilenmesi ve şehirlerimizin daha yaşanabilir hale getirilebilmesi için 2012 yılında yürürlüğe giren 6306 sayılı kanunla birlikte kentsel dönüşüm uygulamalarına Çevre ve Şehircilik Bakanlığı müdahil olmuştur.

Bu sayede, 2012 yılından bugüne, insanımızın şehirlerde ve kırsal alanlarda yaşam kalitesinin yükseltilmesi noktasında büyük mesafe kat edilmiştir. Ayrıca şehirleşme ile ilgili

konulara, yayımlanan başta Kalkınma Planı, Hükümet Programı ve Orta Vadeli Programlar olmak üzere üst düzey politika belgelerinde insanımızın şehirlerde ve kırsal alanlarda yaşam kalitesinin yükseltilmesi noktasında somut hedef ve politikalara da yer verilmiştir.

Devletimizin konuya dair gösterdiği irade ve ihtimamın bir benzeri de, Uluslararası belgeler boyutunda karşılık bulmuştur. Uluslararası çerçeveden bakıldığında, HABITAT III Konferansı ile belirlenen yeni şehirleşme gündeminin, ülkemizin şehirlik stratejilerine aktarılması noktasındaki çalışmalar en verimli şekilde yürütülmektedir.

Şehirciliğimizin gerek tarihi süreci gerekse devletimizin gösterdiği irade çok mühim bir sonucu tüm açıklığıyla ortaya koymaktadır. **Türkiye'nin bugününün ve geleceğinin şekillenmesinde, en önemli aktör şehircilik ve şehirlerimiz olmuştur, bu özelliğini en kuvvetli şekilde sürdürmeye de devam etmektedir.**

Geçmişten bugüne şehircilik mevzuunda yaşanan tüm gelişmelere bakıldığında yeni bir anlayış değişikliğine geçilmesi zorunluluğu aşikârdır. Zira şehre dair vazife ifa eden tüm kurumların kurumsal örgütlenme ve yapılanmasına, şehirciliğin temel taşı olan mevzuatlarımızda yapılan yeni düzenlemelere, ulusal ve uluslararası gelişmeler ile belediyelerimizin hizmet kapasitelerinin geliştirilmesine dair tüm konularda çalışma yapılması elzem bir durum olarak karşımıza çıkmış, bu nedenle Şehircilik Şûrası'nın acilen düzenlenmesi kararına varılmıştır.

Bu çerçevede, Bakanlığımızca "**Şehircilikte Yeni Vizyon**" teması ile düzenlenen Şehircilik Şûrası'nda; Türkiye'nin yeni şehirleşme vizyonu, katılımcı bir şekilde belirlenmiştir.

Yeni şehirleşme vizyonumuz; "**Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım**", "**Kentsel Dönüşüm**", "**Şehirleşme, Göç ve Uyum**" ve "**Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü**" başlıklarında kurulan 4 ana komisyon altında tartışılmış ve belirlenmiştir.

Şehircilikte yeni vizyonumuz; insan odaklı, doğal kaynaklarını koruyan, tarihi ve kültürel varlıkları gözetken, dönüşüm fırsatını değerlendirerek şehirlerimizi afetlere hazır hale getiren, yenilikçi ve özgün, katılımcı, şeffaf ve çözüm odaklı ilkeler üzerine inşa edilmiştir.

Yeni Vizyonumuz;

Şehri şehir yapan en önemli unsurlar olan doğal, tarihi ve kültürel varlıklarını sorumluluk şuuruyla korurken, maziden gelen bu sarsılmaz kökleri en emin şekilde geleceğe taşıyan,

Mazimizin en derin inceliklerine ve muhtevasına sahip olan mahalle ve sokak kültürümüzü öne çıkaran, şehirlerimizin özgün kimliğini tüm renkleriyle yeniden canlı kılan,

Ülke genelinde milli kimliği olduğu gibi, yerelde de yöresel kimlik ve özgün değerleriyle öne çıkan,

Asrımızın bir gerçeği ve ihtiyacı olan akıllı ve yeşil şehirler kavramlarını kuvveden fiile taşıyıp yaygınlaştırmış,

Çarpık yapılaşmayı ortadan kaldırmış ve dönüşümü gerçekleştirmiş bir Türkiye'dir.

Şehircilik Şûrası'nda 4 önemli gündem maddesi altında toplanan komisyonlarca hazırlanan tespit ve tavsiyelerden yola çıkılarak belirlenen öncelikli konuları içeren Şûra Sonuç Bildirgesi oluşturulmuştur.

Şehirlerimizde Kimlik, Planlama ve Tasarım Komisyonu'nda;

- Şehirlerimizin planlama ve tasarımı gerçekleştirilirken, ülkemizin geçmişinde iz bırakan medeniyetlerin miraslarına, milli ve manevi değerlerimize ve kültürel kodlarımıza daha çok yoğunlaşılmalıdır.
- Kent kimliğinin ve özgün mekânsal dokunun korunması ve geliştirilmesi amacıyla mahalle, aile ve komşuluk kültürü ile toplumsal değerler dikkate alınmalıdır.
- Sürdürülebilir mekânsal gelişme için şehirlerimizde; çok merkezli, toplu taşıma olanaklarını destekleyecek, erişilebilir, güvenli, afetlere dirençli, enerji etkin ve katılımcı fiziki planlama stratejileri geliştirilmelidir.
- Kentsel tasarım rehberleri hazırlanmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Koruma ve yenileme alanları için yoğunluk ve yükseklik artışı oluşturmayacak modeller geliştirilmelidir.
- Kentsel ve kırsal kimliğin birlikte korunması ve geliştirilmesinde hukuki, iktisadi ve yönetime dair teşvik mekanizmaları ve programlar geliştirilmelidir.
- Küçük ve orta ölçekli şehirlerin yerel ve özgün kimlikleriyle çekim merkezi olmalarını sağlayacak plan ve teşvik programları geliştirilmelidir.
- Planlama ve uygulamalarda; konuların ve kurumların önceliklerinin belirlendiği, koordinasyon hukukunun geliştirildiği, yaşanabilirlik ve sürdürülebilirlik merkezli yeni bir **Şehircilik Çerçeve Kanunu** hazırlanmalıdır.
- Parçalı değil bütüncül, kapalı değil katılımcı, tek başlı değil eşgüdümlü ve izleme-değerlendirmeyi güçlendiren bir planlama anlayışı güçlendirilmelidir.
- Şehre hizmet eden ilgili tüm kurumlarla ortak politika oluşturulmalı ve tüm çalışmalar insanımızın yaşam kalitesi göstergelerine göre gerçekleştirilmelidir.
- Yeni şehircilik vizyon, fikir ve uygulamalarının geliştirilmesini sağlayacak çok paydaşlı ulusal bir **Şehircilik Araştırma Merkezi** kurulmalıdır.
- Şehirlerle ilgili tüm sektörlerin, yenilikçilik ve yaratıcılık eksenli çalışmaları madden ve manen desteklenmelidir.
- Yeşil şehir yaklaşımı çerçevesinde şehirlerimizde yeşil altyapı bileşenleri gibi ekolojik sistemler teşvik edilmelidir.
- Toplu taşıma sistemleri, bisiklet yolları ve yaya bölgeleri yaygınlaştırılmalıdır.
- Yatırımcı kurum ve kuruluşlar ile belediyelerin, şehirlerin planlı ve kimlikli gelişmesi konusunda koordinasyonları ve işbirlikleri güçlendirilmelidir, **tavsiyelerinde bulunulmuştur.**

Kentsel Dönüşüm Komisyonu'nda;

- İnsan, zaman ve mekâna dair hafızamızı yansıtan tüm değerlerimiz kentsel dönüşüm sürecinde korunmalı ve tasarıma yansıtılmalıdır.
- Kentsel dönüşüm planlamadan bağımsız yürütülmemeli ve dönüşüm stratejileri üst ölçekli planlardan başlayarak belirlenmelidir.
- Kentsel dönüşüm, sadece maddi kazanç sağlayan, gayrimenkul odaklı ve emsal artışına dayalı bir yaklaşımdan kurtarılmalı, yaşam-toplum-çevre üçlüsünü ön plana alan örnekler geliştirilmelidir.

• Bütüncül planlama ilkesi çerçevesinde bina bazlı dönüşümün yanı sıra alan bazlı dönüşümün teşvik edilmesi suretiyle sosyal donatı alanlarına, planlı altyapıya ve yeşil alanlara sahip nitelikli yaşam alanları oluşturulmalıdır.

• Kentsel dönüşümün sosyal ve iktisadi boyutu dikkate alınmalı, tüm paydaş kurumların katılımıyla alanda yaşayan vatandaşlarımıza istihdam sağlayacak ve eğitim imkânları oluşturacak projeler üretilmelidir.

• Kentsel dönüşüm alanlarında öncelikle yerinde dönüşüm ilkesi benimsenmeli, mevcut sosyal yapının ihtiyaçlarını göz önünde bulundurularak mekânsal çözümler üretilmelidir.

• Dönüşüm sürecinin daha sağlıklı ve etkin uygulanması gayesiyle, yeni proje ortaklıklarının oluşturulması ve finans tedbirlerinin alınmasına yönelik mevzuat düzenlemeleri hayata geçirilmelidir.

• İmar planları neticesinde oluşan değer artışlarının belli bir kısmı kamuya aktarılmalı ve bu kaynak şehirlerimizin sosyal ve teknik altyapısının geliştirilmesi amacıyla kullanılmalıdır.

• Belediyeleri finansal açıdan destekleyen **İLBANK**, kentsel dönüşümde yönlendirici ve finansman sağlayıcı bir rol almalı ve dönüşüm sürecinde etkin olmalıdır.

• Kentsel dönüşüm kapsamında kullanılmak üzere yurt dışından uygun kredi finansmanı sağlanması için inşaa faaliyetlerine yönelik **Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı** kurulmalıdır.

• Dönüşüm projelerinde ön finansman sağlamak amacıyla kamu kaynaklı faizsiz kredi imkânı sağlanmalı ve gayrimenkul sertifikası, uzun vadeli tahvil ihracı, gayrimenkul yatırım fonu gibi alternatif finansman araçlarının kullanımı yaygınlaştırılmalıdır.

• Kentsel Dönüşüm Özel Hesabı'na kaynak sağlamak için Doğal Afet Sigortaları Kurumu gibi fonlara sahip kuruluşların dönüşüm projelerinin finansmanında yatırımcı olarak yer alması, kamu kuruluşları eliyle gerçekleştirilen projelerden elde edilen gelirin belirli bir oranının bu hesaba aktarılması gibi yeni kaynaklar üretilmelidir.

• Yoğunluğu azaltılması gereken riskli alanlarda, rezerv yapı alanlarına hakların transferi sağlanarak, boşaltılan alanlarda yeşil alanlar, meydanlar ve donatı alanları oluşturulmasına imkân tanınmalıdır.

• Kentsel dönüşüm sürecinin şeffaf ve kurumsal bir biçimde yürütülmesi amacıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş ve eğitilmiş, alanında uzman kişilerin istihdam edildiği kentsel dönüşüm ofisleri açılmalıdır.

• Projelerin öncesinde ve sonrasında dönüşümden etkilenen kesime yönelik sosyal etki analizleri yapılmalı, mahalle hayatı canlandırılmalıdır.

• Başarılı ve başarısız tecrübelerden çıkarımlar yapılmalı, vatandaşla paylaşılmalı, her projenin bir kimlik kartı olmalı ve dönüşüm proje süreçleri izlenebilir kılınmalıdır.

• Hak sahiplerinin dönüşüme dair istekliliklerin artırılması için uzlaşma süreci şeffaf bir biçimde yönetilmeli, yeni yaşam alanlarının nasıl oluşturulacağı (model, tasarım), projenin aktörleri (işbirliği, katılım, ortaklık), projenin finansmanı (kamu, piyasa, maliyet odaklı) ve ortaya çıkan değer nasıl paylaşılacağı (eşitlik, kamu yararı) hususlarında hak sahiplerine projeyi yürüten idare tarafından bilgi verilmelidir.

• Kentlerin tarihi ve kültürel kimliklerini, yoksunluk, yoksulluk, risk, siluet gibi değişkenleri dikkate alarak kamunun çözüm ortağı olacağı, hak sahiplerinin de talepleri doğrultusunda katılımcı olacağı bir platform oluşturulmalıdır.

• Özel sektör vasıtasıyla yapılan kentsel dönüşüm uygulamalarında, uzlaşma görüşmelerinde ilgili kamu kurumu vatandaşımızın yanında doğrudan sorumlu veya garantör olarak bulunmalıdır, **tavsiyelerinde bulunulmuştur.**

Şehirleşme, Göç ve Uyum Komisyonu'nda;

- Dengeli bir şehirleşme ve göçün kontrol altına alınması için planlama politikaları katılım süreçleri ile geliştirilmeli, bilhassa küçük ve orta büyüklükteki şehirlerimizin sosyo-ekonomik gelişimleri teşvik edilmeli ve yeni cazibe merkezleri haline gelmeleri sağlanmalıdır.
- Kırsal ve kentsel alanları kapsayan göçe dair ulusal ve yerel veriler birlikte ve uyumlu bir şekilde toplanmalıdır.
- Kentsel ve sosyal göstergeler aracılığıyla göç ve uyum politikaları oluşturulmalıdır.
- Yoğun göç alan şehirlerin yerel yönetimlerinde göç ve uyum konusunda kurumsal yapılanma ve kapasite artırma faaliyetleri gerçekleştirilmeli, **Göç ve Uyum Birimleri** kurulmalıdır.
- İhtiyaç duyulan bölgelerde üniversiteler bünyesinde **Göç Araştırmaları Enstitüleri** veya merkezleri kurulmalı, yerel tecrübelerin aktarılması için platformlar oluşturulmalıdır.
- Göç ile gelen nüfusun yoğun olarak yaşadığı alanlar başta olmak üzere **"mahalle düzeyinde iletişimi ve birlikteliği arttırmaya yönelik sosyal projeler"** yapılmalıdır.
- Mahalle yönetimlerinin güçlendirilmeli, etkinliği artırılmalı ve bu yönetimlerin göç ile gelenlere yönelik çalışmalar yürütmesi sağlanmalıdır.
- Güvenli şehirler oluşturulabilmesi ve şehirlerde yaşanan terör olayları ile mücadele edilebilmesi için mekânsal planlama ve tasarım tedbirleri alınmalıdır.
- Engelli ve dezavantajlı grupların şehirlerimizde karşılaştığı fiziksel engellerin ortadan kaldırıldığı ve güvenliklerinin artırıldığı planlama ve tasarım çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.
- **Çocuk Dostu Şehir** yaklaşımı benimsenerek, göçle gelenler de dâhil olmak üzere tüm çocuklarımız için yaşanabilir çevreler oluşturulmalıdır.
- "Şehirlilik Şuurunu" ve "Şehre Aidiyet" duygularının artırılmasına yönelik faaliyetler yaygınlaştırılmalıdır.
- Yerleşim ve üretim alanlarının planlanmasında tabiat varlıkları ile uyumun gözetilmesi, toplumun tüm kesimlerinin sağlıklı içme suyuna erişimi ve gıda güvenliği sağlanmalıdır.
- Tarım işçisi olarak çalışmak üzere göçle gelen mevsimlik işçilerin ve ailelerinin barınma alanlarındaki yaşam koşullarının iyileştirilmeli, altyapı, sağlık ve eğitim şartları geliştirilmelidir, **tavsiyelerinde bulunulmuştur.**

Şehirleşmenin Yeni Vizyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü Komisyonu'nda;

- Büyükşehirlerimiz, ilçe belediyelerimiz ve merkezi kurumlarımız arasında mekânsal planlama ve uygulamada görev, yetki ve sorumluluk ile kaynak dağılımı yeniden düzenlenmelidir.
- Yerel yönetimlerin imar ve planlama kapasiteleri geliştirilmelidir.
- Kent konseylerinin daha aktif hale getirilmesi, şehre dair tüm süreçlerde işbirliği imkânlarını geliştirecek merci olarak kabul edilmesi yönünde gerekli mevzuat değişiklikleri yapılmalıdır.
- Kentsel yatırımlarda kente getirilen yükün, yükü getiren aktörler tarafından paylaşılması sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimlere kaynak aktarımında yaz-kış, gece-gündüz, değişken nüfus ve göç gibi etkenler dikkate alınmalıdır.

- Büyükşehir Belediyeleri sınırları içerisine giren ve köyden mahalleye dönüşen alanların kırsal niteliklerinin korunmasına yönelik yaklaşımlar benimsenmelidir.
- Kırsal nitelikli yerleşmelerin mekânsal ve sosyo-ekonomik yapılarının muhafaza edilmesi için kırsal alan planlaması yapılmalı, kırsal yerleşmelerin yöresel mimarileri korunmalı, çevre, altyapı ve hizmet kalitesi yükseltilmelidir.
- Kırsal alana ilişkin olarak planlama ve yönetim süreçlerinde kullanılmak üzere mekâna, insana, ekonomiye ve kültüre dair güncel veriler tanımlanmalı ve toplanmalıdır, **tavsiyelerinde bulunulmuştur.**

Dört ayrı komisyon çerçevesinde ele alınmış olan ve şûra kararı niteliği kazanan bu tavsiyeler diğer tespit ve tavsiyelerle birlikte değerlendirilecektir.

Bugün itibari ile şûra kararlarının izleme ve değerlendirme süreci başlatılmıştır.

Bakanlığımız vazife ve sorumluluklarının şuurundadır. Bu sorumluluk şuuru ile **Yeni Şehircilik Vizyonu**'nu hayata geçirecek çalışmalar ivedilikle başlatılacaktır.

Yaşanabilir şehirlere ulaşma hedefi doğrultusunda ülkemizin bu şûra ile somutlaştırdığı ortak aklına duyduğumuz inancı kamuoyu ile paylaşıyoruz.

Şûramızın Ülkemiz, milletimiz ve şehirlerimiz için hayırlı olması dileğiyle kamuoyuna saygıyla arz ederiz.

Doğrusu ümitliyiz, zor olduğunu işimizin biliyoruz, ancak bu zorluğun altından kalkacak irademiz, gücümüz, bilgimiz, birikimimiz de var. Bu noktada bize düşen bu tavsiye kararları neticesinde İmar Kanunları gibi, imar yönetmelikleri gibi, şehirciliğin ana ilkeleri gibi bütün prensiplerde bir kısmını kanun düzeyinde, bir kısmını yönetmelikler düzeyinde dercederek, yol haritamızı belirlemek, bu konularda asla taviz vermemek, değişen şartlarda ve gelişen şartlar içerisindeki değişimleri de dikkate alarak, yeni bir yol güzergâhı üzerinde dosdoğru ilerlemektir.

Tabii ki, çok kısa süre içerisinde bu kararların, ortaya konulmuş olan bu prensiplerin vücut bulup dışarıda, necibi neva bulup her tarafa hâkim olmasını beklemiyoruz. Ancak şehirlerin hayatının da çok uzun olduğunu biliyoruz. Zaman içerisinde biz bu kurallar doğrultusunda doğru hareket edersek, bu programlarımızı deldirmezsek, yanlışlar yapmazsak, şehirlerimize işte bu kurallar hâkim olacak. Bu kuralların ortaya koyduğu silüetler hâkim olacak. Neticesinde inşallah mutlu olanlar biz olacağız. Ben bu vesileyle aylardır burada emek veren değerli hocalarımıza, dostlarımıza, personelimize çok teşekkür ediyorum, hepimizi saygıyla selamlıyorum, ülkemiz için hayırlı olmasını diliyorum.

Aynur Durak

Sunucu

Sayın Bakanımıza konuşmalarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Şimdi, efendim teşekkür belgesi takdimimiz gerçekleşecek. Şehircilik Alanında bilgi birikim ve çözüm önerilerini özveriyle bizlerle paylaşan komisyon üyelerimiz adına değerli komisyon başkanlarımıza teşekkür belgeleri takdim edilecektir.

Öncelikle teşekkür belgelerini almak üzere, ismini sayacağım çok kıymetli komisyon başkanlarımızın kürsünün ön kısmına geçmelerini istirham ediyorum. Teşekkür belgesini almak üzere, Prof. Dr. Güzin Konuk; Prof. Dr. Sayın Zekai Görgülü; Prof. Dr. Mazhar Bağlı ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanımız Sayın Ahmet Eşref Fakıbaba, ancak kendisi yoğun programı dolayısıyla şu anda aramızda olmadığı için, kendilerinin teşekkür belgesini Başkan Vekilimiz alacak. Doç. Dr. Savaş Zafer Şahin Beyefendiyi davet ediyorum. Komisyon üyelerimiz adına değerli komisyon başkanlarımıza teşekkür belgelerini vermek üzere de, Çevre ve Şehircilik Bakanımız Sayın Mehmet Özhasaki Beyefendiyi arz ediyorum, burysunlar efendim.

(Plaket takdimi yapıldı)

Genel Kurulumuzun fotoğraf çekimi gerçekleşiyor. Verilen, sarf edilen emeklerin ölüm-süzleştiği anlar.

Sayın Bakanımız tarafından açıklanan Sonuç Bildirgemizin de vatanımıza, milletimize hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Hak'tan niyaz ediyoruz.

Tüm üyelerimizi fotoğraf çekimi için davet ediyorum. Sayın Bakanım izninizle, buyurunlar efendim, Sayın Bakanımızla fotoğraf çekimimiz gerçekleşecek. Şûramızda emeği geçen herkese tekrar Genel Kurulumuza, Şûramıza emeği geçen herkese tekrar tekrar şükranlarımızı arz ediyoruz efendim.

Değerli konuklarımızı, saygıdeğer katılımcılarımızı, Şehircilik Şûramızın fotoğraf çekimi için, bu anı ölümsüzleştirmek için Sayın Bakanımızı fotoğraf çekimine davet ediyoruz.

(Toplu fotoğraf çekimi yapıldı)

Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız adına tüm komisyon üyelerimize şükranlarımızı arz ediyoruz tekrar tekrar efendim. Emeğiniz, hakkınız ödenmez. Kıymetli katkılarınız bizler için çok çok değerliydi.

Sayın Bakanım; programımız sona ermiştir, arz ederim.

Kıymetli konuklarımız; fuaye alanında resepsiyonumuz var. Sizleri resepsiyonumuza da davet ediyoruz. Ayrıca katılım belgelerinizi de yine fuaye alanından alabilirsiniz. Eğer katılım belgelerinizi almadıysanız, fuaye alanında görevli arkadaşlarımız sizleri bekliyorlar. Katılım belgelerinizi de fuaye alanından alabilirsiniz. Aynı bölümde de resepsiyonumuz var. Sizleri resepsiyonumuza da davet ediyoruz.

Teşekkür ediyoruz.

(Kapanış)

Şehircilik Şûrası Genel Kurul Üyeleri			
	Ad Soyad	Unvan	Kurumu
1	Ahmet Korkut Tuna	Öğretim Görevlisi/ Sosyoloji Bölüm Başkanı	İstanbul Ticaret Üniversitesi
2	A. Mustafa Ayten	Doç. Dr.	Abdullah Gül Üniversitesi
3	A. Faruk Göksu	Şehir Plancısı	Kentsel Strateji
4	Abdurrahman Çetinkaya	Peyzaj Mimari	İBB İstanbul Ağaç ve Peyzaj AŞ
5	Abdülkadir Karakuş	Harita Mühendisi/ Daire Başkanı	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
6	Abdülkerim Gündüz	Mimar	Barbata Mimarlık
7	Adem Esen	Prof. Dr.	İstanbul Üniversitesi
8	Adem Sankur	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
9	Adnan Kaplan	Prof. Dr.	Ege Üniversitesi
10	Ahmed Alper Yılmaz	Planlama Uzman Yardımcısı	Kalkınma Bakanlığı
11	Ahmet Alkan	Prof. Dr.	Selçuk Üniversitesi
12	Ahmet Burak Büyükcivelek	Şehir Plancısı/ Dr. Öğretim Görevlisi	TMMOB Şehir Plancıları Odası
13	Ahmet Eşref Fakıbaba	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	TBMM
14	Ahmet Göznek	Müdür	Osmaniye İl Özel İdaresi
15	Ahmet İhsan Erdem	Daire Başkanı	Başbakanlık Türkiye Yatırım, Destek ve Tanıtım Ajansı
16	Ahmet Kahraman	Daire Başkanı	YÖK
17	Ahmet Kaya	Şehir Plancısı	Modül Planlama
18	Ahmet Küçükler	1. Hukuk Müşaviri	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
19	Ahmet Okay	Avukat	Türkiye Belediyeler Birliği
20	Ahmet Özer	Prof. Dr.	Toros Üniversitesi
21	Ahmet Sami Kulaklıoğlu	Destek Hizmetleri Daire Bşk.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
22	Ahmet Sandal	İç Denetim Birimi Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
23	Ahmet Vefik Alp	Y. Müh. Mimar/Kentbilimci	Uluslararası Mimarlık Akademisi
24	Alaaddin Murat Eryaman	Daire Başkanı/Mimar	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
25	Alaaddin Varol	Başkan Yrd.	Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı
26	Ali Cenap Yoloğlu	Yrd. Doç. Dr.	Mersin Üniversitesi
27	Ali Hepşen	Doç. Dr.	İstanbul Üniversitesi

28	Ali Hürata	İnşaat Mühendisi/ Genel Müdür Yardımcısı	Vakıflar Genel Müdürlüğü
29	Alparslan Ekinci	Şehir Plancısı	Altındağ Belediyesi (Ankara)
30	Alper Köprülü	Şube Müdürü V.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
31	Ammar İbrahimgil	Araştırma Görevlisi/Mimar	Gazi Üniversitesi
32	Arif Murat Kökbudak	Yönetim Kurulu Başkanı	Anahtar Proje
33	Arzu Nur Bulut	Şube Müdürü V.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
34	Arzu Taylan Susan	Yrd. Doç. Dr.	Selçuk Üniversitesi
35	Aslı Akay	Prof. Dr.	TODAİE
36	Atilla Yılmaz	Meclis Üyesi	İstanbul Ticaret Odası
37	Ayça Tüfekçi	Jeoloji Müh/ İmar ve Şeh. Müdür Yard.	Safranbolu Belediyesi
38	Ayçin Kızılbey	Çevre ve Şehircilik Uzman Yardımcısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
39	Aydın Keskin Kadioğlu	Daire Başkanı	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
40	Aydın Ölmez	Başmüfettiş	İçişleri Bakanlığı
41	Ayşe Çolpan Kavuncu	Yrd. Doç. Dr.	Polis Akademisi Başkanlığı
42	Ayşegül Dinç Yalçın	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
43	Ayşegül Oruçkaptan	Oda Başkanı	TMMOB Peyzaj Mimarlar Odası
44	Ayşegül Öngel	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
45	Aziz Yeniay	Mühendis/Yön. Kur. Üyesi	GYODER
46	Bahaddin Şahin	Öğretmen	Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
47	Bahtiyar Eroğlu	Mimar/Öğretim Üyesi	Selçuk Üniversitesi
48	Banu Aslan Can	Genel Müdür	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
49	Banu Dayangaç	Şehir Plancısı/Şube Müdürü	İzmir Büyükşehir Belediyesi
50	Banu Ergöçmen	Prof. Dr.	Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü
51	Bayram Öcal	İnşaat Müh/Daire Başkan V.	Gençlik ve Spor Bakanlığı
52	Bayram Uzun	Prof. Dr.	Karadeniz Teknik Üniversitesi
53	Belma Üstünişik	Planlama Uzmanı	Kalkınma Bakanlığı
54	Benay Kaçar	Şube Müdürü V.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
55	Betül Can Pirimoğlu	Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
56	Bilal Çankır	Yrd. Doç. Dr.	İstanbul Medeniyet Üniversitesi

57	Bilgin Koluvaçık	İnşaat Mühendisi/ Daire Başkanı	İlbank AŞ
58	Bülent Uzunay	Daire Başkanı V.	Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü
59	Bülent Yalazı	Şube Müdürü V.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
60	Can Umut Çiner	Doç. Dr.	Ankara Üniversitesi
61	Canan Önem Açıkbaş	Yüksek Şehir Plancısı	Kültür ve Turizm Bakanlığı
62	Celaledin Çelik	Prof. Dr.	Erciyes Üniversitesi
63	Celaledin Hacıbey Çelik	Mimar	Nun Mimarlık AŞ
64	Cenap Sancar	Doç. Dr.	Karadeniz Teknik Üniversitesi
65	Coşkun Şerefoğlu	Ziraat Mühendisi	Ankara Kalkınma Ajansı
66	Coşkun Tunç	Şehir Plancısı/Şube Müdürü	Ankara Büyükşehir Belediyesi
67	Çağrı Uzel	Çevre ve Şehircilik Uzmanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
68	Çiğdem Karaaslan	Başkan	Ak Parti Çevre Şehir Kültür Başkanlığı
69	Dicle Aydın	Prof.Dr.	Necmettin Erbakan Üniversitesi
70	Didem Ertek Yücelen	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
71	Dilek Aykaç	Şehir Plancısı/Şube Müdürü	Eskişehir Büyükşehir Belediyesi
72	Doğan Dursun	Yrd. Doç. Dr.	Atatürk Üniversitesi
73	Dr. Cengiz Taylan Baykara	Dış İlişkiler Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
74	Dursun Duyar	Daire Başkanı	Diyanet İşleri Başkanlığı
75	Ebru Eşsiz	Proje Sorumlusu	BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)
76	Ebubekir Şimşek	Mimar	Barbata Mimarlık
77	Ece Ceylan Baba	Yönetim Kurulu Üyesi	İMSAD
78	Edibe Sözen	Prof. Dr.	Hasan Kalyoncu Üniversitesi
79	Enes Battal Keskin	Dr.	Uludağ Üniversitesi
80	Engin Sert	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
81	Erdal Aksoy	Öğretim Üyesi	Gazi Üniversitesi
82	Erdal Türk	Şehir Plancısı/Genel Müdür	Pusula İmar
83	Ergin Civan	BAKSİFED Danışma Kurulu Başkanı	Antalya Kent Konseyi
84	Erkan Koparmal	Daire Başkanı	Afet ve Acil Durum Başkanlığı
85	Erkan Polat	Doç. Dr.	Süleyman Demirel Üniversitesi

86	Erkan Üçöz	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
87	Erol Kaya	Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanı	Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı
88	Ertan Göral	Şehir Plancısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
89	Ertuğrul Candaş	Harita ve Kadastro Mühendisi/ Oda Başkanı	TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası
90	Ethem Mezgıtlı	Harita Teknikeri/ Kentsel Dönüşüm Müdürü	Melikgazi Belediyesi (Kayseri)
91	Evren Dinçer	Personel Dairesi Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
92	F. Fethi Hinginar	Yönetim Kurulu Başkanı	İMSAD
93	F. İrem Elbeyli	Şehir Plancısı/Daire Başkanı	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi
94	Fahriye Yavaşoğlu	Şehir Plancısı/ Araştırma Görevlisi	TMMOB Şehir Plancıları Odası
95	Fatih Gümüşay	İmar ve Kentsel İyileştirme Müdürü	Kütahya İl Özel İdaresi
96	Fatih Kaleci	Öğretim Üyesi	Selçuk Üniversitesi
97	Fatih Semerci	Yrd. Doç. Dr.	Necmettin Erbakan Üniversitesi
98	Fatih Terzi	Doç. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi
99	Fatma Nur Oduncu	Y. Mimar	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
100	Fatma Saltek	Harita ve Kadastro Mühendisi	TSE
101	Fatma Şenol	Doç. Dr.	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
102	Fatma Varank	Müşteşar Yardımcısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
103	Feza Solmaz	Eğitim Uzmanı/Şube Müdürü	Türkiye İş Kurumu
104	Gamze Özer	Bakanlık Müşaviri	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
105	Gökçen Kasapoğlu	Şehir Plancısı/Şube Müdürü	Muğla Büyükşehir Belediyesi
106	Gökhan Kanal	Tapu Kadastro Genel Müdürü	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
107	Gökhan Yılmaz	İmar ve Şehircilik Daire Başkanı	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
108	Göksel Demir	Prof. Dr.	Kırklareli Üniversitesi
109	Göksel Yüzüğüllü	Daire Başkanı	Adalet Bakanlığı
110	Gülden Erkut	Prof. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi
111	Gülfettin Çelik	Prof. Dr./ Denetleme Kurul Başkanı	YÖK
112	Gülsüm Yılmaz	Daire Başkanı	Zonguldak Belediyesi
113	Gürkan Coşkun	Yönetim Kurulu Üyesi	MÜSİAD

114	Gürol Baroncelli Sağıroğlu	Mimar	Stüdyo Galata Ltd.
115	Gürsel Öngören	Avukat/Prof Dr.	Serbest
116	Güzin Konuk	Prof. Dr.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
117	Hacı Ahmet Çetinkaya	Harita Mühendisi/ Başkan Yardımcısı	İskenderun Belediyesi (Hatay)
118	Hakan Gedikli	Harita Mühendisi/ Genel Müdürlüğü Yardımcısı	Emlak Konut
119	Hakan Işık	Yönetim Kurulu Başkanı/ Mimar	TOBB
120	Hakan Sıralı	1. Sınıf Emniyet Müdürü	Emniyet Genel Müdürlüğü
121	Halis Nalbant	Genel Sekreter	Bilecik İl Özel İdaresi
122	Hamdi Elcuman	İnşaat Mühendisi/ Etüt ve Projeler Daire Başkanı	Kayseri Büyükşehir Belediyesi
123	Hamza Taşdelen	Başkan Yrd.	Afet ve Acil Durum Başkanlığı
124	Hande Alparslan	İnşaat Müh/Daire Başkan V.	TÜBİTAK
125	Hande Mertürek	Uzman Yardımcısı	TOBB
126	Harun Başbüyük	Daire Başkanı	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
127	Harun Tanrıvermiş	Prof. Dr.	Ankara Üniversitesi
128	Hasan Akçin	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
129	Hasan Hüseyin Can	Kocaeli Körfez Kaymakamı/ Dr.	İçişleri Bakanlığı
130	Hasan Nokay	Dernek Başkanı	Piri Reis HGCBSD
131	Hasan Tural	Strateji Geliştirme Müdürü	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
132	Hatice Derya Arslan	Yrd. Doç. Dr	Necmettin Erbakan Üniversitesi
133	Hatice Kalfaoğlu Hatipoğlu	Dr.	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
134	Havva Alkan Bala	Doç. Dr.	Selçuk Üniversitesi
135	Hayati Çetin	Daire Başkan V.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
136	Hayrettin Güngör	Genel Sekreter	Türkiye Belediyeler Birliği
137	Hayri Ulvi	Yrd.Doç. Dr.	Gazi Üniversitesi
138	Hilal Erkuş Öztürk	Doç. Dr.	Akdeniz Üniversitesi
139	Hulusi Şentürk	Başkan Yrd.	Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı
140	Hüdayi Sırrı Şenalp	Şehir Plancısı/ Genel Koordinatör	Hassa Mimarlık
141	Hülya Koç	Prof. Dr.	Dokuz Eylül Üniversitesi

142	İtir Akdoğan	Dr.	Habitat Türkiye
143	İbrahim Baz	Rektör Yardımcısı	İstanbul Ticaret Üniversitesi Rektör Yardımcısı
144	İbrahim Cem Şahinkaya	Diplomat	Dışişleri Bakanlığı
145	İbrahim Hakkı Yiğit	Mimar	Mimar Mimarlık
146	İbrahim Süha Karaboran	Daire Başkanı	Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü
147	İclal Dinçer	Prof. Dr.	Yıldız Teknik Üniversitesi
148	İlker Akbay	Şehir Plancısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
149	İlker Uykal	Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
150	İlyas Şeker	Başkan Yrd.	Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı
151	İsmail Mutaf	Harita Mühendisi	İzmir Büyükşehir Belediyesi
152	İsmail Raci Bayer	Avrupa Birliği Yat. Dai. Bşk.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
153	İsmail Tüzgen	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
154	İsmayil Çakal	Şehir Plancısı	Keym Ltd. Şti.
155	Kadir Gökçe	Şehir Plancısı/Şube Müdürü	Mustafakemalpaşa Belediyesi (Bursa)
156	Kadir Taner Eser	Şube Müdürü	Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
157	Kayhan Çakanel	Mimar	Efekta Mimarlık
158	Kemal Vural Tarlan	Araştırmacı	Araştırmacı
159	Kemalettin Cengiz Tekinsoy	Genel Müdür	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
160	Kenan Önalın	Bakanlık Müşaviri	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
161	Kerem Alkin	Prof. Dr.	İstanbul Medipol Üniversitesi
162	Koray Velibeyoğlu	Doç. Dr.	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
163	Köksal Alver	Prof. Dr.	Selçuk Üniversitesi
164	Kumru Çılgın	Yüksek Şehir Plancısı	TMMOB Şehir Plancıları Odası
165	Kübra Çamur	Doç. Dr.	Gazi Üniversitesi
166	Levent Karagöl	Şehir Plancısı/ İmar ve Şehircilik Müdürü	Kahramankazan Belediyesi (Ankara)
167	Levent Özdemir	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
168	Levent Ünverdi	Şehir Plancısı/ Öğretim Görevlisi	9 Eylül Üniversitesi
169	Leyla Doğan	Şehir Plancısı	Bursa Büyükşehir Belediyesi

170	Lütfü Bilgin	Şehir Plancısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
171	M. Barçın Kayaman	Genel Müdür-İnş. Müh.	İlke Yapı AŞ
172	M. Bülent Üncü	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
173	M.Mahfuz Söylemez	Prof. Dr.	İstanbul Üniversitesi
174	Makbule İlçan	Şehir Plancısı	Utta Planlama
175	Mazhar Bağlı	Prof. Dr.	Konya Ticaret Odası Karatay Üniversitesi
176	Mehmet Ali Eminoğlu	STK Uzmanı	BEKAM/Gaziantep Üniversitesi
177	Mehmet Ali Eryurt	Doç. Dr.	Hacettepe Üniversitesi
178	Mehmet Ali Şimşek	Çevre ve Şehircilik Uzmanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
179	Mehmet Bulut	Rektör	Sabahattin Zaim Üniversitesi
180	Mehmet Ceylan	Bakan Yardımcısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
181	Mehmet Duman	Genel Sekreter	UCLG/MEWA
182	Mehmet Erdoğan	Başkan Yrd.	Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı
183	Mehmet Feridun Duyguluer	Yüksek Şehir Plancısı	Emekli
184	Mehmet Geldi	Başkan Yrd.	Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı
185	Mehmet Güllüoğlu	Genel Müdür/Dr.	Kızılay
186	Mehmet Gürbüz	Yüksek Mimar/ Genel Müdür Yardımcısı	İlbank AŞ
187	Mehmet Kubat	Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
188	Mehmet Murat Erdoğan	Doç. Dr.	Hacettepe Üniversitesi
189	Mehmet Murat Gül	Prof. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi
190	Mehmet Mustafa Satılmış	Genel Müdür	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
191	Mehmet Nazım Özer	Şube Müdürü V.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
192	Mehmet Ocağcı	Prof. Dr.	İstanbul Teknik Üniversitesi
193	Mehmet Özkan	Yüksek Fen Kurulu Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
194	Mehmet Teoman Yerlikaya	Genel Sekreter Yardımcısı	Erzincan İl Özel İdaresi
195	Mehmet Lütfi Arslan	Doç. Dr./Gn. Skr.	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
196	Melikeye Orhan	Dr.	Atılım Üniversitesi
197	Meltem Yağan	Şehir Plancısı/Şube Müd.V.	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
198	Meral Açıkgöz	Kıdemli Proje Koordinatörü	Uluslararası Göç Örgütü-IOM

199	Merve Ertosun Yıldız	Ar. Gör. Mimar	Gazi Üniversitesi
200	Metin Şenbil	Prof. Dr.	Gazi Üniversitesi
201	Mikail Aydemir	Şehir Plancısı	Fikirtepe Platformu
202	Mine Aşçı	Mimar/Başkan Yardımcısı	Söke Belediyesi (Aydın)
203	Mine Lök Beyaz	Başkan Yardımcısı	Ak Parti Çevre Şehir Kültür Başkanlığı
204	Mithat Arman Karasu	Doç. Dr.	Harran Üniversitesi
205	Muhammet Ali Şahin	Şehir Plancısı /Plan Proje Müdürü	Şahinbey Belediyesi (Gaziantep)
206	Muhammet Ecel	Genel Müdür	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
207	Muharrem Gürleyen Gök	İstatistikçi	Türkiye İstatistik Kurumu
208	Murat Bayram	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
209	Murat Genç	Harita Mühendisi/Emlak İstimlak Dairesi Başkanı	Trabzon Büyükşehir Belediyesi
210	Murat Sönmez	Yrd. Doç. Dr.	TOBB Üniversitesi
211	Murat Yıldız	Yrd. Doç. Dr.	Gebze Yüksek Teknoloji Üniversitesi
212	Musa Can	Rehberlik ve Teftiş Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
213	Musap Ergüneş	Özel Kalem Müdürü	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
214	Mustafa Bakır	Şehir Plancısı/Kentsel Dönüşüm Şube Müdürü	TOKİ
215	Mustafa Demirci	Prof. Dr.	Selçuk Üniversitesi
216	Mustafa Dolular	Şehir Plancısı	Marka Şehircilik AŞ
217	Mustafa Gül	Şehir Plancısı/Uzman	İstanbul Kalkınma Ajansı
218	Mustafa Kenan Yılmaz	Danışman	TC Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanlığı
219	Mustafa Kurt	Başkan Yardımcısı	Ak Parti Çevre Şehir Kültür Başkanlığı
220	Mustafa Orçan	Prof. Dr.	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
221	Mustafa Sıtkı Bilgin	Prof. Dr.	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
222	Mustafa Sinan Genim	Mimar/Dr.	Yenilem Proje Danış. Tic. AŞ
223	Mustafa Şahmaran	Prof. Dr.	Gazi Üniversitesi
224	Muzaffer Çakar	Başkan Yrd.	Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı
225	Mücahit Demirtaş	Müşteşar Yardımcısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

226	Müge Akkar Ercan	Doç. Dr.	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
227	N. Aydan Sat	Doç. Dr.	Gazi Üniversitesi
228	Nakiş Karamağralı	Yrd. Doç.	Gazi Üniversitesi
229	Nazım Maviş	Başkan Yrd.	Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı
230	Nazif Gürdoğan	Mimar	Maltepe Üniversitesi
231	Nazire Özgen Erdem	Prof. Dr.	Cumhuriyet Üniversitesi
232	Necati Binici	Başkan	Kent Konseyleri Birliği
233	Neslihan Sayılğan	Daire Başkanı V./ Bakanlık Müşaviri	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
234	Nevzat Ceylan	Başkan Yardımcısı	Ak Parti Çevre Şehir Kültür Başkanlığı
235	Nidayi Sevim	Kültür Araştırmacısı/ Genel Sekreter	Yeryüzü Mühendisleri Derneği
236	Nilay Özcan Eşin	Şehir Plancısı/ İmar ve Şehircilik Müdürü	Seferihisar Belediyesi (İzmir)
237	Nilüfer Büyükçorak Dügeroğlu	Kadın ve Aile Hizmetleri Md. Yrd.	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
238	Nilüfer Gürer	Yrd. Doç. Dr.	Akdeniz Üniversitesi
239	Nuh Recep Şahin	Şehir Plancısı	Milli Eğitim Bakanlığı
240	Nuri Akgün	İnşaat Müteahhitliği	İstanbul İnşaatçılar ve Müteahhitler Derneği
241	Nurullah Osmanlı	Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisi/Daire Başkanı	Konya Büyükşehir Belediyesi
242	Oğuz Özbek	Doç. Dr.	Pamukkale Üniversitesi
243	Okan Murat Dede	Yrd. Doç. Dr.	Amasya Üniversitesi
244	Oktan Nalbantoğlu	Peyzaj Mimarı	On Tasarım Ltd.Şti.
245	Oktay Güven	Program Yönetimi Birim Başkanı	Serhat Kalkınma Ajansı
246	Oktay Özdemir	Şehir Plancısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
247	Olca Aydemir	Dr./Mimar	Vakıflar Bölge Müdürlüğü
248	Onur Atilla	Daire Başkanı	Sermaye Piyasası Kurulu
249	Orhan Kılınç	Daire Başkanı	Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
250	Ozan Hovardaoğlu	Doç. Dr.	Erciyes Üniversitesi
251	Ömer Alan	Genel Müdür	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
252	Ömer Ali Acar	Harita Mühendisi/ Kent Estetiği Daire Başkanı	Antalya Büyükşehir Belediyesi

253	Ömer Dabanlı	Dr.	Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi
254	Ömer Faruk Çelebi	Başkan Danışmanı	Hatay Büyükşehir Belediyesi
255	Ömer Karademir	Daire Başkanı	Hazine Müsteşarlığı
256	Ömür Yılmaz	Genel Sekreter	Mahalli İdareler Derneği
257	Öner Demirel	Prof. Dr.	Karadeniz Teknik Üniversitesi
258	Özdemir Sönmez	Yrd. Doç. Dr.	İstanbul Ticaret Üniversitesi
259	Özlem İnan	Planlama Uzman Yardımcısı	Kalkınma Bakanlığı
260	Pınar Zoral	Şube Müdürü V.	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
261	Prof. Dr. Mehmet Emin Birpınar	Müsteşar Yardımcısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
262	Prof. Dr. Mustafa Öztürk	Müsteşar	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
263	Rabia Akkaya	Harita Mühendisi	Sağlık Bakanlığı
264	Rahmi Erdem	Doç. Dr.	Selçuk Üniversitesi
265	Ramazan Özunal	Genel Başkan	Türkiye Muhtarlar Federasyonu
266	Recep Bozlağan	Prof. Dr.	Marmara Üniversitesi
267	Refik Tuzcuoğlu	Müsteşar Yardımcısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
268	Reha Yeltekin	İnşaat, Çevre ve Yapı Malzemeleri Sektör Kurulu Başkanı	MÜSİAD
269	Ruhi Ersoy	Doç. Dr./MHP Mv.	TBMM
270	Ruşen Keleş	Prof. Dr.	Ankara Üniversitesi
271	S. Hale Sarıkavun	Mimar	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
272	Saadet Armağan Güleç Korumaz	Akademisyen/Mimar	Selçuk Üniversitesi
273	Sadi Kizik	Strateji Geliştirme Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
274	Saffet Güngör	Genel Sekreter Yardımcısı	Tokat İl Özel İdaresi
275	Saim Can Beritan	Yrd. Doç. Dr.	19 Mayıs Üniversitesi
276	Salih Koca	Başkan Yrd.	Ak Parti Yerel Yönetimler Başkanlığı
277	Sami Güven Bilsel	Prof. Dr.	Konya Ticaret Odası Karatay Üniversitesi
278	Sami Işık	Genel Sekreter	Adıyaman İl Özel İdaresi
279	Sare Sahil	Prof. Dr./Mimar	Gazi Üniversitesi
280	Savaş Zafer Şahin	Doç. Dr.	Atılım Üniversitesi

281	Seçil Gül Meydan Yıldız	Yrd. Doç. Dr	Bozok Üniversitesi
282	Selahattin Özçelik	Kentsel Dönüşüm Müdürü	Meram Belediyesi (Konya)
283	Selami Keskin	Genel Sekreter Yardımcısı	Erzurum Büyükşehir Belediyesi
284	Selçuk Sertesene	Şehir Çalışmaları Proje Yöneticisi	TEPAV
285	Semahat Özdemir	Doç. Dr.	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
286	Serap Ekizler Sönmez	Yazar, Eğitimci, Danışman	Serbest Çalışan
287	Serdar Sağlam	Şehir Plancısı-Daire Başkanı V.	Samsun Büyükşehir Belediyesi
288	Serkan Ökten	Dr./Birim Amiri	Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
289	Sermet Başaran	Bakanlık Müşaviri	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
290	Seval Duran	Mimar	Gökçeada Belediyesi
291	Sezayi Köse	Şehir Plancısı/ Kentsel Tasarım Müdürü	Esenler Belediyesi (İstanbul)
292	Sezen Güngör	Direktör	Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM)
293	Sezer Cihan	Harita Mühendisi/ Genel Sekreter	Tarihi Kentler Birliği
294	Sinan Fidan	Strateji Geliştirme Daire Başkanı	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
295	Süleyman Karalı	Yüksek Şehir Plancısı	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
296	Şafak Ağaçdiken	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
297	Şebnem Beşe Canpolat	Daire Başkanı	TÜİK
298	Şefika Gülin Beyhan	Prof. Dr.	Süleyman Demirel Üniversitesi
299	Şengül Ün	Şehir Plancısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
300	Şeyma Mutlu	Mimar	Dem Mimarlık
301	Şiir Kılış	Doç. Dr./Bilimsel Programlar Başuzmanı	TÜBİTAK
302	Tahir Telliöglü	TOBB Türkiye İnşaat Müteahhitleri Meclisi Başkanı	TOBB İnşaat Sektörü
303	Tekin Saraçoğlu	İnşaat Yüksek Mühendisi	Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Derneği
304	Teoman Mehmet Arslan	Şehir Plancısı/Şube Müdürü	Ankara Büyükşehir Belediyesi
305	Tuğçe Sönmez Saner	Dr./Şehir Plancısı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
306	Ufuk Altunbaş	Şehir Plancısı/Şef	Beyoğlu Belediyesi (İstanbul)
307	Uğur Akgüller	Genel Sekreter Yardımcısı	Nevşehir İl Özel İdaresi

308	Ümmügülsüm Ter	Doç. Dr.	Necmettin Erbakan Üniversitesi
309	Vedad Gürgen	Genel Müdür	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
310	Volkan İdris Sarı	Planlama Uzmanı	Kalkınma Bakanlığı
311	Yalçın Köksal Demir	Daire Başkanı	Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
312	Yalçın Memlük	Prof. Dr.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
313	Yasemin Solmaz Şengül	Şehir Plancısı	Gaziosmanpaşa Belediyesi (İstanbul)
314	Yasin Kalem	Genel Müdür	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
315	Yavuz Erdal Kayapınar	Genel Müdür	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
316	Yavuz Selim Akkoç	Mülkiye Başmüfettişi/Dr.	İçişleri Bakanlığı
317	Yunus Emre Özer	Doç. Dr.	9 Eylül Üniversitesi
318	Yusuf Büyük	İlbank Genel Müdürü	İlbank AŞ
319	Yusuf Ersel Tanrıöver	İnşaat Yüksek Mühendisi	Bornova Belediyesi (İzmir)
320	Zehra Gediz Uruk	Dekan Yardımcısı	Gazi Üniversitesi
321	Zekai Görgülü	Prof. Dr.	Yıldız Teknik Üniversitesi
322	Zekeriya Sevim	Dr./Bakanlık Müşaviri	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
323	Zekeriya Şarbak	Emekli Vali/Danışman	Türkiye Belediyeler Birliği
324	Zerrin Ezgi Kahraman	Doç. Dr.	Çankaya Üniversitesi
325	Zeynep Afşeören	Daire Başkanı	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Genel Kurul Üyeleri	
Şura Genel Sekreterliği	30
Şura Komisyon Üyeleri	133
Özel Davetli	162
Toplam	325

Şehircilik Şûrası Genel Kuruluna Üye Veren Kurum ve Kuruluşlar Listesi

Abdullah Gül Üniversitesi	Adalet Bakanlığı
Akdeniz Üniversitesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Amasya Üniversitesi	Ankara Kalkınma Ajansı
Ankara Üniversitesi	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Atatürk Üniversitesi	Dışişleri Bakanlığı
Atılım Üniversitesi	Diyanet İşleri Başkanlığı
Bozok Üniversitesi	Emniyet Genel Müdürlüğü
Cumhuriyet Üniversitesi	Gençlik ve Spor Bakanlığı
Çankaya Üniversitesi	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Dokuz Eylül Üniversitesi	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
Ege Üniversitesi	Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
Erciyes Üniversitesi	Hazine Müsteşarlığı
Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi	İçişleri Bakanlığı
Gazi Üniversitesi	İlbank AŞ.
Gaziantep Üniversitesi	İstanbul Kalkınma Ajansı
Gebze YTÜ	Kalkınma Bakanlığı
Hacettepe Üniversitesi	Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı
Harran Üniversitesi	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	Mahalle İdareler Genel Müdürlüğü
İstanbul Medipol Üniversitesi	Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü
İstanbul Teknik Üniversitesi	MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
İstanbul Ticaret Üniversitesi	Milli Eğitim Bakanlığı
İstanbul Üniversitesi	Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	Sağlık Bakanlığı
Karadeniz Teknik Üniversitesi	Serhat Kalkınma Ajansı
Kırklareli Üniversitesi	Sermaye Piyasası Kurulu
Konya Ticaret Odası Karatay Üniversitesi	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
Maltepe Üniversitesi	TBMM
Marmara Üniversitesi	TOKİ
Mersin Üniversitesi	TÜBİTAK
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	Türk Standartları Enstitüsü
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Türkiye İstatistik Kurumu
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Türkiye İş Kurumu
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Türkiye İş Kurumu
Pamukkale Üniversitesi	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
Polis Akademisi Başkanlığı	Vakıflar Bölge Müdürlüğü
Sabahattin Zaim Üniversitesi	Vakıflar Genel Müdürlüğü
Selçuk Üniversitesi	YÖK
Süleyman Demirel Üniversitesi	Kamu Kurum ve Kuruluşları Toplamı: 43
TOBB Üniversitesi	Adıyaman İl Özel İdaresi
TODAİE	Altındağ Belediyesi (Ankara)
Toros Üniversitesi	Ankara Büyükşehir Belediyesi
Uludağ Üniversitesi	Antalya Büyükşehir Belediyesi
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi
Yıldız Teknik Üniversitesi	Beyoğlu Belediyesi (İstanbul)
Akademi Toplamı: 46	Bilecik İl Özel İdaresi
Afet ve Acil Durum Başkanlığı	Bornova Belediyesi (İzmir)
Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü	Bursa Büyükşehir Belediyesi
Başbakanlık Türkiye Yatırım ve Tanıtım Ajansı	Erzincan İl Özel İdaresi
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Erzurum Büyükşehir Belediyesi

Şehircilik Şûrası Genel Kuruluna Üye Veren Kurum ve Kuruluşlar Listesi

Esenler Belediyesi (İstanbul)	TOBB İnşaat Sektörü
Eskişehir Büyükşehir Belediyesi	Türk Kızılayı
Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Türkiye Belediyeler Birliği
Gaziosmanpaşa Belediyesi (İstanbul)	Türkiye Muhtarlar Federasyonu
Gökçeada Belediyesi	Uluslararası Göç Örgütü - IOM
Hatay Büyükşehir Belediyesi	Uluslararası Göç Örgütü - UNFPA
İskenderun Belediyesi (Hatay)	Yapı Denetim Kuruluşları Birliği Derneği
İstanbul BŞB Ağaç ve Peyzaj AŞ	Yeryüzü Mühendisleri Derneği
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Sivil Toplum Kuruluşları ve Odalar Toplamı: 29
İzmir Büyükşehir Belediyesi	Anahtar Proje
Kahramankazan Belediyesi (Ankara)	Barbata Mimarlık
Kayseri Büyükşehir Belediyesi	DEM Mimarlık
Konya Büyükşehir Belediyesi	Efeka mimarlık
Kütahya İl Özel İdaresi	Hassa Mimarlık
Melikgazi Belediyesi (Kayseri)	İlke Yapı AŞ
Meram Belediyesi (Konya)	Kentsel Strateji
Muğla Büyükşehir Belediyesi	Keym Ltd. Şti.
Muğla Büyükşehir Belediyesi	Marka Şehircilik AŞ
Mustafakemalpaşa Belediyesi (Bursa)	MİMAR Mimarlık
Nevşehir İl Özel İdaresi	Modül Planlama
Osmaniye İl Özel İdaresi	Nun Mimarlık AŞ
Safranbolu Belediyesi	On Tasarım Ltd.Şti.
Samsun Büyükşehir Belediyesi	Piri Reis HGCBSD
Seferihisar Belediyesi (İzmir)	Pusula İmar
Söke Belediyesi (Aydın)	Stüdyo Galata Ltd.
Şahinbey Belediyesi (Gaziantep)	Yenilem Proje Danış. Tic. AŞ
Tokat İl Özel İdaresi	Özel Sektör ve İş Dünyası Toplamı: 17
Trabzon Büyükşehir Belediyesi	Ahmet Eşref FAKIBABA
Zonguldak Belediyesi	Ahmet Vefik ALP
Yerel Yönetimler Toplamı: 40	Alaaddin VAROL
Antalya Kent Konseyi	Çiğdem KARAASLAN
BEKAM	Dr. Yavuz Selim AKKOÇ
BM Mülteciler Yüksek Komiserliği: UNHCR	Erol KAYA
Emlak Konut	Hulusi ŞENTÜRK
Fikirtepe Platformu	İlyas ŞEKER
GYODER	Kemal Vural TARLAN
Habitat Türkiye	Mehmet DUMAN
İMSAD Türkiye İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği	Mehmet ERDOĞAN
İstanbul İnşaatçılar ve Müteahhitler Derneği	Mehmet Feridun DUYGULUER
İstanbul Ticaret Odası	Mehmet GELDİ
Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM)	Mine LÖK BEYAZ
Kent Konseyleri Birliği	Mustafa Kenan YILMAZ
Mahalli İdareler Derneği	Mustafa KURT
MÜSİAD	Muzaffer ÇAKAR
Piri Reis HGCBSD	Nazım MAVİŞ
Tarihi Kentler Birliği	Nevzat CEYLAN
TEPAV	Prof Dr. Gürsel ÖNGÖREN
TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası	Prof.Dr. Ruşen KELEŞ
TMMOB Peyzaj Mimarlar Odası	Salih KOCA
TMMOB Şehir Plancıları Odası	Serap EKİZLER SÖNMEZ
TOBB	Özel Davetli Toplamı: 23
	Genel Toplam: 198

Fotoğraflarla Şehircilik Şûrası

Fotoğraflarla Şehircilik Şûrası

Fotoğraflarla Şehircilik Şurası

Fotoğraflarla Şehircilik Şurası

Fotoğraflarla Şehircilik Şûrası

Fotoğraflarla Şehircilik Şurası

Fotoğraflarla Şehirçilik Şurası

Fotoğraflarla Şehirçilik Şûrası

Fotoğraflarla Şehirçilik Şûrası

Fotoğraflarla Şehircilik Şûrası

Fotoğraflarla Şehirçilik Şûrası

Fotoğraflarla Şehircilik Şûrası

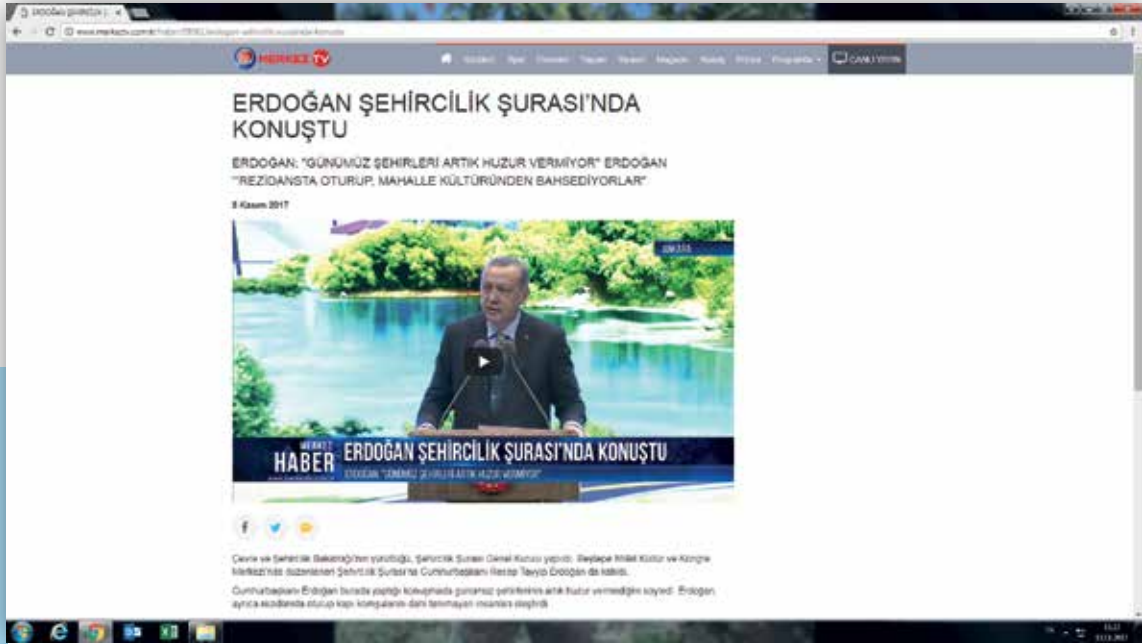

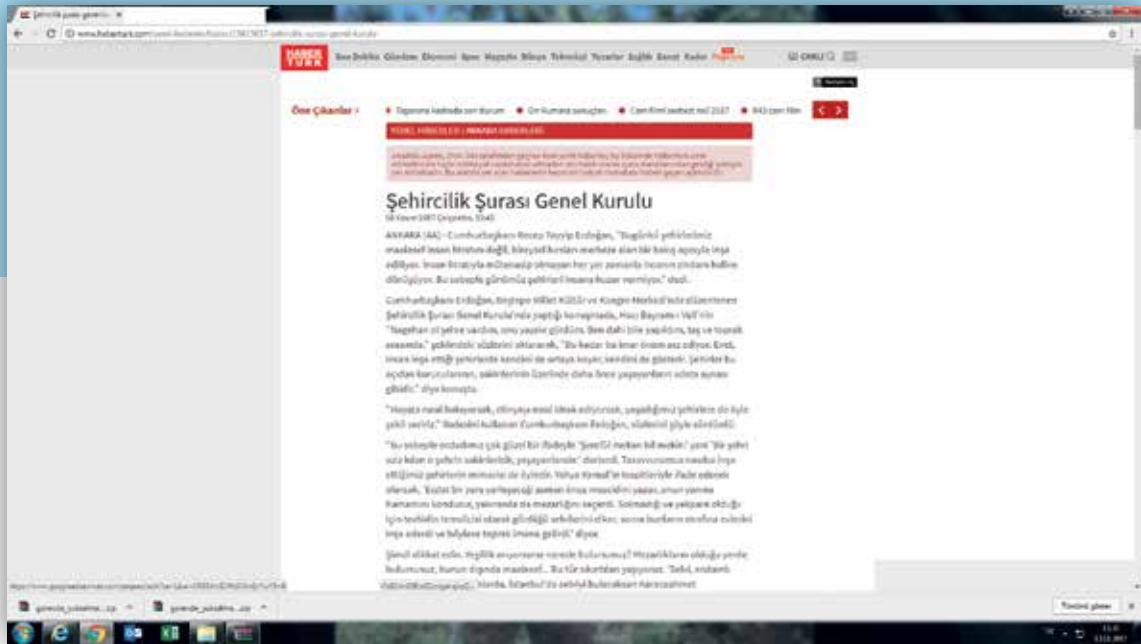
Fotoğraflarla Şehirlik Şûrası

Sekreteryaya Bilgileri

Adres: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Şehircilik Şûrası Genel Sekreterliği
Mustafa Kemal Mahallesi Eskişehir Devlet Yolu (Dumlupınar Bulvarı)
9. km. No: 278 Çankaya / Ankara

Telefon: 0312 410 14 87-88

E-posta: sehirciliksurasi@csb.gov.tr
www.csb.gov.tr/projeler/sehirciliksurasi/

